

2026

MENNO REEMER
DAAN DRUKKER

BIJEN, ZWEEFVLIEGEN, SPRINKHANEN EN KREKELS IN UTRECHT: BELANGRIJKE SOORTEN EN BELANGRIJKE GEBIEDEN

BIJEN, ZWEEFVLIEGEN, SPRINKHANEN EN KREKELS IN UTRECHT: BELANGRIJKE SOORTEN EN BELANGRIJKE GEBIEDEN

januari 2026

tekst

Menno Reemer & Daan Drukker

productie

EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden

rapportnummer

EIS2026-03

opdrachtgever

Provincie Utrecht

contactpersoon opdrachtgever

Cornel van der Kooij

contactpersoon EIS

Menno Reemer

foto's voorpagina

Hoofdfoto: kustbehangersbij *Megachile maritima* (foto Menno Reemer)

Inzet: kortsprietkorsetzweefvlieg *Neoascia geniculata* (foto Menno Reemer)

foto achterkant

veldkrekel *Gryllus campestris* (foto Daan Drukker)

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	2
Inleiding	3
Opzet en methode	5
Resultaten	8
Bedreigde soorten	8
Utrechtse specialiteiten	8
Geïsoleerde populaties	9
Combinatie: belangrijke soorten Utrecht	13
Soortbesprekingen	14
Bijen	14
Zweefvliegen	38
Sprinkhanen en krekels	54
Urgentie per soort	58
Belangrijke bijengebieden	60
Belangrijke zweefvliegengebieden	70
Belangrijke sprinkhanengebieden	80
Discussie en aanbevelingen	86
Literatuur	87
Bijlage 1 - Bijen: bedreigde en ernstig bedreigde soorten	89
Bijlage 2 - Zweefvliegen: bedreigde en ernstig bedreigde soorten	90
Bijlage 3 - Bijen: aantal kilometerhokken per soort	91
Bijlage 4 - Zweefvliegen: aantal kilometerhokken per soort	95
Bijlage 5 - Sprinkhanen en krekels: aantal kilometerhokken per soort	99
Bijlage 6 - Bijen: verspreidingskaarten per soort	101
Bijlage 7 - Zweefvliegen: verspreidingskaarten per soort	125
Bijlage 8 - Sprinkhanen en krekels: verspreidingskaarten per soort	142

SAMENVATTING

Het gaat niet goed met een groot deel van de Nederlandse soorten bijen en zweefvliegen: grofweg de helft ervan staat op de Rode Lijst van het Ministerie van LVVN. Naar aanleiding hiervan heeft de Provincie Utrecht opdracht gegeven om voor deze provincie in kaart te brengen hoe het er met de bedreigde bijen en zweefvliegen voor staat. Als aanvulling heeft de Provincie Utrecht verzocht om het projectplan uit te breiden met sprinkhanen en krekels. Van deze insecten groep is eveneens een Rode Lijst beschikbaar.

Centraal in deze rapportage staan twee hoofdvragen:

1. ***Wat zijn belangrijke soorten bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels in de provincie?***

Hierbij worden drie categorieën 'belangrijke soorten' onderscheiden:

- **Bedreigde soorten:** soorten bijen en zweefvliegen uit de Rode Lijstcategorieën Bedreigd en Ernstig bedreigd die in de provincie gevonden zijn in de periode 2010-2024, en soorten sprinkhanen en krekels uit de Rode Lijstcategorie Kwetsbaar in de periode 2020-2025.
- **Provinciale specialiteiten:** soorten uit alle Rode Lijstcategorieën waarvan een ten minste 10 % van de recente Nederlandse verspreiding (op basis van 1x1-kilometerhokken) binnen de provincie ligt.
- **Geïsoleerde populaties:** sommige populaties liggen dermate geïsoleerd van overige delen van het Nederlandse verspreidingsgebied van een soort, dat zij om die reden speciale aandacht verdienen.

Elke belangrijke bijen-, zweefvliegen-, sprinkhanen- en krekelsoort wordt afzonderlijk besproken.

2. ***Wat zijn belangrijke gebieden voor bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels in de provincie?***

Het belang van gebieden voor bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels wordt bepaald op basis van de 'belangrijke soorten' (definitie zie boven) die er voorkomen.

In het hoofdstuk *Urgentie per soort* is aangegeven voor welke soorten soortgerichte actie urgent geacht wordt. In de hoofdstukken over *Belangrijke gebieden voor bijen en zweefvliegen* is per deelgebied van Utrecht aangegeven waar deze 'urgente' soorten voorkomen. Samen met de mogelijke maatregelen die per soort worden gegeven in de *Soortbesprekingen*, biedt deze informatie aanknopingspunten voor concrete acties in Utrecht.

Een mogelijke rol van de Provincie bij soortgerichte acties bestaat uit het informeren van terreinbeherende instanties en personen die terreinen beheren waar de 'urgente' soorten voorkomen. Per gebied moet dan beoordeeld worden welke mogelijkheden er in het beheer zijn. In veel gevallen zal dit betekenen dat eerst onderzocht moet worden hoe het met de betreffende populaties momenteel precies gesteld is. Vanuit de Provincie kunnen dergelijk onderzoek en de hieruit voortvloeiende maatregelen vervolgens gefinancierd worden.

INLEIDING

Voor twee belangrijke en soortenrijke groepen bestuivers, bijen en zweefvliegen, zijn in recente jaren in opdracht van het Ministerie van LNV Rode Lijsten opgesteld. De Rode Lijst bijen verscheen in 2018 en de Rode Lijst zweefvliegen in 2024. Uit deze documenten blijkt dat het met beide soortgroepen niet goed gaat met een groot deel van de Nederlandse soorten: grofweg de helft van de soorten wordt als min of meer bedreigd beschouwd en is daarom in de Rode Lijst opgenomen.

In het huidige Nederlandse natuurbeleid is voor de Provincies een belangrijke rol weggelegd bij de instandhouding van populaties van bedreigde plant- en diersoorten (zie Omgevingswet Artikel 3.57, eerste lid, sub c). In oktober 2024 heeft EIS Kenniscentrum Insecten een brief aan alle Provincies gestuurd om hen aan deze verantwoordelijkheid te herinneren. Naar aanleiding hiervan zijn alle Provincies uitgenodigd om deel te nemen aan een overleg op 18 maart 2025, georganiseerd door de Provincie Gelderland. Aan dit overleg hebben vertegenwoordigers van negen Provincies deelgenomen. Hieruit kwam het verzoek voort om een projectplan op te stellen waarmee prioriteiten kunnen worden gesteld in het provinciale beleid ten aanzien van bedreigde bijen en zweefvliegen. De Provincie Utrecht heeft opdracht gegeven om dit plan voor deze provincie uit te voeren, met deze rapportage als resultaat.

Als aanvulling op het project voor bijen en zweefvliegen heeft de Provincie Utrecht verzocht om het projectplan uit te breiden met sprinkhanen en krekels. Van deze insecten groep is eveneens een Rode Lijst beschikbaar (Reemer 2012).

De aanpak van het project is afgeleid van een analyse die in 2023 is uitgevoerd voor de bijenfauna van Zuid-Holland (zie rapportage Wilde bijen in Zuid-Holland: belangrijke soorten en belangrijke gebieden, Reemer & van 't Bosch 2023). Hierbij wordt gebruikgemaakt van landelijke databestanden met verspreidingsgegevens van bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels, samengesteld uit de gecombineerde bestanden van EIS Kenniscentrum Insecten en Waarneming.nl. In deze aanpak staan twee hoofdvragen centraal, die hieronder nader worden toegelicht. Wegens belangrijke verschillen in ecologie tussen de onderzochte insectengroepen worden alle analyses voor de drie groepen afzonderlijk uitgevoerd.

1. Wat zijn belangrijke soorten bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels in de provincie?

Er worden verschillende categorieën 'belangrijke soorten' onderscheiden:

- **Bedreigde soorten:** soorten van de Rode Lijst die uit de provincie bekend zijn. In de praktijk zullen het vooral soorten zijn uit de 'zwaarste' bedreigingscategorieën (Bedreigd en Ernstig bedreigd) waarvoor een soortgerichte aanpak in de bescherming wenselijk is. Gegevens van de overige Rode Lijstsoorten komen wel van pas om hotspots van bedreigde soorten binnen de provincie te bepalen.
- **Provinciale specialiteiten:** soorten uit alle Rode Lijstcategorieën waarvan een groot deel van de Nederlandse verspreiding (op basis van 1x1-kilometerhokken) binnen de provincie ligt. Omdat niet alle provincies even groot zijn en ook de onderzoeksintensiteit per provincie verschilt, zal per provincie verschillen bij welk aandeel (uitgedrukt als percentage van de Nederlandse kilometerhokken) een soort in aanmerking komt voor de kwalificatie 'specialiteit'.

- **Geïsoleerde populaties:** sommige populaties liggen dermate geïsoleerd van overige delen van het Nederlandse verspreidingsgebied van een soort, dat zij om die reden speciale aandacht verdienen.

2. ***Wat zijn belangrijke gebieden voor bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels in de provincie?***

Het belang van gebieden voor bijen, zweefvliegen en sprinkhanen kan op verschillende manieren bepaald worden.

- **Totale soortenrijkdom:** hoeveel soorten zijn er per 1x1-kilometerhok in totaal bekend uit de periode 2010-2024?
- **Aantal Rode Lijstsoorten:** hoeveel Rode Lijstsoorten zijn er per 1x1-kilometerhok bekend uit de periode 2010-2024?
- **Aantal belangrijke soorten:** hoeveel belangrijke soorten (voor definities zie boven) zijn er per 1x1-kilometerhok bekend uit de periode 2010-2024?

De opzet van deze rapportage is afgeleid van die van de rapportage *Wilde bijen in Zuid-Holland: belangrijke soorten en belangrijke gebieden*, door EIS Kenniscentrum Insecten (Reemer & van 't Bosch 2023). De volgende onderdelen komen aan bod.

- Overzicht belangrijke soorten bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels (zoals hierboven gedefinieerd).
- Bespreking van een selectie van belangrijke soorten. Niet voor alle belangrijke soorten is het zinvol of mogelijk om soortgerichte maatregelen na te streven (om per soort verschillende redenen). Van de soorten waarvoor dit wel zinvol en mogelijk wordt geacht, wordt per soort samengevat wat habitat en levenswijze zijn en welke mogelijkheden er zijn m.b.t. beheer.
- Kaarten met aanduiding van totale soortenrijkdom, aantal Rode Lijstsoorten en aantal belangrijke soorten per 1x1-kilometerhok.
- Overzicht van belangrijke gebieden voor bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels. Wat zijn de provinciale 'hotspots'?

OPZET EN METHODE

DATABESTANDEN

Voor de analyses en verspreidingskaarten van bijen en zweefvliegen in deze rapportage is gebruikgemaakt van gecombineerde databestanden met verspreidingsgegevens van EIS Kenniscentrum Insecten en Waarneming.nl. De databestanden van bijen en zweefvliegen van EIS bevatten respectievelijk grofweg 600.0000 en 500.000 gegevens daterend uit de 19e eeuw tot heden, in overwegende mate afkomstig van specialisten in deze soortgroepen, deels vastgelegd in natuurhistorische museum- en privécollecties. In vergelijking met de gegevens in Waarneming.nl bevatten de databestanden van EIS relatief veel meer gegevens van zeldzame, moeilijk herkenbare soorten en soorten die alleen in natuurgebieden voorkomen. Voor sprinkhanen is gebruikgemaakt van de database van de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna), waarin ook gegevens uit de provinciale monitoring van Utrecht zijn opgenomen.

Om een combinatie van praktische en onderzoekstechnische redenen worden hierbij voor bijen en zweefvliegen gegevens gebruikt uit de periode 2010-2024, voor sprinkhanen uit de periode 2020-2025. Uitgangspunt is dat de gebruikte data een zo volledig en actueel mogelijk beeld van de huidige verspreiding van soorten moeten geven. Hierbij geldt: hoe langer de periode, hoe vollediger het verspreidingsbeeld, maar ook hoe minder actueel. Sprinkhanen worden vele malen intensiever geïnventariseerd dan bijen en zweefvliegen. Voor sprinkhanen kan daarom voor een redelijk verspreidingsbeeld worden volstaan met gegevens uit een kortere periode. Voor bijen en zweefvliegen zijn gegevens uit een veel langere periode nodig om een redelijk beeld van de verspreiding te krijgen. Gegevens uit 2025 konden voor bijen en zweefvliegen ten tijde van de analyses niet worden opgenomen omdat deze nog niet voldoende op orde waren. Er is een uitzondering gemaakt voor de ontdekking van de zoenwaterzweefvlieg *Anasimyia lunulata* in 2025. Gegevens van deze belangrijke, ernstig bedreigde soort zijn handmatig toegevoegd.

Tabel 1 Inhoud van de databestanden die in deze rapportages zijn gebruikt voor de analyses. 'Recente periode' verwijst voor bijen en zweefvliegen naar 2010-2024, voor sprinkhanen en krekels naar 2020-2025. In de totale aantallen zijn ook alle oude gegevens verwerkt, vanaf de 19^e eeuw.

* Om praktische redenen zijn geen gegevens van sprinkhanen en krekels geanalyseerd van voor 2020. Bijgevolg zijn sommige gegevens in de tabel niet ingevuld.

** In het aantal soorten sprinkhanen zijn (al dan niet inburgerende) exoten niet meegeteld. Voor toelichting zie tekst.

Aantallen gegevens	Bijen	Zweefvliegen	Sprinkhanen en krekels
Totaal aantal Nederlandse gegevens	1.349.602	1.408.602	*
Totaal aantal gegevens uit Utrecht	118.466	123.145	*
Aantal Nederlandse gegevens <i>recente periode</i>	1.151.042	965.088	465.152
Aantal gegevens Utrecht <i>recente periode</i>	81.397	87.561	29.867

Aantallen onderzochte kilometerhokken	Bijen	Zweefvliegen	Sprinkhanen en krekels
Totaal aantal kmhokken Nederland	26.353	28.118	*
Totaal aantal kmhokken Utrecht	1354	1487	*
Totaal aandeel Utrecht onderzochte kmhokken	5,1 %	5,3 %	*
Aantal kmhokken Nederland <i>recente periode</i>	25.467	26.683	24.876
Aantal kmhokken Utrecht <i>recente periode</i>	1319	1414	1318
Aandeel Utrecht kmhokken <i>recente periode</i>	5,2 %	5,3 %	5,3 %

Aantallen soorten / Rode Lijstsoorten	Bijen	Zweefvliegen	Sprinkhanen en krekels
Aantal soorten Utrecht totaal	268	249	*
Aantal soorten Utrecht <i>recente periode</i>	225	209	38 **
RL-soorten Utrecht totaal	113	84	*
RL-soorten Utrecht <i>recente periode</i>	72	52	3

Alleen gevalideerde gegevens zijn gebruikt, met inbegrip van gegevens van als deskundig beschouwde waarnemers. De inhoud van de analysebestanden is samengevat in Tabel 1. Bij zeldzame soorten waarvan waarnemingen uit 2025 bekend zijn, is per geval beoordeeld of deze tot een andere inschatting zouden leiden. Dit was nergens het geval.

Van sprinkhanen en krekels zijn diverse exotische soorten uit Utrecht bekend, die hier als gevolg van menselijk transport terecht zijn gekomen maar nog niet als ingeburgerd worden beschouwd. Dit betreft de dierentuinkrekel *Gryllodes sigillatus*, de zuidelijke veldkrekel *Gryllus bimaculatus*, de Egyptische treksprinkhaan *Anacridium aegyptium*, de ringpootsprinkhaan *Rhacocleis annulata*, de schildboomsprinkhaan *Cyrtaspis scutata*, de tweekleurige kreupelhoutsabel *Yersinella raymondii* en de woestijnsprinkhaan *Schistocera gregaria*. Ook een waarneming van een waarschijnlijk uit een dierenwinkel ontstnapte Europese treksprinkhaan wordt niet meegeteld. De van oorsprong in exotische kassprinkhaan *Tachycines asynamorus* wordt wel in de analyses opgenomen, omdat deze al tientallen jaren zelfstandig overlevende populaties in Nederland heeft.

BEPALING BELANGRIJKE SOORTEN

Belangrijke soorten voor de provincie Utrecht zijn op basis van de volgende vier criteria aangewezen.

Bedreigde soorten

Bedreigde soorten worden bepaald aan de hand van de Rode Lijsten van de Nederlandse bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels (respectievelijk Reemer 2018, Reemer et al. 2024 en Reemer 2012). Hiervan zijn van bijen en zweefvliegen de in Utrecht voorkomende soorten geselecteerd uit de twee 'zwaarste' categorieën van bedreiging: Bedreigd en Ernstig bedreigd. Van sprinkhanen en krekels komen in Utrecht geen soorten uit deze Rode Lijstcategorieën voor. Voor deze soortgroep zijn ook soorten uit de categorie Kwetsbaar geselecteerd als belangrijke soorten.

Utrechtse specialiteiten

Voor elke bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanensoort is het relatieve belang van de provincie Utrecht bepaald door het aantal 1x1-kilometerhokken waarin de soort in deze provincie gevonden is te delen door het aantal hokken waarin de soort in heel Nederland gevonden is. Alleen soorten waarvoor dit percentage op ten minste 10 % ligt, komen in deze rapportage in aanmerking voor de kwalificatie 'Utrechtse specialiteit'. Dit percentage is enigszins arbitrair, maar het is gekozen vanuit de gedachte dat het in elk geval hoger moet zijn dan de 5 % van de onderzochte Nederlandse hokken die in Utrecht ligt (Tabel 1). Verder is met de 'bril van de expert' gekeken bij welke percentages er soorten buiten de boot dreigen te vallen die wel aandacht kunnen gebruiken, en aan de andere kant of er niet te veel al te gewone soorten in de selectie terechtkomen. Om verder in aanmerking te komen voor bespreking in dit rapport, moet een soort op de Rode Lijst staan.

Geïsoleerde populaties

Per soort is beoordeeld in hoeverre ze populaties in Utrecht hebben die sterk geïsoleerd liggen ten opzichte van andere Nederlandse populaties. Deze populaties verdienen speciale aandacht om te voorkomen dat de betreffende soorten uit Utrecht verdwijnen.

De combinatie van de soorten die op basis van bovengenoemde drie criteria zijn geselecteerd, leidt tot lijsten van 'belangrijke soorten voor Utrecht'. Deze soortenlijsten zullen gebruikt worden bij de bepaling van belangrijke Utrechtse bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanengebieden.

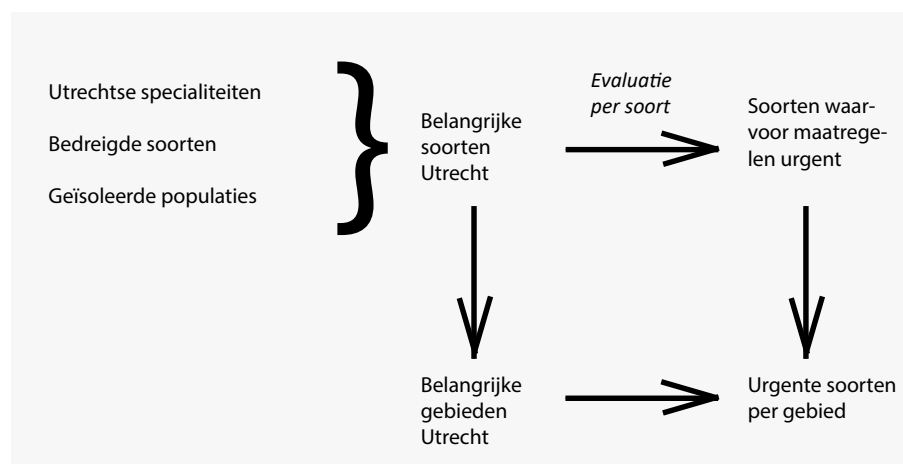
Elke belangrijke soort wordt afzonderlijk besproken en per soort wordt geëvalueerd in hoeverre het urgent is om in Utrecht speciale maatregelen te treffen.

BEPALING BELANGRIJKE GEBIEDEN

Om te bepalen welke gebieden in Utrecht van bijzonder belang zijn voor de bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanenfauna, wordt gekeken naar de ruimtelijke verspreiding van bijen- en zweefvliegensoorten in de provincie op basis van het databestand. Hierbij wordt de totale soortenrijkdom in beeld gebracht, maar ook het aantal Rode Lijstsoorten en het aantal van de soorten die in deze rapportage zijn aangewezen als belangrijke soorten voor Utrecht. Uiteindelijk dient laatstgenoemde soortenlijst als uitgangspunt bij de evaluatie van belangrijke Utrechtse gebieden (voor verdere toelichting zie het hoofdstuk *Belangrijke gebieden*).

In de bespreking van belangrijke gebieden wordt per deelgebied van Utrecht aangegeven van welke soorten waarvoor maatregelen urgent geacht worden recente vindplaatsen bekend zijn uit het betreffende deel van de provincie.

Figuur 1 Schematische weergave van de werkwijze in deze rapportage bij de bepaling van belangrijke bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanensoorten en belangrijke bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanengebieden voor Utrecht.

RESULTATEN

BEDREIGDE SOORTEN

Bijen

Bijlage 1 noemt de in de periode 2010-2024 in Utrecht vastgestelde bijensoorten uit de Rode Lijstcategorieën Bedreigd (23 soorten) en Ernstig bedreigd (5 soorten), in totaal 28 soorten.

Er zijn in de periode 2010-2024 twee soorten bijen bekend uit de provincie die op de Rode Lijst de status Verdwenen hebben: de zwaluwbij *Hoplitis anthocopoides* en de gele tubebij *Stelis signata*. Beide soorten zijn inmiddels teruggekeerd in Nederland. Beide soorten staan niet in de categorie Bedreigd of Ernstig bedreigd en worden daarom niet als bedreigde soorten beschouwd. De zwaluwbij heeft echter een kleine geïsoleerde populatie in Utrecht, die 25 % uitmaakt van de Nederlandse populatie. Om die reden wordt de soort wel als belangrijk voor Utrecht beschouwd. De gele tubebij heeft zich in zeer snel tempo over Nederland uitgebreid en de Utrechtse vondsten maken slechts 2 % uit van het Nederlandse areaal. Om die reden wordt die soort niet als belangrijk voor Utrecht beschouwd.

Zweefvliegen

Bijlage 2 noemt de in de periode 2010-2024 in Utrecht vastgestelde zweefvliegensoorten uit de Rode Lijstcategorieën Bedreigd (13 soorten) en Ernstig bedreigd (5 soorten), in totaal 18 soorten.

Sprinkhanen en kreken

Er komen in de provincie Utrecht momenteel geen sprinkhanen- en krekelloorten uit de categorieën Bedreigd en Ernstig bedreigd voor in Utrecht. Wel komen er drie soorten voor uit de categorie Kwetsbaar: de huiskrekkel *Achtea domesticus*, de veldkrekkel *Gryllus campestris* en de zompsprinkhaan *Pseudochorthippus montanus*. Deze soorten worden opgenomen in de lijst van belangrijke soorten voor Utrecht. Als extra soort wordt hier ook het schavertje *Stenobothrus stigmaticus* opgenomen. Weliswaar staat deze soort tegenwoordig niet meer op de Rode Lijst, maar het is een schaarse soort die kenmerkend is voor schrale biotopen, die in Nederland sterk onder druk staan. Het mag daarom gelden als een 'aandachtsoort' voor dergelijke gebieden. Gegevens over aantallen kilometerhokken in Nederland en Utrecht staan vermeld in Tabel 4.

UTRECHTSE SPECIALITEITEN

Bijen

Van alle in Nederland op bijen onderzochte kilometerhokken in de periode 2010-2024 ligt 5 % in Utrecht (Tabel 1). Er zijn 186 soorten die met een hoger percentage in Utrecht vertegenwoordigd zijn (Bijlage 3). Alleen soorten waarvoor dit percentage op ten minste 10 % ligt, komen in deze rapportage in aanmerking voor de kwalificatie 'Utrechtse specialiteit'. Dit betreft 130 soorten. Om verder in aanmerking te komen voor bespreking in dit rapport, moet een soort op de Rode Lijst staan. Dan blijven 36 soorten over (hiervan waren er hierboven reeds 16 geselecteerd omdat zij in Rode Lijstcategorieën Bedreigd of Ernstig bedreigd staan). In totaal worden er dus $36 - 16 = 20$ soorten aan de lijst belangrijke soorten toegevoegd (zie ook paragraaf *Combinatie: belangrijke soorten in Utrecht* hieronder).

Volgens deze werkwijze valt één soort die in de periode 2010-2024 uitsluitend uit Utrecht bekend was af omdat hij niet op de Rode Lijst staat: de Virginische houtbij *Xylocopa virginica*. Van deze soort is in 2020 één exemplaar waargenomen in Bunnik

(ter Keurs & Reemer 2020). Het is een Noord-Amerikaanse bijensoort die via internationale houthandel incidenteel in Europa terechtkomt. Vooralsnog zijn geen Europese populaties bekend en het exemplaar in Bunnik wordt dan ook als incidentele import beschouwd.

Zweefvliegen

Van alle in Nederland op zweefvliegen onderzochte kilometerhokken in de periode 2010-2024 ligt 5 % in Utrecht (Tabel 1). Er zijn 181 soorten die met een hoger percentage in Utrecht vertegenwoordigd zijn (Bijlage 4). Alleen soorten waarvoor dit percentage op ten minste 10 % ligt, komen in deze rapportage in aanmerking voor de kwalificatie 'Utrechtse specialiteit'. Dit betreft 91 soorten. Om verder in aanmerking te komen voor bespreking in dit rapport, moet een soort op de Rode Lijst staan. Dan blijven 24 soorten over (hiervan waren er hierboven reeds 10 geselecteerd omdat zij in Rode Lijstcategorieën Bedreigd of Ernstig bedreigd staan).

Sprinkhanen en krekels

Van alle in Nederland op sprinkhanen en krekels onderzochte kilometerhokken in de periode 2020-2025 ligt 5 % in Utrecht (Tabel 1). Er zijn 22 soorten die met een hoger percentage in Utrecht vertegenwoordigd zijn (exclusief exotische soorten; Bijlage 5). Alleen soorten waarvoor dit percentage op ten minste 10 % ligt, komen in deze rapportage in aanmerking voor de kwalificatie 'Utrechtse specialiteit'. Dit betreft negen soorten. Dit is exclusief exotische, niet ingeburgerde soorten en exclusief de Europese treksprinkhaan, waarvan in 2020-2025 een exemplaar is gevonden dat vermoedelijk uit een nabij gelegen dierenwinkel was ontsnapt. Ook wordt de slanke goenvleugel *Aiolopus thalassinus* niet meegeteld. Van deze Zuid-Europese soort is in 2024 een exemplaar gevonden in De Bilt, waarvan niet duidelijk is hoe het daar terecht is gekomen (Van Leeuwen et al. 2025). Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat deze soort geen populatie heeft in Nederland. Zo blijven er acht soorten sprinkhanen en krekels over die in aanmerking komen voor de kwalificatie 'Utrechtse specialiteit'. Geen van deze soorten staat echter op de Rode Lijst en daarom worden ze niet geselecteerd als belangrijke soorten voor Utrecht.

GEÏSOLEERDE POPULATIES

Bijen

Van de hierboven reeds geselecteerde uit Utrecht bekende bedreigde soorten en Utrechtse specialiteiten zijn er vier die in deze provincie populaties hebben die sterk geïsoleerd liggen van andere populaties in Nederland: de zadeldwergzandbij *Andrena falsifica*, zwarte sachembij *Anthophora retusa*, zwaluwbij *Hoplitis anthocopoides* en kustbehangersbij *Megachile maritima*. Deze zijn opgenomen in de lijst met belangrijke soorten.

De wikkebij *Andrena lathyri* en de knautiawespbij *Nomada armata* zijn zeldzame soorten uit Rode Lijstcategorie Kwetsbaar die beide één maal Utrecht gevonden zijn. De wikkebij is in 2015 eenmalig gevonden in de Middelwaard bij Vianen en hiervan is niet duidelijk of het om een populatie gaat. Mocht dit zo zijn, dan sluit deze waarschijnlijk aan bij andere vindplaatsen in het rivierengebied en is de populatie niet geïsoleerd. De knautiawespbij is eenmalig gevonden bij Amerongen op de plek waar ook de bijbehorende gastheer (knautiabijs *Andrena hattorfiana*) voorkomt. Hiervan wordt aangenomen dat het om een populatie gaat. Aangezien de knautiabijs ook voorkomt in aangrenzende delen van Gelderland, is waarschijnlijk dat de knautiawespbij daar ook voorkomt en gaat het dus niet om een geïsoleerde populatie.

Vermeldenswaard is verder de vondst van een grote stomptandwespbij *Nomada villosa* in 2018 in een appelboomgaard in de omgeving van Wijk bij Duurstede. Dit is

een koekoeksbij van de wikkebij, een soort van bloemrijke graslanden met veel vlin-
derbloemen. De soort is zeer zeldzaam in Nederland, maar staat niet op de Rode Lijst
omdat de soort ten tijde van het opstellen daarvan nog niet lang genoeg uit Nederland
bekend was (Reemer 2018). Aangezien deze gastheer in het betreffende gebied niet
voorkomt en de biotoop ook niet geschikt lijkt, wordt het daar gevonden exemplaar
van de grote stomptandwespbij beschouwd als een zwervend individu. Om die reden
wordt de soort niet opgenomen in de lijst van belangrijke soorten.

Ook diverse andere belangrijke Utrechtse soorten hebben vindplaatsen die ver van
andere vindplaatsen vandaan liggen, maar waarvan vaak niet duidelijk is of het daad-
werkelijk om populaties gaat. Ook gaat het soms om soorten die in lage dichtheden
voorkomen en daardoor vermoedelijk op tussenliggende locaties niet opgemerkt zijn.
Buiten de bovengenoemde soorten zijn er geen bijensoorten met Utrechtse populaties
die dermate geïsoleerd liggen dat ze speciale aandacht behoeven.

Zweefvliegen

Van de uit Utrecht bekende bedreigde soorten en Utrechtse specialiteiten zijn er di-
verse die vindplaatsen hebben die ver van andere vindplaatsen vandaan liggen. In de
meeste gevallen betreft het echter eenmalige vondsten. Voor een deel gaat het dan om
onopvallende soorten, die makkelijk over het hoofd worden gezien en mogelijk dus
ook elders voorkomen. Voor een ander deel zijn het soorten die in zeer lage dichthe-
den voorkomen en om die reden weinig worden opgemerkt.

Alleen in het geval van de zoenwaterzweefvlieg *Anasimyia lunulata* wordt aannemelijk
geacht dat de betreffende populatie (in De Blauwe Hel bij Veenendaal) geïsoleerd ligt
ten opzichte van andere Nederlandse populaties. Deze soort was overigens ook op
basis van de eerste twee criteria al geselecteerd als belangrijke soort.

Bij alle andere bedreigde soorten en Utrechtse specialiteiten met ogenschijnlijk geïso-
leerde vindplaatsen zijn er te weinig redenen om te veronderstellen dat het daadwer-
kelijk om geïsoleerde populaties gaat.

Buiten de 'belangrijke soorten' zoals boven gedefinieerd zijn er geen zweefvliegen-
soorten met Utrechtse populaties die dermate geïsoleerd liggen dat ze speciale aan-
dacht behoeven.

Sprinkhanen en krekels

In vergelijking met bijen en zweefvliegen zijn veel sprinkhanen aanmerkelijk min-
der mobiel. Veel soorten zijn minder geneigd tot vliegen (bijvoorbeeld omdat
slechts een deel van de populatie functionele vleugels heeft) en sommige kunnen
dit zelfs helemaal niet. Bijgevolg zal bij populaties die wat verder uiteen liggen
sneller sprake zijn van isolatie. Met deze bijzonderheid van sprinkhanen en krekels
is rekening gehouden bij het beoordelen van het belang van hun populaties in de
provincie Utrecht. De volgende soorten zijn aan de soortenlijst toegevoegd omdat
hun Utrechtse populaties sterk geïsoleerd liggen: kassprinkhaan *Tachycines asyna-
morus*, kalkdoorntje *Tetrix tenuicornis*, zompsprinkhaan *Pseudochorthippus montanus* en
veldkrekkel *Gryllus campestris*. De twee laatstgenoemde soorten waren ook al geselec-
teerd wegens hun status Kwetsbaar op de Rode Lijst.

Tabel 2 Bijen: belangrijke soorten van Utrecht, bepaald volgens de criteria zoals uitgelegd in de tekst. RL = Rode Lijststatus, NL_kmhokken = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024, UT_kmhokken = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024, UT_perc = percentage kilometerhokken in Utrecht van totaal in Nederland, Utrechtse specialiteit = ten minste 10 % van kilometerhokken in Utrecht, Bedreigd = Rode Lijstcategorie Bedreigd of Ernstig bedreigd, Geïsoleerd = Utrechtse populaties sterk geïsoleerd.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_perc	Utrechtse specialiteit	Bedreigd	Geïsoleerd
<i>Andrena apicata</i>	donkere wilgenzandbij	Bedreigd	61	3	5		ja	
<i>Andrena gravida</i>	weidebij	Kwetsbaar	573	84	15	ja		
<i>Andrena falsifica</i>	zadeldwergzandbij	Bedreigd	30	2	7		ja	ja
<i>Andrena hattorfiana</i>	knautiabij	Bedreigd	151	2	1		ja	
<i>Andrena humilis</i>	paardenbloembij	Kwetsbaar	144	15	10	ja		
<i>Andrena nigriceps</i>	donkere zomerzandbij	Bedreigd	86	27	31	ja	ja	
<i>Andrena niveata</i>	geband. dwergzandbij	Bedreigd	27	9	33	ja	ja	
<i>Andrena ovatula</i>	bremzandbij	Kwetsbaar	253	42	17	ja		
<i>Andrena rosae</i>	roodrandzandbij	Bedreigd	546	18	3		ja	
<i>Andrena semilaevis</i>	halfgladde dwergzandbij	Kwetsbaar	59	14	24	ja		
<i>Andrena strohmei</i>	gekielde dwergzandbij	Gevoelig	34	4	12	ja		
<i>Andrena varians</i>	variabele zandbij	Bedreigd	56	6	11	ja	ja	
<i>Andrena viridescens</i>	groene zandbij	Gevoelig	87	23	26	ja		
<i>Andrena wilkella</i>	geelstaartklaverzandbij	Kwetsbaar	347	42	12	ja		
<i>Anthophora retusa</i>	zwarte sachembij	Ernstig bedr.	82	9	11	ja	ja	ja
<i>Bombus muscorum</i>	moshommel	Bedreigd	791	2	0		ja	
<i>Bombus rupestris</i>	rode koekoekshommel	Bedreigd	260	24	9		ja	
<i>Bombus vestalis</i>	grote koekoekshommel	Kwetsbaar	1193	121	10	ja		
<i>Coelioxys aurolimbata</i>	gouden kegelbij	Bedreigd	87	13	15	ja	ja	
<i>Coelioxys elongata</i>	slanke kegelbij	Kwetsbaar	143	20	14	ja		
<i>Halictus quadricinctus</i>	vierbandgroefbij	Ernstig bedr.	126	5	4		ja	
<i>Hoplitis anthocopoides</i>	zwaluwbij	Verdwenen	4	1	25	ja		ja
<i>Hoplitis tridentata</i>	driedoornige metselbij	Gevoelig	71	14	20	ja		
<i>Hylaeus leptocephalus</i>	kleine lookmaskerbij	Ernstig bedr.	13	1	8		ja	
<i>Hylaeus pictipes</i>	kleine tuinmaskerbij	Kwetsbaar	314	55	18	ja		
<i>Hylaeus punctulatus</i>	lookmaskerbij	Gevoelig	44	8	18	ja		
<i>Hylaeus rinki</i>	Rinks maskerbij	Bedreigd	61	2	3		ja	
<i>Lasioglossum brevicorne</i>	kortsprietgroefbij	Kwetsbaar	78	14	18	ja		
<i>Lasioglossum lativentre</i>	breedbuikgroefbij	Bedreigd	48	2	4		ja	
<i>Lasioglossum parvulum</i>	kleine groefbij	Bedreigd	48	7	15	ja	ja	
<i>Lasiogl. quadrinotatum</i>	kleine bandgroefbij	Bedreigd	70	16	23	ja	ja	
<i>Lasioglossum rufitarse</i>	zadelgroefbij	Ernstig bedr.	26	5	19	ja	ja	
<i>Megachile maritima</i>	kustbehangersbij	Bedreigd	306	2	1		ja	ja
<i>Melecta albifrons</i>	bruine rouwbij	Kwetsbaar	210	37	18	ja		
<i>Nomada bifasciata</i>	bonte wespbij	Kwetsbaar	297	45	15	ja		
<i>Nomada femoralis</i>	dubbeldoornwespbij	Bedreigd	38	12	32	ja	ja	
<i>Nomada fuscicornis</i>	bruinsprietwespbij	Bedreigd	82	27	33	ja	ja	
<i>Nomada guttulata</i>	gedrongen wespbij	Bedreigd	26	5	19	ja	ja	
<i>Nomada similis</i>	matglanswespbij	Kwetsbaar	64	19	30	ja		
<i>Nomada striata</i>	stomptandwespbij	Bedreigd	82	12	15	ja	ja	
<i>Osmia leaiana</i>	kauwende metselbij	Bedreigd	100	13	13	ja	ja	
<i>Osmia niveata</i>	zwartbr. houtmetselbij	Kwetsbaar	136	15	11	ja		
<i>Osmia parietina</i>	boommetselbij	Bedreigd	7	1	14	ja	ja	
<i>Panurgus banksianus</i>	grote roetbij	Kwetsbaar	301	41	14	ja		
<i>Stelis breviscula</i>	gewone tubebij	Kwetsbaar	385	67	17	ja		
<i>Stelis ornatula</i>	witgekleurde tubebij	Bedreigd	57	7	12	ja	ja	
<i>Stelis phaeoptera</i>	zwarte tubebij	Ernstig bedr.	73	11	15	ja	ja	
<i>Xylocopa violacea</i>	blauwzwarte houtbij	Bedreigd	328	18	5		ja	

Tabel 3 Zweefvliegen: belangrijke soorten van Utrecht, bepaald volgens de criteria zoals uitgelegd in de tekst. RL = Rode Lijststatus, NL_kmhokken = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024, UT_kmhokken = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024, UT_perc = percentage kilometerhokken in Utrecht van totaal in Nederland, Utrechtse specialiteit = ten minste 10 % van kilometerhokken in Utrecht, Bedreigd = Rode Lijstcategorie Bedreigd of Ernstig bedreigd, Geïsoleerd = Utrechtse populaties sterk geïsoleerd.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_perc	Utrechtse specialiteit	Bedreigd	Geïsoleerd
<i>Anasimyia lunulata</i>	zoenwaterzweefvlieg	Ernstig bedreigd	8	2	25	ja	ja	ja
<i>Cheilosia chrysocoma</i>	vosrood gitje	Kwetsbaar	186	18	10	ja		
<i>Cheilosia latifrons</i>	bruin gitje	Bedreigd	49	1	2		ja	
<i>Cheilosia longula</i>	heidegitje	Bedreigd	46	7	15	ja	ja	
<i>Cheilosia scutellata</i>	paddestoelgitje	Kwetsbaar	398	52	13	ja		
<i>Cheilosia uviformis</i>	zilverkopgitje	Bedreigd	42	3	7		ja	
<i>Dasysyrphus hilaris</i>	geelsnoet-wimperzweefvlieg	Ernstig bedreigd	16	1	6		ja	
<i>Dasysyrphus pauxillus</i>	donkere wimperzweefvlieg	Gevoelig	22	7	32	ja		
<i>Doros profuges</i>	knotszweefvlieg	Ernstig bedreigd	24	4	17	ja	ja	
<i>Eriozonea syrphoides</i>	bontzweefvlieg	Bedreigd	15	2	13	ja	ja	
<i>Eupeodes nitens</i>	golvende kommazweefvlieg	Ernstig bedreigd	13	1	8		ja	
<i>Lejogaster tarsata</i>	moerasglimlijfje	Kwetsbaar	206	27	13	ja		
<i>Mallota cimbiciformis</i>	bijmallota	Gevoelig	17	2	12	ja		
<i>Melangyna barbiglons</i>	vroeg elfje	Ernstig bedreigd	5	1	20	ja	ja	
<i>Melangyna umbellatarum</i>	melkelfje	Kwetsbaar	304	32	11	ja		
<i>Melanogaster nuda</i>	kaal doflijfje	Kwetsbaar	288	70	24	ja		
<i>Meligramma guttata</i>	spiegelelfje	Bedreigd	55	10	18	ja	ja	
<i>Neoascia geniculata</i>	kortspriet korsetzweefvlieg	Bedreigd	16	2	13	ja	ja	
<i>Neoascia podagrica</i>	gewone korsetzweefvlieg	Gevoelig	731	80	11	ja		
<i>Neocnemodon pubescens</i>	donkerhaarplatbek	Kwetsbaar	39	5	13	ja		
<i>Neocnemodon verrucula</i>	wilgenplatbek	Bedreigd	11	1	9		ja	
<i>Neocnemodon vitripennis</i>	gespoorde platbek	Bedreigd	59	10	17	ja	ja	
<i>Parasyrphus malinellus</i>	glimmend roetneusje	Bedreigd	29	6	21	ja	ja	
<i>Pipiza luteitarsis</i>	slanke platbek	Kwetsbaar	89	13	15	ja		
<i>Platycheirus clypeatus</i>	gewoon platvoetje	Gevoelig	724	81	11	ja		
<i>Platycheirus manicatus</i>	snuitplatvoetje	Bedreigd	89	5	6		ja	
<i>Platycheirus peltatus</i>	scheefvlekplatvoetje	Gevoelig	365	44	12	ja		
<i>Psilota exilistyla</i>	spichtige spitsbek	Gevoelig	5	1	20	ja		
<i>Sericomyia lappona</i>	donkere veenzweefvlieg	Bedreigd	61	1	2		ja	
<i>Trichopsomyia flavitarsis</i>	kleinvlekplatbek	Bedreigd	25	1	4		ja	
<i>Trichopsomyia joricensis</i>	vrouwtesplatbek	Gevoelig	10	1	10	ja		
<i>Trichopsomyia lucida</i>	grootvlekplatbek	Bedreigd	12	2	17	ja	ja	

Tabel 4 Sprinkhanen en krekels: belangrijke soorten van Utrecht, bepaald volgens de criteria zoals uitgelegd in de tekst.

RL = Rode Lijststatus, NL_kmhokken = aantal kilometerhokken in Nederland in 2020-2025, UT_kmhokken = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2020-2025, UT_perc = percentage kilometerhokken in Utrecht van totaal in Nederland, Utrechtse specialiteit = ten minste 10 % van kilometerhokken in Utrecht, Bedreigd = Rode Lijstcategorie Kwetsbaar, Geisoleerd = Utrechtse populaties sterk geisoleerd.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_PERC	Utrechtse specialiteit	Bedreigd	Geisoleerd
<i>Acheta domesticus</i>	Huiskrekel	Kwetsbaar	339	23	7		ja	
<i>Tetrix tenuicornis</i>	Kalkdoortje		89	5	6			ja
<i>Tachycines asynamorus</i>	Kassprinkhaan		5	1	20	ja		ja
<i>Stenobothrus stigmaticus</i>	Schavertje		343	27	8			
<i>Gryllus campestris</i>	Veldkrekel	Kwetsbaar	543	10	2		ja	ja
<i>Pseudochorthippus montanus</i>	Zompsprinkhaan	Kwetsbaar	184	7	4		ja	ja

COMBINATIE: BELANGRIJKE SOORTEN UTRECHT

De gecombineerde soortenlijsten op basis van de drie selectiecriteria voor belangrijke soorten voor Utrecht zijn opgenomen in Tabellen 2 (bijen), 3 (zweefvliegen) en 4 (sprinkhanen en krekels). In totaal gaat het om 48 soorten bijen, 32 soorten zweefvliegen en 6 soorten sprinkhanen en krekels.

Het volgende hoofdstuk bespreekt al deze soorten afzonderlijk. Per soort wordt een afweging gemaakt in hoeverre het urgent is om op provinciaal niveau maatregelen voor de soort te treffen. De uitkomsten van deze afwegingen worden samengevat in het hoofdstuk *Urgentie per soort*.

SOORTBESPREKINGEN

Dit hoofdstuk bespreekt de belangrijke soorten van (achtereenvolgens) bijen, zweefvliegen en sprinkhanen en krekels van Utrecht zoals in het voorgaande hoofdstuk bepaald (Tabellen 2-4). Per soort wordt aangegeven in hoeverre het urgent is om gerichte maatregelen om de soort in Utrecht te behouden en aan welke maatregelen men hierbij kan denken. Kaarten met de recente Utrechtse vindplaatsen van de besproken soorten zijn te vinden in Bijlagen 6 (bijen), 7 (zweefvliegen) en 8 (sprinkhanen en krekels).

Elke soortbespreking wordt voorafgegaan door informatie over de Rode Lijststatus, het aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024 (Kmhokken NL), het aantal recente kilometerhokken in Utrecht (Kmhokken UT; 2010-2024 voor bijen en zweefvliegen, 2020-2025 voor sprinkhanen en krekels) en het aandeel dat Utrecht heeft in het Nederlandse areaal van de soort, uitgedrukt in percentage van de kilometerhokken (Aandeel UT). Bij soorten waar dit percentage ten minste 10 % bedraagt, geeft een asterisk (*) achter het percentage aan dat het een Utrechtse specialiteit betreft.

BIJEN

Donkere wilgenzandbij - *Andrena apicata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 61

Kmhokken UT: 3

Aandeel UT: 5 %

Habitat en levenswijze. – De donkere wilgenzandbij is een soort van heide- en stuifzandgebieden met overgangen van nat naar droog. Ook komt de soort voor in rivierbegeleidende gebieden met zandduinen. Het is een vroege voorjaarssoort die stuifmeel uitsluitend op wilgen verzamelt. De vrouwtjes nestelen op zonnige, kale zandplekken, vooral in stuifzand. – Vliegtijd: maart-april.

Voorkomen en bedreiging. - Er zijn vier vindplaatsen bekend uit de periode 2010-2024: Soestdijk - Biltse Weg (2010), Leusden - Landgoed Den Treek (2016), Wijk bij Duurstede - Bosserwaarden (2020) en Veenendaal - Kwinteloijen (2024). Net als elders in Nederland is het areaal van de soort in Utrecht gekrompen, vermoedelijk door de afname van stuifzanden. Plaatselijk kan verdroging, waardoor wilgen afsterven, ook een rol spelen.

Urgentie. - De soort wordt vermoedelijk makkelijk over het hoofd gezien door de vroege vliegtijd en de lastige herkenbaarheid. Provinciale maatregelen worden daarom niet als urgent beschouwd.

Maatregelen. - Beschermingsmaatregelen zouden zich op plekken waar deze soort voorkomt moeten richten op het behoud van stuifzand en steile zandwandjes in heidegebieden en langs de rivieren in combinatie met nabijgelegen groeiplaatsen van (kruip)wilgen. Bekende nestelplaatsen moeten bij werkzaamheden zo veel mogelijk worden ontzien.

Zadeldwergzandbij - *Andrena falsifica*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 30

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 7 % *

Habitat en levenswijze. - In Nederland is de zadeldwergzandbij gevonden op schrale graslanden, ruderaal terreinen, heide- en hoogveenengebieden. In zulke tegenwoordig vaak bloemarme gebieden is de soort het meest te vinden langs verharde fietspaden,

Figuur 2 De weidebij *Andrena grava* doet het de afgelopen jaren goed in Utrecht. In het voorjaar kan deze soort op allerlei bloemrijke plekken gezien worden. Natuurvriendelijke herinrichting van uiterwaarden heeft mogelijk bijgedragen aan het herstel van deze soort die op de Rode Lijst staat in de categorie Kwetsbaar.

Foto Menno Reemer.

afwateringen of kiezelleempaden, waar als gevolg van buffering meer bloemen te vinden zijn (Smit & Zeegers 2025). Hier bezoekt de soort vooral graag bloemen van tormentil (Smit & van der Meer 2016), maar ook wel andere ganzeriksoorten, zoals vijfvingerkruid en voorjaarsganzerik. Vermoedelijk wordt stuifmeel alleen op deze planten verzameld. Daarnaast is bloembezoek bekend op ereprijs en paardenbloem (Peeters et al. 2012). Over de nestelgewoonten is niets bekend. - Vliegtijd: eind april - begin juni.

Voorkomen en bedreiging. - De zadeldwergzandbij is in 2010-2024 alleen gevonden op landgoed Den Treek te Leusden (2022) en op het voormalige Vitens-terrein te Soest (2023). Ook in eerdere jaren was het al een zeer zeldzame soort in Utrecht die alleen bekend was uit Den Dolder (1947) Leusderheide (2006).

Urgentie. - Deze bedreigde soort komt voor in bedreigde biotopen en de Utrechtse vindplaatsen liggen geïsoleerd, dus maatregelen zijn dringend gewenst.

Maatregelen. Veel van oorsprong schrale terreinen zijn tegenwoordig zeer bloemarm als gevolg van verzuring en stikstofdepositie. Op lokaal niveau, bijvoorbeeld langs (fiets)paden, kan de bloemrijkdom misschien gestimuleerd worden door aanvoer van grind, kalk, schelpen of steenmeel, om zo de buffering te bevorderen.

Weidebij - *Andrena grava*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 573

Kmhokken UT: 84

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. – De weidebij komt voor in uiteenlopende open, bloemrijke, grazige terreinen, zoals bloemrijke weiden, bermen, dijken en parken. De vrouwtjes nestelen op zonnige, spaarzaam begroeide plekken en verzamelen stuifmeel van uiteenlopende plantenfamilies. In overeenstemming met zijn naam komt de weidebij veel voor in kleinschalige, bloemrijke weidegebieden. – Vliegtijd: maart-mei.

Voorkomen en bedreiging. - De weidebij komt nog op veel plekken in Utrecht voor, met name in het rivierengebied. Er lijkt in recente jaren sprake van een toename, mogelijk deels als gevolg van de natuurvriendelijke herinrichting van uiterwaarden.

Urgentie. - De soort is op veel plekken aanwezig en lijkt recent vooruitgegaan te zijn, dus maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - De weidebij profiteert van bijvriendelijk maai- en begrazingsbeheer, waarbij gedurende de vliegtijd van de soort (maart-mei) in ruime mate bloemen voorhanden zijn en dus niet gemaaid (of slechts extensief begraasd) wordt. Ook is de beschikbaarheid van zonnige, spaarzaam begroeide plekken met klei- of lemige zandgrond belangrijk, bij voorkeur op hellingen, zoals dijken.

Knautiabij - *Andrena hattorfiana*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 151

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 1 %

Habitat en levenswijze. - De knautiabij is in zijn Nederlandse voorkomen beperkt tot plaatsen waar beemdkroon *Knautia arvensis* groeit. De vrouwtjes verzamelen uitsluitend stuifmeel van deze plant (in het buitenland ook van andere, verwante plantensoorten). Hierdoor is de soort vooral te vinden in droge, zonnige, matige voedselrijke tot licht schrale kruidenvegetaties met grote populaties van beemdkroon. De nesten worden gegraven in droge, spaarzaam begroeide bodems. Vos (2025) maakte een uitgebreide analyse van de benodigdheden van deze soort. - Vliegtijd: mei-juli.

Voorkomen en bedreiging. - In Utrecht is de knautiabij slechts op twee plekken gevonden: in de Amerongse Bovenpolder en in Veenendaal. In de Amerongse Bovenpolder is in 2023 een populatie ontdekt die vergezeld wordt van de bijbehorende koekoeksbij de knautiawesp bij *Nomada armata* (zie betreffende soortbespreking verder in dit hoofdstuk). In Veenendaal is in 2024 eenmalig een vrouwtje gezien in een achtertuin in een woonwijk. Dit dier foerageerde daar op een aangeplante uitheemse *Knautia*-soort. In hoeverre op deze laatste vindplaats een populatie aanwezig is, is niet duidelijk. Deze plek ligt op enkele kilometers van Gelderse vindplaatsen in Bennekom en Wageningen.

Urgentie. - Speciale aandacht voor de knautiabij in Utrecht is wenselijk, omdat de populaties van deze bedreigde soort kwetsbaar zijn voor ongunstig maaibeheer.

Maatregelen. - Vooral gunstig maaibeheer is belangrijk voor behoud en bevordering van deze soort. Ook zouden de mogelijkheden van uitbreiding van de populatie d.m.v. verspreiding van maaisel uit gebieden met beemdkroon kunnen worden onderzocht. Over beheer ten gunste van beemdkroon en de knautiabij is het één en ander bekend (Reemer et al. 2008, 2012, Vanormelingen & D'Haeseleer 2015). Speciaal voor Gelderse populaties geeft Vos (2025) bruikbare aanbevelingen, die mogelijk deels in Utrecht van nut kunnen zijn.

Paardenbloembij - *Andrena humilis*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 144

Kmhokken UT: 15

Aandeel GE: 10 % *

Habitat en levenswijze. - De paardenbloembij komt voor in extensief gebruikte graslanden, schrale bermen en op rivierdijken. De vrouwtjes zijn voor stuifmeel gespecialiseerd op gele composieten. Vooral paardenbloem is een belangrijke voedselplant, maar de soort verzamelt ook stuifmeel op bijvoorbeeld biggenkruid, streepzaad en havikskruid. - Vliegtijd: april-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De paardenbloembij lijkt in Utrecht drie kerngebieden te hebben: vliegbasis Soesterberg en omgeving, de Lekuiterswaarden ten westen van Vianen en Plantage Willem III ten noordwesten van Rhenen. Wegens de toegenomen bemesting en intensievere begrazing van weilanden is de soort ook in deze provincie waarschijnlijk afgenomen. Vroeg in het jaar maaien is ook nadelig voor de paardenbloembij.

Urgentie. - De Utrechtse populaties lijken redelijk groot en maatregelen zijn daarom op provinciaal niveau niet urgent. Wel is het raadzaam om de beheerders van de betreffende gebieden attent te maken op het voorkomen en de benodigdheden van de soort.

Maatregelen. - Maaaien van vegetaties met paardenbloemen en streepzaad zou ten behoeve van de paardenbloembij niet voor juli moeten gebeuren (en altijd gefaseerd). Ook dient begrazing van zulke vegetaties niet te intensief te zijn, zodat er altijd bloemen bloeien. Verder dienen er ruimschoots spaarzaam begroeide en deels kale droge plekken aanwezig te zijn op zonnige, droge plaatsen.

Donkere zomerzandbij - *Andrena nigriceps*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 86

Kmhokken UT: 27

Aandeel UT: 31 % *

Habitat en levenswijze. - De donkere zomerzandbij komt voor op warme, zandige terreinen, zoals heidevelden, schrale graslanden en zandverstuivingen. Stuifmeel wordt op planten van uiteenlopende families verzameld, zoals boerenwormkruid, zandblauwtje, duizendblad en vederdistel. Nesten worden op kale, zonnige, zandige plekken gegraven. - Vliegtijd: juni-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Met 31 % van de Nederlandse vindplaatsen mag Utrecht zeker een belangrijke provincie genoemd worden voor de donkere zomerzandbij. Een flink deel van de Utrechtse vondsten komt van Vliegbasis Soesterberg en omgeving. Ook liggen er concentraties van vindplaatsen ten westen van Maarn (Zanderij en Stameren) en in Plantage Willem III bij Rhenen. In vergelijking met eerdere decennia, toen de soort ook in andere delen van Utrecht gevonden werd, is het areaal ingekrompen. Vermoedelijk hangt de achteruitgang samen met de dichtgroei van schrale vegetaties als gevolg van eutrofiëring door stikstofdepositie. Meer plaatselijk kan ook verdroging en de daarmee samenhangende afname van bloemrijkdom een rol spelen.

Urgentie. - Ondanks het feit dat er nog enkele grote populaties in Utrecht voorkomen, maken de sterke afname en de kwetsbaarheid van de habitat maatregelen voor deze soort urgent. De Provincie heeft bovendien een grote nationale verantwoordelijkheid voor deze soort.

Maatregelen. - Maatregelen kunnen bestaan uit het bevorderen van bloemrijkdom en het tegengaan van dichtgroei van open zand en schrale vegetaties.

Gebandeerde dwergzandbij - *Andrena niveata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 27

Kmhokken UT: 9

Aandeel UT: 33 % *

Habitat en levenswijze. - De gebandeerde dwergzandbij is afhankelijk van grote groeiplaatsen van kruisbloemen. Vooral koolzaadachtigen (koolzaad, raapzaad, herik, zwarte mosterd) zijn geliefd als voedselbron. Pas in recente jaren zijn voor het eerst nestelplaatsen van deze soort ontdekt (Reemer 2020 en ongepubliceerde observaties van zelfde auteur). Deze bevonden zich op kale plekken in hellingen van dijken en heuvels van klei. In Nederland is de soort vooral gevonden in dynamische, instabiele gebieden, zoals natuurontwikkelingsgebieden langs de grote rivieren, maar ook bijvoorbeeld op taluds van recent aangelegde snelwegen en kanalen. De combinatie van grote groeiplaatsen van kruisbloemen met de aanwezigheid van kale, steile kleihellingen is mogelijk cruciaal voor deze soort.

Voorkomen en bedreiging. - De eerste vondst van deze soort dateert uit 2015 en sindsdien is hij in negen kilometerhokken gevonden. Dit lijkt te duiden op een uitbreiding.

Urgentie. - Gezien de recente uitbreiding en de op veel plekken aanwezige habitat zijn maatregelen voor deze soort niet urgent.

Maatregelen. - Door de bloemvoorkeur en de nestelgewoonten gedraagt de gebandeerde dwergzandbij zich als een pionier, die weer verdwijnt wanneer de biotoop stabiliseert en de vegetatie door successie verandert. Het is daarom lastig om er speciale maatregelen voor te treffen. Aan de andere kant is het landelijk een zeldzame soort, die in Utrecht relatief veel voorkomt. De Provincie draagt er dus wel een zekere verantwoordelijkheid voor. Om die reden kan geprobeerd worden om de soort op bepaalde plekken te behouden. Het instandhouden van de nestelplekken en de groeiplaatsen van kool- of raapzaad is vrij eenvoudig te realiseren door periodiek delen van de aanwezige bodem kaal te maken en/of om te werken.

Bremzandbij - *Andrena ovatula* (incl. witte bremzandbij *A. afzeliella*)

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 253

Kmhokken UT: 42

Aandeel GE: 17 % *

Habitat en levenswijze. - De bremzandbij komt voor in schrale tot matig voedselrijke, bloemrijke droge biotopen, zoals droge graslanden, heideterreinen, ruderaal terreinen, dijken en groeven. Belangrijkste voorwaarde is de aanwezigheid van vlinderbloemen (zoals brem en klavers) en zonbeschenen open zand- of leemplekken. - Vliegtijd: april-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De bremzandbij is in Utrecht vrijwel beperkt tot de Utrechtse Heuvelrug, waar hij op veel plekken gevonden is. Hierbij is bij veel vondsten nog onduidelijk of het de bruine of de witte zandbij betreft. Deze soorten worden pas recent van elkaar onderscheiden. Wel is duidelijk dat beide soorten op veel plekken in Nederland voorkomen en vermoedelijk is dat in Utrecht ook zo.

Urgentie. - Deze soort komt nog op veel plekken voor en maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - Gefaseerd maai- of extensief begrazingsbeheer waarbij veel klaverachtigen in bloei staan gedurende de gehele vliegtijd van de bremzandbij (april-augustus) zal bijdragen aan instandhouding en bevordering van de soort. Daarnaast moet er aandacht zijn voor voldoende open zand- en leemplekken.

Roodrandzandbij - *Andrena rosae*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 546

Kmhokken UT: 18

Aandeel UT: 3 %

Habitat en levenswijze. - De roodrandzandbij heeft twee generaties per jaar, die een opmerkelijk verschil vertonen in de bloemen die zij bezoeken voor stuifmeel. In het voorjaar verzamelen de vrouwtjes uitsluitend wilgenstuifmeel, terwijl ze in de zomer gespecialiseerd zijn in stuifmeel van schermbloemen. De nesten zijn gevonden aan de zuidzijde van lemige, extensief begraasde dijken. - Vliegtijd: maart-mei en juni-augustus (twee generaties).

Voorkomen en bedreiging. - Na een afwezigheid van vele decennia is de roodrandzandbij in de afgelopen circa 10 jaar weer in Utrecht teruggekeerd en komt deze soort weer op diverse plekken voor, met name langs de Lek. Ook elders in Nederland is sprake van een sterke uitbreiding. Gezien deze uitbreiding wordt de soort niet als bedreigd beschouwd.

Urgentie. - Speciale acties voor de roodrandzandbij zijn niet nodig, aangezien de soort zich recent sterk heeft uitgebreid.

Maatregelen. - Meer informatie over mogelijke beschermingsmaatregelen is te vinden in Van der Meer et al. (2006).

Halfgladde dwergzandbij - *Andrena semilaevis*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 59

Kmhokken UT: 14

Aandeel UT: 24 % *

Habitat en levenswijze. – De halfgladde dwergzandbij is een soort van uiteenlopende open biotopen, zoals bosranden en ruderales vegetaties. Recente vondsten komen voor een belangrijk deel uit uiterwaarden en van rivierdijken. In bloembezoek is de soort niet kieskeurig en de dieren bezoeken onder andere schermbloemen, composieten en kruisbloemen. Over de nestelgewoonten is niets bekend. - Vliegtijd: april-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De halfgladde dwergzandbij komt in Utrecht voor op verschillende plekken in het rivierengebied en aan de oostkant van Utrecht-stad. In hoeverre in deze provincie sprake is van een afname is onduidelijk.

Urgentie. - De soort komt nog op diverse plekken voor dus maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - Waarschijnlijk kan deze soort baat hebben bij een extensief en gefaseerd maaibeheer of extensieve begrazing. Van belang is vooral dat er van april tot en met juli veel bloemen aanwezig zijn om op te foerageren.

Gekielde dwergzandbij - *Andrena strohmei*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 34

Kmhokken UT: 4

Aandeel UT: 12 % *

Habitat en levenswijze. – De gekielde dwergzandbij is in Nederland vooral gevonden op warme, braakliggende terreinen, in groeven en op droog schraal grasland. De vrouwtjes nestelen in de grond en verzamelen stuifmeel op bloemen van uiteenlopende families. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. - In tegenstelling tot vroeger, toen de gekielde dwergzandbij alleen uit Zuid-Limburg bekend was, is de soort nu ook van enkele plekken op de binnenlandse zandgronden en het rivierengebied bekend. In de periode 2010-2024 is de soort in Utrecht op vier plekken gevonden. Het gaat steeds om één exemplaar per vindplaats, dus de dichtheden zijn laag. Toch is vermoedelijk wel sprake van een recente uitbreiding.

Urgentie. - Gezien de recente uitbreiding zijn maatregelen voor deze soort niet urgent.

Maatregelen. - Waarschijnlijk kan deze soort baat hebben bij een extensief en gefaseerd maaibeheer of extensieve begrazing. Van belang is vooral dat er in het voorjaar veel bloemen aanwezig zijn om op te foerageren.

Variabele zandbij - *Andrena varians*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 56

Kmhokken UT: 6

Aandeel UT: 11 % *

Habitat en levenswijze. – De variabele zandbij is een soort van allerlei halfopen landschappen met struweel en bomen, zoals bosranden en parken. Over nestelplekken is weinig bekend en in bloembezoek is de soort niet kieskeurig. – Vliegtijd: april-juni.

Voorkomen en bedreiging. - De soort is in 2010-2024 op vijf plekken verspreid over Utrecht gevonden en de aantallen zijn overal laag: vrijwel altijd gaat het om één exemplaar per vindplaats. De oorzaken van de achteruitgang zijn niet bekend.

Urgentie. - De soort is sterk afgenomen en komt daarom in aanmerking voor maatregelen. Probleem is echter dat er weinig duidelijk is over de behoeften van de variabele zandbij. Op lokaal niveau kunnen terreinbeheerders misschien wat betekenen.

Maatregelen. - Omdat over de nestelplekken weinig bekend is en de soort niet kieskeurig is in bloembezoek, is het moeilijk om voor deze soort specifieke aanbeve-

Figuur 3 De groene zandbij heeft in recente jaren vanuit het zuiden Utrecht veroverd. Het is een specialist die alleen op de bloemen van ereprijs stuifmeel verzamelt. Foto Menno Reemer.

lingen te geven. Waarschijnlijk profiteert hij in elk geval van de aanwezigheid van veel bloemen in de periode april-juni, zoals meidoorn en paardenbloem. Extensief en gefa-seerd maaien is dus het devies.

Groene zandbij - *Andrena viridescens*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 87

Kmhokken UT: 23

Aandeel UT: 26 % *

Habitat en levenswijze. – De groene zandbij komt voor in open, grazige, warme ter-reinen waar veel ereprijs groeit, waar de vrouwtjes hun stuifmeel op verzamelen. Ze graven hun nesten op beschut gelegen, spaarzaam begroeide, zonbeschenen plekken. – Vliegtijd: april-juni.

Voorkomen en bedreiging. - De groene zandbij heeft zich in recente jaren sterk uitgebreid vanuit Zuid-Limburg en zo ook Utrecht bereikt. De eerste vondst was in 2008 en de volgende zou tot 2019 op zich laten wachten, maar nu is de soort al uit 23 Utrech-tse kilometerhokken bekend.

Urgentie. - Gezien de recente sterke uitbreiding zijn maatregelen niet urgent.

Maatregelen. - Populaties kunnen beschermd worden door nestelplekken en groeiplaatsen van veel ereprijs voor dichtgroei te behoeden en vegetaties met ereprijs te stimuleren met behulp van maaibeheer (maaïen na de zaadzetting).

Geelstaartklaverzandbij - *Andrena wilkella*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 347

Kmhokken UT: 42

Aandeel UT: 12 % *

Habitat en levenswijze. - De geelstaartklaverzandbij komt voor in uiteenlopende open, bloemrijke biotopen, zoals extensief beheerde weilanden, heideterreinen, dijken en groeven. Belangrijkste voorwaarde is het voorkomen van voldoende vlinderbloemen, zoals klavers en rolklavers. Verder dienen er spaarzaam begroeide, droge, zonbes-chenen plekken aanwezig te zijn, liefst op hellingen, waar de soort kan nestelen. - Vliegtijd: april-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De geelstaartklaverzandbij is verspreid over de provincie gevonden, maar weinig ten westen van de A2. Er is geen sprake van een duidelijke achteruitgang.

Urgentie. - Deze soort komt nog op veel plekken voor en maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - Gefaseerd maai- of extensief begrazingsbeheer waarbij veel klaverachtigen in bloei staan gedurende de gehele vliegtijd van de geelstaartklaverzandbij (april-juli) zal bijdragen aan instandhouding en bevordering van de soort. Daarnaast moet er aandacht zijn voor voldoende open zand- en leemplekken.

Zwarte sachembij - *Anthophora retusa*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 82

Kmhokken UT: 9

Aandeel UT: 11 % *

Habitat en levenswijze. - De zwarte sachembij is een warmteminnende soort van zonnige bosranden, ruderaal terreinen en groeven. De vrouwtjes nestelen graag in steile, zonbeschenen leemwandjes (zo ook ik Kwinteloijen bij Veenendaal), maar ze kunnen ook in vlakke, kale zandbodems nestelen. Ze bezoeken uiteenlopende bloemen, met een voorkeur voor hondsdrif, en vermoedelijk is variatie in het bloemaanbod belangrijk voor de soort (Smit & Floor 2025). - Vliegtijd: maart-juni.

Voorkomen en bedreiging. - In de eerste helft van de 20e eeuw is de zwarte sachembij op verschillende plekken in de provincie gevonden, maar na 1944 zou het tot 2007 duren voor de soort werd herontdekt in Kwinteloijen bij Veenendaal. Deze populatie heeft sindsdien standgehouden en is vanaf 2023 onderzocht door EIS Kenniscentrum Insecten en Landschap Erfgoed Utrecht. Uit dit onderzoek blijkt dat het om een kwetsbare populatie gaat, die zal verdwijnen als de dichtgroei van het gebied zich voortzet. In 2024 is vastgesteld dat de zwarte sachembij ook in het aan Kwinteloijen grenzende gebied Plantage Willem III voorkomt. Een verheugende ontdekking, die perspectief biedt voor versterking van de populatie.

Buiten bovengenoemde gebieden zijn er twee waarnemingen van elk één exemplaar in Zeist - Krakeling (2014) en Vliegbasis Soesterberg (2020). Zo lang het bij deze waarnemingen blijft, moet worden aangenomen dat het hier om zwervende individuen gaat.

Urgentie. - Gezien de zeldzaamheid, sterke achteruitgang en isolatie van de populaties worden maatregelen voor de zwarte sachembij urgent geacht.

Maatregelen. - Maatregelen kunnen bestaan uit het opsporen en beschermen van nestelplaatsen en het tegengaan van dichtgroei hiervan. Daarnaast zal het bloemaanbod veiliggesteld en zo mogelijk vergroot moeten worden. Voor meer over mogelijke beschermingsmaatregelen zie Smit & Fernhout (2023) en Smit & Floor (2025).

Moshommel - *Bombus muscorum*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 791

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 0 %

Habitat en levenswijze. - De moshommel komt voor in open, vochtige, bloemrijke landschappen. Hier bezoeken deze hommels uiteenlopende bloemen. De nesten bouwen ze bovengronds of in oude vogelnesten door plantenresten, zoals mos en gras, bijeen te 'harken'. Ze zijn afhankelijk van ruige vegetaties die (ook 's winters) niet worden gemaaid en niet te intensief worden begraasd. - Vliegtijd: maart-september.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de moshommel in Utrecht op twee plekken gevonden: in de Eempolders in 2022 en in Utrecht Overvecht in 2024. In beide gevallen gaat het om één vrouwtje per waarneming. Dit zijn de eerste vondsten van de moshommel in Utrecht sinds 1964. In hoeverre dit het begin is van een terugkeer, zal

de toekomst moeten leren.

Urgentie. - Aangezien momenteel geen populatie van de moshommel bekend is in Utrecht, zijn maatregelen voor deze soort niet urgent. Wel zou het de moeite waard zijn om in de Eempolders en Utrecht Overvecht eens gericht naar de soort te zoeken.

Maatregelen. - Populaties van de moshommel kunnen gestimuleerd worden door tussen maart en september bloemrijkdom te bevorderen met behulp van gefaseerd maai- of extensief begrazingsbeheer en mogelijk ook door meer ruigtevegetaties te ontwikkelen waarin nesten gebouwd kunnen worden. Dit kan in combinatie met maatregelen voor andere bedreigde hommelse soorten gebeuren.

Rode koekoekshommel - *Bombus rupestris*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 260

Kmhokken UT: 24

Aandeel UT: 9 %

Habitat en levenswijze. - De rode koekoekshommel is een broedparasiet van met name de steenhommel, een zeer algemene hommel in allerlei landschapstypen. Duidelijke voorkeuren in habitat of bloembezoek heeft de rode koekoekshommel niet. – Vliegtijd: mei-september.

Voorkomen en bedreiging. - De rode koekoekshommel is in 2010-2024 gevonden in 24 kilometerhokken, merendeels gelegen op de Utrechtse Heuvelrug. In alle gevallen gaat het om één exemplaar per vondst, dus de dichtheden zijn laag. De soort is altijd zeldzaam geweest in Utrecht, maar is vermoedelijk net als elders in Nederland wel achteruitgegaan.

Urgentie. - Omdat de soort nog op vrij veel plekken voorkomt, worden maatregelen niet urgent geacht.

Maatregelen. - Omdat de steenhommel, de gastvrouw van deze koekoekshommel, zo algemeen voorkomt, is het onduidelijk welke maatregelen de rode koekoekshommel zouden kunnen helpen. In elk geval zal de soort profiteren van een bloemrijker landschap dat niet te intensief beheerd wordt.

Grote koekoekshommel - *Bombus vestalis*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 1193

Kmhokken UT: 121

Aandeel UT: 10 % *

Habitat en levenswijze. - De grote koekoekshommel parasiteert in nesten van de algemene aardschommel. De soort komt in uiteenlopende biotopen voor, met name in open en halfopen landschappen, waaronder parken en tuinen in stedelijk gebied. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - De grote koekoekshommel is vrij algemeen in heel Utrecht. Toch zijn de dichtheden vermoedelijk lager dan vroeger. Hoe dit komt is niet precies duidelijk.

Urgentie. - De grote koekoekshommel is nog dermate algemeen dat er geen soort-gerichte provinciale maatregelen nodig zijn.

Maatregelen. - Net als van andere hommelse soorten kunnen populaties van de grote koekoekshommel gestimuleerd worden door tussen april en september bloemrijkdom te bevorderen met behulp van gefaseerd maai- of extensief begrazingsbeheer.

Gouden kegelbij - *Coelioxys aurolimbata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 87

Kmhokken UT: 13

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. - De gouden kegelbij is een koekoeksbij die waarschijnlijk parasiteert bij de lathyrusbij *Chalicodoma ericetorum*. Als zodanig is hij aangewezen op dezelfde biotopen als de gastheer, die in veel verschillende open biotopen voorkomt. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De gouden kegelbij is in Nederland in recente jaren sterk toegenomen, in het kielzog van de eveneens toegenomen lathyrusbij, de gastheer. In Utrecht is de soort sinds 2019 in 13 kilometerhokken gevonden, wat duidelijk op een toename wijst.

Urgentie. - Gezien de recente toename van de soort en de gastheer zijn maatregelen niet urgent.

Maatregelen. - De gouden kegelbij is afhankelijk van haar gastheer, de lathyrusbij, en zal dus profiteren van maatregelen die het voorkomen van de gastheer bevorderen. De lathyrusbij verzamelt uitsluitend stuifmeel van vlinderbloemen, zoals lathyrus (inclusief tuinplanten als siererwt) en rolklavers. Daarnaast zijn bovengrondse nestelholten nodig, zoals holle stengels en gaten in dood hout. De gouden kegelbij kan dus profiteren van maatregelen waarbij lathyrus-soorten en rolklavers worden gestimuleerd in de nabijheid van geschikte nestelplaatsen (waartoe ook bijenhôtels behoren). Dit zijn geschikte soorten om in tuinen en parken te stimuleren.

Slanke kegelbij - *Coelioxys elongata*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 143

Kmhokken UT: 20

Aandeel UT: 14 % *

Habitat en levenswijze. - De slanke kegelbij is een koekoeksbij die bij verschillende soorten metsel- en behangersbijen parasiteert, waaronder de algemene tuinbladsnijder *Megachile centuncularis* en grote bladsnijder *M. willughbiella*. In Nederland is de soort in uiteenlopende biotopen gevonden, maar in Duitsland staat hij als warmteminnende soort van zandvlakten en spoorwegterreinen bekend. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De slanke kegelbij is in 2010-2024 in Utrecht gevonden in 20 kilometerhokken verspreid over de provincie. Er lijkt sprake van een toename, die mogelijk samenhangt met de populariteit van bijenhôtels, waarin de gastheren vaak nestelen.

Urgentie. - Gezien het vrij grote aantal recente vondsten en de vermoedelijke toename zijn maatregelen voor deze soort niet urgent.

Maatregelen. - Eventuele beschermingsmaatregelen zouden zich kunnen richten op waarborging van bloemrijkdom gedurende de gehele vliegtijd van de gastheren van deze koekoeksbij tussen mei en augustus. Ook kan er aandacht besteed worden aan de beschikbaarheid van nestelplaatsen in dood hout en holle stengels.

Figuur 4 Tussen 1954 en 2005 werd de vierbandgroefbij *Halictus quadricinctus* niet in Nederland gevonden. Daarna heroverde deze zuidelijke soort het land weer. Ook in Utrecht is de soort inmiddels op enkele plekken gevonden. Foto Menno Reemer.

Vierbandgroefbij - *Halictus quadricinctus*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 126

Kmhokken UT: 5

Aandeel UT: 4 %

Habitat en levenswijze. - De vierbandgroefbij komt voor in droge, bloemrijke graslanden. De vrouwtjes nestelen graag in lemige wandjes of hellingen en verzamelen stuifmeel op allerlei bloemen, met een voorkeur voor composieten met grote bloemen, zoals centaurie en distels. - Vliegtijd: mei-september.

Voorkomen en bedreiging. - De vierbandgroefbij kwam in de eerste helft van de 20^e eeuw op diverse plekken in zuidelijk Nederland voor, maar werd na 1954 een halve eeuw lang niet gevonden. In 2005 werd de soort herontdekt in Zuid-Limburg, gevolgd door een aanvankelijk langzame maar later gestage opmars noordwaarts. De Rode-Lijst status 'ernstig bedreigd' is in korte tijd achterhaald geraakt, nu de soort in de zuidelijke landshelft van vele tientallen vindplaatsen bekend is. Ook in Utrecht is de soort recent op enkele plekken gevonden.

Urgentie. - Gezien de recente sterke uitbreiding van deze soort zijn maatregelen niet urgent.

Maatregelen. - De vierbandgroefbij zal profiteren van maatregelen die er voor zorgen dat er gedurende de gehele vliegtijd (mei - september) veel bloeiende composieten aanwezig zijn in de nabijheid van wandjes en hellingen van leem of lemig zand. Zulke wandjes of hellingen kunnen ook aangelegd worden om deze en andere bijensoorten te stimuleren.

Zwaluwbij - *Hoplitis anthocopoides*

Rode Lijst: Verdwenen

Kmhokken NL: 4

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 25 % *

Habitat en levenswijze. - De zwaluwbij is afhankelijk van slangenkruid voor de stuifmeelvoorziening en daarnaast van zonbeschenen wanden met rots- of leemachtige bodem om in te nestelen. - Vliegtijd: mei-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De zwaluwbij kwam vroeger in Zuid-Limburg voor,

waar de soort in 1953 voor het laatst is gevonden (in 2025 overigens herontdekt). In 2020 werden populaties ontdekt op de Maasvlakte (Zuid-Holland) en in Amersfoort (Utrecht) (overigens werd de soort in Limburg herontdekt in 2025). De Amersfoortse populatie houdt nog altijd stand.

Urgentie. - Hoewel de zwaluwbij aan een voorzichtige opmars in Nederland begonnen lijkt te zijn, zijn de huidige bekende populaties klein en geïsoleerd daarmee kwetsbaar. Aandacht voor de Amersfoortse populatie wordt daarom urgent geacht.

Maatregelen. - Maatregelen kunnen zich richten op behoud en eventueel uitbreiding van slangenkruidvegetaties. Daarnaast kunnen, wanneer deze bekend zijn, de nestelplaatsen worden beschermd. In Amersfoort zijn deze nog niet gevonden, maar ze zouden in deze omgeving op muren van gebouwtjes gemetseld kunnen zijn.

Driedoornige metselbij - *Hoplitis tridentata*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 71

Kmhokken UT: 14

Aandeel UT: 20 % *

Habitat en levenswijze. - De driedoornige metselbij is in Nederland vooral gevonden op zeer warme plekken, zoals groeven, kalkgraslanden en ruderaal terreinen. De vrouwtjes nestelen in dode plantenstengels van bijvoorbeeld braam, bijvoet en distels. Ze verzamelen stuifmeel graag op vlinderbloemen, zoals rolklaver, maar ook op slangenkruid. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De eerste vondst in Nederland dateert uit 1993, waarna de soort zich langzaam heeft uitgebreid in Limburg en vervolgens in het rivierengebied. Vanaf circa 2019 ging het snel met de soort en volgden waarnemingen uit diverse provincies. De eerste Utrechtse vondst dateert ook uit 2019 en sindsdien is de driedoornige metselbij in 14 kilometerhokken gevonden.

Urgentie. - Gezien de recente toename zijn maatregelen niet urgent.

Maatregelen. - Eventuele beschermingsmaatregelen zouden zich kunnen richten op waarborging van bloemrijkdom (met name klaverachtigen en slangenkruid) gedurende de gehele vliegtijd tussen mei en augustus. Ook kan er aandacht besteed worden aan de beschikbaarheid van nestelplaatsen in holle stengels.

Kleine lookmaskerbij - *Hylaeus leptcephalus*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 13

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 8 %

Habitat en levenswijze. - De kleine lookmaskerbij komt voor in ruderaal terreinen, parken en tuinen. De soort is niet strikt gespecialiseerd wat stuifmeel betreft, maar heeft wel een sterke voorkeur: circa 75 % van het stuifmeel wordt verzameld op honingklaver (Müller 2023). Nesten worden aangelegd in uiteenlopende bestaande holten, zowel in dood hout en holle plantenstengels als in oude grondbestanden van andere bijen of graafwespen. - Vliegtijd: juni-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Landelijk is de kleine lookmaskerbij zeer zeldzaam en het aantal vondsten is afgenomen, wat de soort een plek op de Rode Lijst heeft opgeleverd in de categorie Ernstig bedreigd. Het aantal vondsten is echter dermate klein en de soort is dermate lastig op te sporen, dat het toeval waarschijnlijk een belangrijke rol speelt in de fluctuaties in de aantallen vondsten tussen verschillende periodes. Vermoedelijk komt de soort op meer plekken voor, maar in lage dichtheden, en wordt hij vaak over het hoofd gezien. Alleen bijenspecialisten merken de soort soms op. In Utrecht is de soort in 2010-2024 gevonden in stedelijk gebied in Amersfoort.

Urgentie. - Maatregelen worden voor deze soort niet urgent geacht, omdat hij niet kritisch is in zijn biotoopkeuze en vermoedelijk op meer plekken voorkomt dan nu bekend is.

Maatregelen. - Op plekken waar de kleine lookmaskerbij bekend is, zou beheer gevoerd moeten worden ten gunste van groeiplaatsen van witte en gele honingklaver. Dit zou in elk geval inhouden dat er pas na zaadzetting van deze planten gemaaid moet worden en dat successie van de vegetatie door dichtgroei met bijvoorbeeld struiken tegengegaan moet worden. Tegelijkertijd is enig struweel in de nabijheid van de honingklavers vermoedelijk gunstig omdat deze nestelgelegenheid biedt, bijvoorbeeld in holle braamstengels. Over nestelplekken op de huidige vindplaatsen is echter niets bekend, dus eigenlijk zou eerst geprobeerd moeten worden om deze te vinden.

Kleine tuinmaskerbij - *Hylaeus pictipes*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 314

Kmhokken UT: 55

Aandeel UT: 18 % *

Habitat en levenswijze. - De kleine tuinmaskerbij is in Nederland vooral bekend uit door de mens aangelegde biotopen als tuinen, parken en ruderaal terreinen. Ook is de soort bekend uit uiterwaarden. De dieren nestelen in oude braamstengels, maar ook in oude muren en in leemwanden in oude nesten van andere bijen en wespen en in bijen hotels. In bloembezoek is de soort niet kieskeurig, hoewel het bloemen moeten zijn waarbij de nectar niet diep ligt, zoals schermbloemen (bijv. peen), composieten en honingklaver. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De kleine tuinmaskerbij is van een groot aantal vindplaatsen in Utrecht bekend en er lijkt sprake van een toename. De soort wordt in Utrecht daarom niet als bedreigd beschouwd.

Urgentie. - Maatregelen voor deze in Utrecht wijd verspreide en niet bedreigde soort worden niet urgent geacht.

Maatregelen. - Allerlei maatregelen die de bloemrijkdom en beschikbaarheid van nestelplekken vergroten op zonnige, windluwe plekken, zijn vermoedelijk gunstig voor deze soort. Let er wel op dat vooral bloemen met ondiepe nectar worden gestimuleerd, zoals schermbloemen en composieten.

Lookmaskerbij - *Hylaeus punctulatus*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 44

Kmhokken UT: 8

Aandeel UT: 18 % *

Habitat en levenswijze. - De lookmaskerbij is voor zijn stuifmeelvoorziening afhankelijk van looksoorten, zoals prei, ui en kogellook. Looksoorten die in het juiste seizoen bloeien (juni-juli) komen in de vrije natuur in Nederland weinig voor, zodat de lookmaskerbij grotendeels is aangewezen op tuin- en plantsoenplanten. Voor de nestbouw gebruiken ze bestaande holten in door hout en holle plantenstengels die zich op een warme, zonnige plek moeten bevinden. - Vliegtijd: juni-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De eerste vondst in Utrecht dateert uit 2001 (Utrecht zuid) en vervolgens werd de soort in 2008 en 2009 in de Blauwe Kamer bij Rhenen gevonden. In 2010-2024 volgt een veel groter aantal vondsten op in totaal vijf verschillende vindplaatsen. Dit suggereert dat een toename heeft plaatsgevonden.

Urgentie. - Omdat de soort lijkt te zijn toegenomen en in Nederland veelal voorkomt in stedelijk gebied, worden maatregelen niet urgent geacht.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen zouden zich moeten richten op de beschikbaarheid van in juni en juli bloeiende looksoorten, in combinatie met geschikte nestelgelegenheid op korte afstand (hooguit enkele tientallen meters) hiervan.

Rinks maskerbij - *Hylaeus rinki*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 61

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 3 %

Habitat en levenswijze. – Rinks maskerbij komt vooral voor in min of meer vochtige heischrale vegetaties, waaronder gralanden, bermen en kanaaltaluds. De vrouwtjes nestelen in holle stengels van braam en framboos, die de dieren zelf uitknagen. Stufmeel wordt verzameld op onder andere braam, tormentil en schermbloemen. – Vliegtijd: juni – augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Rinks maskerbij is in 2010-2024 op twee plekken in Utrecht gevonden: een heemtuin in Leersum en het Gagelbos ten noorden van Utrecht. Ook uit eerdere jaren zijn slechts twee vondsten in deze provincie bekend. Gezien de kwetsbaarheid en achteruitgang van de habitat (vochtige heischrale vegetaties) mag de soort toch wel als bedreigd gelden. Stikstofdepositie is vermoedelijk de belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang van de habitat.

Urgentie. - Maatregelen voor deze soort zijn wenselijk. Hierbij is het vooral van belang dat beheerders van terreinen waar de soort voorkomt, gewezen worden op eisen die hij aan zijn omgeving stelt.

Maatregelen. - Het is belangrijk voor deze soort dat vochtige heischrale vegetaties behouden blijven en gestimuleerd worden. Kleinschalig en gefaseerd maaien of extensief begrazen van deze vegetaties is aan te raden om bloemrijkdom gedurende de zomermaanden te waarborgen. Daarnaast zou de soort plaatselijk kunnen profiteren van een beheer waarin overjarig, zonbeschenen braamstruweel nabij heischrale vegetaties deels gespaard wordt.

Kortsprietgroefbij - *Lasioglossum brevicorne*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 78

Kmhokken UT: 14

Aandeel UT: 18 % *

Habitat en levenswijze. - De kortsprietgroefbij komt voor op zeer voedselarme bodems in open, schrale vegetaties, zoals heischrale graslanden, droge heideterreinen en duingraslanden. In bloembezoek geeft de soort voorkeur aan muizenoor, ook al worden ook wel andere gele composieten bezocht. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - In Utrecht is de soort in 2010-2024 gevonden op en rond Vliegbasis Soesterberg, rond Austerlitz en Maarn en bij Veenendaal en Elst. Van acute bedreiging lijkt geen sprake.

Urgentie. - Maatregelen zijn voor deze soort niet urgent nodig.

Maatregelen. - Dichtgroei van nestelplekken en gebrek aan bloemen (gele composieten) kunnen een probleem zijn voor deze soort. Het tegengaan van verdere verzuring en het bevorderen van verstuing kunnen helpen.

Breedbuikgroefbij - *Lasioglossum lativentre*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 48

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 4 %

Habitat en levenswijze. - De breedbuikgroefbij is in Nederland bekend van kruidenrijke graslanden langs bosranden en heeft hierbij een voorkeur voor enigszins vochtige situaties. In bloembezoek is de soort niet kieskeurig. Over de nestelwijze is niets bekend, maar zoals alle groefbijen zal deze soort in de bodem nestelen. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - Voor 2010 is de breedbuikgroefbij op vijf plekken in Utrecht gevonden, in 2010-2024 nog maar op twee: de Palmerswaard bij Rhenen en

Plantage Willem III bij Elst. De soort is in deze provincie dus vermoedelijk net als elders in Nederland afgenomen. De aantallen per vindplaats zijn zeer laag, wat suggereert dat de soort in lage dichtheden voorkomt.

Urgentie. - De resterende populaties zijn vermoedelijk klein en de habitat is kwetsbaar, dus maatregelen worden urgent geacht.

Maatregelen. - Als eerste zou meer duidelijkheid over de huidige populaties verkregen moeten worden. De soort heeft een lange vliegtijd van april tot in september, dus om populaties te onderhouden moeten er gedurende deze hele periode bloemen aanwezig zijn in de buurt van de nestelplaatsen. Gefaseerd maaien en/of extensieve begrazing zijn methoden om hiervoor te zorgen.

Kleine groefbij - *Lasioglossum parvulum*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 48

Kmhokken UT: 7

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. - De kleine groefbij komt voor op bloemrijke, schrale graslanden en langs bosranden op leemgrond, maar ook op geaccidenteerde, zandige (heide) terreinen. De bijen nestelen in de grond, maar over de precieze nestelgewoonten bestaat onduidelijkheid. - Vliegtijd: maart-september.

Voorkomen en bedreiging. - De kleine groefbij is recent op zeven plekken in Utrecht gevonden. Uit eerdere jaren zijn circa 10 vindplaatsen bekend, dus vermoedelijk is de soort in Utrecht net als elders in Nederland afgenomen. De oorzaken van de afname zijn onduidelijk.

Urgentie. - De kleine groefbij komt nog op ten minste zeven plekken in Utrecht voor, maar wordt door zijn geringe formaat en lastige herkenbaarheid waarschijnlijk ook wel over het hoofd gezien. Maatregelen worden derhalve niet als urgent ingeschat.

Maatregelen. - De soort heeft een lange vliegtijd van maart tot in september, dus om populaties te onderhouden moeten er gedurende deze hele periode bloemen aanwezig zijn in de buurt van de nestelplaatsen. Gefaseerd maaien en/of extensieve begrazing zijn methoden om hiervoor te zorgen. Gezien de voorkeur voor schrale biotopen zijn vergrassing en vermossing waarschijnlijk nadelig voor deze soort. In heideterreinen kunnen maatregelen tegen vermesting en verzuring helpen.

Kleine bandgroefbij - *Lasioglossum quadrinotatum*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 70

Kmhokken UT: 16

Aandeel UT: 23 % *

Habitat en levenswijze. - De kleine bandgroefbij komt tegenwoordig in Nederland voor in overgangssituaties van heischrale naar iets voedselrijkere terreinen, zoals in bermen en op taluds op zand- en leemgrond. Bloembezoek vindt op uiteenlopende planten plaats, maar composieten lijken favoriet. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de kleine bandgroefbij in 16 Utrechtse kilometerhokken gevonden. Voordien waren slechts vier vindplaatsen bekend. De soort lijkt dus vooruitgegaan te zijn.

Urgentie. - Gezien het vrij grote aantal recente vindplaatsen zijn maatregelen voor deze soort niet urgent.

Maatregelen. - De soort heeft een lange vliegtijd van april tot in september, dus om populaties te onderhouden moeten er gedurende deze hele periode bloemen aanwezig zijn in de buurt van de nestelplaatsen. Gefaseerd maaien en/of extensieve begrazing zijn methoden om hiervoor te zorgen.

Figuur 5 De kustbehangersbij *Megachile maritima* komt tegenwoordig vrijwel alleen voor in de kustduinen. Geïsoleerde populaties in het binnenland, zoals in Soesterberg, verdienen daarom bescherming.

Foto Menno Reemer.

Zadelgroefbij - *Lasioglossum rufitarse*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 26

Kmhokken UT: 5

Aandeel UT: 19 % *

Habitat en levenswijze. - De zadelgroefbij komt voor op open plekken in en nabij bossen, bij voorkeur op zandige bodem, en in heideterreinen. De vrouwtjes nestelen in de grond en bezoeken bloemen van diverse plantenfamilies. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - Net als elders in Nederland is de zadelgroefbij in Utrecht zeer sterk afgenomen. De soort komt in Europa vooral in het noorden en in berggebieden voor en vermoedelijk heeft de opwarming van het klimaat te maken met de achteruitgang. In 2010-2024 is de soort op vijf plekken in de provincie gevonden. Het gaat steeds om één exemplaar per vindplaats, wat het moeilijk maakt om de precieze status van de populaties in te schatten.

Urgentie. - Gezien de zeer sterke achteruitgang, de gevoeligheid voor de opwarming van het klimaat en het geringe aantal recente vindplaatsen zijn maatregelen voor deze soort zeer urgent.

Maatregelen. - De status van de Utrechtse populaties is onduidelijk, dus deze zouden eerst duidelijk moeten worden. Gezien de lage aantallen per vindplaats kan het wel eens lastig worden om ze op te sporen. Succesvol veldonderzoek kan duidelijkheid verschaffen over de foerageer- en nestelplaatsen, wat aanknopingspunten kan geven voor te nemen maatregelen. De soort heeft een lange vliegtijd van april tot in september, dus om populaties te onderhouden moeten er gedurende deze hele periode bloemen aanwezig zijn in de buurt van de nestelplaatsen. Gefaseerd maaien en/of extensieve begrazing zijn methoden om hiervoor te zorgen.

Kustbehangersbij - *Megachile maritima*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 306

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 1 %

Habitat en levenswijze. – De kustbehangersbij leeft op warme, zandige plekken, zoals duinen, droge heide en kalkgrasland. Hier bezoekt hij uiteenlopende bloemen. Het vrouwtje graaft nesten in de grond, vaak tussen wortels van grassen. De nestcellen worden bekleed met speciaal hiertoe uitgeknaagde stukjes blad van bomen en struiken. – Vliegtijd: juni – augustus.

Voorkomen en bedreiging. – De kustbehangersbij werd tot 1953 op verschillende plekken in Utrecht gevonden, maar nadien zou de volgende vondst tot 2020 op zich laten wachten. In dat jaar volgde een reeks van zes waarnemingen in Soesterberg - Museumkwartier. Sindsdien is de betreffende plek niet meer onderzocht (pers. med. Kees Goudsmits), dus of de populatie nog standhoudt is niet bekend. Het betreft in elk geval een sterk van overige populaties geïsoleerde plek.

Urgentie. – De soort staat als Bedreigd op de Rode Lijst en de Utrechtse locatie betreft (mits de soort er nog voorkomt) een sterk geïsoleerde populatie van een soort die verder vooral in de kustduinen voorkomt. Maatregelen worden daarom urgent geacht.

Maatregelen. – Als eerste zal ter plekke onderzocht moeten worden of de populatie in Soesterberg nog bestaat. Vervolgens is het zaak om nestel- en foerageergebieden in kaart te brengen. In het algemeen zal de soort profiteren van maatregelen die bloemrijkdom gedurende de zomermaanden in combinatie met open, zonnige grond op hellingen en in steile zandwandjes stimuleren.

Bruine rouwbij - *Melecta albifrons*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 210

Kmhokken UT: 37

Aandeel UT: 18 % *

Habitat en levenswijze. – De bruine rouwbij is een koekoeksbij die parasiteert bij sachembijen *Anthophora*, in Nederland vooral bij de gewone sachembij *A. plumipes*.

Voorkomen en bedreiging. – De gewone sachembij is algemeen in Nederland en in verspreiding zelfs toegenomen, dus de landelijke afname van de bruine rouwbij is moeilijk te verklaren. In Utrecht is de soort recent in 37 kilometerhokken gevonden, terwijl de soort voordien uit slechts zes hokken bekend was. Er lijkt in deze provincie dus eerder sprake van een toename.

Urgentie. – Gezien het grote aantal recente vondsten worden maatregelen niet urgent geacht.

Maatregelen. – Eventuele maatregelen zouden zich in hoofdzaak moeten richten op behoud en eventueel uitbreiding van geschikte nestelplekken voor gewone sachembijen: beschut gelegen, kale, zonbeschenen stukken lemige grond, bij voorkeur op hellinkjes of steilwanden.

Bonte wespbij - *Nomada bifasciata*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 297

Kmhokken UT: 45

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. – De bonte wespbij is een koekoeksbij die parasiteert bij de weidebij *Andrena gravena* (eveneens een belangrijke soort van Utrecht, zie soortbespreking). Net als zijn gastheer komt de bonte wespbij voor in uiteenlopende open, bloemrijke, grazige terreinen, zoals bloemrijke weiden, bermen, dijken en parken. – Vliegtijd: maart-juni.

Voorkomen en bedreiging. – De bonte wespbij is in 2010-2024 in 45 Utrechtse kilo-

Figuur 6 De bonte wespbij *Nomada bifasciata* is een koekoeksbij. Het vrouwtje legt haar eieren in de nesten van de weidebij *Andrena gravida*. Het vrouwtje op deze foto bijt zich vast aan een rasspriet, zodat zij haar poten vrij heeft om de vleugels mee te poetsen. In een dergelijke houding kunnen wespbijen 'soms ook slapend worden aangetroffen, aangezien zij geen eigen nesten hebben om zich in terug te trekken.
Foto Menno Reemer.

meterhokken gevonden. In eerder jaren waren dit er circa 10. De soort lijkt net als de weidebij vooruitgegaan te zijn.

Urgentie. - De soort is op veel plekken aanwezig en lijkt recent vooruitgegaan te zijn, dus maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - De bonte wespbij profiteert van bijvriendelijk maai- en begrazingsbeheer, waarbij gedurende de vliegtijd van de soort (maart-mei) in ruime mate bloemen voorhanden zijn en dus niet gemaaid (of slechts extensief begraasd) wordt. Ook is de beschikbaarheid van zonnige, spaarzaam begroeide plekken met klei- of lemige zandgrond belangrijk, bij voorkeur op hellingen, zoals dijken.

Dubbeldoornwespbij - *Nomada femoralis*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 38

Kmhokken UT: 12

Aandeel UT: 32 % *

Habitat en levenswijze. – De dubbeldoornwespbij is een koekoeksbij die parasiteert bij de paardenbloembij *Andrena humilis*. De soort komt vooral in droge, schrale graslanden voor. – Vliegtijd: mei – juni.

Voorkomen en bedreiging. - De dubbeldoornwespbij heeft momenteel twee bekende populaties in Utrecht: een grote in en om Vliegbasis Soesterberg en een kleinere in Plantage Willem III bij Elst. In totaal gaat het om 12 kilometerhokken. Uit eerdere jaren zijn vondsten in slechts twee kilometerhokken bekend, dus van een duidelijke achteruitgang lijkt in deze provincie geen sprake. Toch zal de soort zeker niet zijn toegenomen, gezien de achteruitgang van de kwaliteit van schrale graslanden door stikstofdepositie.

Urgentie. - De Utrechtse populaties lijken redelijk groot en maatregelen zijn daarom op provinciaal niveau niet urgent. Wel is het raadzaam om de beheerders van de betreffende gebieden attent te maken op het voorkomen en de benodigdheden van de soort.

Maatregelen. - In verband met het dieet van de gastheer (de paardenbloembij) is het belangrijk dat er tussen april en juli voldoende aanbod is van bloeiende paardenblo-

men en andere gele composieten als streepzaad, biggenkruid en havikskruid. Vroeg in het jaar maaien is dus nadelig. Verder dienen er ruimschoots spaarzaam begroeide en deels kale droge plekken aanwezig te zijn op zonnige, droge plaatsen.

Bruinsprietwespbij - *Nomada fuscicornis*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 82

Kmhokken UT: 27

Aandeel UT: 33 %

Habitat en levenswijze. - De bruinsprietwespbij is een koekoeksbij die parasiteert bij de kleine roetbij *Panurgus calcaratus*. Beide soorten komen voor in open, droge, zandige, bloemrijke terreinen, zoals droge heide. - Vliegtijd: juni-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Landelijk is de bruinsprietwespbij sterk afgenomen, maar in Utrecht laten de gegevens geen duidelijke afname zien: voor 2010 is de soort in negen kilometerhokken gevonden, in 2010-2024 in 27 hokken. In hoeverre dit door de toegenomen onderzoeksintensiteit verklaard kan worden, is zonder gedegen trendanalyse niet te zeggen.

Urgentie. - De soort komt nog op vrij veel plekken voor en de gastheer is vrij algemeen, dus vermoedelijk zijn gerichte maatregelen momenteel niet nodig.

Maatregelen. - Voor het voortbestaan van deze soort zijn vooral gezonde populaties van de gastheer, de kleine roetbij, nodig. Deze bij vliegt in de zomermaanden in droge, schrale, bloemrijke biotopen op zandgrond en verzamelt stuifmeel op gele composieten als biggenkruid, havikskruid en leeuwentand. Deze bloemen moeten dus in de zomermaanden niet gemaaid worden op plekken waar de bruinsprietwespbij voorkomt. Ook dienen er plekken met open, droge, zonbeschenen grond aanwezig te zijn waar de gastheer kan nestelen.

Gedrongen wespbij - *Nomada guttulata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 26

Kmhokken UT: 5

Aandeel UT: 19 % *

Habitat en levenswijze. - De gedrongen wespbij is een koekoeksbij die parasiteert op de ereprijszandbij *Andrena labiata*. De soort is in Nederland gevonden in uiterwaarden, spoorwegterreinen en holle wegen langs weilanden. De terreinen hebben een droge, schrale vegetatie gemeen. De biotoopkeuze is minder breed dan die van de gastheer, die minder warmteminnend is en op meer plekken voorkomt. - Vliegtijd: mei-juni.

Voorkomen en bedreiging. - In de periode 2010-2024 is de gedrongen wespbij in Utrecht op vijf uiteenliggende plekken gevonden. Uit eerdere jaren is de soort alleen bekend van een vondst in 1918. Mogelijk speelt een grotere onderzoeksinspanning hier een rol.

Urgentie. - Aangezien de gastheer voor zover bekend niet is afgenomen, worden maatregelen voor deze soort niet urgent geacht, mede omdat de gedrongen wespbij waarschijnlijk in lage dichtheden voorkomt en makkelijk over het hoofd wordt gezien.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen voor deze soort zouden zich in de gebieden waar hij voorkomt moeten richten op bevorderen van bloemrijke, schrale vegetaties met veel ereprijs in combinatie met spaarzaam begroeide, zonnige, windluwe plekjes waar de gastheer kan nestelen.

Matglanswespbij - *Nomada similis*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 64

Kmhokken UT: 19

Aandeel UT: 30 % *

Habitat en levenswijze. - De matglanswespbij is een koekoeksbij die parasiteert bij de grote roetbij *Panurgus banksianus*. De soort komt voor in droog schraal grasland en droge heidevelden. Of deze koekoeksbij soort ten opzichte van de gastheer aanvullen de eisen stelt aan de omgeving is niet bekend.

Voorkomen en bedreiging. - De matglanswespbij is in 2010-2024 in Utrecht gevonden op Vliegbasis Soesterberg en (wijde) omgeving, evenals in enkele gebieden in de zuidoosthoek van de provincie (Kwinteloijen, Plantage Willem III, omgeving Rhenen). Landelijk is zowel de matglanswespbij als zijn gastheer, de grote roetbij, achteruitgegaan en vermoedelijk is dit in Utrecht ook het geval.

Urgentie. - Ondanks de achteruitgang komt de matglanswespbij nog op diverse plekken in Utrecht voor. Maatregelen op provinciaal niveau lijken daarom niet urgent. Toch is het wenselijk dat beheerders in terreinen waar de soort voorkomt zich hier wel bewust zijn van zijn, zodat ze er rekening mee kunnen houden.

Maatregelen. - Vanwege de afhankelijkheid van deze soort van de grote roetbij, zal de matglanswespbij profiteren van maatregelen ten behoeve van deze gastheer. Zie soortbespreking grote roetbij *Panurgus banksianus* verderop in dit hoofdstuk

Stomptandwespbij - *Nomada striata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 82

Kmhokken UT: 12

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. - De stomptandwespbij is een koekoeksbij die parasiteert bij de geelstaartklaverzandbij (en bij enkele verwante veel zeldzamere soorten). Deze wespbij is in haar Brabantse voortbestaan vrijwel geheel afhankelijk van de geelstaartklaverzandbij en komt dus alleen voor in gebieden waar deze gastheer voorkomt. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Deze soort is in 2010-2024 in 12 Utrechtse kilometerhokken gevonden. Het aantal hokken in eerdere jaren ligt circa 1,5 maal zo hoog. Gezien de toegenomen onderzoeksintensiteit lijkt het er dus op dat deze soort in Utrecht flink is afgenomen. De voornaamste gastheer, de geelstaartklaverzandbij, komt ook nog op veel plekken in Utrecht voor en laat geen duidelijke afname zien in het kaartbeeld. De dichtheden zouden echter wel afgenomen kunnen zijn, zonder dat dit het aantal kilometerhokken direct beïnvloedt.

Urgentie. - Aangezien de stomptandwespbij nog op redelijk wat plekken voorkomt en de gastheer nog wijd verspreid is, worden maatregelen voor deze soort op provincieniveau niet als urgent beschouwd.

Maatregelen. - Maatregelen ten behoeve van de stomptandwespbij zouden gericht moeten zijn op de gastheer, de geelstaartklaverzandbij. Gefaseerd maai- of extensief begrazingsbeheer waarbij veel klaverachtigen in bloei staan in de periode mei-augustus zal bijdragen aan instandhouding en bevordering van de soort. Daarnaast moet er aandacht zijn voor geschikte nestelplekken, bij voorkeur op hellingen (zoals dijken).

Kauwende metselbij - *Osmia leaiana*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 100

Kmhokken UT: 13

Aandeel UT: 13 % *

Habitat en levenswijze. - De kauwende metselbij is een soort van zonnige, bloemrijke zoom- en ruigtevegetaties, zoals bosranden, houtwallen en kruidenruigtes. De vrouwtjes bouwen nesten in holle stengels, dood hout en ook wel in oude muren. Soms nestelen ze in bijenhôtels. Ze verzamelen stuifmeel op composieten, vaak op speerdistel en knooppkruid, maar ook wel op andere soorten. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Aansluitend bij een sterke landelijke achteruitgang sinds 1960 was de kauwende metselbij aan het begin van de 21^e eeuw vrijwel uit Utrecht verdwenen. Na 2010 is de soort echter weer op diverse plekken in de provincie opgedoken. Ook elders in Nederland neemt het aantal vondsten recent weer toe. Deels is dit mogelijk een effect van de klimaatopwarming. In stedelijk gebied profiteert de soort vermoedelijk ook van bijenhôtels.

Urgentie. - Gezien de recente toename zijn maatregelen voor de kauwende metselbij in Brabant momenteel niet urgent.

Maatregelen. - De kauwende metselbij profiteert vermoedelijk van beheer dat bloeiende composieten (met name knooppkruid en speerdistel) stimuleert, in combinatie met meerjarige zoom- en ruigtevegetaties waarin holle stengels aanwezig zijn. Een dergelijke situatie kan bevorderd worden door middel van gefaseerd maaien of extensief begrazen, of een combinatie hiervan. Bijenhôtels kunnen ook een handje helpen, maar dit zou alleen in stedelijk gebied een (nood)maatregel kunnen zijn. In natuurgebieden is bosrandbeheer een meer gewenste methode, omdat daar veel meer natuurwaarden van profiteren.

Zwartbronzen houtmetselbij - *Osmia niveata*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 136

Kmhokken UT: 15

Aandeel UT: 11 % *

Habitat en levenswijze. - De zwartbronzen houtmetselbij komt voor in zonnige, bloemrijke zoom- en ruigtevegetaties, zoals bosranden, houtwallen en allerlei ruigtes. De vrouwtjes bouwen hun nesten in bijvoorbeeld vraatgangen van insecten in dood hout en holle plantenstengels, soms ook in bijenhôtels. In bloembezoek zijn gespecialiseerd in composieten en hebben ze een sterke voorkeur voor distels. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Na een sterke afname in Nederland in de 20^e eeuw is na circa 2010 weer sprake van een toename. Ook in Utrecht is het aantal vindplaatsen in de afgelopen jaren weer gegroeid, met name in het rivierengebied en rond de stad Utrecht. Daar profiteert de zwartbronzen houtmetselbij misschien van een toegenomen oppervlakte aan ruigtevegetaties als gevolg van natuurontwikkeling. Ook profiteert de soort mogelijk van bijenhôtels.

Urgentie. - Gezien de recente toename zijn maatregelen voor de zwartbronzen houtmetselbij in Utrecht momenteel niet urgent.

Maatregelen. - De zwartbronzen metselbij profiteert vermoedelijk van beheer dat bloeiende distels stimuleert, in combinatie met meerjarige zoom- en ruigtevegetaties waarin holle stengels aanwezig zijn. Bijenhôtels kunnen ook een handje helpen.

Boommetselbij - *Osmia parietina*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 7

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 14 % *

Habitat en levenswijze. - De boommetselbij komt voor op zonnige, bloemrijke plekken langs en nabij bos, zoals bosranden, kapvlakten en bosweiden. Hier nestelen de vrouwtjes in bestaande bovengrondse holten, meestal in vraatgangen van andere insecten in dood hout. Ze nestelen voor zo ver bekend niet in holle stengels, alleen in dikkere stammen en stronken. Wat bloembezoek betreft hebben ze een voorkeur voor vlinderbloemen, vooral gewone rolklaver. - Vliegtijd: april-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De boommetselbij is slechts één keer in Utrecht gevonden: in natuurgebied Op Hees te Soest in 2019. In hoeverre hier sprake is van een populatie, is onduidelijk, maar deze soort komt in lage dichtheden voor dus kan makkelijk over het hoofd worden gezien.

Urgent. - De urgentie is lastig in te schatten, omdat deze vrij onopvallende soort in lage dichtheden voorkomt in biotopen (bossen) die door bijenwaarnemers niet vaak onderzocht worden. Vermoedelijk wordt de boommetselbij makkelijk over het hoofd gezien. Omdat het zo'n zeldzaamheid is en de populatie mogelijk geïsoleerd ligt, wordt de urgentie toch als hoog beschouwd.

Maatregelen. - De meest urgente maatregel zou zijn het onderzoeken van de status van de populatie op de vindplaats bij Soest. Komt de soort er nog voor en zo ja, in welke aantallen, waar nestelen de dieren en waar foerageren ze? De aanwezigheid van grote hoeveelheden grof dood hout op zonnige plekken is belangrijk voor de nestplekken van de boommetselbij. Verder kan extensief en gefaseerd maaien bijdragen aan het bevorderen van rolklavers en andere vlinderbloemen.

Grote roetbij - *Panurgus banksianus*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 301

Kmhokken GE: 41

Aandeel GE: 14 % *

Habitat en levenswijze. - De grote roetbij is een soort van open, droge schraalgraslanden (inclusief schrale bermen) en droge heideterreinen. De vrouwtjes graven hier nesten in open zand- of leemgrond en verzamelen stuifmeel op gele composieten als biggenkruid, havikskruid, leeuwentand en streepzaad. - Vliegtijd: juni-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De afname in Nederland heeft pas in de laatste decennia plaatsgevonden. De oorzaken zijn niet precies duidelijk, maar hebben mogelijk te maken met vergrassing van heidevelden als gevolg van stikstofdepositie. In hoeverre de grote roetbij ook in Utrecht is afgenomen, is onduidelijk. Het aantal vindplaatsen is momenteel nog groot, dus van acute bedreiging is geen sprake.

Urgentie. - Gezien het nog grote areaal van de soort in Utrecht zijn maatregelen in deze provincie niet urgent.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen zouden zich moeten richten op bevorderen van de bloei van gele composieten in combinatie met het behoud of herstel van open, zandige of lemige bodem.

Gewone tubebij - *Stelis breviscula*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 385

Kmhokken UT: 67

Aandeel UT: 17 % *

Habitat en levenswijze. - De gewone tubebij is een koekoeksbij die parasiteert bij de tronkenbij *Heriades truncorum* en de zwartgespoorde houtmetselbij *Hoplitis leucomelana*, waarvan de eerstgenoemde waarschijnlijk het belangrijkste is. De soort komt voor

Figuur 7 De witgeklepte tubebij is een klein, onopvallend bijtje dat in lage dichtheden voorkomt en daardoor niet vaak gezien wordt. Het is een koekoeksbij die parasiteert bij verschillende soorten metselbijen.

Foto Menno Reemer.

in allerlei biotopen waar de gastheren voorkomen, meestal zijn dit open biotopen met bos of struweel in de nabijheid, zoals bosranden en tuinen. In bloembezoek is de soort niet kieskeurig. - Vliegtijd: juni-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Voor 2010 was de gewone tubebij in Utrecht uit vier kilometerhokken bekend, maar in 2010-2024 is de soort in maar liefst 67 hokken gevonden. Er is duidelijk sprake van een toename, die ongetwijfeld samenhangt met de toenames van de gastheren.

Urgentie. - Gezien de recente toename zijn maatregelen niet urgent.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen kunnen zich richten op het vergroten van de bloemrijkdom en de aanwezigheid van geschikte nestelplekken voor de gastheren: holle en deels nog merghoudende stengels van bijvoorbeeld braam en vlier, evenals dood hout op zonnige plekken.

Witgeklepte tubebij - *Stelis ornatula*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 57

Kmhokken UT: 7

Aandeel UT: 12 % *

Habitat en levenswijze. - De witgeklepte tubebij is een koekoeksbij die parasiteert bij verschillende soorten metselbijen uit de genera *Hoplitis* en *Osmia*, waaronder de geelgespoorde en de zwartgespoorde houtmetselbij *Hoplitis claviventris* en *H. leucomelana* en de blauwe metselbij *Osmia caerulea*. - Vliegtijd: juni-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De witgeklepte tubebij is in 2010-2024 op acht plekken in Utrecht gevonden. Uit eerdere jaren zijn geen vondsten uit deze provincie bekend, dus er lijkt sprake van een toename.

Urgentie. - Gezien de recente toename worden maatregelen voor de witgeklepte tubebij niet als urgent beschouwd.

Maatregelen. - De witgeklepte tubebij zal vermoedelijk profiteren van maatregelen ten gunste van de gastheren. Deze profiteren van toenames in bloemrijkdom (bijvoorbeeld als gevolg van extensief en gefaseerd maai- of begrazingsbeheer) in combinatie met minder 'opgeruimd' beheer, waarbij ruigte- en kruidenvegetaties en struweel

(braam, vlier) niet vaker dan eens per drie jaar worden gemaaid of gesnoeid. Deze laatste maatregel geeft de genoemde metselbijen de gelegenheid om nesten in de holle stengels aan te leggen.

Zwarte tubebij - *Stelis phaeoptera*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 73

Kmhokken UT: 11

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. - De zwarte tubebij is een koekoeksbij die parasiteert bij verschillende soorten metselbijen *Osmia*, vermoedelijk vooral de kauwende metselbij *Osmia leaiana* en de zwartbronzen houtmetselbij *O. niveata* (Westrich 2018). Net als deze gastheersoorten komt de zwarte tubebij vooral voor in bloemrijke ruigte- en kruidenvegetaties, vaak in de buurt van bosranden. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Net als de kauwende metselbij en de zwartbronzen houtmetselbij, twee belangrijke gastheren, is de zwarte tubebij in recente jaren opgekomen uit een dal waarin de soort zeer zeldzaam was. In Utrecht is de soort enkele malen gevonden in de eerste helft van de 20^e eeuw en daarna pas weer in 2007. Uit 2010-2024 zijn vondsten in 11 kilometerhokken bekend. De Rode Lijststatus 'ernstig bedreigd' mag inmiddels als achterhaald gelden. De oorzaken van deze toename hangen vermoedelijk met verschillende zaken samen, zoals natuurontwikkeling in het riviereengebied, gefaseerd maaibeheer in andere natuurgebieden en ook beter beheer van stedelijk groen, waar de soort ook van bijenhôtels kan profiteren.

Urgentie. - Gezien de recente toename zijn maatregelen voor de zwarte tubebij in Utrecht momenteel niet urgent.

Maatregelen. - De zwarte tubebij zal profiteren van maatregelen ten gunste van de belangrijkste gastheren: de kauwende metselbij en de zwartbronzen houtmetselbij. Voor maatregelen zie de soortbespreking van de kauwende metselbij.

Blauwzwarte houtbij - *Xylocopa violacea*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 328

Kmhokken UT: 18

Aandeel UT: 5 %

Habitat en levenswijze. - De blauwzwarte houtbij komt in uiteenlopende biotopen voor, zoals bosranden, tuinen, parken en boomgaarden. Hij komt relatief veel voor in stedelijke omgeving. Voorwaarde is dat er op zonnige plekken dood hout aanwezig is, waar in de vrouwtjes hun nesten kunnen uitknagen. In bloembezoek zijn ze niet kieskeurig. - Vliegtijd: maart-oktober.

Voorkomen en bedreiging. - Hoewel de blauwzwarte houtbij soort volgens de Rode Lijst uit 2018 landelijk een afname liet zien, is de soort in recente jaren juist weer toegenomen, ook in Utrecht, met name in stedelijk gebied. Vermoedelijk profiteert deze zuidelijke soort van de opwarming van het klimaat.

Urgentie. - Gezien de recente toename zijn maatregelen voor de blauwzwarte houtbij in Utrecht momenteel niet urgent.

Maatregelen. - Op plekken waar nesten van de blauwzwarte houtbij worden vastgesteld, kunnen deze beschermd worden. Verder heeft de soort baat bij veel bloemrijkdom in de omgeving gedurende zowel het voorjaar als de zomer, want deze bij heeft een lange vliegtijd.

ZWEEFVLIEGEN

Zoenwaterzweefvlieg - *Anasimyia lunulata*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 8

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 25 % *

Habitat en levenswijze. – De zoenwaterzweefvlieg leeft in matig voedselarme (veen) moerassen met vegetaties van waterdriblad, holpijp en snavelzegge. Met name waterdriblad lijkt vrijwel altijd aanwezig op de vindplaatsen. De vliegen houden zich hier op tussen de moeras- en oevervegetatie, waar ze diverse bloemen bezoeken en de mannetjes zich territoriaal gedragen. - Vliegtijd: april-augustus.

Voorkomen en bedreiging. – De zoenwaterzweefvlieg is altijd zeer zeldzaam geweest in Nederland, maar het verspreidingsgebied is sterk ingekrompen. Huidige populaties zijn alleen bekend uit het Drentse Aagebied (DR), De Wieden (OV) en de Blauwe Hel bij Veenendaal (UT). Er is een recente waarneming uit Brabant, maar over de juistheid van de determinatie zijn de meningen verdeeld.

In het Utrechtse gebied de Blauwe Hel is de soort in 2025 ontdekt (met terugwerkende kracht werd toen ook een waarneming met foto uit 2024 ontdekt) en hier is een flinke populatie aanwezig, getuige een waarneming van circa 50 exemplaren. De soort is ook aanwezig op het aan de Blauwe Hel grenzende terrein Benendeneind. Deze populatie ligt sterk geïsoleerd van de andere populaties in het noorden des lands.

Urgentie. - De ernstig bedreigde status van de soort en de geïsoleerde ligging van de populatie in de Blauwe Hel maken dat de urgentie voor deze soort als hoog wordt beschouwd.

Maatregelen. – Vermoedelijk zijn eutrofiëring en verdroging belangrijke boosdoeners voor deze soort. Ook ongunstig (schoon)beheer van vegetaties met waterdriblad zou een rol kunnen spelen. Het is belangrijk dat de populatie in de Blauwe Hel goed in kaart gebracht wordt, zodat duidelijk wordt welke elementen in dit gebied van belang zijn voor de soort en aanknopingspunten voor gunstig beheer gezocht kunnen worden.

Vosrood gitje - *Cheilosia chrysocoma*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 186

Kmhokken UT: 18

Aandeel UT: 10 % *

Habitat en levenswijze. – Het vosrood gitje komt voor in min of meer open en vochtige terreinen in de nabijheid van vochtig loofbos. De vliegen bezoeken bloemen van onder andere wilg, meidoorn en dotterbloem. De larve leeft vermoedelijk in gewone engelwortel. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. – Het vosrood gitje komt redelijk verspreid over Utrecht voor, met name in veen(weide)gebieden. Van een sterke achteruitgang lijkt geen sprake.

Urgentie. - De soort komt nog vrij wijd verspreid in Utrecht voor, dus maatregelen worden niet als urgent beschouwd.

Maatregelen. – Vermoedelijk speelt verdroging een rol in de achteruitgang van deze soort. Daarnaast heeft het vosrood gitje mogelijk te lijden onder natuurbeheer dat gericht is op het tegengaan van dichtgroei als gevolg van eutrofiëring. Bij dit beheer worden ruigtevegetaties soms namelijk intensief gemaaid, waardoor tweejarige planten als engelwortel (de voedselplant van de larven) verdwijnen.

Figuur 8 De zoenwaterzweefvlieg is ernstig bedreigd in Nederland. Verheugend is daarom de ontdekking van een populatie van deze soort in natuurgebied De Blauwe Hel bij Veenendaal in 2025. Het is van groot belang dat op korte termijn onderzocht wordt hoe het met deze populatie gesteld is en aan welke eventuele bedreigingen deze blootstaat.

Foto Menno Reemer.

Bruin gitje - *Cheilosia latifrons*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 49

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 2 %

Habitat en levenswijze. – Het bruin gitje leeft in open, niet te droge vegetaties met ruige (en mogelijk ook vertakte) leeuwentand, de voedselplant van de larven, die zich in de wortelstokken hiervan ontwikkelen. De vliegen bezoeken vaak de bloemen van deze planten, evenals die van andere gele composieten. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. – In 2010-2024 is het bruin gitje slechts één maal in Utrecht gevonden: in de Hoge Woerd bij Driebergen in 2013. Of de soort hier nog voorkomt, is onbekend. Uit eerdere jaren zijn meer vindplaatsen bekend, bijvoorbeeld bij Vinkeveen, Loosdrecht en Mijdrecht. Net als elders in Nederland is het bruin gitje sterk achteruitgegaan in Utrecht. De oorzaken van deze afname zijn niet duidelijk.

Urgentie. - De achteruitgang is dermate sterk dat maatregelen gewenst en urgent zijn.

Maatregelen. – Eerst zal duidelijk moeten worden in hoeverre het bruin gitje nog voorkomt bij Driebergen. Daar zal geprobeerd moeten worden om te achterhalen waarom de soort daar nog stand weet te houden. Dit biedt mogelijk aanknopingspunten voor gunstig beheer. Vermoedelijk is het in elk geval goed voor de soort om in het (maai) beheer rekening te houden met de momenten van bloei en zaadzetting van leeuwentand.

Heidegitje - *Cheilosia longula*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 46

Kmhokken UT: 7

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. - Het heidegitje is een zweefvlieg van loof- en naaldbossen op arme zandgrond, die ook in aangrenzende biotopen gevonden kan worden, zoals op heidevelden. De vliegen bezoeken hier bloemen van onder andere composieten en struikheide. De larven leven in verschillende soorten boleten. - Vliegtijd: juli-september.

Voorkomen en bedreiging. - De soort is beperkt tot zandgronden en komt op de Utrechtse Heuvelrug nog hier en daar voor. Net als elders in Nederland is de soort sterk achteruitgegaan, vermoedelijk als gevolg van een sterke afname van boleten in de bossen als gevolg van verzuring en stikstofdepositie.

Urgentie. - Maatregelen zijn weliswaar urgent voor deze soort, maar deze zullen vooral op groot schaalniveau moeten plaatsvinden: drastische vermindering van de stikstofdepositie. Vanwege het gebrek aan soortgericht handelingsperspectief wordt de urgentie als laag beschouwd.

Maatregelen. - Vermindering van de stikstofdepositie kan leiden tot meer boleten in de bossen en daar kan het heidegitje van profiteren. Op lokaal niveau valt te denken aan terugdringen van bemesting van omringend gebied.

Paddenstoelgitje - *Cheilosia scutellata*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 398

Kmhokken UT: 52

Aandeel UT: 13 % *

Habitat en levenswijze. - Het paddenstoelgitje is vooral op open plekken in en nabij bossen te vinden, zowel naald- als loofbos, in overwegende mate op zandgrond. De vliegen bezoeken hier graag schermbloemen. De larven leven in diverse soorten boleten.

Voorkomen en bedreiging. - Utrechtse vondsten zijn redelijk verspreid over de provincie, met nadruk op de zandgronden. Het voorkomen fluctueert sterk, met bijvoorbeeld tussen 2000 en 2010 een toename en sindsdien weer een afname. Ten opzichte van de periode rond 1950 is de soort echter duidelijk minder algemeen. Dit hangt waarschijnlijk samen met een sterke afname van boleten in de Nederlandse bossen als gevolg van verzuring en stikstofdepositie.

Urgentie. - Maatregelen zijn niet urgent, want de soort is wijd verspreid in Utrecht.

Maatregelen. - Vermindering van de stikstofdepositie kan leiden tot meer boleten in de bossen en daar kan het heidegitje van profiteren. Op lokaal niveau valt te denken aan terugdringen van bemesting van omringend gebied.

Zilverkopgitje - *Cheilosia uviformis*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 42

Kmhokken UT: 3

Aandeel UT: 7 %

Habitat en levenswijze. - Het zilverkopgitje komt voor in vochtige biotopen, met name in overgangen van open terrein naar bos. Mogelijk is de aanwezigheid van kwelwater een relevante factor. De vliegen bezoeken hier gele composieten, boterbloemen, schermbloemen en wilgen. De larve zal zich net als die van andere gitjes voeden met plantaardig materiaal, maar de waardplant is niet bekend. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is het zilverkopgitje op drie plekken in Utrecht gevonden: het Viaanse Bos bij Vianen en op twee plekken bij Veenendaal (omgeving Slaperdijk en omgeving Spoorlaan / Kampjesweg). In Vianen is de soort in 2012 en 2024 gevonden, wat doet vermoeden dat het om een populatie gaat die al langer standhoudt. In hoeverre dit op de andere twee plekken ook zo is, is onduidelijk. Vóór 2010 is het zilverkopgitje uit circa negen gebieden bekend, dus net als elders in Nederland is deze soort in Utrecht sterk afgenomen. De oorzaken hiervan zijn niet bekend, maar kunnen gezien de habitat samenhangen met verdroging.

Urgentie. - De urgentie wordt als hoog beschouwd omdat de soort landelijk bedreigd is en er slechts drie recente Utrechtse vindplaatsen zijn.

Maatregelen. - Zo lang de waardplant van de larven niet bekend is, is het moeilijk om concrete maatregelen voor deze soort voor te stellen. Wel kan op de recente vindplaatsen geprobeerd worden om een duidelijker beeld van de ecologie van deze soort te krijgen. In elk geval is het belangrijk om te weten in hoeverre op deze drie plekken sprake is van populaties.

Geelsnoetwimperzweefvlieg - *Dasysyrphus hilaris*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 16 Kmhokken

UT: 1

Aandeel GE: 6 %

Habitat en levenswijze. - De geelsnoetwimperzweefvlieg is een soort van min of meer vochtig loofbos met goed ontwikkelde ondergroei en kruidenrijke open plekken, waar ze onder andere boterbloemen bezoeken. De larven zijn bladluiseters, maar verdere bijzonderheden over de larvale levenswijze zijn niet bekend. - Vliegtijd: april-juni.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de geelsnoetwimperzweefvlieg eenmaal gevonden in Sandenburg te Doorn in 2014. Uit jaren voor 2010 zijn meer dan 20 vondsten bekend, met name van de Utrechtse Heuvelrug en omgeving. De soort is net als elders in Nederland duidelijk achteruitgegaan in Utrecht en het is de vraag of de soort er nog voorkomt. De oorzaken van de achteruitgang zijn niet duidelijk, maar hangen mogelijk samen met verdroging en vermesting van de habitat en chemische bestrijdingsmiddelen uit de landbouw.

Urgentie. - Deze soort dreigt uit Utrecht (en de rest van Nederland) te verdwijnen, dus maatregelen zijn dringend gewenst.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te geven, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen. Een eerste stap zou kunnen zijn om te onderzoeken in hoeverre de geelsnoetwimperzweefvlieg nog voorkomt op de plek in Doorn waar deze in 2014 is gevonden.

Donkere wimperzweefvlieg - *Dasysyrphus pauxillus*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 22

Kmhokken UT: 7

Aandeel GE: 32 % *

Habitat en levenswijze. - De donkere wimperzweefvlieg is een soort van dennenbossen. De vliegen bezoeken uiteenlopende bloemen en de larven zijn bladluiseters, maar het is niet precies duidelijk welke eisen de larven verder aan hun leefomgeving stellen. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. - De zeven recente vindplaatsen in Utrecht liggen in bossen op de Utrechtse Heuvelrug. Na 2015 is de soort slechts één maal gevonden (in 2022 in de Kaapse Bossen bij Doorn), dus net als elders in Nederland gaat de soort ook in Utrecht achteruit. De oorzaken van de afname zijn niet duidelijk, maar passen in het algemene beeld van achteruitgang van zweefvliegen van naaldbossen, die mogelijk samenhangt met zaken als klimaatverandering, verdroging, vermesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

Urgentie. - Maatregelen om de soort te behouden zijn gezien de voortschrijdende achteruitgang vermoedelijk urgent.

Maatregelen. - Soortgerichte maatregelen zijn moeilijk te geven, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen. Vermoedelijk zal de soort net als vele andere soorten profiteren van het tegengaan van klimaatverandering, verdroging, vermesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

Figuur 9 De bontzweefvlieg *Eriozone syrphoides* is sterk achteruitgegaan in Nederland, zoals veel andere zweefvliegen van naaldbossen met larven die van bladluizen leven.

Foto Menno Reemer.

Knotszweefvlieg - *Doros profuges*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 24

Kmhokken UT: 4

Aandeel UT: 17 % *

Habitat en levenswijze. - De knotszweefvlieg komt in Nederland voor langs bosranden en struweel op arme, meestal droge grond, zoals in heidevelden en op kalkgrasland. De vliegen zitten daar vaak op overgangen van bos of struweel naar open terrein en bezoeken bloemen van struiken en bomen. De larve is vermoedelijk geassocieerd met de glanzende houtmier *Lasius fuliginosus*. Mogelijk voedt de larve zich met bladluizen die met deze mier geassocieerd zijn. - Vliegtijd: mei-juli.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de knotszweefvlieg drie maal gevonden op Vliegbasis Soesterberg en één keer in het Monnikenbos te Soest. Uit eerdere jaren zijn vondsten bekend uit Bilthoven, Den Dolder, Soest en Zeist, maar de soort is altijd zeldzaam geweest in de provincie. Net als elders in Nederland is deze soort in Utrecht ernstig bedreigd.

Urgentie. - Maatregelen voor deze ernstig bedreigde soort zijn zeer gewenst.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen kunnen geformuleerd worden als de recente vindplaatsen wordt onderzocht, zodat duidelijk wordt onder welke omstandigheden de soort hier voorkomt. Vermoedelijk speelt een warm microklimaat een belangrijke rol bij het voorkomen.

Bontzweefvlieg - *Eriozone syrphoides*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 15

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 13 % *

Habitat en levenswijze. - De bontzweefvlieg plant zich voort in sparrenbossen, waar de larven zich voeden met bladluizen op sparren. De volwassen vliegen kunnen ver buiten deze bossen worden aangetroffen. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De bontzweefvlieg is in totaal vier keer in Utrecht gevonden: Soestduinen (1965), Utrecht Vogelenbuurt (2017), De Meern (2024) en Amers-

foort (2025). In alle gevallen gaat het om eenmalige waarnemingen van een enkel exemplaar. De drie recente waarnemingen komen bovendien uit gebieden waar geen geschikte voortplantingshabitat (sparrenbos) aanwezig is: twee woonwijken en de rand van een industriegebied. Vrijwel zeker gaat het dus om zwervende individuen. Of de soort een populatie in Utrecht heeft, is dus niet duidelijk.

Urgentie. - Omdat er geen populatie van de bontzweefvlieg in Utrecht bekend is, wordt de urgentie als laag beschouwd.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te geven, omdat niet goed bekend is of en waar de soort zich in Utrecht voortplant en welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen.

Golvende kommazweefvlieg - *Eupeodes nitens*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 13 Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 8 %

Habitat en levenswijze. - De golvende kommazweefvlieg komt in Nederland vooral voor op heidevelden, maar ook bij bossen op voedselarme zand- of leemgrond. De vliegen bezoeken allerlei bloemen en de larven zijn bladluiseters. Welke eisen de larven precies aan hun leefomgeving stellen, is niet duidelijk. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - De golvende kommazweefvlieg is in 2010-2024 eenmalig gevonden op Vliegbasis Soesterberg (in 2023). Verder is de soort in deze provincie alleen in 1949 en 1966 in Baarn gevonden. Of de soort in Utrecht net als elders in Nederland is afgenomen, is uit deze gegevens niet op te maken. De landelijke achteruitgang hangt waarschijnlijk samen met de achteruitgang van de kwaliteit van heidevelden als gevolg van zaken als vergrassing en verdroging.

Urgentie. - Gezien de ernstig bedreigde status van de soort zijn maatregelen zeer gewenst. Het is echter onduidelijk of er een populatie aanwezig is in Soesterberg. Dit gebied is in recente jaren intensief op zweefvliegen onderzocht, dus het uitblijven van verdere waarnemingen suggereert dat het om een zwervend solitair exemplaar zou kunnen gaan.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te geven, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen. Een eerste stap zou kunnen zijn om te onderzoeken in hoeverre de golvende kommazweefvlieg een populatie heeft op de Hoge Veluwe, waar de enige recente waarnemingen zijn gedaan.

Moerasglimlijffe - *Lejogaster tarsata*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 206

Kmhokken UT: 27

Aandeel UT: 13 % *

Habitat en levenswijze. - Het moerasglimlijffe wordt in Nederland vooral gevonden in open, natte gebieden, met name in laagveengebieden en natte gebieden op zeeklei. De soort heeft enige tolerantie voor brak water. De vliegen bezoeken bloemen van allerlei kruiden. De larven leven in water tussen rottend plantaardig materiaal. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - Utrechtse vindplaatsen liggen voornamelijk in de westelijke helft van de provincie. Het aantal kilometerhokken is niet veel veranderd ten opzichte van de periode voor 2010, toen de soort in 32 hokken gevonden werd. In hoeverre de landelijke achteruitgang zich ook in Utrecht voltrekt is dus niet goed duidelijk. De oorzaken van de landelijke afname kunnen liggen in verdroging, eutrofiëring en verontreiniging met bestrijdingsmiddelen.

Urgentie. - Het moerasglimlijffe lijkt het nog relatief goed te doen in Utrecht, dus maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - Verdroging zou een bedreiging voor het moerasglimlijffe kunnen zijn. Ook een gebrek aan rottend organisch materiaal kan de soort parten spelen. Hier kan in beheer van moerassen en slootkanten rekening mee gehouden worden door oevers niet te intensief te 'schonen'. In de inrichting van zulke gebieden kan de soort profiteren van de aanleg van flauwe, 'natuurvriendelijke' oevers, waar gradiënten van nat naar droog kunnen ontstaan. Daarnaast is aandacht voor een bloemrijke vegetatie geboden, bijvoorbeeld door middel van gefaseerd maaibeheer.

Bijmallota - *Mallota cimbiciformis*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 17

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 12 % *

Habitat en levenswijze. - De bijmallota is gebonden aan oude loofbomen en komt hierdoor vooral voor in en nabij oude loofbossen en parken. De larven ontwikkelen zich in natte rottingsholten in onder andere beuk en kastanje en kunnen ook voorkomen in vrijstaande bomen in open landschap. De vliegen worden meestal op bloeiende struiken gezien. - Vliegtijd: mei-juli.

Voorkomen en bedreiging. - Er zijn in totaal twee vondsten van de bijmallota uit Utrecht bekend: in Maarn in 2022 en in Bilthoven in 2024. Gezien de toegenomen waarnemingsintensiteit valt geen trend uit deze gegevens af te lezen.

Urgentie. - Gezien het ontbreken van een duidelijke trend en de inschatting dat er in Utrecht voldoende habitat voor deze soort aanwezig is, worden maatregelen niet als urgent beschouwd.

Maatregelen. - Om deze soort te behouden en te bevorderen is vooral van belang dat er veel oude loofbomen ('veteraanbomen') zijn waarin rottingsholten aanwezig zijn. Zulke holten ontstaan in de loop van decennia als gevolg van natuurlijke processen als het afbreken van takken en infecties met schimmels. Deze processen moeten dus de vrije loop krijgen en oude en zieke bomen dienen zo veel mogelijk met rust gelaten te worden.

Vroeg elfje - *Melangyna barbifrons*

Rode Lijst: Ernstig bedreigd

Kmhokken NL: 5

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 20 % *

Habitat en levenswijze. - Het vroeg elfje leeft op open plekken met wilgen nabij droge bossen op zandgrond. In Nederland is de soort vooral van loofbos gemeld, maar uit België vooral van dennenbossen (Bot & Van de Meutter 2019). De vliegen bezoeken graag wilgenkatjes. De larven zijn waarschijnlijk bladluiseters, maar over hun biotoepen is niets bekend. - Vliegtijd: maart-april.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is het vroeg elfje alleen eenmalig gevonden in Sandenburg te Doorn in 2014. Voor 2010 is de soort drie keer gevonden in Soestduinen en een keer in Baarn. De soort was dus altijd al zeldzaam in Utrecht, maar net als elders in Nederland is hij afgenomen en nu dreigt hij waarschijnlijk uit de provincie (en de rest van Nederland) te verdwijnen. De oorzaken van de achteruitgang zijn onduidelijk, maar zouden samen kunnen hangen met droogte en bestrijdingsmiddelen uit de landbouw.

Urgentie. - Maatregelen voor deze ernstig bedreigde soort zijn zeer urgent.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te geven, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen. Een eerste stap zou kunnen zijn om te onderzoeken in hoeverre het vroeg elfje nog populaties heeft op de twee recentste vindplaatsen. Het kan intussen zeker geen kwaad om potentiële drukfactoren als droogte en chemische bestrijdingsmiddelen aan te pakken.

Figuur 10 Het melkelfje *Melangyna umbellatarum* dankt zijn naam aan de witte vlekjes op het achterlijf van het vrouwtje. Bij het mannetje zijn deze overigens geel. De larven leven van bladluizen op kruiden in ruigtevegetaties, zoals berenklaauw en fluitenkruid.
Foto Menno Reemer.

Melkelfje - *Melangyna umbellatarum*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 304

Kmhokken UT: 32

Aandeel UT: 11 % *

Habitat en levenswijze. - Het melkelfje leeft in hoge bloemrijke kruidenvegetaties, zoals langs bosranden en in bermen. De vliegen bezoeken graag schermbloemen. De larven voeden zich met bladluizen op kruiden, zoals op gewone berenklaauw en fluitenkruid. - Vliegtijd: maart-april.

Voorkomen en bedreiging. - Vindplaatsen van het melkelfje liggen verspreid over de provincie. De aantallen vondsten wisselen sterk tussen de jaren en het is niet duidelijk waardoor deze fluctuaties precies worden veroorzaakt. Er zijn geen aanwijzingen dat het melkelfje in Utrecht zoals elders in Nederland is afgenomen.

Urgentie. - Maatregelen worden gezien het grote aantal vindplaatsen niet urgent geacht.

Maatregelen. - Het melkelfje zou baat kunnen hebben van het zo veel mogelijk (eventueel gefaseerd) laten overstaan van ruige kruidenrijke vegetaties en late maai-momenten van zulke vegetaties in de zomer.

Kaal doflifje - *Melanogaster nuda*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 288

Kmhokken UT: 70

Aandeel UT: 24 % *

Habitat en levenswijze. - Het kaal doflifje is een soort van open, natte gebieden, zoals moerassen, oevervegetaties en natte weilanden. De soort ontbreekt in bemeste gebieden en bij vervuilde wateren. De larven zijn aquatisch en leven tussen rottend plantaardig materiaal, vooral op licht tot sterk basenhoudende bodems. - Vliegtijd: april-juni.

Voorkomen en bedreiging. - Het kaal doflifje komt nog veel voor in de provincie, met name in de westelijke helft ervan en rond de stad Utrecht. Of er in deze provincie net als elders in Nederland sprake is van achteruitgang, is niet duidelijk. In elk geval is Utrecht met bijna een kwart van de Nederlandse vindplaatsen een belangrijke provin-

cie voor deze soort. De oorzaken van de landelijk afname zouden kunnen samenhangen met eutrofiëring en (tijdelijke) verdroging van de leefgebieden.

Urgentie. - Maatregelen voor deze nog vrij veel voorkomende soort zijn niet urgent.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen kunnen bestaan uit het gefaseerd schonen van sloten en gefaseerd maaien van oevervegetaties, waarbij bagger en maaisel altijd worden afgevoerd.

Spiegelelfje - *Meligramma guttata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 55

Kmhokken UT: 10

Aandeel UT: 18 % *

Habitat en levenswijze. - Het spiegelelfje is een zweefvlieg van voedselrijke, hoge kruidenrijke vegetaties op zonnige plekken in en nabij loofbossen. De vliegen bezoeken graag schermbloemen. De larve voedt zich met bladluizen en is gevonden op gewone esdoorn. - Vliegtijd: mei-augustus (twee generaties).

Voorkomen en bedreiging. - De 10 kilometerhokken waarin het spiegelelfje in 2010-2024 is aangetroffen, liggen verspreid over de provincie. In eerdere jaren is de soort alleen enkele malen in en om Utrecht-stad aangetroffen. De afname die zich elders in Nederland heeft voltrokken, lijkt in Utrecht niet aan de orde, hoewel dat op basis van zo weinig gegevens eigenlijk moeilijk te zeggen valt. Vermoedelijk hangt de landelijke afname samen met algemene drukfactoren als klimaatverandering, verdroging en gebruik van bestrijdingsmiddelen, zaken die zich ook in Utrecht afspelen.

Urgent. - Het spiegelelfje komt vrij verspreid over Utrecht voor en de habitat is ook nog veel te vinden. De urgentie wordt daarom als laag ingeschat.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen zouden zich kunnen richten op het stimuleren van hoge, kruidenrijke vegetaties, zowel in het voorjaar als in de zomermaanden. Maaien van dergelijke vegetaties zou tot een minimale frequentie beperkt moeten worden en indien nodig steeds gefaseerd moeten gebeuren. Inperking van het gebruik van insecticiden in de landbouw zou ook een gunstige maatregel kunnen zijn.

Kortsprietkorsetzweefvlieg - *Neoascia geniculata*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 16

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 13 % *

Habitat en levenswijze. - De kortsprietkorsetzweefvlieg leeft in matig voedselarme tot matig voedselrijke moerassen, met een vegetatie van planten als kalmoes, gele lis, holpijp en kleine egelskop. De aquatische larven zijn in Denemarken gevonden langs oevers in laagveengebieden. - Vliegtijd: april-september.

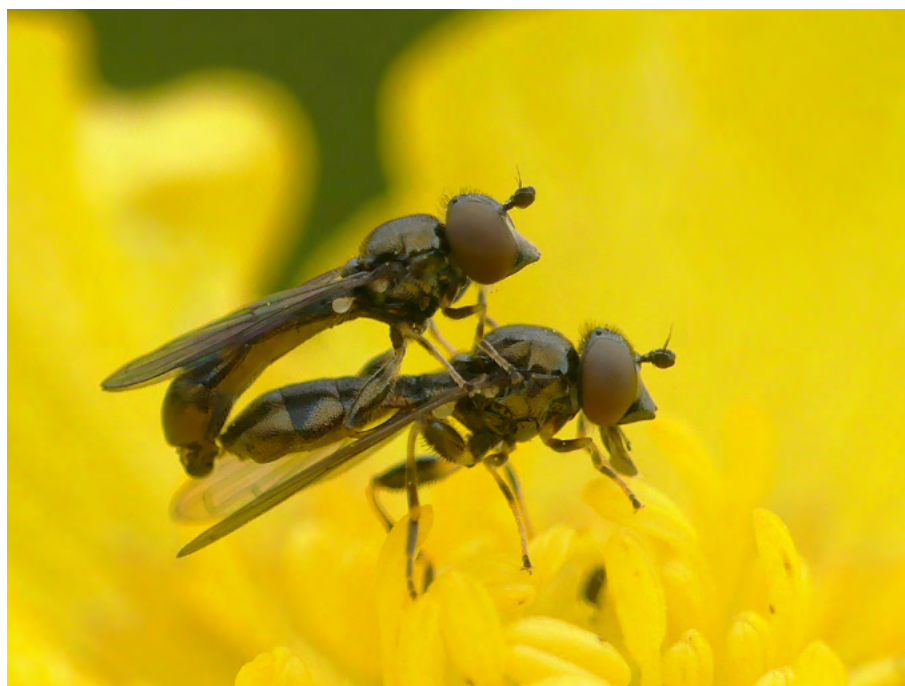
Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de kortsprietkorsetzweefvlieg in Utrecht alleen gevonden in Polder Westbroek (2013) en de Steenwaard bij Houten (2019). Uit eerdere jaren zijn vondsten uit 14 kilometerhokken bekend, wat duidt op een flinke afname. Hoewel deze kleine, onopvallende soort gemakkelijk over het hoofd wordt gezien, is duidelijk dat hij sterk achteruit is gegaan in de provincie, net als elders in Nederland. Mogelijk speelt klimaatverandering een rol bij de afname, want de zuidelijke grens van de Europese verspreiding loopt door Midden-Frankrijk. Ook eutrofiëring en verdroging kunnen in het spel zijn.

Urgentie. - De soort lijkt uit Utrecht te verdwijnen, dus maatregelen zijn urgent.

Maatregelen. - De voornaamste lokale bedreigingen voor de kortsprietkorsetzweefvlieg zijn vermoedelijk verdroging en eutrofiëring. Daarnaast kan intensief baggeren en schonen van sloten de soort parten spelen. Laatstgenoemde maatregelen zouden op plekken waar de kortsprietkorsetzweefvlieg voorkomt alleen gefaseerd uitgevoerd moeten worden, zodat er steeds geschikte voortplantingshabitat overblijft.

Figuur 11 De kortsprietkorset-zweefvlieg leeft in matig voedselarme tot matig voedselrijke moerassen. De soort is sterk achteruitgegaan in Nederland en staat op de Rode Lijst in de categorie Bedreigd. In Utrecht is de soort recent nog maar op twee plekken gevonden.

Foto Menno Reemer.

Gewone korsetzweefvlieg - *Neoascia podagrica*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 731

Kmhokken UT: 80

Aandeel UT: 11 % *

Habitat en levenswijze. – De gewone korsetzweefvlieg komt voor in uiteenlopende vochtige, min of meer voedselrijke biotopen. Zo is de soort veel te vinden langs slootkanten en in vochtige bossen, maar ook in tuinen bij composthopen. De larven leven in rottend plantaardig materiaal, zoals modder, compost en zelfs mest.

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de gewone korsetzweefvlieg in 80 kilometerhokken verspreid over de hele provincie aangetroffen. De soort is dus nog algemeen en of er van een afname sprake is, is niet duidelijk. - Vliegtijd: april-oktober.

Urgentie. - Gezien de wijde verspreiding van de soort in Utrecht zijn maatregelen niet urgent.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen kunnen bestaan uit het aanleggen van hopen met vochtig, rottend plantaardig materiaal op halfbeschaduwde plaatsen.

Donkerhaarplatbek - *Neocnemodon pubescens*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 39 Kmhokken UT: 5

Aandeel UT: 13 % *

Habitat en levenswijze. - De donkerhaarplatbek is een soort van naaldbossen, vermoedelijk vooral sparrenbos, waar de vliegen op bloemen en op bladeren van struiken zitten, zoals in braamstruweel en vegetaties van blauwe bosbes. De larven zijn vermoedelijk bladluiseters, maar over hun levenswijze is niets bekend. - Vliegtijd: april-juni.

Voorkomen en bedreiging. - De donkerhaarplatbek is in 2010-2024 gevonden op vijf plekken op de Utrechtse Heuvelrug. Vroeger kwam de soort wijder verspreid voor. De achteruitgang past in het algemene beeld van de afname van naaldbossoorten (soorten van sparren in sterkere mate dan soorten van dennen), met name van soorten met bladluisetende larven.

Urgentie. - De urgentie van maatregelen voor deze moeilijk op te sporen soort waar-

over zo weinig bekend is, is niet goed in te schatten en wordt derhalve hier als laag beschouwd.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te geven, omdat niet bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen.

Wilgenplatbek - *Neocnemodon verrucula*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 11

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 9 %

Habitat en levenswijze. - De wilgenplatbek komt voor in en nabij bossen op zandgronden. Vanwege de vliegtijd, die vroeg in het voorjaar valt, is de aanwezigheid van bloeiende wilgen van belang, die een belangrijke voedselbron vormen voor de vliegen. De larvale levenswijze is onbekend. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. - In 2016 is de wilgenplatbek gevonden op landgoed Den Treek in Leusden. Dit is de enige bekende vondst van deze soort in Utrecht. Het is op basis van deze gegevens onduidelijk of de soort in Brabant afneemt, maar gezien de landelijke afname lijkt dat wel waarschijnlijk. De soort heeft een noordelijke verspreiding en is dus mogelijk gevoelig voor klimaatverandering.

Urgentie. - Vermoedelijk is de urgentie voor deze soort hoog.

Maatregelen. - Maatregelen voor deze soort zijn moeilijk te bedenken, omdat weinig bekend is over de ecologie en over de status van de populaties.

Gespoorde platbek - *Neocnemodon vitripennis*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 59

Kmhokken UT: 10

Aandeel NB: 17 % *

Habitat en levenswijze. - De gespoorde platbek komt voor in uiteenlopende typen gebieden met struiken en bomen, zoals bosranden, parken en tuinen. De vliegen zitten hier op bladeren en bezoeken allerlei soorten bloemen. De larven leven van bladluizen en zijn gevonden op verschillende soorten struiken en loof- en naaldbomen. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - De gespoorde platbek is in 2010-2024 in 10 kilometerhokken gevonden die redelijk verspreid over de provincie liggen. Vroeger had de soort een veel ruimere verspreiding. De oorzaken van de achteruitgang zijn onbekend.

Urgentie. - Het aantal vindplaatsen is nog niet dermate klein dat van hoge urgentie sprake is.

Maatregelen. - De oorzaken van de achteruitgang van de gespoorde platbek zijn onbekend, dus concrete beheermaatregelen zijn moeilijk te geven. Op plekken waar de soort voorkomt, is het in elk geval raadzaam om een gevarieerde structuur na te streven in bosranden en struweel, met afwisseling van hoog en laag. Ook dienen er voldoende bloemen aanwezig te zijn.

Glimmend roetneusje - *Parasyrphus malinellus*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 29

Kmhokken UT: 6

Aandeel UT: 21 % *

Habitat en levenswijze. - Het glimmend roetneusje wordt meestal in sparrenbossen gevonden, vaak met ondergroei van blauwe bosbes, een enkele keer ook in andere bostypen. Mannetjes zweven hier op open plekken. - Vliegtijd: april-juni.

Voorkomen en bedreiging. - Vroeger was het glimmend roetneusje wijd verspreid op de Utrechtse Heuvelrug. Uit 2010-2014 zijn nog zes vindplaatsen bekend, waarvan vijf

uit 2010-2012 en één uit 2023. Dit suggereert dat de afname zich ook in recente jaren heeft voortgezet. De achteruitgang past in het algemene beeld van de afname van naaldbossoorten, met name van soorten met bladluisetende larven. Oorzaken hiervan hangen vermoedelijk samen met algemene problemen als klimaatverandering, verdroging, vermesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

Urgentie. - De urgentie voor deze soort is hoog.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te noemen, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen.

Slanke platbek - *Pipiza luteitarsis*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 89

Kmhokken UT: 13

Aandeel UT: 15 % *

Habitat en levenswijze. - De slanke platbek komt voor in en nabij loofbossen, parken en tuinen met iepen. De larven leven van wolluizen die in bladgallen op iepen leven. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. - De Utrechtse vindplaatsen in 2010-2024 liggen in 13 kilometerhokken en zijn redelijk verspreid over de provincie. Uit eerdere decennia is een vergelijkbaar aantal vindplaatsen bekend. Veel vindplaatsen liggen in stedelijk gebied, wat te maken zal hebben met de aanwezigheid van aangeplante iepen. Of de soort in Utrecht is afgenomen, zoals elders in Nederland, is niet duidelijk.

Urgentie. - De slanke platbek komt nog verspreid over Utrecht voor en maatregelen worden daarom niet urgent geacht.

Maatregelen. - Eventuele maatregelen zouden zich kunnen richten op behoud van iepen. In dit verband kan bestrijding van de iepenziekte relevant zijn. In Utrecht wordt hierbij gebruikgemaakt van een 'vaccin' in de vorm van een schimmel, dat jaarlijks bij een deel van de Utrechtse iepen wordt in gespoten (DUIC 2023). Daarnaast is vermoedelijk van belang dat de strooisellaag onder de bomen niet wordt opgeruimd. In deze strooisellaag bevinden zich namelijk in herfst en winter de volgroeide larven, die hier een rustperiode doorbrengen alvorens zij hier in het volgende voorjaar verpoppen.

Gewoon platvoetje - *Platycheirus clypeatus*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 724

Kmhokken UT: 81

Aandeel UT: 11 % *

Habitat en levenswijze. - Het gewoon platvoetje leeft met name in natte en vochtige, open gebieden, zoals moerassen, oevervegetaties en vochtige graslanden. De vliegen bezoeken hier bloemen van zowel kruiden als grassen. De larven leven in de kruid- en strooisellaag als predatoren van bladluizen en mogelijk ook van andere ongewervelde dieren. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - Het gewoon platvoetje komt nog wijd verbreid in Utrecht voor, maar net als in de rest van Nederland is de soort veel minder talrijk dan vroeger. Waar de vliegen enkele decennia geleden nog met tientallen tegelijk gezien werden, is het nu sprokkelen geblazen. Er bestaan vermoedens dat dit veel te maken heeft met het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

Urgentie. - De soort komt nog vrij algemeen in de hele provincie voor, dus maatregelen zijn niet urgent.

Maatregelen. - Uitdroging van graslanden is vermoedelijk één van de oorzaken van de afname van het gewoon platvoetje. Ook ongunstig maaibeheer, waarbij in één keer al het voedsel voor de volwassen vliegen (bloemen) en al het leefgebied voor de larven (de gras- en kruidlaag waarin ze bladluizen eten) verdwijnt, speelt de soort waarschijn-

lijk parten. Gefaseerd maaibeheer is ook voor deze soort dus een belangrijke maatregel.

Snuitplatvoetje - *Platycheirus manicatus*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 89

Kmhokken UT: 5

Aandeel UT: 6 %

Habitat en levenswijze. – Het snuitplatvoetje komt voor in open, droge graslanden en in ruderaal vegetaties op klei- en zandgrond, sporadisch ook langs bosranden en in stadsparken. Met name in pioniersituaties kan de soort plaatselijk talrijk zijn. De larven voeden zich met bladluizen op kruiden en struiken. - Vliegtijd: april-september (twee generaties).

Voorkomen en bedreiging. - Het snuitplatvoetje is in 2010-2024 enkele malen gevonden langs de Lek bij Everdingen en Vianen en één maal op de Laarsenberg bij Rhenen. Ook in eerdere decennia lagen vindplaatsen vooral langs de rivieren, maar toen waren er ook enkele vondsten op de Utrechtse Heuvelrug. Daar lijkt de soort nu verdwenen. De oorzaken van de achteruitgang zijn niet duidelijk, maar kunnen onder andere samenhangen met verdroging.

Urgentie. - Utrecht herbergt slechts een klein deel van de Nederlandse vindplaatsen van deze soort en populaties van deze soort zijn vaak slechts tijdelijk aanwezig. Om deze redenen wordt de urgentie als laag beschouwd.

Beheer. – Vanwege het pionierachtige karakter van veel biotopen waarin het snuitplatvoetje voorkomt, zijn de populaties vaak tijdelijk. Beheer ten behoeve van het behoud van populaties zou zich kunnen richten op het handhaven van het vroege successiestadium van de betreffende vegetaties. In dynamische situaties zoals in sommige kustgebieden zorgen de natuurlijke processen hier zelf voor. Elders kan met maai- of begrazingsbeheer een handje geholpen worden.

Scheefvlekplatvoetje - *Platycheirus peltatus*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 365

Kmhokken UT: 44

Aandeel UT: 12 % *

Habitat en levenswijze. – Het scheefvlekplatvoetje komt voor in allerlei typen open, kruidenrijke, meest enigszins vochtige vegetaties. De vliegen bezoeken diverse bloemen. De larve leeft van verschillende soorten bladluizen op verschillende soorten kruiden. - Vliegtijd: april-september.

Voorkomen en bedreiging. - Utrechtse vindplaatsen liggen met name in het centrale deel van de provincie en langs de rivieren, nauwelijks op de Utrechtse Heuvelrug. De soort komt nog vrij veel voor, maar net als overal in Nederland zijn de aantallen aanmerkelijk lager dan vroeger. Mogelijke oorzaken van deze afname zijn uitdroging, vermessing en intensief beheer van weilanden en andere graslanden.

Urgentie. - Het aantal recente vindplaatsen is nog dermate hoog dat geen sprake is van urgentie.

Beheer. – Uitdroging van graslanden is vermoedelijk één van de oorzaken van de afname van het scheefvlekplatvoetje. Ook ongunstig maaibeheer, waarbij in één keer al het voedsel voor de volwassen vliegen (bloemen) en al het leefgebied voor de larven (de gras- en kruidlaag waarin ze bladluizen eten) verdwijnt, speelt de soort waarschijnlijk parten. Gefaseerd maaibeheer is ook voor deze soort dus een belangrijke maatregel.

Figuur 11 Het scheefvlekplatvoetje *Platycheirus peltatus* komt voor in open, kruidenrijke en meestal enitgszins vochtige vegetaties. De larven voeden zich hier met bladluizen op de kruiden. Hoewel het nog steeds een vrij algemene soort is, is duidelijk sprake van achteruitgang.

Foto Menno Reemer

Spichtige spitsbek - *Psilota exilistyla*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 5

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 20 % *

Habitat en levenswijze. – De spichtige spitsbek is een soort van verschillende bos-typen, zowel gemengd als naaldbos. Eileg is waargenomen op spar en uitheemse coniferen. Vermoedelijk leven de larven net als die van andere spitsbekken in sapstromen op en onder de schors van bomen. In Nederland is de soort waargenomen in voedselrijke loofbossen op een stuwwal evenals op arme zandgrond. - Vliegtijd: april-mei.

Voorkomen en bedreiging. - De spichtige spitsbek is pas in 2012 voor het eerst in Nederland waargenomen en sindsdien bekend van een handjevol vindplaatsen. In Utrecht is de soort in 2016 eenmalig gevonden in De Stompert te Soest.

Urgentie. - Gezien de recente toename in Nederland zijn maatregelen voor deze soort niet urgent.

Beheer. – Eventuele maatregelen voor deze soort zouden kunnen bestaan uit bosbeheer dat het laten voortbestaan van ‘veteraanbomen’ bevordert: oude bomen mogen hierin ongestoord nog ouder worden, ongeacht of ze beschadigd, ziek of aangetast door schimmels zijn. In zulke bomen ontstaan microbiotopen die voor allerlei bijzondere organismen van belang zijn, waaronder de verborgen sapzweefvlieg.

Donkere veenzweefvlieg - *Sericomyia lappona*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 61

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 2 %

Habitat en levenswijze. – De donkere veenzweefvlieg komt voor in min of meer voedselarme, natte gebieden, in Nederland vrijwel alleen in veengebieden, sporadisch ook bij vennetjes. De larve is aquatisch en leeft in venig stilstaand water.

- Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - In 2013 en 2014 is de donkere veenzweefvlieg gevonden in Polder Westbroek. Of de soort hier nu nog voorkomt, is niet bekend. In het aangren-

Figuur 12 De donkere veenzweefvlieg *Sericomyia lappona* is in Utrecht alleen gevonden in De Stompert te Soest in 2016.
Foto Menno Reemer.

zende Noord-Hollandse Vechtplassengebied rond Loosdrecht en Korenhoef komt de soort nog wel voor. Uit 1995 dateert een vondst in Botshol.

Urgentie. - Maatregelen voor deze bedreigde soort die uit Utrecht dreigt te verdwijnen worden urgent geacht.

Maatregelen. Als eerste zal onderzocht moeten worden of de soort nog voorkomt in Polder Westbroek. Ook kan het de moeite waard zijn om Botshol in dit onderzoek te betrekken, aangezien de soort daar in 1995 is gevonden. Tegengaan van eutrofiëring en verdroging kan gunstig zijn voor deze soort van voedselarme veenmoerassen. Daarnaast is het van belang dat er gedurende de vliegtijd van de volwassen vliegen (mei-juni) voldoende bloemen aanwezigheid in de nabijheid van de voortplantingsplaatsen.

Kleinvlekplatbek - *Trichopsomyia flavitarsis*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 25

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 4 %

Habitat en levenswijze. – De kleinvlekplatbek leeft in vochtige en natte, meestal schrale, open vegetaties, zoals natte heide en drassige graslanden, ook langs vennen en beekjes. De vliegen zijn hier laag bij de grond te vinden op bloemen, onder andere op tormentil. De larven zijn gevonden op zomprus in gallen van bladlvlooien. - Vliegtijd: mei-augustus.

Voorkomen en bedreiging. - De kleinvlekplatbek is in 2010-2024 alleen gevonden bij de rioolwaterzuivering in Driebergen. Uit eerdere decennia zijn vier vindplaatsen bekend. De oorzaken van de afname zijn onduidelijk. De plant waarop de larven hun bladlvlooienmaaltje bijeen zoeken (zomprus) komt nog zeer veel voor in Nederland. Hoe het in Nederland met de betreffende bladlvlooien gesteld is, is echter onbekend. Mogelijk lijden deze onder het insecticidegebruik in de landbouw, dat ook ver buiten landbouwgebieden sporen nalaat.

Urgentie. - De soort lijkt op het punt te staan om uit Utrecht te verdwijnen, dus de urgentie is hoog.

Maatregelen. - Mogelijke maatregelen kunnen samenhangen met het tegengaan van verdroging. Maar zo lang niet precies duidelijk is hoe het met de bladlvlooien waar de

soort van afhankelijk is, is gesteld, is de vraag of het zin heeft om specifieke maatregelen te treffen.

Verborgten platbek - *Trichopsomyia joratensis*

Rode Lijst: Gevoelig

Kmhokken NL: 10 Kmhokken UT: 1

Aandeel GE: 10 % *

Habitat en levenswijze. - De verborgen platbek komt voor in vochtige bossen, mogelijk vooral sparrenbos. De vliegen zijn hier laag tussen de vegetatie op zonnige plekken te vinden. Er is een pop van deze soort gevonden op de schors van een zilverspar, maar verdere details over de larvale levenswijze zijn onbekend. - Vliegtijd: april-juli.

Voorkomen en bedreiging. - De enige Utrechtse vondst is van Landgoed Bornia te Zeist in 2022.

Urgentie. - Er is geen duidelijke afname en de urgentie wordt daarom als laag beschouwd.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te noemen, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen.

Grootvlekplatbek - *Trichopsomyia lucida*

Rode Lijst: Bedreigd

Kmhokken NL: 12

Kmhokken UT: 2

Aandeel UT: 17 % *

Habitat en levenswijze. - De grootvlekplatbek komt voor in en langs vochtig, voedselrijk loofbos. De larven zijn niet bekend. - Vliegtijd: april-augustus (twee generaties).

Voorkomen en bedreiging. - In 2010-2024 is de grootvlekplatbek op twee plekken in Utrecht: het Viaanse Bos bij Vianen in 2015 en Fort Nieuwersluis bij Nieuwersluis in 2021. Het gaat om eenmalige vondsten waarvan onduidelijk is in hoeverre ter plekke een populatie aanwezig is. Uit eerdere decennia is slechts één vindplaats bekend, dus over een trend in Utrecht valt weinig te zeggen. De oorzaken van de landelijk afname zijn onbekend.

Urgentie. - De soort lijkt op het punt te staan om uit Utrecht te verdwijnen, dus de urgentie is hoog.

Maatregelen. - Gerichte maatregelen zijn moeilijk te noemen, omdat niet goed bekend is welke eisen de larven aan de leefomgeving stellen.

SPRINKHANEN EN KREKELS

De soorten zijn gerangschikt op alfabetische volgorde van hun Nederlandse namen.

Huiskrekel - *Acheta domestica*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 339

Kmhokken UT: 23

Aandeel UT: 7 %

Habitat en levenswijze. – De huiskrekel leeft vooral binnenshuis in ruimten met een enigszins constante, hoge temperatuur, zoals woningen, bakkerijen en fabrieken, maar ook op bijvoorbeeld vuilnisbelten. - Volwassen: gedurende het hele jaar.

Voorkomen en bedreiging. - De huiskrekel is landelijk achteruitgegaan als gevolg van verbeterde huishoudelijke hygiëne en de renovatie van gebouwen, in agrarisch gebied mogelijk ook met het gebruik van insecticiden. Ook in Utrecht is de soort afgenomen, maar hij komt nog verspreid over de provincie voor.

Urgentie. - Maatregelen worden voor de huiskrekel niet urgent geacht.

Maatregelen. - Door de binding aan menselijke omgeving is het moeilijk om maatregelen voor te stellen die een verdere achteruitgang zouden stoppen. De huiskrekel kan immers voor overlast zorgen, waardoor mensen juist geneigd zijn om tot bestrijding over te gaan.

Kalkdoorntje - *Tetrix tenuicornis*

Rode Lijst: thans niet bedreigd

Kmhokken NL: 89

Kmhokken UT: 5

Aandeel UT: 6 %

Habitat en levenswijze. – Het kalkdoorntje leeft in open biotopen op kalkrijke, lemige bodems, zoals op kalkgraslanden en in uiterwaarden. - Volwassen: maart-oktober.

Voorkomen en bedreiging. - Nederlandse vindplaatsen liggen vooral in Zuid-Limburg en het rivierengebied. In Utrecht zijn recente vindplaatsen beperkt tot de Rijnuit-erwaarden bij Rhenen, Kwinteloijen bij Veenendaal en Utrecht Lunetten. De vindplaatsen in het rivierengebied sluiten aan bij populaties in andere provincies. De populatie in Utrecht Lunetten ligt geïsoleerd en deze verdient daarom de aandacht.

Urgentie. - Het kalkdoorntje wordt landelijk niet bedreigd en lijkt niet achteruit te gaan, ook niet in de provincie Utrecht. Maatregelen worden daarom niet als urgent ingeschat, hoewel de geïsoleerde populatie in Utrecht Lunetten wel de moeite waard is om in de gaten te houden.

Maatregelen. - Vermoedelijk is vooral dichtgroei van de leefgebieden een gevaar voor deze soort. Dit zal dus moeten worden tegengegaan, bijvoorbeeld door verwijdering van opslag, begrazing of maaien.

Kassprinkhaan - *Tachycines asynamorus*

Rode Lijst: thans niet bedreigd

Kmhokken NL: 5

Kmhokken UT: 1

Aandeel UT: 20 % *

Habitat en levenswijze. – De kassprinkhaan leeft in Nederland op donkere, warme plekken met constante temperatuur, zoals kassen en kruipruimten onder woningen. - Volwassen: gedurende het hele jaar.

Voorkomen en bedreiging. - De kassprinkhaan is een ingeburgerde exoot, die van oorsprong waarschijnlijk afkomstig is uit grotten in China. In Nederland is de soort op vele plekken verspreid over het land gevonden. In de periode 2020-2025 is de kassprinkhaan in vijf Nederlandse kilometerhokken gevonden, waarvan één in Utrecht

(Ruigenhoekse Polder).

Urgentie. - Over een trend is niets bekend, maar de soort wordt niet als bedreigd beschouwd en maatregelen worden niet urgent geacht.

Maatregelen. - Door de binding aan menselijke omgeving is het moeilijk om maatregelen voor te stellen die de soort vooruit zouden kunnen helpen. De kassprinkhaan zou voor overlast kunnen zorgen, waardoor mensen juist geneigd zijn om tot bestrijding over te gaan.

Schavertje - *Stenobothrus stigmaticus*

Rode Lijst: thans niet bedreigd

Kmhokken NL: 343

Kmhokken UT: 27

Aandeel UT: 8 %

Habitat en levenswijze. – Het schavertje leeft in open, droge, schrale vegetaties, met name op heidevelden en schrale graslanden.- Volwassen: juni-november.

Voorkomen en bedreiging. - Het schavertje komt op diverse plekken op de Utrechtse Heuvelrug voor. Trendgegevens zijn voor deze provincie niet beschikbaar, maar vermoedelijk is het areaal aan geschikt leefgebied in de afgelopen decennia gekrompen. Stikstofdepositie heeft gezorgd voor vergrassing en verruiging van gras- en heidevelden. De resterende populaties zijn veelal gescheiden van elkaar door flinke oppervlakten bos en gezien het beperkte vlieg- en verspreidingsvermogen van de soort is er waarschijnlijk sprake van een vrij hoge mate van isolatie. Dit maakt de populaties kwetsbaar.

Urgentie. - Maatregelen worden op provinciaal voor deze soort niet urgent geacht, aangezien de soort nog op veel plekken voorkomt. Gezien het geringe verspreidingsvermogen is het echter wel belangrijk om terreinbeheerders te wijzen op het voorkomen van deze soort, zodat zij er in het beheer rekening mee kunnen houden.

Maatregelen. - Vermoedelijk is vooral dichtgroei van de leefgebieden een gevaar voor deze soort. Dit zal dus moeten worden tegengegaan, bijvoorbeeld door verwijdering van opslag, begrazing of maaien. Op sommige plekken kan misschien gezocht worden naar mogelijkheden om populaties te verbinden door de aanleg van corridors.

Veldkrekel - *Gryllus campestris*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 543

Kmhokken UT: 10

Aandeel UT: 2 %

Habitat en levenswijze. – De veldkrekel is een soort van open, droge, schrale vegetaties, met name heidevelden en schrale graslanden. Vroeger kwam de soort veel op landbouwgrond voor, maar dat is verleden tijd. - Volwassen: april-juli.

Voorkomen en bedreiging. - In Utrecht is het areaal van de veldkrekel in de afgelopen decennia sterk ingekrompen. De soort kwam vroeger verspreid over de hele Utrechtse Heuvelrug voor, maar in 2020-2025 lijkt nog sprake van twee (meta)populaties: in en rond natuurgebied De Stulp in boswachterij De Vuursche en in boswachterij Austerlitz. Daarnaast is er een waarneming uit 2020 in het Hazenbosch te Soesterberg. In laatstgenoemd gebied werd de soort in voorgaande jaren meer gevonden, dus het lijkt er op dat de veldkrekel hier ook aan het verdwijnen is of zelf al verdwenen is.

De meeste veldkrekels hebben korte vleugels en kunnen niet vliegen. Incidenteel komen langvleugelige exemplaren voor, maar het verspreidingsvermogen van de soort is zeer beperkt. De populaties moeten daarom als sterk geïsoleerd beschouwd worden, wat ze kwetsbaar maakt.

Urgentie. - Gezien de voortschrijdende achteruitgang en de mate van isolatie van de populaties, wordt aandacht voor de veldkrekel in Utrecht als urgent beschouwd.

Maatregelen. - Vermoedelijk is vooral dichtgroei van de leefgebieden een gevaar voor

Figuur 13 De veldkrekel is net als elders in Nederland achteruitgegaan in de provincie Utrecht. De resterende twee (meta)populaties zijn geïsoleerd en daardoor kwetsbaar.

Foto Daan Drukker.

deze soort. Dit zal dus moeten worden tegengegaan, bijvoorbeeld door verwijdering van opslag, begrazing of maaien. Op sommige plekken kan misschien gezocht worden naar mogelijkheden om populaties te verbinden of te vergroten door de aanleg van corridors.

Zompsprinkhaan - *Pseudochorthippus montanus*

Rode Lijst: Kwetsbaar

Kmhokken NL: 184

Kmhokken UT: 7

Aandeel UT: 4 %

Habitat en levenswijze. – De zompsprinkhaan komt voor in open, natte tot vochtige, matig voedselrijke tot voedselarme, door grassen gedomineerde biotopen met een enigszins stabiel grondwaterpeil. In Nederland is de soort bekend uit (voormalige) blauwgraslanden, gedegenereerd hoogveen, veenmosrietland, dotterbloemhooiland, heischraal grasland en grasland met kleine zeggegemeenschappen. Doorgaans betreft het extensief beheerde terreinen. Terreinen die 's winters overstroomd worden gemeden (Reemer & Krekels 2006). - Volwassen: juni-november.

Voorkomen en bedreiging. - In Utrecht is de zompsprinkhaan in 2020-2025 op vijf plekken gevonden: Polder Oukoop in Nieuwer ter Aa, de Gagelpolder (west) te Utrecht, Juliuspolder (bij Hoevelaken maar binnen provincie Utrecht), kanaaltaluds langs A12 bij Veenendaal, Meeuwenkampje en omgeving bij Veenendaal. Op alle vijf de plekken gaat het gezien de aantallen waargenomen exemplaren om populaties. Deze plekken liggen ver uiteen en gezien het beperkte verspreidingsvermogen van de soort zijn de populaties waarschijnlijk vrij sterk geïsoleerd.

Urgentie. - Gezien de status Kwetsbaar op de Rode Lijst en de mate van isolatie van de populaties, wordt aandacht voor de zompsprinkhaan in Utrecht als urgent beschouwd.

Maatregelen. - Bedreigingen zijn verdroging, eutrofiëring en intensieve beweiding. In natuurterreinen kunnen ongunstige maaimomenten en verbossing nadelig zijn. Beheer ten gunste van de zompsprinkhaan dient in eerste plaats gericht te zijn op het tegengaan van verdroging, vermesting en dichtgroei. Maaien dient na half augustus te gebeuren, waarbij jaarlijks wisselende delen van het terrein (10 tot 20% van de oppervlakte) ongemaaid blijven. In terreinen waar het waterpeil tijdelijk kunstmatig wordt verlaagd wegens de toegankelijkheid voor maaimachines, dient dit

Figuur 14 Deze zompsprinkhaan is gefotografeerd in Polder Oukoop in Nieuwer ter Aa, één van de vijf Utrechtse plekken waar deze kwetsbare soort in recente jaren gevonden is. De soort kan zich slecht verspreiden, dus de populaties moeten als geïsoleerd beschouwd worden.

Foto Daan Drukker.

zo kort mogelijk te gebeuren om uitdroging van de eieren te voorkomen. Ook overstroming van het terrein dient voorkomen te worden. Extensieve begrazing is een goede manier om de biotoop geschikt te houden. Bemesting is ongunstig. Verder dient opslag grotendeels verwijderd te worden, zodat het terrein niet beschaduwd raak (Reemer & Krekels 2006).

URGENTIE PER SOORT

Van alle in het hoofdstuk Soortbesprekingen besproken soorten is per soort ingeschat in hoeverre provinciale soortgerichte maatregelen urgent zijn. Voor 10 bijen-, 14 zweefvliegen- en twee sprinkhanen- en krekelloorten worden maatregelen urgent geacht. Tabellen 5, 6 en 7 geven een overzicht van deze soorten. Dit zijn soorten waarvoor het gewenst is om op provinciaal niveau in actie te komen. De overwegingen hierbij en de mogelijke maatregelen zijn in het voorgaande hoofdstuk per soort besproken.

Niet in alle gevallen zijn soortgerichte maatregelen momenteel daadwerkelijk mogelijk, omdat voor sommige soorten onvoldoende bekend is over de huidige populaties in Utrecht en de ecologie van de soorten. Het 'soortgericht handelingsperspectief' is voor deze soorten klein. Dit speelt met name bij de geselecteerde zweefvliegensoorten met bladluisetende larven. Deze zijn veelal van slechts een handjevol plekken bekend en het zal zeer moeilijk zijn om te achterhalen waar de larven zich precies ontwikkelen. Het betreft de volgende soorten: geelsnoetwimperzweefvlieg, donkere wimperzweefvlieg, golvende kormazweefvlieg, vroeg elfje, wilgenplatbek, glimmend roetneusje, kleinvlekplatbek en grootvlekplatbek. Voor de resterende soorten is het ook niet altijd makkelijk om gerichte maatregelen te nemen, maar daarbij is vaak iets duidelijker op welke locaties eventuele acties zich zouden kunnen richten.

In de volgende twee hoofdstukken (over belangrijke bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanen- en krekelsegebieden) wordt per deelgebied van Utrecht aangegeven welke van de 'urgente soorten' er voorkomen.

Tabel 5 Bijen: soorten waarvoor soortgerichte maatregelen in Utrecht urgent zijn.**Rode Lijst** = Rode Lijststatus**NL_kmhokken** = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024**UT_kmhokken** = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024**UT_perc** = percentage hokken in Utrecht van totaal aantal Nederlandse hokken**Utrechtse specialiteit** = ja indien percentage Utrechtse hokken ten minste 10 %**Geïsoleerd** = Utrechtse populaties geïsoleerd.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_perc	Utrechtse specialiteit	Geïsoleerd
<i>Andrena falsifica</i>	zadeldwergzandbij	Bedreigd	30	2	7		ja
<i>Andrena hattorfiana</i>	knautiabilij	Bedreigd	151	2	1		
<i>Andrena nigriceps</i>	donkere zomerzandbij	Bedreigd	86	27	31	ja	
<i>Anthophora retusa</i>	zwarte sachembij	Ernstig bedreigd	82	9	11	ja	ja
<i>Hoplitis anthocopoides</i>	zwaluwbij	Verdwenen	4	1	25	ja	ja
<i>Hylaeus rinki</i>	Rinks maskerbij	Bedreigd	61	2	3		
<i>Lasioglossum lativentre</i>	breedbuikgroefbij	Bedreigd	48	2	4		
<i>Lasioglossum rufitarse</i>	zadelgroefbij	Ernstig bedreigd	26	5	19	ja	
<i>Megachile maritima</i>	kustbehangersbij	Bedreigd	306	2	1		ja
<i>Osmia parietina</i>	boommettselbij	Bedreigd	7	1	14	ja	

Tabel 6 Zweefvliegen: soorten waarvoor soortgerichte maatregelen in Utrecht urgent zijn.**Rode Lijst** = Rode Lijststatus**NL_kmhokken** = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024**UT_kmhokken** = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024**UT_perc** = percentage hokken in Utrecht van totaal aantal Nederlandse hokken**Utrechtse specialiteit** = ja indien percentage Utrechtse hokken ten minste 10 %

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_perc	Utrechtse specialiteit
<i>Anasimyia lunulata</i>	zoenwaterzweefvlieg	Ernstig bedreigd	8	2	25	ja
<i>Cheilosia latifrons</i>	bruin gitje	Bedreigd	49	1	2	
<i>Cheilosia uviformis</i>	zilverkopgitje	Bedreigd	42	3	7	
<i>Dasysyrphus hilaris</i>	geelsnoet-wimperzweefvlieg	Ernstig bedreigd	16	1	6	
<i>Dasysyrphus pauxillus</i>	donkere wimperzweefvlieg	Gevoelig	22	7	32	ja
<i>Doros profluges</i>	knotszweefvlieg	Ernstig bedreigd	24	4	17	ja
<i>Eupeodes nitens</i>	golvende kommazweefvlieg	Ernstig bedreigd	13	1	8	
<i>Melangyna barbifrons</i>	vroeg elfje	Ernstig bedreigd	5	1	20	ja
<i>Neoscasia geniculata</i>	kortspriet korsetzweefvlieg	Bedreigd	16	2	13	ja
<i>Neocnemodon verrucula</i>	wilgenplatbek	Bedreigd	11	1	9	
<i>Parasyrphus malinellus</i>	glimmend roetneusje	Bedreigd	29	6	21	ja
<i>Sericomyia lappona</i>	donkere veenzweefvlieg	Bedreigd	61	1	2	
<i>Trichopsomyia flavitarsis</i>	kleinvlekplatbek	Bedreigd	25	1	4	
<i>Trichopsomyia lucida</i>	grootvlekplatbek	Bedreigd	12	2	17	ja

Tabel 7 Sprinkhanen en krekels: soorten waarvoor soortgerichte maatregelen in Utrecht urgent zijn.**Rode Lijst** = Rode Lijststatus**NL_kmhokken** = aantal kilometerhokken in Nederland in 2020-2025**UT_kmhokken** = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2020-2025**UT_perc** = percentage hokken in Utrecht van totaal aantal Nederlandse hokken**Geïsoleerd** = Utrechtse populaties geïsoleerd.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_PERC	Geïsoleerd
<i>Pseudochorthippus montanus</i>	Zompsprinkhaan	Kwetsbaar	184	7	4	ja
<i>Gryllus campestris</i>	Veldkrekkel	Kwetsbaar	543	10	2	ja

BELANGRIJKE BIJENGEBIEDEN

SOORTENRIJKDOM

Figuur 15 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel bijensoorten er gevonden zijn in de periode 2010-2024.

De grootste clusters van soortenrijke kilometerhokken liggen in en rond Utrecht, Soest en Soesterberg, Amersfoort, Zeist, Veenendaal en Rhenen. Verder liggen er verspreid nog wat 'losse' soortenrijkere hokken, zoals bij Vianen en Everdingen.

Merk op dat de soortenrijkdom mede bepaald wordt door de onderzoeksinspanning. Natuurgebieden in de nabijheid van steden als Utrecht en Amersfoort worden vanwege de woonplaatsen van waarnemers vaak intensiever onderzocht dan meer afgelegen gebieden. Ook de steden zelf springen er om deze reden soms bovenuit.

RODE LIJSTSOORTEN

Figuur 16 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel bijensoorten van de Rode Lijst (alle categorieën) er gevonden zijn in de periode 2010-2024. Bij een vergelijking met het totale soortenaantal per hok (Figuur 15) valt op dat in grote lijnen hetzelfde patroon te zien is: ook hier liggen hokken met veel Rode Lijstsoorten in en rond Utrecht, Soest en Soesterberg, Amersfoort, Zeist, Veenendaal, Rhenen en langs de Lek bij Vianen en Everdingen. Het zijn vooral gebieden met open biotopen, al dan niet grenzend aan bos, die rijk zijn aan bedreigde bijen. In de bossen zelf komen relatief weinig bijensoorten voor, hoewel hier juist enkele specialisten te vinden zijn. De poldergebieden in het westen, zuiden en oosten van de provincie zijn mager bedeed wat Rode Lijstsoorten betreft.

Vermoedelijk speelt ook voor de rijkdom aan Rode Lijstsoorten de onderzoeksinspanning een grote rol in de bepaling van het beeld. Natuurgebieden die verder van de grote steden liggen, zoals veel bosgebieden op de Utrechtse Heuvelrug, worden minder vaak bezocht door bijenwaarnemers en hierdoor zijn er vermoedelijk minder Rode Lijstsoorten van bekend dan er daadwerkelijk voorkomen. Toch is het beeld in grote lijnen waarschijnlijk wel reëel: poldergebieden zijn doorgaans relatief arm aan bijen. Enerzijds komt dit doordat de veengrond waarop een deel van deze gebieden ligt voor bijen vaak ongeschikt is om in te nestelen, anderzijds komt dit doordat deze gebieden grotendeels gebruikt wordt voor intensieve landbouw. Zeker hebben de poldergebieden voor bepaalde bedreigde bijensoorten wel potentie, bijvoorbeeld voor hommels. Dijken in poldergebieden zijn bovendien voor veel bijensoorten belangrijke refugia.

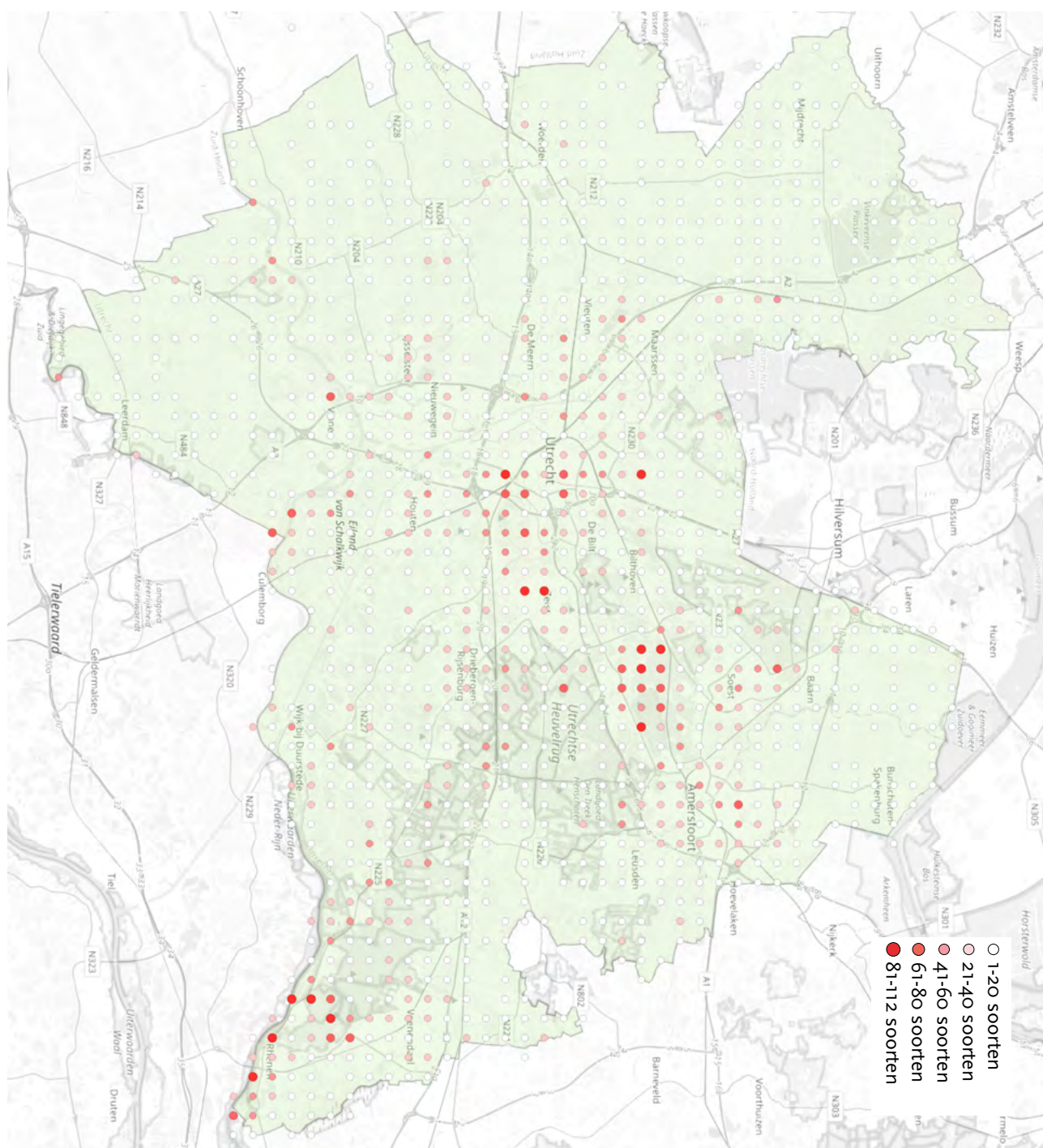
BELANGRIJKE SOORTEN

Figuur 17 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel 'belangrijke bijensoorten van Utrecht' (volgens de definitie in het hoofdstuk **Opzet en methode**, zie Tabel 2 voor soortenlijst) er gevonden zijn in de periode 2010-2024. Dit beeld verschilt weinig van dat van het aantal Rode Lijstsoorten per hok (Figuur 16). Voor een bespreking zie voorgaande paragraaf.

BEPALING BELANGRIJKE BIJENGEBIEDEN

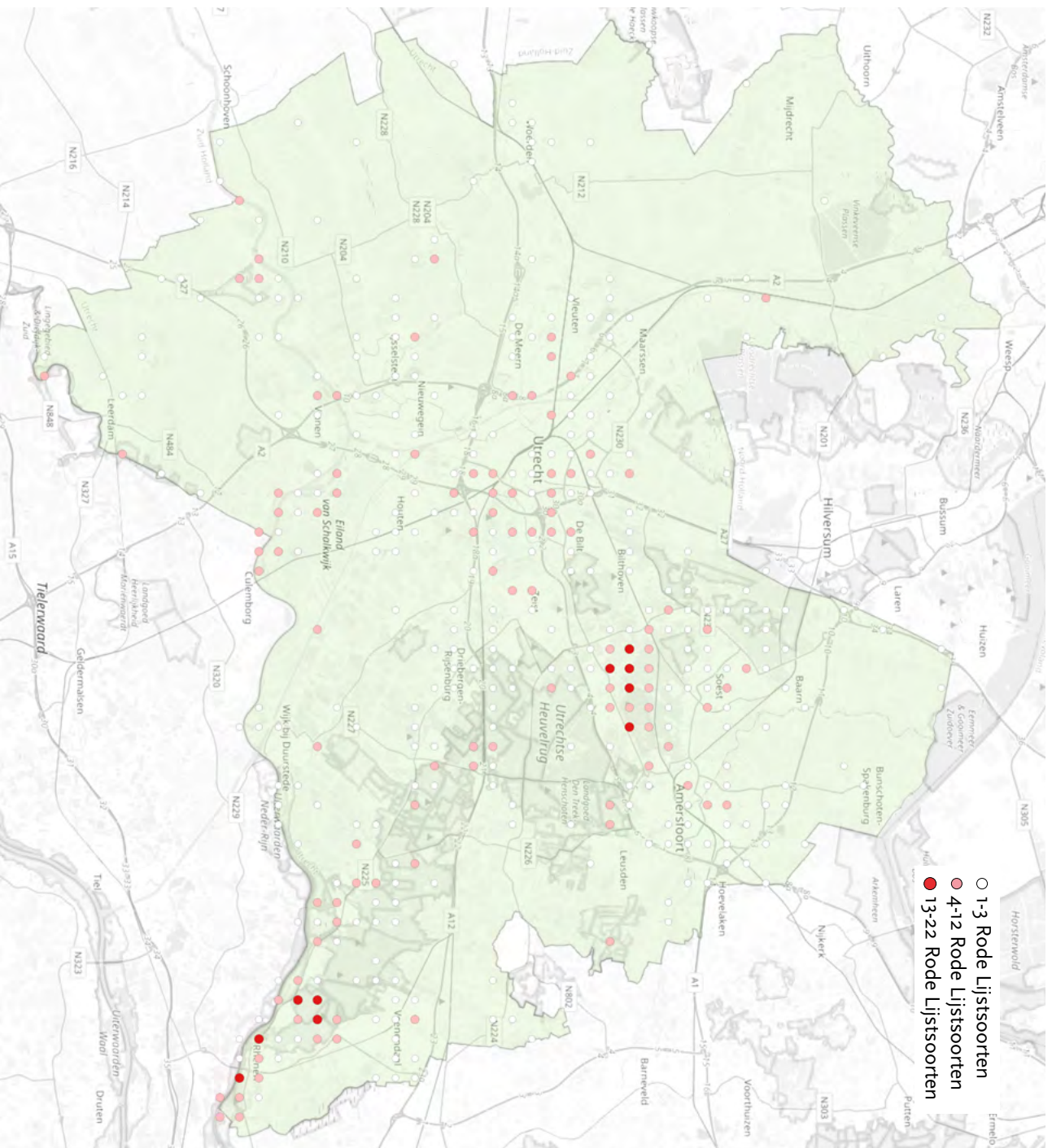
De bepaling van belangrijke bijengebieden in Utrecht wordt gebaseerd op het voorkomen van de belangrijke bijensoorten zoals bepaald in het hoofdstuk *Resultaten* (Tabel 2). Voor dit doel is dus met name de kaart in Figuur 17 van belang, die laat zien hoeveel belangrijke soorten er per 1x1 kilometerhok bekend zijn.

Figuur 15 Bijen: aantal waargenomen soorten per kilometerhok in Utrecht in de periode 2010-2024.

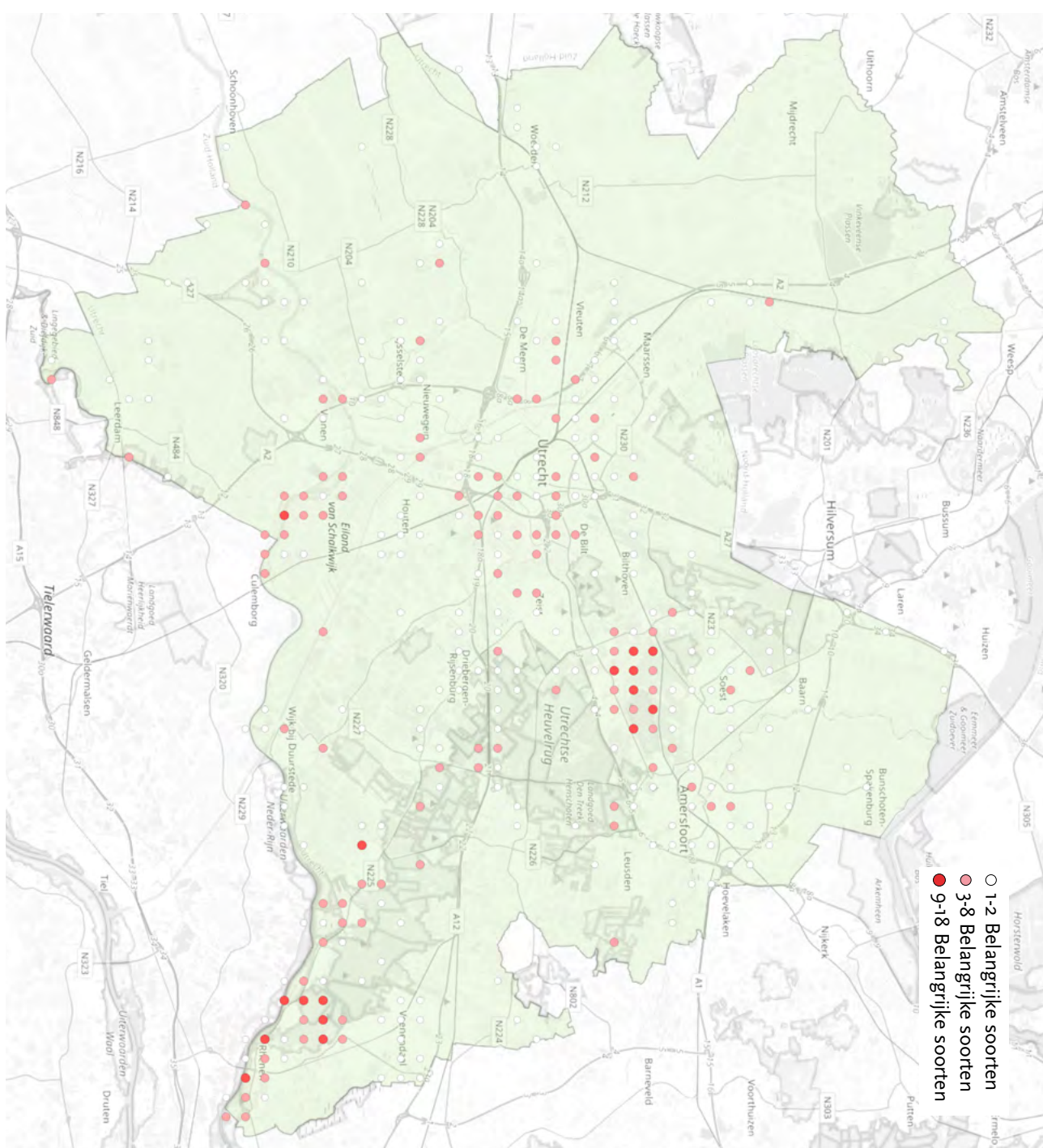

Figuur 16 Bijen: aantal waargenomen Rode-Lijstsoorten per kilometerhok in Utrecht in de periode 2010-2024.

Figuur 17 Bijen: aantal waargenomen belangrijke soorten per kilometerhok in Utrecht in de periode 2010-2024.

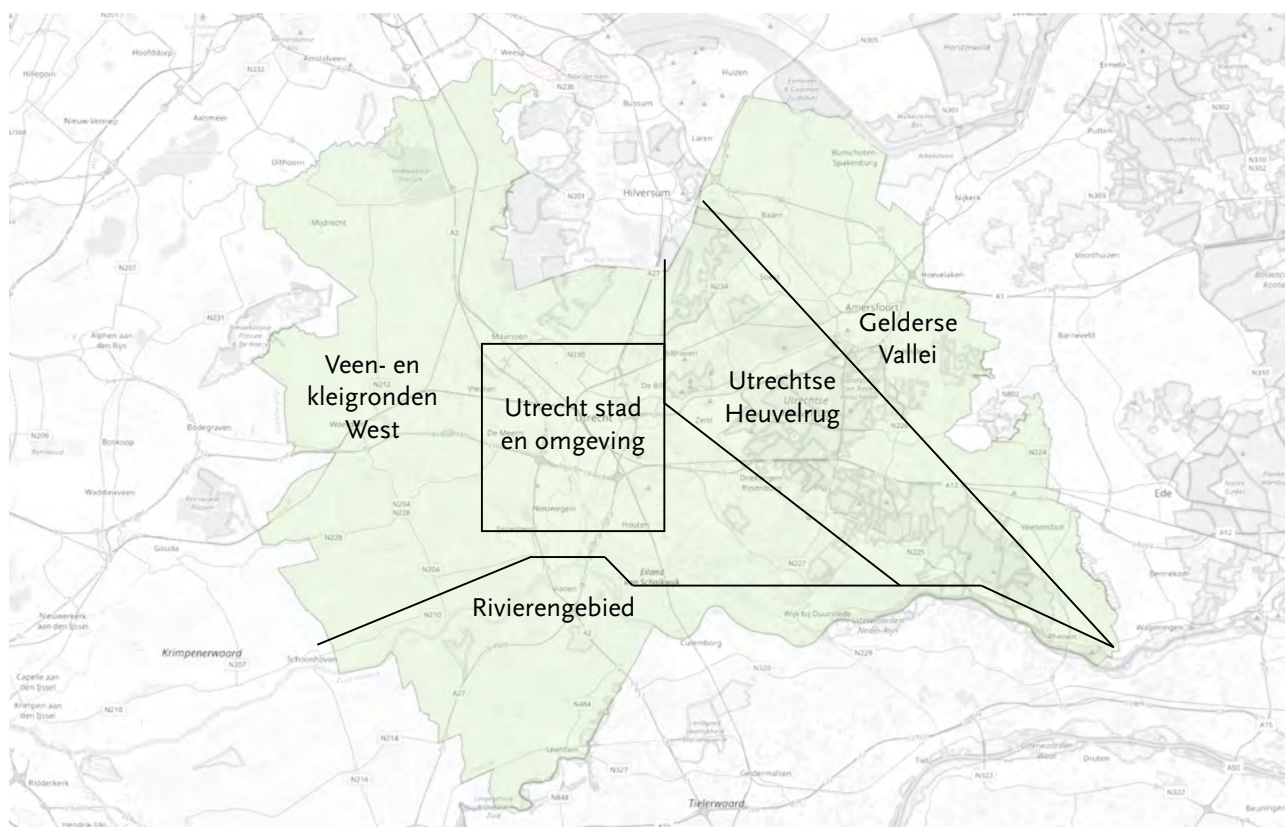
Er zijn maar liefst 359 kilometerhokken in de provincie Utrecht waar belangrijke bijensoorten voorkomen. Uit 245 hiervan zijn slechts één of twee van deze soorten bekend, en er zijn er 114 waar ten minste drie belangrijke soorten gevonden zijn. Veel van deze 114 hokken liggen enigszins geclusterd, wat aanknopingspunten geeft voor het aanwijzen van belangrijke bijengebieden. Voor onderstaande bespreking van deze gebieden is de provincie Utrecht onderverdeeld in een aantal grote brokstukken (Figuur 18). In de bespreking gaat speciaal de aandacht uit naar de soorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (Tabel 5).

De gebieden die uiteindelijk zijn aangewezen als belangrijke bijengebieden zijn aangegeven in Figuur 19 en 20. Deze gebieden worden hieronder per deel van Utrecht nader besproken.

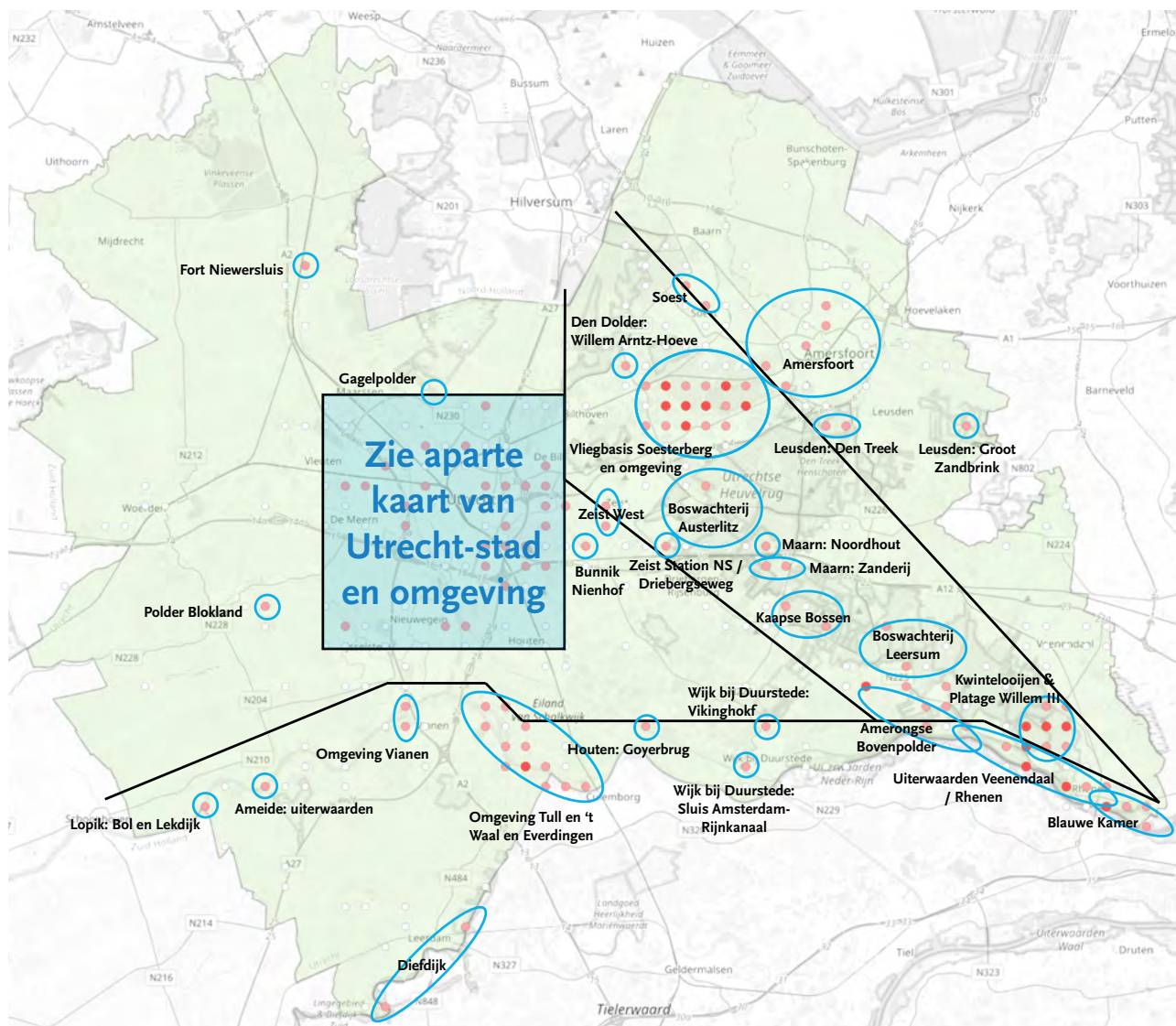
Veen- en kleigronden West

Dit deelgebied omvat de veen- en kleigebieden ten westen van snelweg A2, ten noorden van Utrecht-stad en ten zuidwesten van de Utrechtse Heuvelrug, voor zover gelegen 'boven de rivieren' (Figuur 18).

In dit gebied liggen slechts enkele hokken met ten minste drie belangrijke bijensoorten. Dit betreft Fort Nieuwersluis (groene zandbij, bonte wespbij, gedrongen wespbij, grote koekoekshommel), Polder Blokland te Montfoort (weidebij, bruine rouwbij, bonte wespbij) en Landgoed Niënhof te Bunnik (groene zandbij, gouden kegelbij, gedrongen wespbij, gewone tubebij). Verder liggen er verspreid over dit geelgebied diverse hokken met één of twee belangrijke soorten. Dit betreft in totaal zes verschillende

Figuur 18 Pragmatische indeling van Utrecht in 'brokstukken' ten behoeve van de bespreking van belangrijke bijen-, zweefvliegen- en sprinkhanengebieden.

Figuur 19 Bijen: belangrijke gebieden in Utrecht (kiolometerhokken met ten minste drie belangrijke soorten).

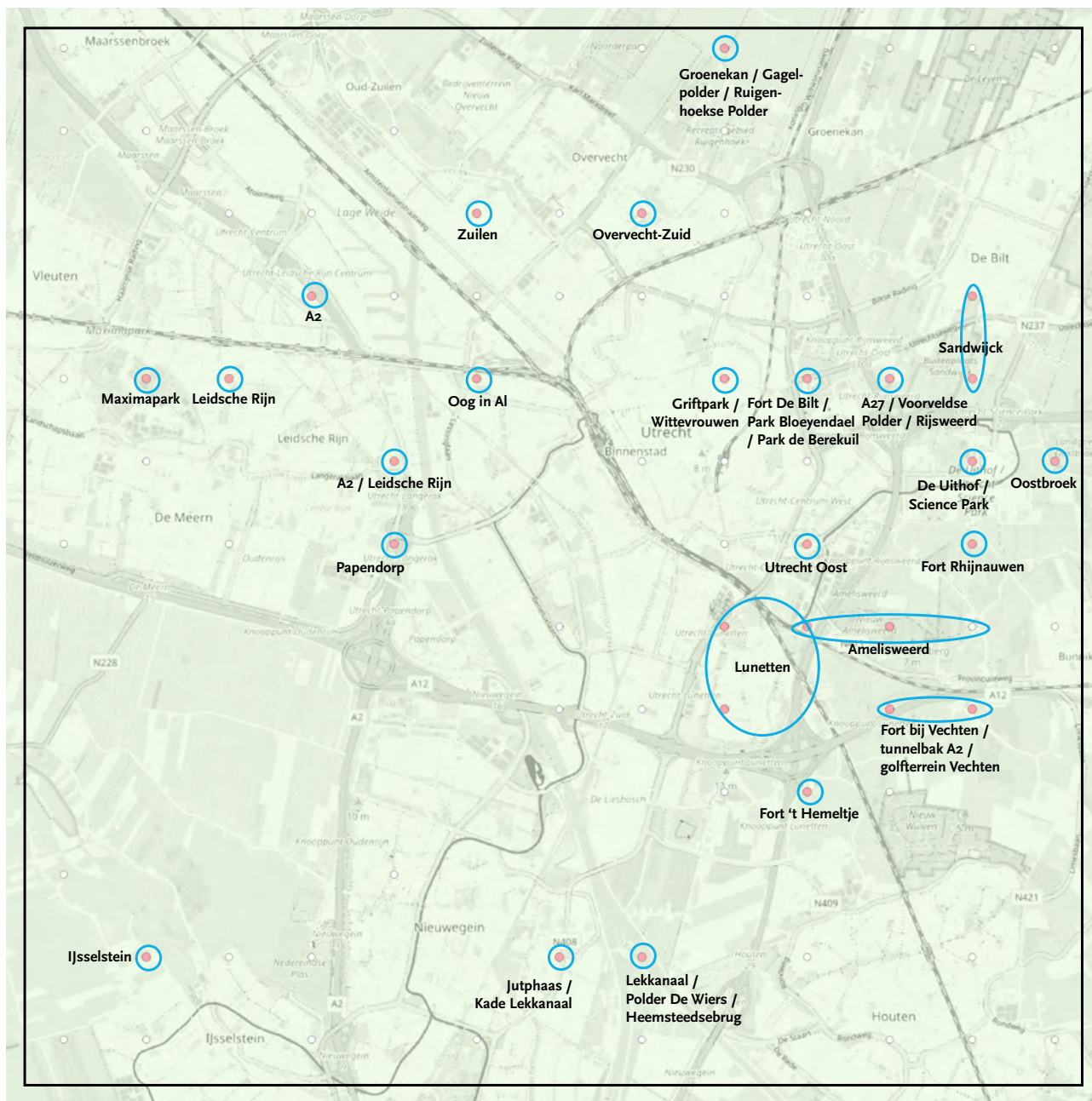
belangrijke soorten, die echter in de meeste gevallen niet samen in het zelfde hok zijn gevonden. Het gaat om weidebij, gebandeerde dwergzandbij, geelstaartklaverzandbij, grote koekoekshommel, kleine tuinmaskerbij, bonte wespbij en blauwzwarte houtbij.

Van de bijensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) heeft er slechts één een recente vindplaats in dit deel van de provincie:

- Rinks maskerbij *Hylaeus rinki* (Gagelbos, in polders ten noorden van Utrecht, in beheer bij Staatsbosbeheer - dit gebied is ook aangeduid in Figuur 19).

Utrecht-stad en omgeving

Naast Utrecht-stad omvat dit deelgebied Maarssen, Vleuten, De Meern en Nieuwegein. Enkele forten van de Hollandse Waterlinie liggen in dit gebied. Deze voor bijen en zweefvliegen waardevolle gebieden zijn in 2024 en 2025 speciaal op bijen en zweefvliegen onderzocht (Schreven et al. 2025).

Figuur 20 Bijen: belangrijke gebieden in Utrecht-stad en omgeving (kiolometerhokken met ten minste drie belangrijke soorten).

In dit deelgebied liggen meer dan 20 hokken met tussen de drie en acht belangrijke bijensoorten (Figuur 20). De soortensamenstelling per hok varieert sterk, dus het voert te ver om deze voor alle hokken afzonderlijk te benoemen. Belangrijke soorten die in dit deelgebied veel voorkomen zijn weidebij, groene zandbij, grote koe-koekshommel, kleine tuinmaskerbij, bonte wespbij en gewone tubebij.

Er zijn uit dit deel van de provincie geen bijensoorten bekend waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*).

Rivierengebied

Dit deelgebied omvat de rivierenlandschappen (uiterwaarden, dijken, oeverwallen, oobossen etc.) van de Lek en de Nederrijn. Ook de Gemeente Vijfheerenlanden wordt hiertoe gerekend, met een deel van het stroomgebied van de Linge en de Diefdijk, die een verbinding vormt tussen de Linge bij Leerdam en de Everdingse Waarden langs de Lek. Hokken met ten minste drie belangrijke bijensoorten liggen grotendeels langs de rivieren.

Langs de Lek (ten westen van Wijk bij Duurstede) gaat het om de volgende gebieden: De Bol en de Lekdijk bij Lopik (o.a. weidebij, paardenbloembij, bonte wespbij), uiterwaarden bij Ameide (o.a. weidebij, halfgladde dwergzandbij, bonte wespbij), omgeving Vianen (o.a. weidebij, roodrandzandbij, zwarte tubebij), uiterwaarden rond Tull en 't Waal en Everdingen (o.a. donkere klaverzandbij, gedrongen wespbij, zwartbronzen houtmetselbij), omgeving sluis Amsterdam-Rijnkanaal bij Wijk bij Duurstede (weidebij, roodrandzandbij, bruine rouwbij). Bij Houten zijn de dijken van het Amsterdam-Rijnkanaal rond de Goyerbrug goed voor een aantal belangrijke soorten (weidebij, gekielde dwergzandbij, bruine rouwbij, bonte wespbij).

Langs de Nederrijn (tussen Wijk bij Duurstede en Rhenen) gaat het om de Amerongse Bovenpolder en uiterwaarden ter hoogte van Veenendaal en Rhenen, inclusief de Blauwe Kamer. In deze gebieden komt een groot aantal belangrijke soorten voor, in sommige gevallen meer dan negen per hok. Aan de noordkant van Wijk bij Duurstede ligt bovendien de Vikinghof, een natuurgebied van Utrechts Landschap waaruit acht belangrijke bijensoorten bekend zijn: weidebij, halfgladde dwergzandbij, grote koe-koekshommel, bonte wespbij, zwartbronzen houtmetselbij, witgevekte tubebij, zwarte tubebij en gele tubebij.

Langs de Lek komen belangrijke soorten voor als weidebij, bonte wespbij, gedrongen wespbij en zwartbronzen metselbij. Deze soorten komen ook voor op en langs de Diefdijk, een 'dwarsdijk' tussen de Linge bij Leerdam en de Lek bij Everdingen.

Van de bijensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) hebben de volgende soorten recente vindplaatsen in dit deel van de provincie:

- knautiabijs *Andrena hattorfiana* (Amerongse Bovenpolder);
- donkere zomerzandbij *Andrena nigriceps* (Elst - Elster Buitenwaard. Er zijn vier vondsten bekend uit dit gebied, maar of de soort zich hier voortplant is onduidelijk. Het zouden exemplaren kunnen betreffen uit het nabijgelegen Plantage Willem III, waar een grote populatie aanwezig is);
- zwarte sachembij *Anthophora retusa* (Elst - Elster Buitenwaard. De soort is in 2024 twee maal in dit gebied gevonden, maar of een populatie aanwezig is, is onduidelijk. In het nabijgelegen Plantage Willem III en Kwinteloijen is namelijk een populatie aanwezig, dus de dieren zouden daar vandaan afkomstig kunnen zijn.)
- breedbuikgroefbij *Lasioglossum lativentre* (Elst - Plantage Willem III, Rhenen: Palmerswaard).

Utrechtse Heuvelrug

De meeste hokken met een groot aantal (9-18) belangrijke bijensoorten liggen op de Utrechtse Heuvelrug. Amersfoort (deels gelegen in de Gelderse Vallei) wordt hier ook tot de Utrechtse Heuvelrug gerekend.

Een grote cluster hokken met veel belangrijke soorten ligt op en rond Vliegbasis Soesterberg. De uitgestrekte schrale graslanden van de vliegbasis zelf vormen een belangrijk leefgebied voor veel bijzondere bijensoorten. Hier leven populaties van bijzondere

soorten die karakteristiek zijn voor dergelijke leefgebieden, paardenbloembij *Andrena humilis*, donkere zomerzandbij *Andrena nigriceps*, kortsprietgroefbij *Lasioglossum brevicorne* en kleine groefbij *Lasioglossum parvulum*. Daarnaast zijn ook de omringende gebieden van belang: het Museumkwartier, Landgoed De Paltz, De Stompert, het terrein van waterbedrijf Vitens te Soest en militair oefenterrein De Vlasakkers (gem. Amersfoort). Deze gebieden herbergen andere biotooptypen dan de vliegbasis en dat is te zien aan de soortenlijsten. Zo komt er op het Vitens-terrein te Soest een populatie voor van de zadeldwergzandbij *Andrena falsifica*, een soort van vochtige, schrale terreinen. In de bosranden en ruigten is de kauwende metsbij *Osmia leaiana* te vinden. Iets ten noordwesten van deze grote cluster ligt de Willem Arntz-Hoeve te Den Dolder, waar vier belangrijke soorten van bekend zijn (bremzandbij, grote koekoekshommel en bruinsprietwespbij). Verder naar het noorden liggen nog twee kilometerhokken in de bebouwde kom van Soest met drie of meer belangrijke soorten. Dit betreft soorten als grote koekoekshommel, gewone tubebij en kleine tuinmaskerbij, soorten die een wijde verspreiding hebben in Utrecht en die geen speciale aandacht behoeven. Ook de lookmaskerbij komt hier voor in een particuliere achtertuin. Meer bijzonder is de vondst van een donkere wilgenzandbij langs de Biltse Weg in 2010. Hoewel dit geen 'urgente' soort voor de provincie is, is het interessant om te weten of hier nog een populatie aanwezig is.

In de Gemeente Amersfoort (op bijen onderzocht door EIS Kenniscentrum Insecten in 2020-2023; zie Zeegers 2024) liggen de volgende gebieden met ten minste drie belangrijke soorten: Park Schothorst (o.a. variabele zandbij en grote roetbij), het Valleikaanaal (o.a. donkere zomerzandbij en bonte wespbij) en het oude spoorwegterrein in het Soesterkwartier (belangrijke populatie van de zwaluwbij). Zeegers (2024) bespreekt uitgebreid de Amersfoortse bijen- en zweefvliegenfauna en geeft aanbevelingen voor beheer.

Bij Leusden is landgoed Den Treek van belang om te noemen in verband met het voorkomen van diverse Rode-Lijstsoorten en andere belangrijke soorten, zoals de donkere wilgenzandbij, de zadeldwergzandbij, de sporkenhoutzandbij en de roodscheenzandbij.

Verspreid over de Utrechtse Heuvelrug liggen nog diverse andere gebieden met belangrijke soorten. Voorbeelden zijn boswachterij Austerlitz, de Zanderij en landgoed Noordhout bij Maarn, de Kaapse Bossen en boswachterij Leersum. Het voert te ver om alle soorten per kilometerhok op te sommen. De soorten waarvoor maatregelen urgent worden geacht, worden hieronder wel apart benoemd.

In Zeist-West (hok 143-454) zorgt een particuliere achtertuin van een actieve bijenwaarnemer voor een hoog aantal belangrijke bijensoorten, die deels als 'toevallige passanten' kunnen worden beschouwd. Ook in Zeist ligt Landgoed Neijenheim (hok 143-455) met vijf belangrijke bijensoorten, waarvan vooral de kleine bandgroefbij bijzonder is. Verder zijn drie belangrijke soorten gevonden in het kilometerhok te Zeist (146-453) waarin het NS-station en de Dribergseweg gelegen zijn.

Aan het zuidelijke uiteinde van de Utrechtse Heuvelrug liggen bij Veenendaal twee gebieden die er wat bijenrijkdom betreft bovenuit springen: Kwinteloijen en Plantage Willem III. Deze gebieden zijn in recente jaren onderzocht vanwege de belangrijke populatie van de zwarte sachembij (Smit & Fernhout 2023, Smit & Floor 2025). Andere belangrijke soorten hier zijn onder andere de donkere zomerzandbij, de paardenbloembij, de rode koekoekshommel en de kleine bandgroefbij.

Van de bijensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) hebben de volgende soorten recente vindplaatsen in dit deel van de provincie:

- zadeldwergzandbij *Andrena falsifica* (Soest - terrein Vitens, Leusden - Den Treek);
- donkere zomerzandbij *Andrena nigrescens* (Vliegbasis Soesterberg; Amersfoort: Oude Kamp, Vlasakkers, Stichtse Rotonde, Valleikanaal, Loes van Overeemlaan-Elst: Plantage Willem III, Remmerdense Heide; Leersum: eenmalige waarneming in bebouwde kom; Maarn: Zanderij, Maarnse Gat, Stameren; Soest: de Stompert, de Zoom, de Paltz, Museumkwartier, Zeist: Den Dolder-zuid);
- zwarte sachelbij *Anthophora retusa* (Elst: Plantage Willem III; Veenendaal: Kwin-telooijen);
- zwaluwbij *Hoplitis anthocopoides* (oud spoorwegterrein Soesterkwartier);
- Rinks maskerbij *Hylaeus rinki* (Leersum: heemtuin);
- breedbuikgroefbij *Lasioglossum lativentre* (Elst: Plantage Willem III);
- zadelgroefbij *Lasioglossum rufitarse* (Baarn: Boswachterij De Vuursche; Driebergen: Bornia, Soesterbergoude vuilstort, Vliegbasis Soesterberg; Zeist: landgoed Bornia, Krakeling);
- kustbehangersbij *Megachile maritima* (Soesterberg: Museumkwartier);
- boommetzelbij *Osmia parietina* (Soest: Op Hees).

Gelderse Vallei

In het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei (Amersfoort niet meegerekend) ligt slechts één kilometerhok (161-459), behorende tot de Gemeente Leusden, waarin in de periode 2010-2024 ten minste drie belangrijke bijensoorten zijn gevonden. In dit hok ligt het gebied Groot Zandbrink, waar de bremzandbij, de kleine tuin-maskerbij en de grote roetbij van bekend zijn. Ook de heidewespbij (Rode Lijst: Kwetsbaar) is hiervan bekend.

Van de bijensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) heeft er één een recente vindplaats in dit deel van de provincie:

- knautiabi *Andrena hattorfiana* (Veenendaal: in 2024 eenmalig in een achtertuin, onduidelijk of sprake is van populatie).

BELANGRIJKE ZWEEFVLIEGENGEBIEDEN

SOORTENRIJKDOM

Figuur 21 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel zweefvliegensoorten er gevonden zijn in de periode 2010-2024.

In grote lijnen liggen clusters van soortenrijke kilometerhokken in dezelfde gebieden als voor de bijen: in en rond Utrecht, Soest en Soesterberg, Amersfoort, Zeist, Veenendaal en Rhenen. Verder liggen er verspreid nog wat 'losse' soortenrijkere hokken, zoals bij Vianen en Everdingen. Toch zijn er in vergelijking met bijen wel wat meer soortenrijke hokken te vinden in de westelijke veen- en kleigronden en in de Gelderse Vallei. Dit was ook wel te verwachten op basis van de habitatverschillen tussen 'de gemiddelde bij' en 'de gemiddelde zweefvlieg': grofweg zijn bijen doorgaans meer vertegenwoordigd in open en droge biotopen, terwijl zweefvliegen soortenrijker zijn in beboste habitats en moerasgebieden.

Net als bij de bijen wordt de geconstateerde soortenrijkdom van zweefvliegen mede bepaald door de onderzoeksinspanning. Natuurgebieden in de nabijheid van steden als Utrecht en Amersfoort worden vanwege de woonplaatsen van waarnemers vaak intensiever onderzocht dan meer afgelegen gebieden. Ook de steden zelf springen er om deze reden soms bovenuit.

RODE LIJSTSOORTEN

Figuur 22 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel zweefvliegensoorten van de Rode Lijst (alle categorieën) er gevonden zijn in de periode 2010-2024. Bij een vergelijking met het totale soortenaantal per hok (Figuur 21) valt op dat er in stedelijk gebied (Utrecht, Amersfoort) relatief weinig Rode Lijstsoorten voorkomen.

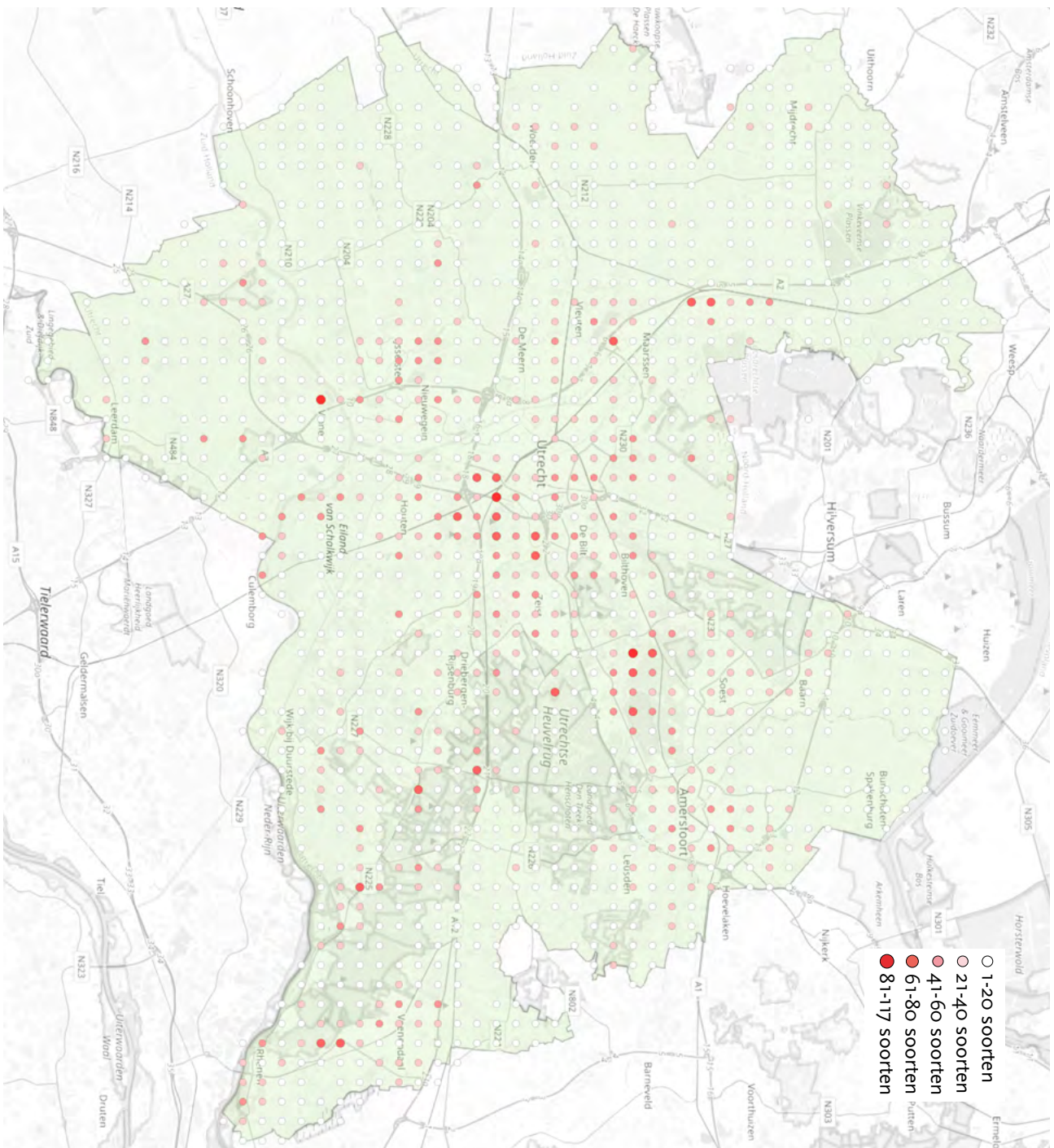
In grote lijnen laat de verspreiding van zweefvliegen van de Rode Lijst een vergelijkbaar patroon te zien als bij bijen: ook voor zweefvliegen liggen clusters van soortenrijke hokken aan de randen van Utrecht-stad, rond Soesterberg en elders op de Utrechtse Heuvelrug. Toch zijn er ook verschillen: in de westelijke veen- en kleigebieden liggen in vergelijking met bijen wat meer hokken met veel Rode Lijstsoorten, zoals in Botshol en de Westbroekse Polder. Langs de rivieren zijn Rode Lijstsoorten in vergelijking met bijen juist wat minder vertegenwoordigd. Het Viaanse Bos is hierop een uitzondering.

Net als voor de totale soortenrijkdom speelt ook voor de rijkdom aan Rode Lijstsoorten de onderzoeksinspanning een grote rol in de bepaling van het beeld. Natuurgebieden die verder van de grote steden liggen, zoals verschillende gebieden op de Utrechtse Heuvelrug, worden minder vaak bezocht door zweefvliegenwaarnemers en hierdoor zijn er vermoedelijk minder Rode Lijstsoorten van bekend dan er daadwerkelijk voorkomen.

BELANGRIJKE SOORTEN

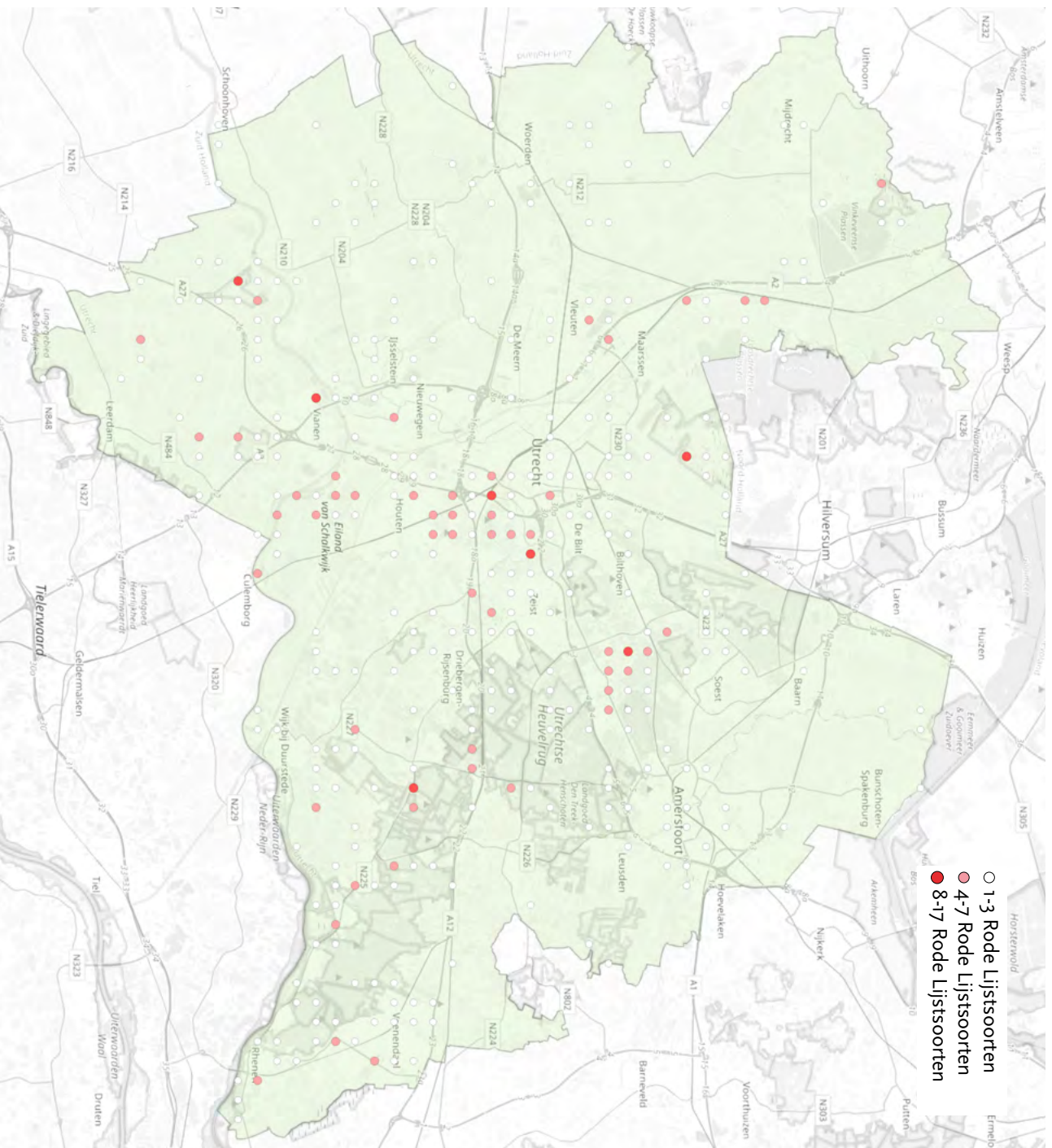
Figuur 23 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel 'belangrijke zweefvliegensoorten van Utrecht' (volgens de definitie in het hoofdstuk **Opzet en methode**, zie Tabel 3 voor soortenlijst) er gevonden zijn in de periode 2010-2024. Dit beeld verschilt weinig van dat van het aantal Rode Lijstsoorten per hok (Figuur 22), alleen is het aantal hokken met drie of meer soorten wat lager. In vergelijking met bijen liggen er meer hokken

Figuur 21 Zweefvliegen: aantal waargenomen soorten per kilometerhok in Utrecht in de periode 2010-2024.

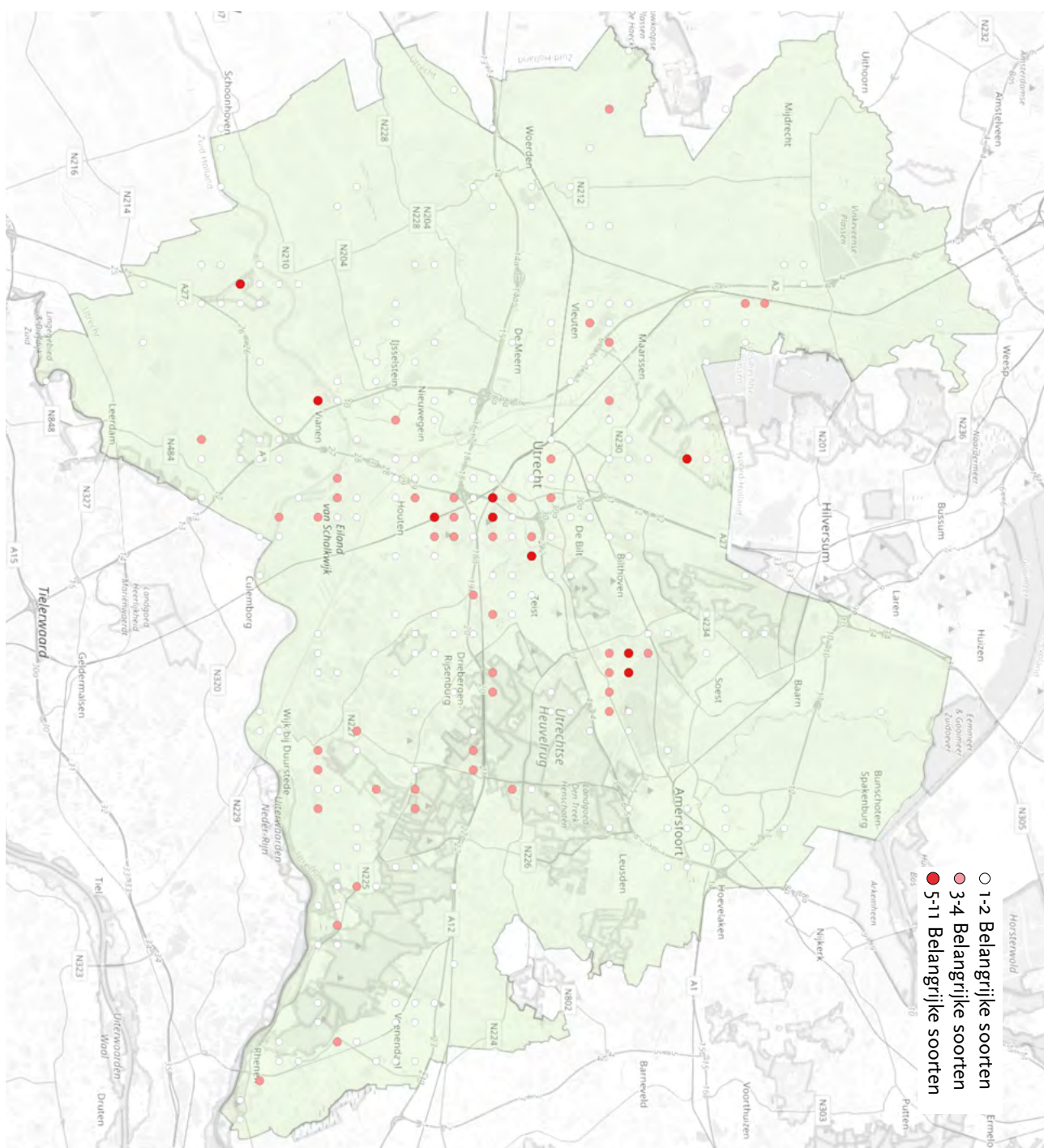

Figuur 22 Zweekvliegen: aantal waargenomen soorten van de Rode Lijst per kilometerhok in Utrecht in de periode 2010-2024.

Figuur 23 Zweefvliegen: aantal waargenomen belangrijke soorten per kilometerhok in Utrecht in de periode 2010-2024.

met belangrijke soorten in de westelijke veen- en kleigebieden, en juist wat minder op de Utrechtse Heuvelrug.

BEPALING BELANGRIJKE ZWEEFVLIEGENGEBIEDEN

De bepaling van belangrijke zweefvliegengebieden in Utrecht wordt gebaseerd op het voorkomen van de belangrijke zweefvliegensoorten zoals bepaald in het hoofdstuk *Resultaten* (Tabel 3). Voor dit doel is dus met name de kaart in Figuur 23 van belang, die laat zien hoeveel belangrijke soorten er per 1x1 kilometerhok bekend zijn. Er zijn in totaal 271 kilometerhokken waar belangrijke zweefvliegensoorten voorkomen. Uit 217 hiervan zijn één of twee van deze soorten bekend, uit 45 hokken zijn 3 of 4 belangrijke soorten bekend en uit negen hokken zijn tussen 5 en 11 belangrijke soorten bekend. De gebieden met ten minste drie belangrijke soorten komen in onderstaande bespreking aan bod. Deze is op dezelfde manier als bij de bijen opgedeeld in enkele grote Utrechtse brokstukken (Figuur 18).

De gebieden die uiteindelijk zijn aangewezen als belangrijke zweefvliegengebieden zijn aangeduid in Figuur 24 en 25. Deze gebieden worden hieronder per deel van Utrecht nader besproken.

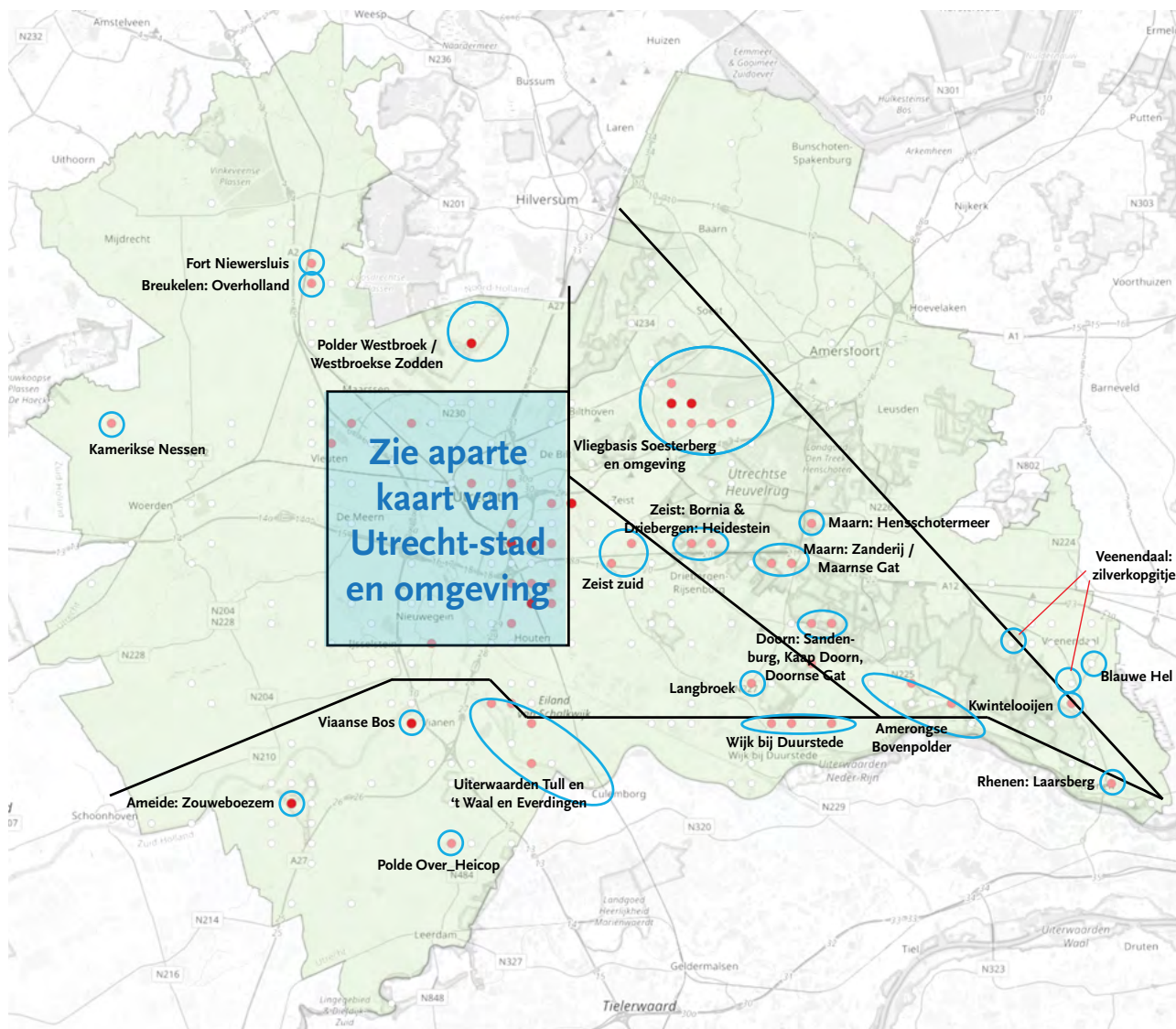
Veen- en kleigronden West

Dit deelgebied omvat de veen- en kleigebieden ten westen van snelweg A2, ten noorden van Utrecht-stad en ten zuidwesten van de Utrechtse Heuvelrug, voor zover gelegen 'boven de rivieren' (Figuur 18). In de volgende gebieden zijn ten minste drie belangrijke zweefvliegensoorten gevonden.

- Fort Nieuwersluis (gewone korsetzweefvlieg, gewoon platvoetje, grootvlekplatbek). Met name de vondst van een grootvlekplatbek, een bedreigde soort, in 2021 is het vermelden waard.
- Landgoed Overholland te Breukelen (vosrood gitje, moerasglimlijfe, kaal doflijfe, gewone korsetzweefvlieg). De zweefvliegenfauna van moerassen is in dit gebied goed ontwikkeld.
- Polder Westbroek / Westbroekse Zodden (moerasglimlijfe, kaal doflijfe, gewone korsetzweefvlieg, kortsprietkorsetzweefvlieg, donkere veenzweefvlieg). Met name het voorkomen van de donkere veenzweefvlieg is bijzonder. Ook het vermelden waar zijn moerasspecialisten als het moerasgitje *Cheilosia fraterna* en de veenfluweelzweefvlieg *Parhelophilus consimilis*. Dit zijn voor Utrecht weliswaar geen 'belangrijke soorten' in de definitie van dit rapport, maar ze staan wel op de Rode Lijst in de categorie Kwetsbaar en zijn zeldzaam in Nederland.
- Kamerikse Nessen (moerasglimlijfe, gewone korsetzweefvlieg, gewoon platvoetje).
- Zeist-Zuid: in de kilometerhokken 143-452 en 144-453 liggen enkele kleinere gebieden waarin de volgende belangrijke soorten voorkomen: vosrood gitje, kustbijvlieg, kaal doflijfe, gewoon platvoetje en scheefvlekplatvoetje. Al deze soorten zijn gebonden aan moeras- en oevervegetaties.
- Langbroek (paddenstoelgitje, gewoon glimlijfe, gewone korsetzweefvlieg, slanke platbek).

Van de zweefvliegensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) hebben er drie recente vindplaatsen in dit deel van de provincie:

- kortsprietkorsetzweefvlieg *Neoascia geniculata* (Polder Westbroek, eenmalige vondst in 2016, maar deze kleine, onopvallende soort zou hier nog best voor kunnen komen);

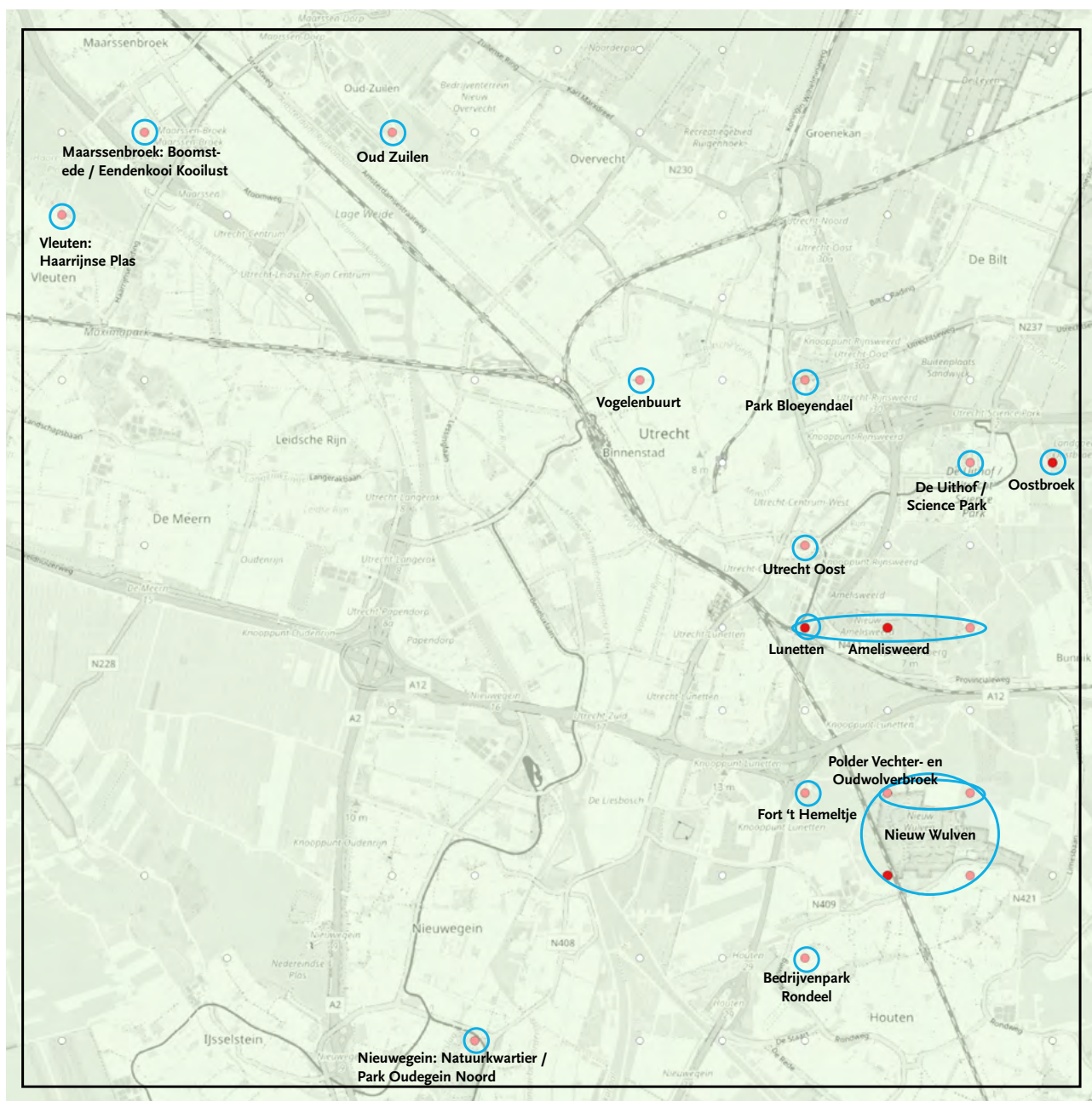
Figuur 24 Zweefvliegen: belangrijke gebieden in Utrecht (kiolometerhokken met ten minste drie belangrijke soorten).

- donkere veenzweefvlieg *Sericomyia lappona* (Polder Westbroek: gevonden in 2013 en 2014, onduidelijk of de soort hier nog voorkomt).
- grootvlekplatbek *Trichopsomyia lucida* (Fort Nieuwersluis, eenmalige vondst in 2021).

Utrecht-stad en omgeving

Naast Utrecht-stad omvat dit deelgebied Maarssen, Vleuten, De Meern en Nieuwegein. Enkele forten van de Hollandse Waterlinie liggen in dit gebied. Deze voor bijen en zweefvliegen waardevolle gebieden zijn in 2024 en 2025 speciaal op bijen en zweefvliegen onderzocht (Schreven et al. 2025).

In dit deelgebied liggen 15 hokken met ten minste drie belangrijke zweefvliegensoorten (Figuur 25). De soortensamenstelling per hok varieert sterk, dus het voert te ver om deze voor alle hokken afzonderlijk te benoemen. Goed vertegenwoordigde belangrijke soorten die in dit deelgebied voorkomen zijn zijn vosrood gitje, paddenstoelgitje, kaal doflijfje, melkelfje, gewone korsetzweefvlieg, gewoon platvoetje en scheefvlekplatvoetje.

Figuur 25 Zweefvliegen: belangrijke gebieden in Utrecht-stad en omgeving (kiolometerhokken met ten minste drie belangrijke soorten).

Onder de zweefvliegensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) zijn er geen waarvan recente vindplaatsen bekend zijn in dit deel van de provincie.

Rivierengebied

Dit deelgebied omvat de rivierenlandschappen (uiterwaarden, dijken, oeverwallen, ooibossen etc.) van de Lek en de Nederrijn. Ook de Gemeente Vijfheerenlanden wordt hiertoe gerekend, met een deel van het stroomgebied van de Linge en de Diefdijk, die een verbinding vormt tussen de Linge bij Leerdam en de Everdingse Waarden langs de Lek.

Langs de Lek (ten westen van Wijk bij Duurstede) gaat het om de volgende gebieden: Ameide - Zouweboezem (5 belangrijke soorten o.a. moerasglimlijfe en kaal doflijfe), Viaanse Bos (11 belangrijke soorten, o.a. zilverkopgitje en grootvlekplatbek), uiterwaarden bij Tull en 't Waal en Everdingen (o.a. kaal doflijfe, snuitplatvoetje). Speciale vermelding binnen laatstgenoemde uiterwaardengebieden bij Tull en 't Waal en Everdingen verdient de Steenwaard bij Houten (of eigenlijk 'aan de overkant' van Culemborg) vermelding vanwege het voorkomen van de kortsprietkorsetzweefvlieg.

Langs de Nederrijn (tussen Wijk bij Duurstede en Rhenen) gaat het om uiterwaarden bij Wijk bij Duurstede (6 belangrijke soorten, o.a. vosrood gitje, gewoon platvoetje), Amerongse Bovenpolder (o.a. kaal doflijfe, melkelfje) en Rhenen Laarsenberg (3 soorten, o.a. gewoon platvoetje en snuitplatvoetje).

In de Gemeente Vijfheerenlanden ligt Polder Over-Heicop, waar drie belangrijke zweefvliegensoorten van bekend zijn: vosrood gitje, kaal doflijfe en gewoon platvoetje.

Van de zweefvliegensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) hebben de volgende soorten recente vindplaatsen in dit deel van de provincie:

- zilverkopgitje *Cheilosia uviformis* (Viaanse Bos: vonds in 2012 en 2024);
- kortsprietkorsetzweefvlieg *Neoascia geniculata* (Houten: Steenwaard, vondst in 2019);
- grootvlekplatbek *Trichopsomyia lucida* (Viaanse Bos: vondst in 2015).

Utrechtse Heuvelrug

De meeste hokken met een groot aantal (9-18) belangrijke zweefvliegensoorten liggen op de Utrechtse Heuvelrug. Amersfoort (deels gelegen in de Gelderse Vallei) wordt hier ook tot de Utrechtse Heuvelrug gerekend.

Een grote cluster hokken met veel belangrijke soorten ligt op en rond Vliegbasis Soesterberg. In de open, schrale delen zijn hier twee zweefvliegensoorten van belang: de knotszweefvlieg *Doros profuges* en de golvende kommazweefvlieg *Eupeodes nitens*. De knotszweefvlieg is tussen 2016 en 2023 enkele malen gevonden op verschillende delen van de vliegbasis. De golvende kommazweefvlieg is eenmalig gevonden in 2023. In de aan de vliegbasis grenzende bossen komen ook enkele belangrijke zweefvliegensoorten voor, zoals heidegitje, paddenstoelgitje, donkerhaarplatbek en glimmend roetneusje.

Elders op de Utrechtse Heuvelrug zijn eigenlijk alle bosgebieden van belang voor zweefvliegen. Er zijn diverse kilometerhokken waaruit drie of meer belangrijke soorten bekend zijn, maar vaak zal dit soortenaantal vooral samenhangen met de mate waarin de hokken onderzocht zijn. Ook in andere bosgebieden komen veel van deze soorten waarschijnlijk wel voor. Voor een indruk van de belangrijke soorten die in deze bossen voorkomen, volgt hier een opsomming van bosgebieden met drie of meer belangrijke zweefvliegensoorten, met voorbeelden van de betreffende soorten. Dit betekent echter zeker niet dat andere bosgebieden minder belangrijk zijn.

- Zeist Bornia en Driebergen Heidestein (verborgen platbek, bosknipspruit, paddenstoelgitje);
- Maarn - Hensschotermeer (heidegitje, paddenstoelgitje, gewoon platvoetje);
- Maarn Zanderij / Maarnse Gat (heidegitje, donkere wimperzweefvlieg, bijmalota);
- Doorn Sandenburg, Kaap Doorn, Doornse Gat (geelsnoetwimperzweefvlieg, vroeg elfje, glimmend roetneusje).

Behalve in de bosgebieden liggen er ook hokken met minstens drie belangrijke soorten in Veenendaal Kwinteloijen en de Laarsenberg bij Rhenen. Hierbij gaat het om soorten van meer open, veelal vochtige biotopen, zoals spiegelelfje, gewoon platvoetje en snuitplatvoetje.

Van de zweefvliegensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) hebben de volgende soorten recente vindplaatsen in dit deel van de provincie:

- bruin gitje *Cheilosia latifrons* (Driebergen - De Hoge Woerd, eenmalig gevonden in 2013, onbekend of de soort hier nog voorkomt);
- geelsnoetwimperzweefvlieg *Dasysyrphus hilaris* (Doorn - Sandenburg, eenmalig gevonden in 2014, onbekend of de soort hier nog voorkomt);
- donkere wimperzweefvlieg *Dasysyrphus pauxillus* (Doorn - Kaapse Bossen, Maarn - Zanderij, Leusden - Den Treek, Soesterberg - Vliegbasis);
- knotszweefvlieg *Doros profuges* (Soest - Monnikenbos, Soesterberg - Vliegbasis);
- golvende kommazweefvlieg *Eupeode nitens* (Soesterberg - Vliegbasis);
- vroeg elfje *Melangyna barbifrons* (Doorn - Sandenburg, eenmalig gevonden in 2014, onbekend of de soort hier nog voorkomt);
- wilgenplatbek *Neocnemodon verrucula* (Leusden - Den Treek - Hazenwater, eenmalige vondst in 2016, onbekend of de soort hier nog voorkomt);
- glimmend roetneusje *Parasyrphus malinellus* (Den Dolder - Willem Arntz-Hoevern Doorn - Doornse Gat, Elst - Plantage Willem III, Leusden - Den Treek, Soest - Wieksloterweg, Soesterberg - Vliegbasis);
- kleinvlekplatbek *Trichopsomyia flavitarsis* (Driebergen - rioolwaterzuivering, eenmalige vondst in 2012, onbekend of de soort hier nog voorkomt).

Gelderse Vallei

In het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei (Amersfoort niet meegerekend) liggen geen kilometerhokken waaruit drie of meer belangrijke zweefvliegensoorten bekend zijn.

Wel van groot belang is het gebied De Blauwe Hel bij Veenendaal, vanwege de recent ontdekte, sterk geïsoleerde populatie van de ernstig bedreigde zoenwaterzweefvlieg *Anasimyia lunulata*. Voor meer informatie zie hieronder en de betreffende soortbespreking.

Ook van belang zijn twee hokken bij Veenendaal op de grens met de Utrechtse Heuvelrug waar het zilverkopgitje *Cheilosia uviformis* is gevonden. Voor meer informatie zie onder en de betreffende soortbespreking.

Van de zweefvliegensoorten waarvoor maatregelen in Utrecht als urgent worden ingeschat (zie hoofdstuk *Urgentie per soort*) hebben er twee recente vindplaatsen in dit deel van de provincie:

- zoenwaterzweefvlieg *Anasimyia lunulata* (Veenendaal: de Blauwe Hel. Hier werd de soort in 2025 ontdekt. Nadien bleek uit een foto op [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) dat de soort hier in elk geval in 2024 ook al voorkwam. Deze soort leeft hier in vegetaties met waterdrieblad. Een zeer belangrijke populatie, waarvan aan te bevelen valt om deze met urgentie te onderzoeken, zodat het beheer hier op kan worden afgestemd. Zie verder betreffende soorttekst.)
- zilverkopgitje *Cheilosia uviformis* (Veenendaal: omgeving Slaperdijk in 2017 en omgeving Spoorlaan Kampjesweg in 2023. In beide gevallen gaat het om eenmalige vondsten, maar bij de Slaperdijk betrof het een parend paartje. Dit suggereert dat er geschikte voorplantingsomstandigheden aanwezig zijn en dat er dus een populatie aanwezig kan zijn. Beide vindplaatsen, met een onderlinge afstand van circa

3,5 kilometer, liggen op de overgang van de Utrechtse Heuvelrug naar de Gelderse Vallei (zie Figuur 24 en verspreidingskaart van deze soort in Bijlage 7. Mogelijk wijst dit op een binding met de aanwezigheid van kwelwater. Het verdient aanbeveling om deze omgeving nader te onderzoeken op het voorkomen van het zilverkopgitje om zo meer te weten te komen over de populatie van deze soort en wat er gedaan kan worden om de soort te beschermen.)

BELANGRIJKE SPRINKHANENGEBIEDEN

SOORTENRIJKDOM

Figuur 26 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel sprinkhanen- en krekelseorten er gevonden zijn in de periode 2010-2024.

Clusters van soortenrijke kilometerhokken (11-20 soorten) liggen vooral rond Utrecht stad en op de Utrechtse Heuvelrug. Rondom de stad Utrecht zijn het gebieden als Noorderpark, Ruigenhoek, Landgoed Oostbroek en Amelisweerd waar veel sprinkhaan- en krekelseorten van bekend zijn. In belangrijke mate heeft dit te maken met het feit dat veel sprinkhaanwaarnemers in de stedelijke gebieden wonen en deze gebieden relatief intensief worden onderzocht.

Op de Utrechtse Heuvelrug liggen clusters van hokken met ten minste 11 soorten op vele plekken met open, droge terreinen, zoals heideterreinen en schrale graslanden. Voorbeelden zijn boswachterij Hoge Vuursche, Vliegbasis Soesterberg en omgeving, boswachterij Austerlitz, landgoed Bornia, Zanderij Maarn, boswachterij Leersum, Plantage Willem III, Kwinteloijen en de Grebbeberg.

RODE LIJSTSOORTEN

Er is geen aparte kaart in dit rapport opgenomen van het aantal sprinkhaan- en krekelseorten van de Rode Lijst per kilometerhok. Er zijn in de periode 2020-2025 slechts drie Rode Lijstsoorten in Utrecht aangetroffen: huiskrekel, veldkrekel en zompsprinkhaan. Deze drie soorten vertonen geen enkele overlap in hun Utrechtse vindplaatsen, dus een kaart van het aantal Rode Lijstsoorten per hok zou niets toevoegen aan de kaarten van de afzonderlijke soorten in Bijlage 8.

BELANGRIJKE SOORTEN

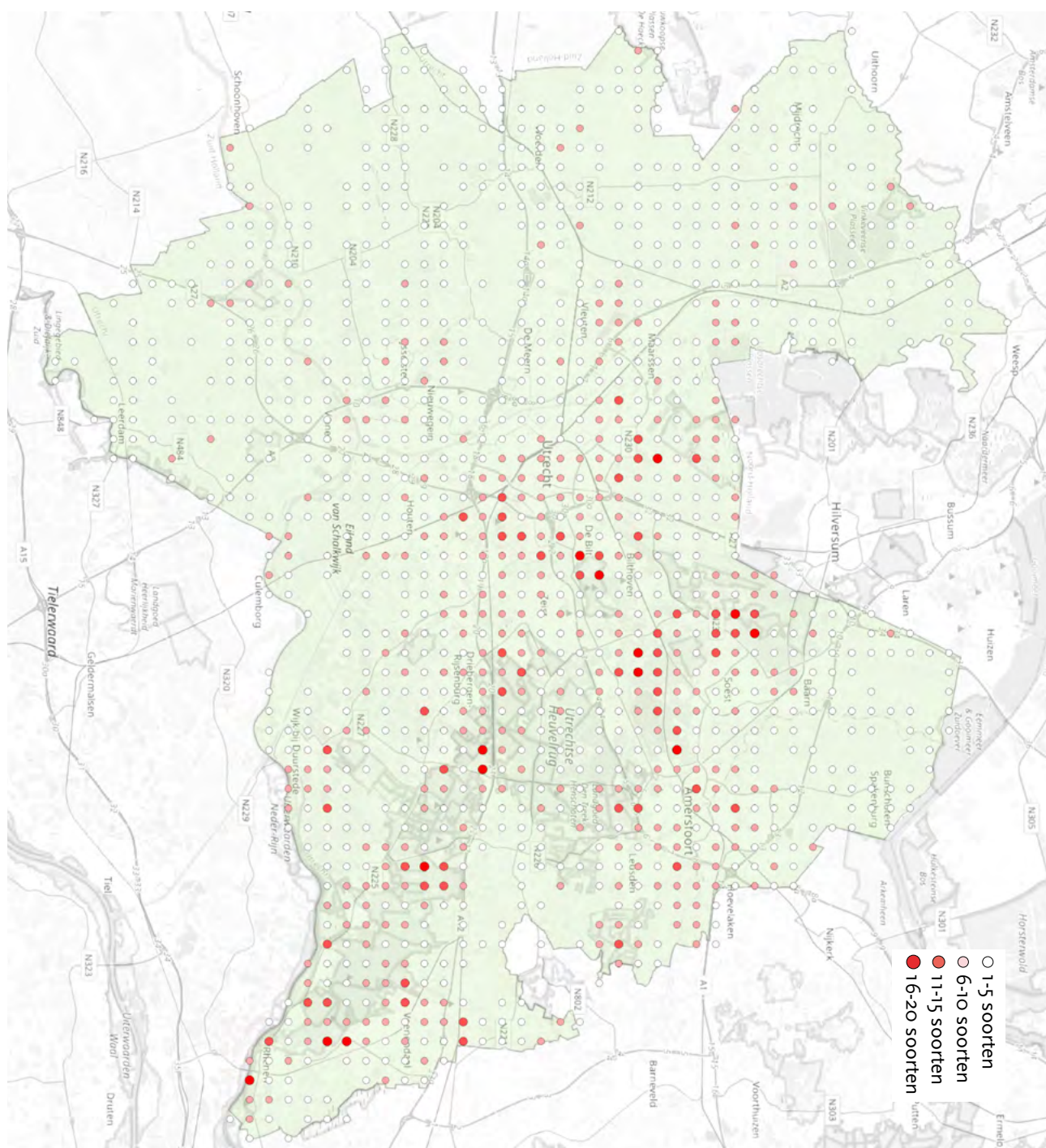
Figuur 27 geeft per 1x1 kilometerhok aan hoeveel belangrijke sprinkhaan- en krekelseorten van Utrecht (volgens de definitie in het hoofdstuk **Opzet en methode**, zie Tabel 4 voor soortenlijst) er gevonden zijn in de periode 2020-2025. Naast de drie Rode Lijstsoorten (huiskrekel, veldkrekel en zompsprinkhaan) betreft dit ook kassprinkhaan, kalkdoortje en schavertje. Het maximaal aantal belangrijke soorten in één kilometerhok is twee. Dit komt in slechts zes hokken voor. De zes als belangrijk voor Utrecht aangemerkte soorten vertonen dus nauwelijks overlap in hun verspreidingsgebieden.

BEPALING BELANGRIJKE SPRINKHAAN- EN KREKELGEBIEDEN

Het ligt niet voor de hand om, zoals wel voor bijen en zweefvliegen is gedaan, belangrijke gebieden voor sprinkhanen en krekels aan te wijzen op basis van een aantal van ten minste drie belangrijke soorten per kilometerhok. Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven, zijn er hooguit twee belangrijke soorten per hok bekend. In plaats daarvan wordt in onderstaande bespreking gekeken naar een combinatie van totale soortenrijkdom (Figuur 26) en het voorkomen van belangrijke soorten. Hokken met ten minste 11 sprinkhaansoorten komen hierbij in aanmerking, maar er wordt ook gekeken naar de 'kwaliteit' van de soortenlijst: komen er belangrijke soorten voor?

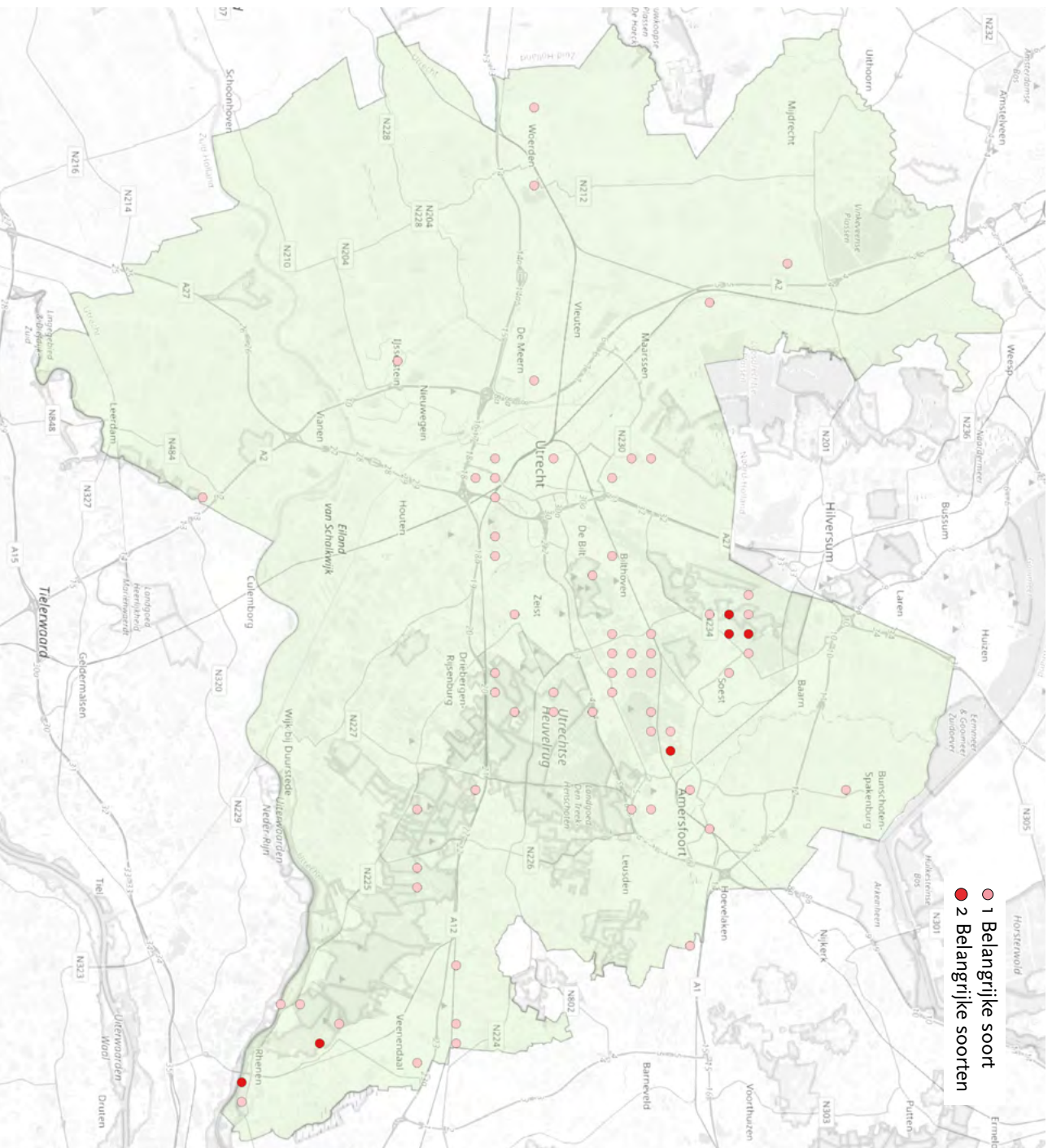
De ligging van de in de onderstaande bespreking genoemde gebieden zijn aangeduid in Figuur 28.

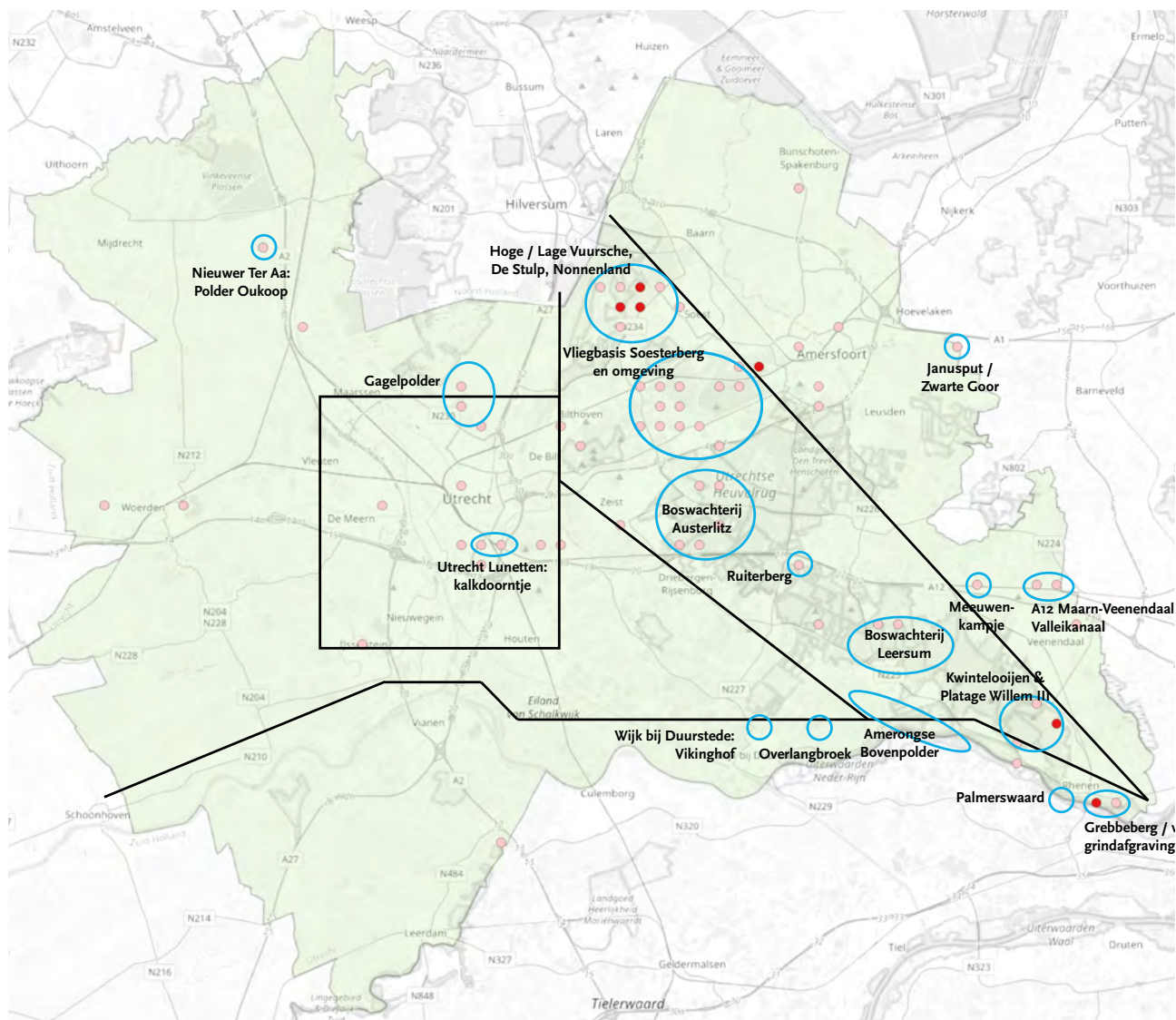
Figuur 26 Sprinkhanen en krekels: aantal waargenomen soorten per kilometerhok in Utrecht in de periode 2020-2025.

Figuur 27 Sprinkhanen en krekels:
aantal 'belangrijke soorten' voor de
provincie Utrecht per kilometerhok in
de periode 2020-2025.

Figuur 28 Sprinkhanen: belangrijke gebieden in Utrecht. Voor toelichting zie tekst.

Veen- en kleigronden West

Dit deelgebied omvat de veen- en kleigebieden ten westen van snelweg A2, ten noorden van Utrecht-stad en ten zuidwesten van de Utrechtse Heuvelrug, voor zover gelegen 'boven de rivieren' (Figuur 18).

Belangrijke gebieden in dit deel van de provincie zijn:

- Nieuwer ter Aa: Polder Oukoop. Hier leeft een geïsoleerde populatie van de zompsprinkhaan.
- Gagelpolder (West). Hier leeft een geïsoleerde populatie van de zompsprinkhaan. Daarnaast komen hier 15 andere sprinkhaansoorten voor, waaronder de moeras-sprinkhaan.

Utrecht-stad en omgeving

Naast Utrecht-stad omvat dit deelgebied Maarssen, Vleuten, De Meern en Nieuwegein. Enkele forten van de Hollandse Waterlinie liggen in dit gebied.

In dit deelgebied liggen verschillende hokken met 11 of meer soorten sprinkhanen. Het gaat hierbij meestal om algemene soorten, wat aangeeft dat het hoge soortenaantal

vooral veroorzaakt wordt door de hogere onderzoeksintensiteit zo dichtbij de stad. Er komen twee belangrijke soorten van de provincie Utrecht voor in dit gedeelte: de huiskrekel en het kalkdoorntje. De populaties van de huiskrekel behoeven geen speciale aandacht (zie soortbespreking). Ook aandacht voor het kalkdoorntje in Utrecht Lunetten is niet urgent, hoewel het een geïsoleerde populatie betreft, waarvan het interessant is om in de gaten te houden of hij standhoudt.

Rivierengebied

Dit deelgebied omvat de rivierenlandschappen (uiterwaarden, dijken, oeverwallen, ooibossen etc.) van de Lek en de Nederrijn. Ook de Gemeente Vijfheerenlanden wordt hiertoe gerekend, met een deel van het stroomgebied van de Linge en de Diefdijk, die een verbinding vormt tussen de Linge bij Leerdam en de Everdingse Waarden langs de Lek.

Soortenrijke kilometerhokken (11 of meer soorten) liggen in Wijk bij Duurstede - Vikinghof (11 soorten), Langbroek - Overlangbroek (11 soorten), Amerongse Bovenpolder (11 soorten), Rhenen - Palmerswaard (12 soorten) en Rhenen - voormalige grindafraving onderaan Grebbeberg (17 soorten). In de meeste gevallen gaat het om algemene soorten. Alleen in de grindafraving bij Rhenen komen wat interessantere soorten voor, zoals de blauwvleugelsprinkhaan en het kalkdoorntje. Speciale aandacht is hier echter niet nodig.

Er komen twee belangrijke soorten voor Utrecht voor in dit deel van de provincie: de huiskrekel en het kalkdoorntje. De huiskrekel is gevonden in Ouwehands Dierenpark en in een woonhuis in de Gemeente Vijfheerenlanden. Speciale aandacht is hier niet nodig. Het kalkdoorntje is op twee plekken bij Rhenen gevonden. Deze vindplaatsen sluiten aan bij het Gelderse verspreidingsgebied van de soort en vermoedelijk kan deze kleine, onopvallende sprinkhaan bij goed zoeken nog wel op meer plekken gevonden worden. Speciale aandacht is hier dus niet nodig.

Al met al liggen er in dit deel van Utrecht geen gebieden die van bijzonder belang zijn voor sprinkhanen.

Utrechtse Heuvelrug

Op de Utrechtse Heuvelrug liggen verreweg de meeste kilometerhokken met 11 of meer soorten sprinkhanen. Eigenlijk zijn alle open, droge en schrale gebieden in dit deel van de provincie rijk aan sprinkhanen en in veel er van komen wel één of enkele belangrijke soorten voor. Hieronder volgt een opsomming (van noord naar zuid) van gebieden met één of meer belangrijke sprinkhaansoorten.

- Boswachterij Hoge Vuursche, Lage Vuursche, De Stulp, Nonnenland (veldkrekel, schavertje);
- Vliegbasis Soesterberg, Landgoed De Paltz en omgeving (schavertje);
- Boswachterij Austerlitz: De Krakeling en Oude Postweg / Grensweg (veldkrekel), Heidestein (schavertje);
- Ruiterberg (schavertje);
- Boswachterij Leersum (schavertje);
- Veenendaal - Kwintelooijen (schavertje, kalkdoorntje);
- Elst - Plantage Willem III (schavertje).

Gelderse Vallei

In het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei (Amersfoort niet meegerekend) liggen slechts zes kilometerhokken waaruit belangrijke soorten sprinkhanen of krekels bekend zijn. In twee hiervan gaat het om de huiskrekel, die geen verdere aandacht

behoeft. In vier gevallen gaat het om geïsoleerde populaties van de kwetsbare zompsprinkhaan, die wel aandacht kunnen gebruiken. Het betreft de volgende gebieden.

- Onder Hoevelaken: Janusput en Zwarte Goor. Hoewel Hoevelaken niet in Utrecht ligt, liggen deze twee natuurgebieden wel binnen de provinciegrenzen. Op de grens van deze gebieden is in 2025 een zompsprinkhaan gevonden. In hoeverre het hier om een populatie gaat, is onbekend.
- Langs A12 Maarn - Veenendaal / Valleikanaal Veenendaal (162-451): populatie zompsprinkhaan.
- Veenendaal - Meeuwenkampje en Renswoude - Schalm e.o.: populatie zompsprinkhaan.

DISCUSSIE EN AANBEVELINGEN

SOORTGERICHTE ACTIES

In het hoofdstuk *Urgentie per soort* is aangegeven voor welke bijen- en zweefvliegensoorten soortgerichte actie urgent geacht wordt. In de hoofdstukken over *Belangrijke gebieden* is per deel van Utrecht aangegeven waar deze 'urgente' soorten voorkomen. Samen met de mogelijke maatregelen die per soort worden gegeven in de *Soortbesprekingen*, biedt deze informatie aanknopingspunten voor concrete acties in Utrecht. Een mogelijke rol van de Provincie bij soortgerichte acties bestaat uit het informeren van terreinbeherende instanties en personen die terreinen beheren waar de 'urgente' soorten voorkomen. Per gebied moet dan beoordeeld worden welke mogelijkheden er in het beheer zijn. In veel gevallen zal dit betekenen dat eerst onderzocht moet worden hoe het met de betreffende populaties momenteel precies gesteld is. Vanuit de Provincie kunnen dergelijk onderzoek en de hieruit voortvloeiende maatregelen vervolgens gefinancierd worden.

ONBELANGRIJKE GEBIEDEN?

Het overzicht van belangrijke bijen- en zweefvliegengebieden in deze rapportage zou de indruk kunnen wekken dat de rest van de provincie niet belangrijk of niet kansrijk is. Hier valt echter het nodige op af te dingen. Ten eerste is er natuurlijk sprake van een 'waarnemerseffect', waarin veelbezochte gebieden een grotere kans hebben om als belangrijk gebied herkend te worden dan weinig bezochte gebieden.

Verder ligt de focus in dit rapport op gebieden die reeds belangrijk zijn voor bijen, zweefvliegen en sprinkhanen, terwijl in theorie bijna alle gebieden met de juiste ingrepen belangrijk voor deze insecten kunnen worden. Zelfs intensieve landbouwgebieden kunnen met nieuwe vormen van landbouw veranderen in goede leefgebieden voor insecten. Juist in soortenarme gebieden kunnen met relatief kleine aanpassingen vaak grote sprongen gemaakt worden in soortenrijkdom. Basiskwaliteit op grote schaal is voor het ecosysteem zeker zo belangrijk als uitzonderlijk hoge kwaliteit in selecte gebieden. De belangrijke gebieden verdienen dus aandacht en bescherming, maar de gebieden daarbuiten zeker ook.

LITERATUUR

- Bot, S. & F. Van de Meutter 2019. Veldgids zweefvliegen. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
- DUIC, 2023. Naast mensen en dieren krijgen in Utrecht ook bomen een prik om te voorkomen dat ze ziek worden. – De Utrechtse Internetcourant, 2 mei 2023: <https://www.duic.nl/algemeen/algemeen/52480/naast-mensen-en-dieren-krijgen-in-utrecht-ook-bomen-een-prik-om-te-voorkomen-dat-ze-ziek-worden>
- Leeuwen, S. van, K. Greidanus & N. Nauta 2025. Eerste waarneming van de slanke groenvleugel *Aiolopus thalassinus* in Nederland (Orthoptera). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 65: 1-3.
- Meer, F. van der, M. Reemer, T.M.J. Peeters & A. Neve 2006. De roodrandzandbij *Andrena rosae* in de Zuid-Hollandse Biesbosch (Hymenoptera: Apoidea: Andrenidae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 25: 1-9.
- Müller, A. 2023. The hidden diet. Examination of crop content reveals distinct patterns of pollen host use by Central European bees of the genus *Hylaeus* (Hymenoptera, Colletidae). – Alpine Entomology 7: 21-35.
- Peeters, T.M.J., H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I.P. Raemakers, W.R.B. Heitmans, K. van Achterberg, M. Kwak, A.J. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemer 2012. De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.). – Natuur van Nederland 11: 1-544. [PDF beschikbaar via www.bestuivers.nl]
- Reemer, M. 2012. Basisrapport Rode Lijst sprinkhanen en krekels. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Reemer, M. 2018. Basisrapport voor de Rode Lijst Bijen. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Reemer, M. & J. van 't Bosch 2023. Wilde bijen in Zuid-Holland: belangrijke soorten en belangrijke gebieden. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Reemer, M. & R. Krekels 2006. Beschermingsplan moerassprinkhaan en zompsprinkhaan in Gelderland. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden & Bureau Natuurbalans - Limes Divergens, Nijmegen.
- Reemer, M., R. Beringen & W. van der Slikke 2008. De Knautiabij: kroon op de Beemdkroon. Beheeradviezen voor bloemrijke graslanden in het Heuvelland. – EIS Kenniscentrum Insecten en Stichting FLORON, Leiden.
- Reemer, M., W. Renema, W. van Steenis, T. Zeegers, A. Barendregt, J.T. Smit, M.P. van Veen, J. van Steenis & L.J.M. van der Leij 2009. De Nederlandse zweefvliegen (Diptera: Syrphidae). – Nederlandse Fauna 8: 1-442.
- Reemer, M., R. Beringen & W. van der Slikke 2012. De knautiabij *Andrena hattorfiana*: bedreigde kroon op de beemdkroon. – Entomologische Berichten 72: 112-119.
- Reemer, M., J.T. Smit & T. Zeegers 2024. Basisrapport voor de Rode Lijst zweefvliegen 2023. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Schreven, S., W.W. van Hees & J.T. Smit 2025. Bestuivers van de Hollandse Bijenlinie. Tweede ronde 2025. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Smit, J.T. & T. Fernhout 2023. Nulmeting populatie zwarte sachembij *Anthophora retusa* in Kwinthoofd. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Smit, J.T. & C. Floor 2025. Monitoring en voedselplanten van de zwarte sachembij in Kwinthoofd. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Van de Meutter, F., W. Opdekamp & D. Maes 2021. IUCN Rode Lijst van de zweefvliegen in Vlaanderen 2021. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2021 (56). – Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Vanormelingen, P. & J. D'Haeseleer 2015. Over Beemdkroon en haar Knautiabij. Voorkomen van, knelpunten en beheer voor een zeldzame gespecialiseerde bij. – Natuur.focus 14(2): 64-72.
- Vos, E. 2025. Systeemanalyse knautiabij en beemdkroon. – Van Hall Larenstein, Velp & EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.

- Wallis de Vries , M.F., J. Bokelaar, J.T. Smit, R. Versluijs & A.J.M. Jansen 2021. Knelpunten voor terugkeer van bedreigde insecten in het natte zandlandschap: zijn de grote gebieden hersteld? – Rapportnummer 2021/OBN246-NZ, Kennisnetwerk OBN, Driebergen.
- Westrich, P. 2018. Die Wildbienen Deutschlands. –Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart.
- Zeegers, T. 2024. Bijen en zweefvliegen in Amersfoort 2020-2023. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.

BIJLAGE 1

Bijen: soorten uit de Rode Lijstcategorieën Bedreigd (BE) en Ernstig bedreigd (EB) in Utrecht in de periode 2010-2024, met aanduiding van het aantal kilometerhokken waarin de soort gevonden is.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	UT_kmhokken
<i>Andrena apicata</i>	donkere wilgenzandbij	Bedreigd	3
<i>Andrena falsifica</i>	zadeldwergzandbij	Bedreigd	2
<i>Andrena hattorfiana</i>	knautiabij	Bedreigd	2
<i>Andrena nigriceps</i>	donkere zomerzandbij	Bedreigd	27
<i>Andrena niveata</i>	gebandeerde dwergzandbij	Bedreigd	9
<i>Andrena rosae</i>	roodrandzandbij	Bedreigd	18
<i>Andrena varians</i>	variabele zandbij	Bedreigd	6
<i>Anthophora retusa</i>	zwarte sachembij	Ernstig bedreigd	9
<i>Bombus muscorum</i>	moshommel	Bedreigd	2
<i>Bombus rupestris</i>	rode koekoekshommel	Bedreigd	24
<i>Coelioxys aurolimbata</i>	gouden kegelbij	Bedreigd	13
<i>Halictus quadricinctus</i>	vierbandgroefbij	Ernstig bedreigd	5
<i>Hylaeus leptocephalus</i>	kleine lookmaskerbij	Ernstig bedreigd	1
<i>Hylaeus rinki</i>	Rinks maskerbij	Bedreigd	2
<i>Lasioglossum lativentre</i>	breedbuikgroefbij	Bedreigd	2
<i>Lasioglossum parvulum</i>	kleine groefbij	Bedreigd	7
<i>Lasioglossum quadrinotatum</i>	kleine bandgroefbij	Bedreigd	16
<i>Lasioglossum rufitarse</i>	zadelgroefbij	Ernstig bedreigd	5
<i>Megachile maritima</i>	kustbehangersbij	Bedreigd	2
<i>Nomada femoralis</i>	dubbeldoornwespbij	Bedreigd	12
<i>Nomada fuscicornis</i>	bruinsprietwespbij	Bedreigd	27
<i>Nomada guttulata</i>	gedrongen wespbij	Bedreigd	5
<i>Nomada striata</i>	stomptandwespbij	Bedreigd	12
<i>Osmia leaiana</i>	kauwende metselbij	Bedreigd	13
<i>Osmia parietina</i>	boommetselbij	Bedreigd	1
<i>Stelis ornatula</i>	witgekleurde tubebij	Bedreigd	7
<i>Stelis phaeoptera</i>	zwarte tubebij	Ernstig bedreigd	11
<i>Xylocopa violacea</i>	blauwzwarte houtbij	Bedreigd	18

BIJLAGE 2

Zweefvliegen: soorten uit de Rode Lijstcategorieën Bedreigd (BE) en Ernstig bedreigd (EB) in Utrecht in de periode 2010-2024, met aanduiding van het aantal kilometerhokken waarin de soort gevonden is.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	UT_kmhokken
<i>Anasimyia lunulata</i>	zoenwaterzweefvlieg	Ernstig bedreigd	2
<i>Cheilosia latifrons</i>	bruin gitje	Bedreigd	1
<i>Cheilosia longula</i>	heidegitje	Bedreigd	7
<i>Cheilosia uviformis</i>	zilverkopgitje	Bedreigd	3
<i>Dasysyrphus hilaris</i>	geelsnoetwimperzweefvlieg	Ernstig bedreigd	1
<i>Doros profuges</i>	knotszweefvlieg	Ernstig bedreigd	4
<i>Eriozonea syrphoides</i>	bontzweefvlieg	Bedreigd	2
<i>Eupeodes nitens</i>	golvende kommazweefvlieg	Ernstig bedreigd	1
<i>Heringia verrucula</i>	wilgenplatbek	Bedreigd	1
<i>Heringia vitripennis</i>	gespoorde platbek	Bedreigd	10
<i>Melangyna barbifrons</i>	vroeg elfje	Ernstig bedreigd	1
<i>Meligramma guttata</i>	spiegelelfje	Bedreigd	10
<i>Neoascia geniculata</i>	kortsprietkorsetzweefvlieg	Bedreigd	2
<i>Parasyrphus malinellus</i>	glimmend roetneusje	Bedreigd	6
<i>Platycheirus manicatus</i>	snuitplatvoetje	Bedreigd	5
<i>Sericomyia lappona</i>	donkere veenzweefvlieg	Bedreigd	1
<i>Trichopsomyia flavitarsis</i>	kleinvlekplatbek	Bedreigd	1
<i>Trichopsomyia lucida</i>	grootvlekplatbek	Bedreigd	2

BIJLAGE 3 Bijen: Alle in Utrecht in de periode 2010-2024 aangetroffen soorten, aflopend gesorteerd op het percentage dat de Utrechtse kilometerhokken innemen van het totale aantal Nederlandse hokken. RL = Rode Lijststatus (BE = Bedreigd, EB = Ernstig bedreigd, GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, VN = Verdwenen). NL_kmhokken = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024. UT = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024. UT_perc = percentage kmhokken in Utrecht van totaal Nederland in 2010-2024.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Xylocopa virginica</i>	Virginische houtbij		1	1	100
<i>Hylaeus sinuatus</i>	gegolfde maskerbij		2	1	50
<i>Andrena propinqua</i>	donkere wimperflank		14	5	36
<i>Nomada atroscutellaris</i>	voorlopig: zwartschildwespbij		6	2	33
<i>Andrena niveata</i>	gebandeerde dwergzandbij	BE	27	9	33
<i>Pseudoanthidium nanum</i>	composietwobij		3	1	33
<i>Nomada fuscicornis</i>	bruinsprietwespbij	BE	82	27	33
<i>Nomada conjungens</i>	langsprietwespbij		79	25	32
<i>Nomada femoralis</i>	dubbeldoornwespbij	BE	38	12	32
<i>Andrena nigriceps</i>	donkere zomerzandbij	BE	86	27	31
<i>Lasioglossum fratellum</i>	bosgroefbij		42	13	31
<i>Nomada similis</i>	matglanswespbij	KW	64	19	30
<i>Lasioglossum laticeps</i>	breedkaakgroefbij		204	56	27
<i>Andrena viridescens</i>	groene zandbij	GE	87	23	26
<i>Hoplitis anthocopoides</i>	zwaluwbij	VN	4	1	25
<i>Andrena semilaevis</i>	halfgladde dwergzandbij	KW	59	14	24
<i>Lasioglossum quadrinotatum</i>	kleine bandgroefbij	BE	70	16	23
<i>Andrena helvola</i>	valse roenzandbij		204	41	20
<i>Nomada villosa</i>	grote stomptandwespbij		5	1	20
<i>Colletes similis</i>	zuidelijke zijdebij		260	52	20
<i>Andrena angustior</i>	geriemde zandbij		121	24	20
<i>Hoplitis tridentata</i>	driedoornige metselbij	GE	71	14	20
<i>Nomada guttulata</i>	gedrongen wespbij	BE	26	5	19
<i>Lasioglossum rufitarse</i>	zadelgroefbij	EB	26	5	19
<i>Hylaeus punctulatissimus</i>	lookmaskerbij	GE	44	8	18
<i>Lasioglossum brevicorne</i>	kortsprietgroefbij	KW	78	14	18
<i>Melecta albifrons</i>	bruine rouwbij	KW	210	37	18
<i>Hylaeus pictipes</i>	kleine tuinmaskerbij	KW	314	55	18
<i>Nomada flavoguttata</i>	gewone kleine wespbij		476	83	17
<i>Stelis breviscula</i>	gewone tubebij	KW	385	67	17
<i>Lasioglossum lucidulum</i>	glanzende groefbij		144	25	17
<i>Melitta haemorrhoidalis</i>	klokjesdikpoot		1220	210	17
<i>Chelostoma campanularum</i>	kleine klokjesbij		134	23	17
<i>Nomada panzeri</i>	sierlijke wespbij		313	53	17
<i>Nomada ruficornis</i>	gewone dubbeltand		595	100	17
<i>Andrena ovatula</i>	bremzandbij	KW	253	42	17
<i>Lasioglossum monstificum</i>	glanzende franjegroefbij		121	20	17
<i>Megachile ligniseca</i>	distelbehangersbij		176	29	16
<i>Lasioglossum leucopus</i>	gewone smaragdgroefbij		393	61	16
<i>Nomada bifasciata</i>	bonte wespbij	KW	297	45	15
<i>Stelis phaeoptera</i>	zwarte tubebij	EB	73	11	15
<i>Andrena subopaca</i>	witkopdwergzandbij		535	80	15
<i>Coelioxys aurolimbata</i>	gouden kegelbij	BE	87	13	15
<i>Sphecodes monilicornis</i>	dikkopbloedbij		638	95	15
<i>Lasioglossum minutissimum</i>	ingesnoerde groefbij		243	36	15
<i>Andrena grava</i>	weidebij	KW	573	84	15
<i>Nomada striata</i>	stomptandwespbij	BE	82	12	15
<i>Hylaeus signatus</i>	resedamaskerbij		315	46	15
<i>Lasioglossum parvulum</i>	kleine groefbij	BE	48	7	15
<i>Sphecodes reticulatus</i>	rimpelkruinbloedbij		230	33	14
<i>Lasioglossum malachurum</i>	groepjesgroefbij		112	16	14
<i>Osmia parietina</i>	boommetselbij	BE	7	1	14

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Hylaeus hyalinatus</i>	tuinmaskerbij		805	115	14
<i>Hylaeus brevicornis</i>	kortsprietmaskerbij		239	34	14
<i>Nomada zonata</i>	variabele wespbij		557	79	14
<i>Sphecodes longulus</i>	kleine spitstandbloedbij		85	12	14
<i>Nomada flava</i>	gewone wespbij		680	96	14
<i>Andrena minutula</i>	gewone dwergzandbij		606	85	14
<i>Coelioxys elongata</i>	slanke kegelbij	KW	143	20	14
<i>Osmia uncinata</i>	bosmetselbij		36	5	14
<i>Hylaeus confusus</i>	poldermaskerbij		440	61	14
<i>Sphecodes gibbus</i>	pantserbloedbij		159	22	14
<i>Lasioglossum semilucens</i>	halfglanzende groefbij		138	19	14
<i>Sphecodes puncticeps</i>	grote spitstandbloedbij		160	22	14
<i>Panurgus banksianus</i>	grote roetbij	KW	301	41	14
<i>Nomada fabriciana</i>	roodzwarte dubbeltand		790	107	14
<i>Lasioglossum pauxillum</i>	kleigroefbij		451	61	14
<i>Bombus norvegicus</i>	boomkoekoekshommel		37	5	14
<i>Megachile versicolor</i>	gewone behangersbij		386	52	13
<i>Andrena nigroaenea</i>	zwartbronzen zandbij		1026	138	13
<i>Andrena afzeliella</i>	witte bremszandbij		30	4	13
<i>Lasioglossum morio</i>	langkopsmaragdgroefbij		985	130	13
<i>Hylaeus cornutus</i>	gehoornde maskerbij		76	10	13
<i>Andrena mitis</i>	lichte wilgenzandbij		236	31	13
<i>Nomada signata</i>	signaalwespbij		473	62	13
<i>Nomada sheppardana</i>	geeltipje		437	57	13
<i>Osmia leaiana</i>	kauwende metselbij	BE	100	13	13
<i>Chelostoma florisomne</i>	ranonkelbij		817	105	13
<i>Nomada marshamella</i>	donkere wespbij		586	75	13
<i>Bombus sylvestris</i>	vierkleurige koekoekshommel		368	47	13
<i>Colletes daviesanus</i>	wormkruidbij		447	56	13
<i>Andrena fucata</i>	gewone rozenzandbij		112	14	13
<i>Andrena synadelpha</i>	breedrandzandbij		88	11	13
<i>Sphecodes crassus</i>	brede dwergbloedbij		192	24	13
<i>Andrena labiata</i>	ereprijszandbij		459	57	12
<i>Andrena proxima</i>	fluitenkruidbij		806	100	12
<i>Nomada alboguttata</i>	bleekvlekwespbij		430	53	12
<i>Stelis ornatula</i>	witgeklepte tubebij	BE	57	7	12
<i>Lasioglossum villosulum</i>	biggenkruidgroefbij		596	73	12
<i>Andrena ventralis</i>	roodbuikje		1237	151	12
<i>Andrena wilkella</i>	geelstaartklaverzandbij	KW	347	42	12
<i>Chelostoma rapunculi</i>	grote klokjesbij		1621	196	12
<i>Chalicodoma ericetorum</i>	lathyrusbij		930	112	12
<i>Hylaeus communis</i>	gewone maskerbij		2077	250	12
<i>Andrena scotica</i>	meidoornzandbij		1472	177	12
<i>Lasioglossum fulvicorne</i>	slanke groefbij		178	21	12
<i>Andrena strohmei</i>	gekielde dwergzandbij	GE	34	4	12
<i>Andrena chrysosceles</i>	goudpootzandbij		1008	118	12
<i>Andrena bicolor</i>	tweekleurige zandbij		2193	254	12
<i>Melitta nigricans</i>	kattenstaartdikpoot		1201	139	12
<i>Sphecodes miniatus</i>	gewone dwergbloedbij		278	32	12
<i>Halictus rubicundus</i>	roodpotige groefbij		1249	143	11
<i>Lasioglossum sexstrigatum</i>	gewone franjegroefbij		552	62	11
<i>Colletes succinctus</i>	heizijdebij		378	42	11
<i>Halictus tumulorum</i>	parkbronsgroefbij		895	99	11
<i>Osmia niveata</i>	zwartbronzen houtmetselbij	KW	136	15	11
<i>Anthophora retusa</i>	zwarte sachembij	EB	82	9	11
<i>Nomada goodeniana</i>	smalbandwespbij		1228	133	11
<i>Andrena praecox</i>	vroege zandbij		620	67	11
<i>Coelioxys inermis</i>	gewone kegelbij		336	36	11

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Andrena varians</i>	variabele zandbij	BE	56	6	11
<i>Panurgus calcaratus</i>	kleine roetbij		1174	125	11
<i>Andrena dorsata</i>	wimperflanzandbij		2429	258	11
<i>Megachile centuncularis</i>	tuinbladsnijder		900	95	11
<i>Hoplitis leucomelana</i>	zwartgespoorde houtmetselbij		372	39	10
<i>Macropis europaea</i>	gewone slobkousbij		1803	189	10
<i>Andrena humilis</i>	paardenbloembij	KW	144	15	10
<i>Nomada fucata</i>	kortsprietwespbij		1120	116	10
<i>Nomada succincta</i>	geelzwarte wespbij		593	61	10
<i>Bombus vestalis</i>	grote koekoekshommel	KW	1193	121	10
<i>Megachile willughbiella</i>	grote bladsnijder		1948	197	10
<i>Andrena lapponica</i>	bosbesbij		159	16	10
<i>Heriades truncorum</i>	tronkenbij		4089	409	10
<i>Hylaeus dilatatus</i>	brilmaskerbij		372	37	10
<i>Andrena denticulata</i>	kruiskruidzandbij		1951	194	10
<i>Nomada ferruginata</i>	geelschouderwespbij		655	64	10
<i>Epeolus cruciger</i>	heideviltbij		447	43	10
<i>Sphecodes ephippius</i>	bosbloedbij		271	26	10
<i>Andrena barbilabris</i>	witbaardzandbij		2286	218	10
<i>Stelis punctulatissima</i>	geelgerande tubebij		572	54	9
<i>Halictus confusus</i>	heidebronsgroefbij		245	23	9
<i>Colletes fodiens</i>	duinzijdebij		341	32	9
<i>Andrena fuscipes</i>	heidezandbij		808	75	9
<i>Bombus rupestris</i>	rode koekoekshommel	BE	260	24	9
<i>Lasioglossum calceatum</i>	gewone geurgroefbij		1391	127	9
<i>Lasioglossum sexnotatum</i>	zesvlekkige groefbij		1515	137	9
<i>Epeoloides coecutiens</i>	bonte viltbij		666	60	9
<i>Anthophora furcata</i>	andoorndbij		877	79	9
<i>Andrena tibialis</i>	grijze rimpelrug		870	78	9
<i>Sphecodes geoffrellus</i>	glanzende dwergbloedbij		112	10	9
<i>Nomada lathburiana</i>	roodharige wespbij		1023	91	9
<i>Andrena labialis</i>	donkere klaverzandbij	KW	225	20	9
<i>Anthophora plumipes</i>	gewone sachembij		1847	164	9
<i>Lasioglossum xanthopus</i>	roodbuine groefbij		137	12	9
<i>Bombus hortorum</i>	tuinhommel		5926	518	9
<i>Anthidiellum strigatum</i>	kleine harsbij		565	49	9
<i>Nomada rufipes</i>	heidewespbij	KW	688	59	9
<i>Nomada flavopicta</i>	zwartsprietwespbij		351	30	9
<i>Andrena nitida</i>	viltvlekzandbij		3107	262	8
<i>Hylaeus gredleri</i>	zompmaskerbij		119	10	8
<i>Lasioglossum leucozonium</i>	matte bandgroefbij		992	82	8
<i>Bombus hypnorum</i>	boomhommel		7304	602	8
<i>Osmia bicornis</i>	rosse metselbij		6398	526	8
<i>Anthidium manicatum</i>	grote wolbij		2358	192	8
<i>Nomada stigma</i>	borstelwespbij	GE	86	7	8
<i>Nomada fulvicornis</i>	roodsprietwespbij	KW	582	47	8
<i>Sphecodes pellucidus</i>	schoffelbloedbij		318	25	8
<i>Andrena clarkella</i>	zwart-rosse zandbij		1237	97	8
<i>Andrena flavipes</i>	grasbij		4503	351	8
<i>Andrena haemorrhoa</i>	roodgatje		6483	502	8
<i>Hylaeus leptocephalus</i>	kleine lookmaskerbij	EB	13	1	8
<i>Osmia cornuta</i>	gehoornde metselbij		3370	259	8
<i>Bombus pratorum</i>	weidehommel		9810	749	8
<i>Colletes cunicularius</i>	grote zijdebij		1816	136	7
<i>Bombus campestris</i>	gewone koekoekshommel		2961	219	7
<i>Bombus lucorum</i>	veldhommel		1872	138	7
<i>Andrena fulva</i>	vosje		4162	306	7
<i>Epeolus variegatus</i>	gewone viltbij		442	32	7

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Andrena vaga</i>	grijze zandbij		3284	235	7
<i>Andrena falsifica</i>	zadeldwergzandbij	BE	30	2	7
<i>Lasioglossum punctatissimum</i>	fijngestippelde groefbij		288	19	7
<i>Sphecodes albilabris</i>	grote bloedbij		1337	88	7
<i>Megachile rotundata</i>	luzernebehangersbij		46	3	7
<i>Sphecodes marginatus</i>	verscholen dwergbloedbij		46	3	7
<i>Coelioxys alata</i>	kielstaartkegelbij	GE	62	4	6
<i>Andrena cineraria</i>	asbij		1547	97	6
<i>Melitta tricincta</i>	ogentroostdikpoot		115	7	6
<i>Bombus magnus</i>	grote veldhommel		414	25	6
<i>Apis mellifera</i>	honingbij		16057	966	6
<i>Andrena fulvida</i>	sporkehoutzandbij	KW	50	3	6
<i>Bombus pascuorum</i>	akkerhommel		18493	1094	6
<i>Bombus lapidarius</i>	steenhommel		12683	744	6
<i>Sphecodes rubicundus</i>	vroege bloedbij		106	6	6
<i>Sphecodes ferruginatus</i>	roestbruine bloedbij		53	3	6
<i>Colletes marginatus</i>	donkere zijdebij		179	10	6
<i>Xylocopa violacea</i>	blauwzwarte houtbij	BE	328	18	5
<i>Nomada leucophthalma</i>	vroege wespbij		331	18	5
<i>Hylaeus pectoralis</i>	rietmaskerbij	KW	132	7	5
<i>Hylaeus clypearis</i>	gestippelde maskerbij	GE	19	1	5
<i>Bombus bohemicus</i>	tweekleurige koekoekshommel	KW	156	8	5
<i>Osmia caerulea</i>	blauwe metselbij	KW	948	47	5
<i>Hoplitis adunca</i>	slangenkruidbij	KW	101	5	5
<i>Andrena apicata</i>	donkere wilgenzandbij	BE	61	3	5
<i>Andrena ruficrus</i>	roodscheen-zandbij	KW	108	5	5
<i>Hylaeus incongruus</i>	weidemaskerbij	KW	130	6	5
<i>Bombus terrestris</i>	aardhommel		1065	46	4
<i>Dasygaster hirtipes</i>	pluimvoetbij		7373	313	4
<i>Lasioglossum lativentre</i>	breedbuikgroefbij	BE	48	2	4
<i>Halictus quadricinctus</i>	vierbandgroefbij	EB	126	5	4
<i>Megachile lapponica</i>	lapse behangersbij	KW	76	3	4
<i>Nomada armata</i>	knautiawespbij	KW	26	1	4
<i>Bombus cryptarum</i>	wilgenhommel		195	7	4
<i>Lasioglossum zonulum</i>	glanzende bandgroefbij		339	12	4
<i>Andrena rosae</i>	roodrandzandbij	BE	546	18	3
<i>Hylaeus rinki</i>	Rinks maskerbij	BE	61	2	3
<i>Andrena bimaculata</i>	donkere rimpelrug	KW	93	3	3
<i>Hoplitis claviventris</i>	geelgespoorde houtmetselbij	KW	96	3	3
<i>Andrena trimmerana</i>	doornkaakzandbij	GE	65	2	3
<i>Colletes hederæ</i>	klimopbij		212	6	3
<i>Lasioglossum nitidulum</i>	glimmende smaragdgroefbij	KW	36	1	3
<i>Lasioglossum albipes</i>	berijpte geurgroefbij		145	4	3
<i>Melitta leporina</i>	klaverdikpoot		382	10	3
<i>Bombus jonellus</i>	veenhommel	KW	830	21	3
<i>Halictus scabiosae</i>	breedbandgroefbij		1765	39	2
<i>Stelis signata</i>	gele tubebij	VN	92	2	2
<i>Anthidium punctatum</i>	kleine wolbij		236	5	2
<i>Coelioxys mandibularis</i>	duinkegelbij		251	5	2
<i>Andrena lathyri</i>	wikkebij	KW	53	1	2
<i>Andrena hattorfiana</i>	knautiabij	BE	151	2	1
<i>Andrena florea</i>	heggenrankbij		550	5	1
<i>Megachile maritima</i>	kustbehangersbij	BE	306	2	1
<i>Megachile leachella</i>	zilveren fluitje		383	1	0
<i>Bombus muscorum</i>	moshommel	BE	791	2	0

BIJLAGE 4 Zweefvliegen: Alle in Utrecht in de periode 2010-2024 aangetroffen soorten, aflopend gesorteerd op het percentage dat de Utrechtse kilometerhokken innemen van het totale aantal Nederlandse hokken. RL = Rode Lijststatus (BE = Bedreigd, EB = Ernstig bedreigd, GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, VN = Verdwenen). NL_kmhokken = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024. UT = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024. UT_perc = percentage kmhokken in Utrecht van totaal Nederland in 2010-2024.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Sphaerophoria interrupta</i>	grote gevlekte langlijf		159	61	38
<i>Dasysyrphus pauxillus</i>	donkere wimperzweefvlieg	Gevoelig	22	7	32
<i>Platycheirus discimanus</i>	wilgenplatvoetje		39	11	28
<i>Anasimyia lunulata</i>	zoenwaterzweefvlieg	Ernstig bedreigd	8	2	25
<i>Syrphus nitidifrons</i>	onderbroken-bandzweefvlieg		89	22	25
<i>Melanogaster nuda</i>	kaal doflifje	Kwetsbaar	288	70	24
<i>Eupeodes nielsenii</i>	donkere kommazweefvlieg		23	5	22
<i>Cheilosia proxima</i>	dofbuikgitje		237	50	21
<i>Parasyrphus malinellus</i>	glimmend roetneusje	Bedreigd	29	6	21
<i>Myolepta dubia</i>	gele myolepta		73	15	21
<i>Eumerus funeralis</i>	knobbelbollenzweefvlieg		124	25	20
<i>Psilota exilistyla</i>	spichtige spitsbek	Gevoelig	5	1	20
<i>Melangyna barbifrons</i>	vroeg elfje	Ernstig bedreigd	5	1	20
<i>Cheilosia urbana</i>	zandgitje		120	24	20
<i>Cheilosia cynocephala</i>	blauw gitje		72	14	19
<i>Meligramma guttata</i>	spiegelelfje	Bedreigd	55	10	18
<i>Eupeodes lapponicus</i>	boogkommazweefvlieg		89	16	18
<i>Melangyna quadrimaculata</i>	donker elfje		89	16	18
<i>Sphaerophoria virgata</i>	heidelanglijf		39	7	18
<i>Neocnemodon brevidens</i>	wratjesplatbek		17	3	18
<i>Parasyrphus annulatus</i>	dennenroetneusje		64	11	17
<i>Parasyrphus punctulatus</i>	gevekt roetneusje		734	125	17
<i>Neocnemodon vitripennis</i>	gespoorde platbek	Bedreigd	59	10	17
<i>Cheilosia psilophthalma</i>	zwartklauw-zandgitje		36	6	17
<i>Doros profuges</i>	knotszweefvlieg	Ernstig bedreigd	24	4	17
<i>Trichopsomyia lucida</i>	grootvlekplatbek	Bedreigd	12	2	17
<i>Criorhina pachymera</i>	populierenwoudzwever		122	19	16
<i>Eupeodes goeldlini</i>	veranderlijke kommazweefvlieg		39	6	15
<i>Anasimyia transfuga</i>	rechte waterzweefvlieg		590	90	15
<i>Chalcosyrphus piger</i>	roodpuntbladloper		394	60	15
<i>Cheilosia longula</i>	heidegitje	Bedreigd	46	7	15
<i>Cheilosia variabilis</i>	bosgitje		516	77	15
<i>Pipiza luteitarsis</i>	slanke platbek	Kwetsbaar	89	13	15
<i>Pipizella viduata</i>	gewone langsprietplatbek		589	86	15
<i>Didea alneti</i>	groene didea		139	20	14
<i>Melangyna pavlovskyi</i>	Sachalin-elfje		28	4	14
<i>Didea intermedia</i>	dennendidea		311	44	14
<i>Cheilosia semifasciata</i>	vetplantgitje		357	50	14
<i>Eristalis horticola</i>	bosbijvlieg		5164	713	14
<i>Microdon analis</i>	bosknispriet	Kwetsbaar	29	2	7
<i>Scaeva dignota</i>	zuidelijke halvemaaanzweefvlieg		58	8	14
<i>Melangyna lasiophthalma</i>	wilgenelfje		218	30	14
<i>Paragus quadrfasciatus</i>	geelbandkrieltje		66	9	14
<i>Cheilosia grossa</i>	wilgengitje		333	45	14
<i>Melangyna cincta</i>	spits elfje		881	118	13
<i>Eriozona syrphoides</i>	bontzweefvlieg	Bedreigd	15	2	13
<i>Lejogaster tarsata</i>	moerasglimlifje	Kwetsbaar	206	27	13
<i>Cheilosia scutellata</i>	paddestoelgitje	Kwetsbaar	398	52	13
<i>Melanogaster hirtella</i>	weidedoflifje		1481	192	13
<i>Neocnemodon pubescens</i>	donkerhaarplatbek	Kwetsbaar	39	5	13
<i>Sphaerophoria rueppelli</i>	kleine langlijf		564	72	13
<i>Paragus albifrons</i>	gevekt kalkkrieltje		40	5	13
<i>Neoascia geniculata</i>	kortspriet korsetzweefvlieg	Bedreigd	16	2	13
<i>Platycheirus splendidus</i>	iepen-schaduwplatvoetje		32	4	13
<i>Neocnemodon verrucula</i>	wilgenplatbek		8	1	13

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Neoascia obliqua</i>	scheefvlek-korsetzweefvlieg		98	12	12
<i>Brachyopa pilosa</i>	oostelijke sapzweefvlieg		172	21	12
<i>Pipiza noctiluca</i>	grofstippelde platbek		380	46	12
<i>Platycheirus peltatus</i>	scheefvlekplatvoetje	Gevoelig	365	44	12
<i>Psilota anthracina</i>	eikenspitsbek		50	6	12
<i>Pelecocera tricincta</i>	bijlsprietje		252	30	12
<i>Paragus haemorrhous</i>	gewoon krietje		1185	140	12
<i>Mallota cimbiciformis</i>	bijmallota	Gevoelig	17	2	12
<i>Brachyopa insensilis</i>	kale sapzweefvlieg		34	4	12
<i>Sphegina sibirica</i>	grote bronzweefvlieg		26	3	12
<i>Anasimyia contracta</i>	ingesnoerde waterzweefvlieg		470	54	11
<i>Xanthogramma pedissequum</i>	gewone citroenzweefvlieg		2377	270	11
<i>Xanthogramma stackelbergi</i>	boscitroenzweefvlieg		168	19	11
<i>Eupeodes latifasciatus</i>	gele kommazweefvlieg		1298	146	11
<i>Platycheirus clypeatus</i>	gewoon platvoetje	Gevoelig	724	81	11
<i>Psilota atra</i>	dennenspitsbek		73	8	11
<i>Neoascia podagrica</i>	gewone korsetzweefvlieg	Gevoelig	731	80	11
<i>Heringia heringi</i>	glimmende platbek		74	8	11
<i>Brachypalpus laphriformis</i>	geklepte molmzweefvlieg		270	29	11
<i>Neoascia meticulosa</i>	donkere korsetzweefvlieg		199	21	11
<i>Melangyna umbellatarum</i>	melkelfje	Kwetsbaar	304	32	11
<i>Xylota sylvarum</i>	grote gouden bladloper		1758	184	10
<i>Platycheirus albimanus</i>	micaplatvoetje		3557	367	10
<i>Platycheirus occultus</i>	veenplatvoetje		126	13	10
<i>Baccha elongata</i>	vliegende speld		1748	177	10
<i>Platycheirus scutatus</i>	schaduwplatvoetje		1286	130	10
<i>Cheilosia caerulea</i>	tuingitje		861	87	10
<i>Cheilosia bergenstammi</i>	kruiskruidgitje		1056	106	10
<i>Trichopsomyia joratensis</i>	vrouwtjesplatbek	Gevoelig	10	1	10
<i>Parhelophilus frutetorum</i>	bosfluweelzweefvlieg		220	22	10
<i>Parhelophilus versicolor</i>	gewone fluweelzweefvlieg		573	57	10
<i>Sphaerophoria batava</i>	zandlanglijf		195	19	10
<i>Anasimyia lineata</i>	snuitwaterzweefvlieg		103	10	10
<i>Cheilosia vernalis</i>	kustgitje		372	36	10
<i>Cheilosia chrysocoma</i>	vosrood gitje	Kwetsbaar	186	18	10
<i>Pyrophana rosarum</i>	vlinderstrikje		593	57	10
<i>Epistrophe melanostoma</i>	zwartbek-bandzweefvlieg		594	57	10
<i>Anasimyia interpuncta</i>	bokserwaterzweefvlieg	Kwetsbaar	338	32	9
<i>Platycheirus fulviventris</i>	geel platvoetje		445	42	9
<i>Lejogaster metallina</i>	gewoon glimlijfje	Gevoelig	533	50	9
<i>Chrysotoxum bicinctum</i>	donkere fopwesp		729	68	9
<i>Meligramma triangulifera</i>	driehoekselfje		205	19	9
<i>Chalcosyrphus nemorum</i>	korte bladloper		997	92	9
<i>Dasysyrphus venustus</i>	gewone wimperzweefvlieg		477	44	9
<i>Orthonevra brevicornis</i>	bosglimmer		98	9	9
<i>Syrphus torvus</i>	bosbandzweefvlieg		2331	213	9
<i>Eupeodes luniger</i>	grote kommazweefvlieg		2963	270	9
<i>Neocnemodon verrucula</i>	wilgenplatbek	Bedreigd	11	1	9
<i>Merodon equestris</i>	grote narcisvlieg		4392	399	9
<i>Cheilosia albipila</i>	tweekleurig gitje		455	41	9
<i>Melanostoma scalare</i>	slanke driehoeksweefvlieg		4833	435	9
<i>Cheilosia pagana</i>	kerveltje		2929	261	9
<i>Eristalis nemorum</i>	puntbijvlieg		8497	757	9
<i>Didea fasciata</i>	bosdidea		897	79	9
<i>Megasyrphus erratica</i>	donkergele bandzweefvlieg		114	10	9
<i>Platycheirus scambus</i>	moerasplatvoetje	Kwetsbaar	92	8	9
<i>Syrphus ribesii</i>	bessenbandzweefvlieg		3708	322	9
<i>Ceriana conopsoidea</i>	normale fopblaaskop		464	40	9
<i>Epistrophe euechroa</i>	stippelelfje		128	11	9

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT	UT_perc
<i>Epistrophe nitidicollis</i>	zwarthaarbandzweefvlieg		993	85	9
<i>Brachyopa scutellaris</i>	loofhoutsapzweefvlieg		165	14	8
<i>Criorhina floccosa</i>	pluimwoudzwever		451	38	8
<i>Pipiza notata</i>	fijngestippelde platbek		131	11	8
<i>Dasysyrphus albostratus</i>	bretel-wimperzweefvlieg		2563	214	8
<i>Ferdinandea cuprea</i>	gewoon kopermanteltje		1191	99	8
<i>Syrphus vitripennis</i>	kleine bandzweefvlieg		1100	91	8
<i>Syritta pipiens</i>	menuetzweefvlieg		6385	514	8
<i>Melanostoma mellinum</i>	gewone driehoeksweefvlieg		5266	423	8
<i>Criorhina berberina</i>	kleine woudzwever		772	62	8
<i>Eumerus strigatus</i>	gewone bollenzweefvlieg		150	12	8
<i>Neoscia tenur</i>	tengere korsetzweefvlieg		627	50	8
<i>Epistrophe eligans</i>	enkele-bandzweefvlieg		3121	247	8
<i>Callicera fagesii</i>	donkere glanszweefvlieg		38	3	8
<i>Brachypaloides lentus</i>	bloedrode bladloper		610	48	8
<i>Sericomyia silentis</i>	gele veenzweefvlieg		1907	150	8
<i>Rhingia campestris</i>	gewone snuitvlieg		4132	325	8
<i>Brachyopa bicolor</i>	gedekte sapzweefvlieg		89	7	8
<i>Chrysogaster solstitialis</i>	donker doflijfje		972	76	8
<i>Meliscaeva auricollis</i>	variabel elfje		3452	269	8
<i>Eupeodes nitens</i>	golvende kommazweefvlieg	Ernstig bedreigd	13	1	8
<i>Eristalis abusiva</i>	kustbijvlieg	Gevoelig	403	31	8
<i>Chrysotoxum festivum</i>	stipfopwesp		718	54	8
<i>Platycyrtus angustatus</i>	slank platvoetje		306	23	8
<i>Pipiza lugubris</i>	donkere platbek		67	5	7
<i>Eristalis similis</i>	onvoorspelbare bijvlieg		3057	227	7
<i>Eristalis intricaria</i>	hommelbijvlieg		7110	525	7
<i>Platycyrtus ambiguus</i>	krulhaarplatvoetje		68	5	7
<i>Eristalis arbustorum</i>	kleine bijvlieg		6393	466	7
<i>Scaeva selenitica</i>	gele halvemaan-zweefvlieg		2155	154	7
<i>Epistrophe flava</i>	brede bandzweefvlieg	Kwetsbaar	14	1	7
<i>Cheilosia uviformis</i>	zilverkopgitje	Bedreigd	42	3	7
<i>Xylota segnis</i>	gewone rode bladloper		4915	351	7
<i>Chrysotoxum cautum</i>	grote fopwesp		2566	183	7
<i>Cheilosia albitarsis</i>	weidegitje		1329	94	7
<i>Volucella zonaria</i>	stadsreus		9391	663	7
<i>Mallota fuciformis</i>	hommelmallota	Kwetsbaar	71	5	7
<i>Chrysotoxum verralli</i>	saksische fopwesp		243	17	7
<i>Neocnemodon latitarsis</i>	bokspootplatbek		29	2	7
<i>Eupeodes bucculatus</i>	variabele kommazweefvlieg		58	4	7
<i>Cheilosia fraterna</i>	moerasgitje	Kwetsbaar	233	16	7
<i>Dasysyrphus tricinctus</i>	geelband-wimperzweefvlieg	Gevoelig	1086	74	7
<i>Volucella pellucens</i>	witte reus		4534	308	7
<i>Cheilosia illustrata</i>	wolfig gitje		2273	154	7
<i>Helophilus pendulus</i>	gewone pendelvlieg		12909	874	7
<i>Eupeodes corollae</i>	terrasjes-kommazweefvlieg		9189	620	7
<i>Tropidia scita</i>	moeraszweefvlieg		2931	196	7
<i>Brachyopa dorsata</i>	verborgen sapzweefvlieg	Gevoelig	15	1	7
<i>Meliscaeva cinctella</i>	stomp elfje	Kwetsbaar	165	11	7
<i>Triglyphus primus</i>	kortlijfplatbek	Kwetsbaar	45	3	7
<i>Helophilus hybridus</i>	moeraspendelvlieg		1924	128	7
<i>Sphaerophoria philanthus</i>	donkere langlijf		121	8	7
<i>Eristalinus sepulchralis</i>	weidevlekoog		4168	274	7
<i>Scaeva pyrastris</i>	witte halvemaan-zweefvlieg		4931	324	7
<i>Sphaerophoria scripta</i>	grote langlijf		9015	590	7
<i>Eristalis pertinax</i>	kegelbijvlieg		11810	766	6
<i>Volucella bombylans</i>	hommelreus		4340	277	6
<i>Xanthandrus comtus</i>	platte zweefvlieg		768	49	6
<i>Dasysyrphus hilaris</i>	geelsnoet-wimperzweefvlieg	Ernstig bedreigd	16	1	6

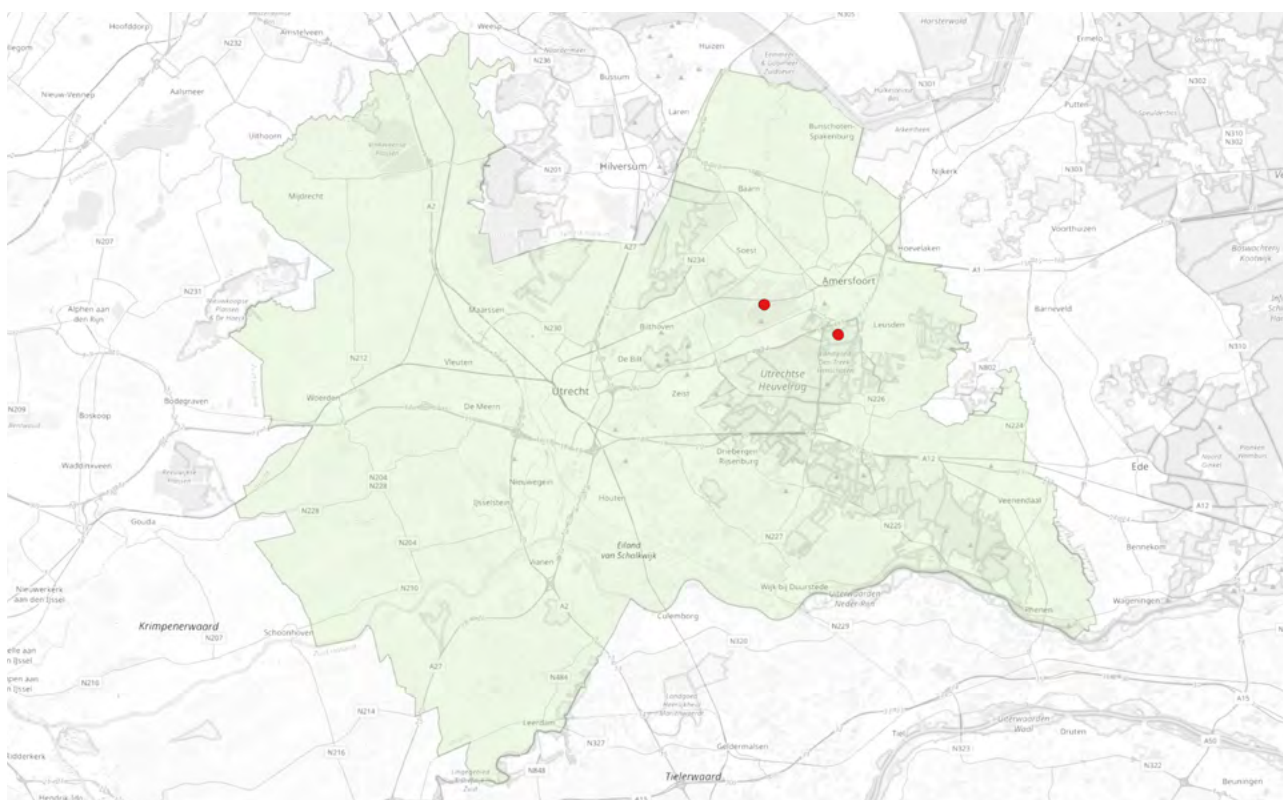
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Rode Lijst	NL_kmhokken	UT	UT_Perc
<i>Myathropa florea</i>	doodskopzweefvlieg		11526	710	6
<i>Helophilus trivittatus</i>	citroenpendelvlieg		10726	657	6
<i>Episyrphus balteatus</i>	snorzweefvlieg		14467	866	6
<i>Epistrophe grossulariae</i>	zwartspriet-bandzweefvlieg		118	7	6
<i>Eristalis tenax</i>	blinde bij		18054	1043	6
<i>Platycheirus manicatus</i>	snuitplatvoetje	Bedreigd	89	5	6
<i>Neoascia interrupta</i>	veelvlek-korsetzweefvlieg		143	8	6
<i>Orthonevra intermedia</i>	veenglimmer		127	7	6
<i>Xanthogramma citrofasciatum</i>	streepcitroenzweefvlieg		295	16	5
<i>Pipiza festiva</i>	geelbuikplatbek		167	9	5
<i>Pipiza notata</i>			131	7	5
<i>Eristalis picea</i>	veenbijvlieg		247	13	5
<i>Pocota personata</i>	pocota	Gevoelig	19	1	5
<i>Temnostoma bombylans</i>	donkere wespvlieg		554	29	5
<i>Microdon major</i>	grote knikspriet	Kwetsbaar	39	2	5
<i>Parhelophilus consimilis</i>	veenfluweelzweefvlieg	Kwetsbaar	39	2	5
<i>Sphaerophoria taeniata</i>	graslanglijf		610	29	5
<i>Platycheirus europaeus</i>	zorropplatvoetje		43	2	5
<i>Xanthogramma pedissequum</i> s.s.	gewone citroenzweefvlieg		66	3	5
<i>Temnostoma vespiforme</i>	echte wespvlieg		693	29	4
<i>Trichopsomyia flavitarsis</i>	kleinvlekplatbek	Bedreigd	25	1	4
<i>Cheilosia carbonaria</i>	trapeziumgitje		26	1	4
<i>Xylota xanthocnema</i>	gevlekte gouden bladloper		78	3	4
<i>Pyrophaena granditarsa</i>	klompvoetje	Kwetsbaar	233	8	3
<i>Dasysyrphus neovenustus</i>	zwartbandwimperzweefvlieg	Kwetsbaar	39	1	3
<i>Cheilosia impressa</i>	nazomergitje		525	12	2
<i>Cheilosia latifrons</i>	bruin gitje	Bedreigd	49	1	2
<i>Chrysogaster virescens</i>	groen doflijfje		104	2	2
<i>Orthonevra geniculata</i>	vroege glimmer	Kwetsbaar	59	1	2
<i>Sericomyia lappona</i>	donkere veenzweefvlieg	Bedreigd	61	1	2
<i>Criorhina asilica</i>	bij-woudzwever		75	1	1
<i>Chrysotoxum vernale</i>	streepfopwesp	Kwetsbaar	154	2	1
<i>Caliprobola speciosa</i>	juweelzweefvlieg		92	1	1
<i>Cheilosia canicularis</i>	laat hoeftbladgitje		115	1	1
<i>Criorhina ranunculi</i>	hommelwoudzwever		155	1	1
<i>Leucozona lucorum</i>	withaar-melkzweefvlieg	Kwetsbaar	196	1	1
<i>Eristalinus aeneus</i>	kustvlekoog		785	3	0

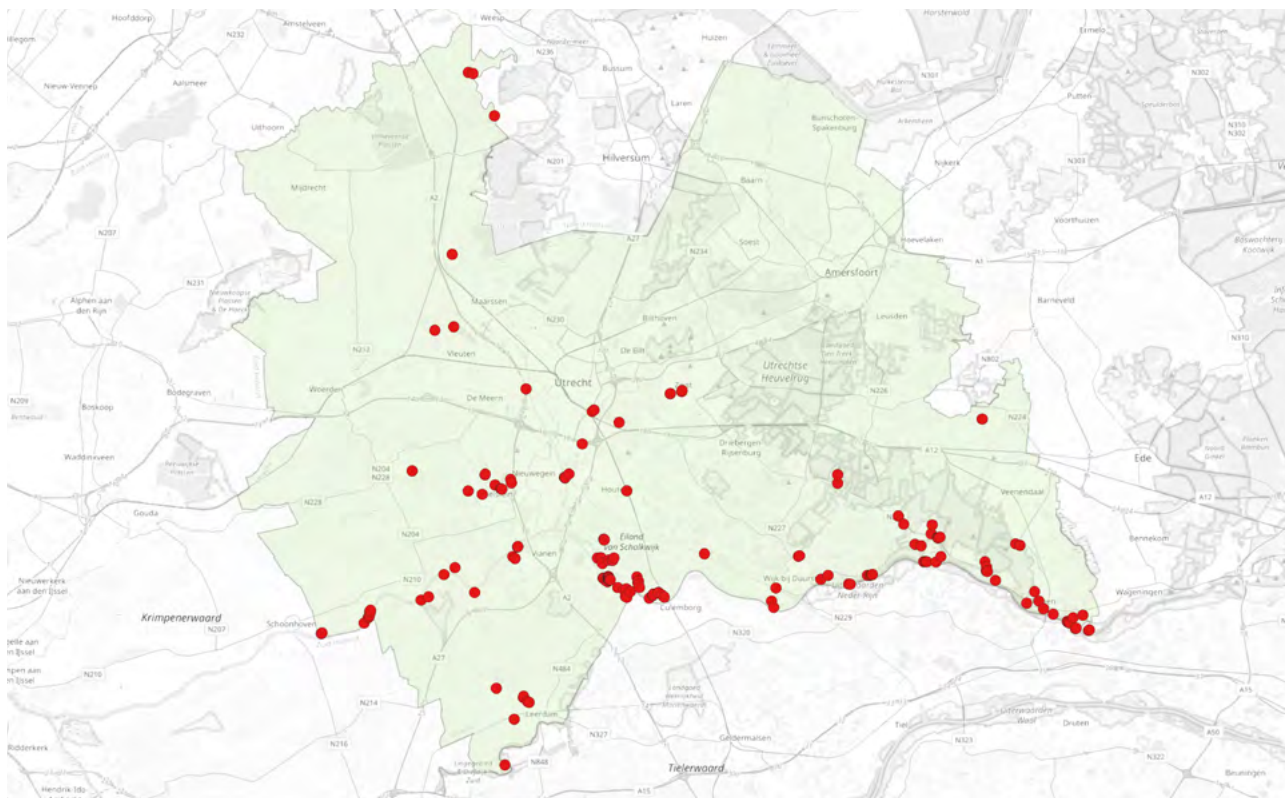
BIJLAGE 5 Sprinkhanen: Alle in Utrecht in de periode 2020-2025 aangetroffen soorten, alfabetisch gesorteerd op Nederlandse soortnaam. RL = Rode Lijststatus (BE = Bedreigd, EB = Ernstig bedreigd, GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, VN = Verdwenen). NL_kmhokken = aantal kilometerhokken in Nederland in 2010-2024. UT = aantal kilometerhokken in Utrecht in 2010-2024. UT_perc = percentage kmhokken in Utrecht van totaal Nederland in 2010-2024. Exotische soorten zijn gemerkt met een asterisk (*). Voor toelichting zie tekst.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_PERC
<i>Aiolopus thalassinus</i>	Slanke groenvleugel		1	1	100
<i>Cyrtaspis scutata</i>	Schildboomsprinkhaan *		2	1	50
<i>Gryllobates sigillatus</i>	Dierentuinkrekel *		19	5	26
<i>Tachycines asynamorus</i>	Kassprinkhaan		5	1	20
<i>Yersinella raymondii</i>	Tweekleurige kreupelhoutsabel *		5	1	20
<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	Veenmol		1697	288	17
<i>Schistocerca gregaria</i>	Woestijnsprinkhaan *		6	1	17
<i>Nemobius sylvestris</i>	Boskrekel		1374	184	13
<i>Chorthippus albomarginatus</i>	Kustsprinkhaan		3060	320	10
<i>Chorthippus biguttulus</i>	Ratelaar		2679	280	10
<i>Locusta migratoria</i>	Europese treksprinkhaan *	VN	10	1	10
<i>Stenobothrus lineatus</i>	Zoemertje		260	26	10
<i>Chorthippus mollis</i>	Snortikker		461	46	10
<i>Tetrix subulata</i>	Zeggedoorntje		1383	132	10
<i>Anacridium aegyptium</i>	Egyptische treksprinkhaan *		44	4	9
<i>Tetrix undulata</i>	Gewoon doorntje		808	65	8
<i>Tetrix ceperoi</i>	Zanddoorntje		1067	85	8
<i>Stenobothrus stigmaticus</i>	Schavertje		343	27	8
<i>Chorthippus brunneus</i>	Bruine sprinkhaan		6102	478	8
<i>Meconema meridionale</i>	Zuidelijke boomsprinkhaan		6486	490	8
<i>Conocephalus dorsalis</i>	Gewoon spitskopje		2031	150	7
<i>Acheta domesticus</i>	Huiskrekel	KW	339	23	7
<i>Leptophyes punctatissima</i>	Struiksprinkhaan		10561	664	6
<i>Sphingonotus caeruleus</i>	Kiezelprinkhaan		97	6	6
<i>Ruspolia nitidula</i>	Grote spitskop		82	5	6
<i>Conocephalus fuscus</i>	Zuidelijk spitskopje		5620	336	6
<i>Phaneroptera falcata</i>	Sikkelsprinkhaan		1791	106	6
<i>Tetrix tenuicornis</i>	Kalkdoorntje		89	5	6
<i>Gryllus bimaculatus</i>	Zuidelijke veldkrekel *		18	1	6
<i>Rhacocleis annulata</i>	Ringpootsprinkhaan *		37	2	5
<i>Tettigonia viridissima</i>	Grote groene sabelsprinkhaan		17475	942	5
<i>Meconema thalassinum</i>	Boomsprinkhaan		2090	112	5
<i>Myrmeleotettix maculatus</i>	Knopsrietje		2374	127	5
<i>Stethophyma grossum</i>	Moerassprinkhaan		3076	158	5
<i>Pseudochorthippus montanus</i>	Zompsprinkhaan	KW	184	7	4
<i>Omocestus viridulus</i>	Wekkertje		1162	41	4
<i>Pseudochorthippus parallelus</i>	Krasser		4974	173	3
<i>Roeseliana roeselii</i>	Greppelsprinkhaan		3372	107	3

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	NL_kmhokken	UT_kmhokken	UT_PERC
<i>Phaneroptera nana</i>	Zuidelijke sikkelsprinkhaan		32	1	3
<i>Metrioptera brachyptera</i>	Heidesabelsprinkhaan		795	24	3
<i>Pholidoptera griseoaptera</i>	Bramensprinkhaan		1819	49	3
<i>Oedipoda caerulea</i>	Blauwvleugelsprinkhaan		2993	78	3
<i>Gryllus campestris</i>	Veldkrekel	KW	543	10	2
<i>Chrysochraon dispar</i>	Gouden sprinkhaan		882	11	1
<i>Oecanthus pellucens</i>	Boomkrekel		246	2	1
<i>Omocystus rufipes</i>	Zwart wekkertje		666	2	0

BIJLAGE 6 Bijen: verspreidingskaarten van belangrijke soorten in Utrecht in de periode 2010-2024.Donkere wilgenzandbij *Andrena apicata*Zadeldwergzandbij *Andrena falsifica*

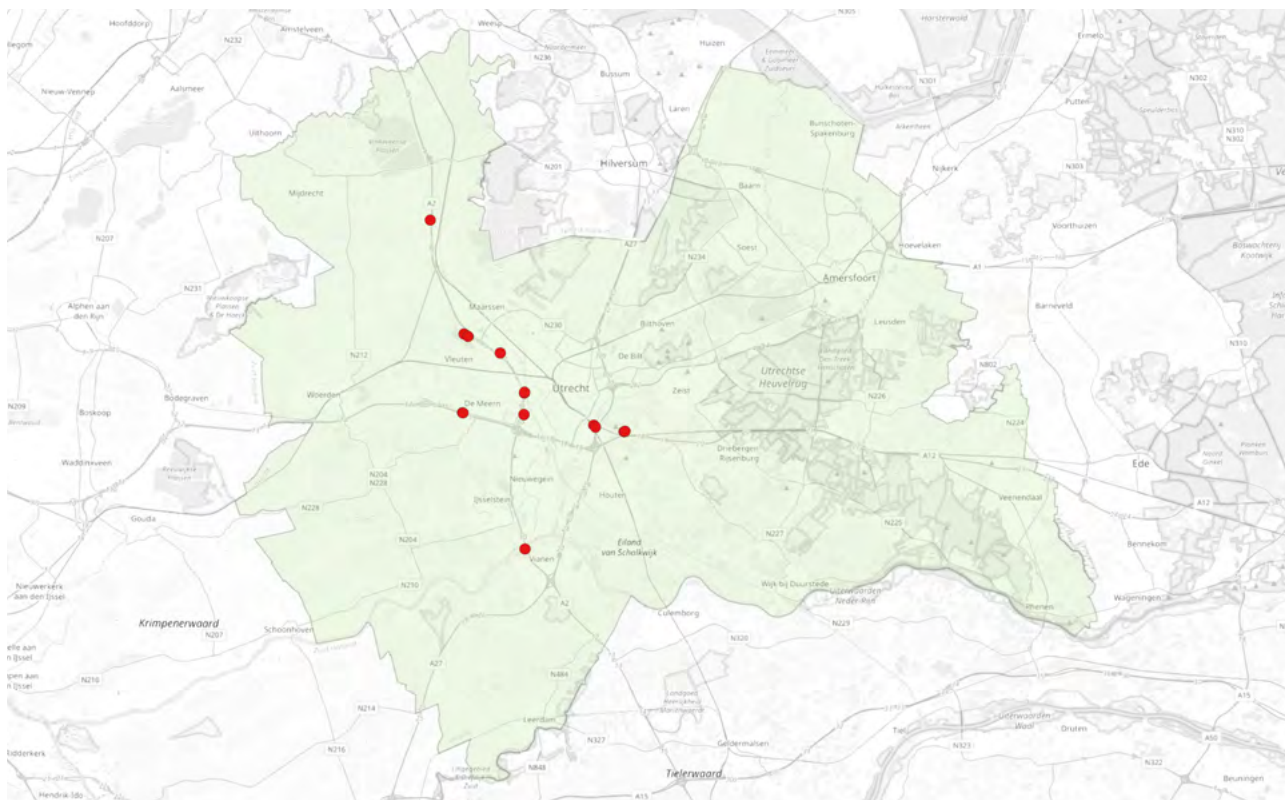

Weidebij *Andrena gravida*

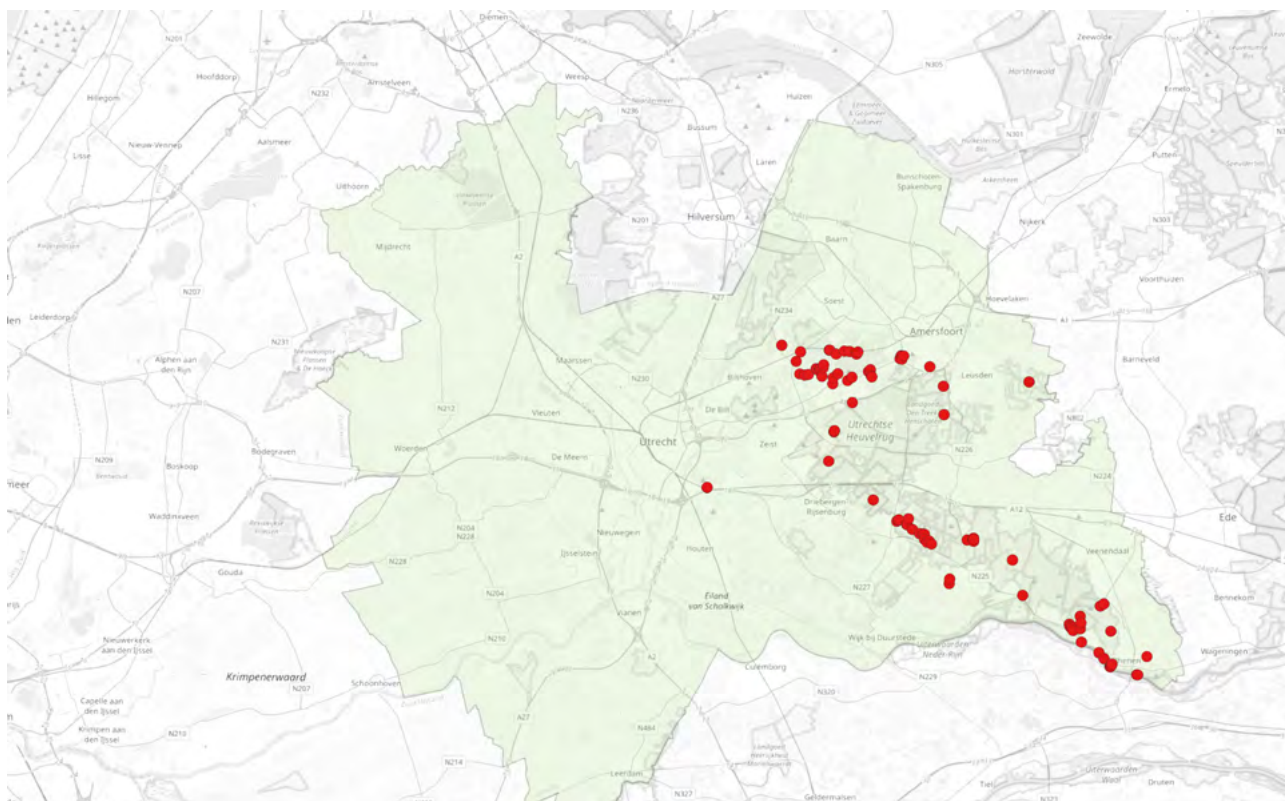

Knautiabijs *Andrena hattorfiana*

Paardenbloembij *Andrena humilis*Donkere zomerzandbij *Andrena nigriceps*

Gebandeerde dwergzandbij *Andrena niveata*

Bremzandbij *Andrena ovatula* (incl. *A. afzeliella*)

Roodrandzandbij *Andrena rosae*Halfgladde dwergzandbij *Andrena semilaevis*

Gekielde dwergzandbij *Andrena strohmeella*

Variabele zandbij *Andrena varians*

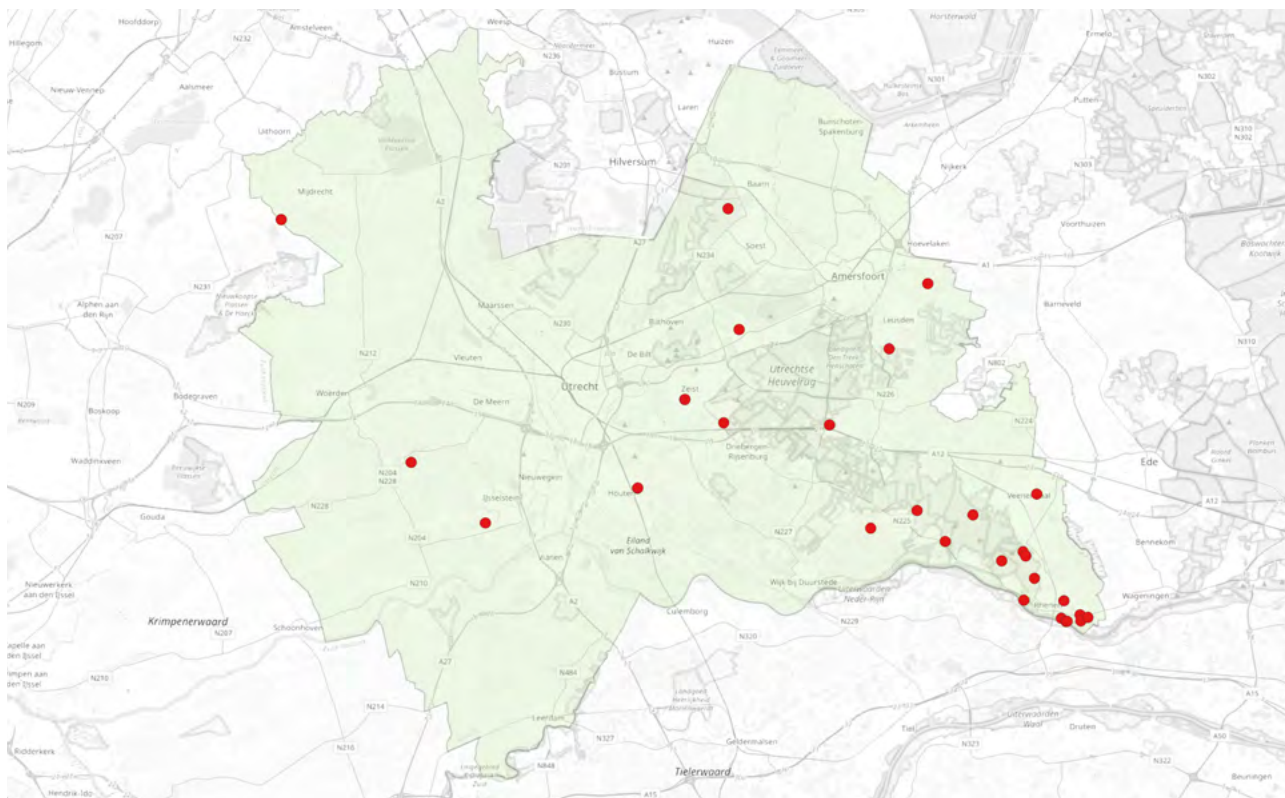
Groene zandbij *Andrena viridescens*Geelstaartklaverzandbij *Andrena wilkella*

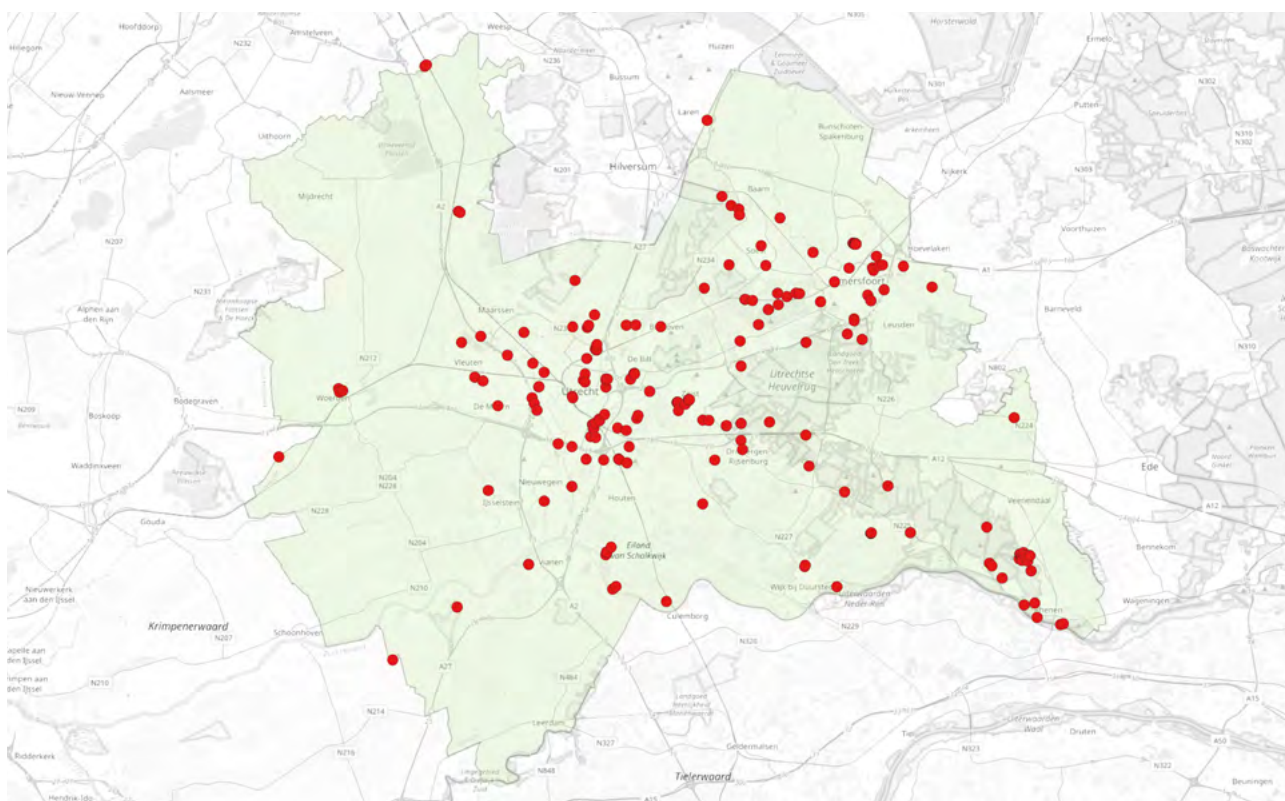
Zwarte sachembij *Anthophora retusa*

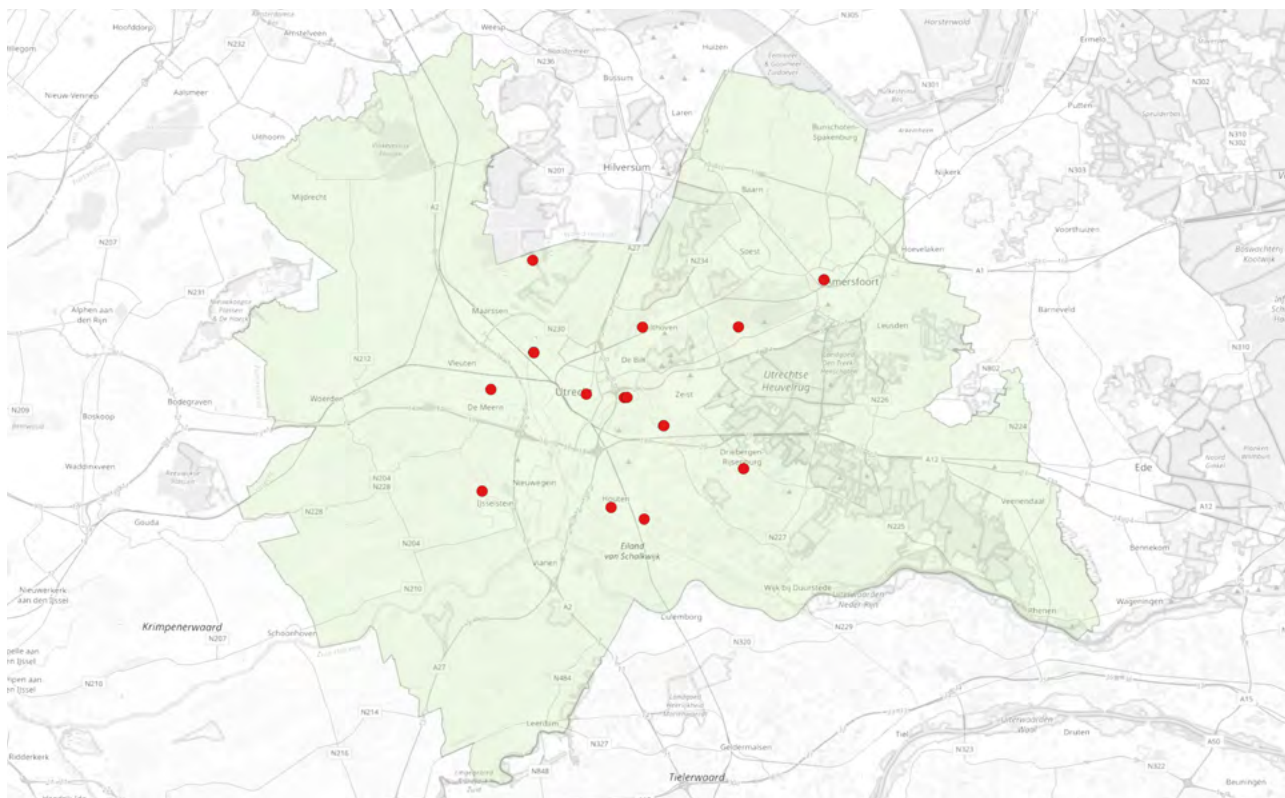
Moshommel *Bombus muscorum*

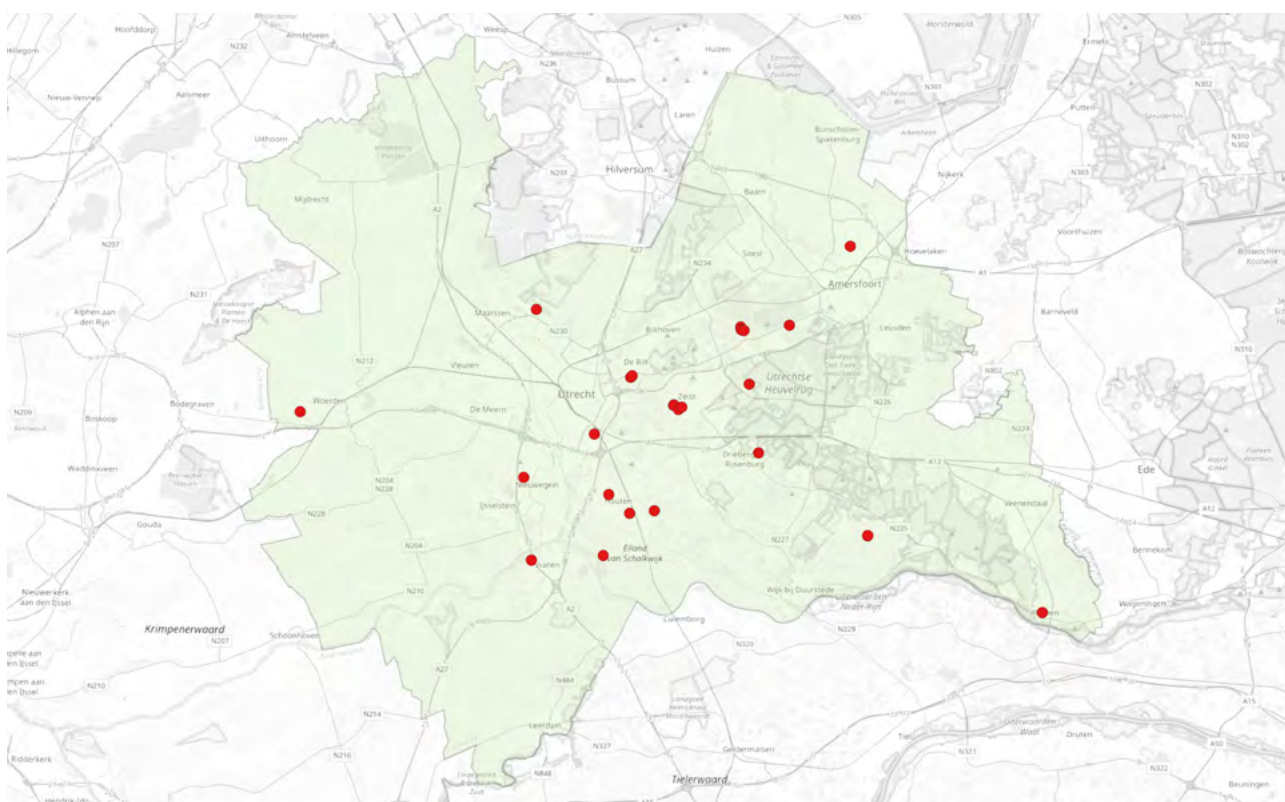
Rode koekoekshommel *Bombus rupestris*

Grote koekoekshommel *Bombus vestalis*

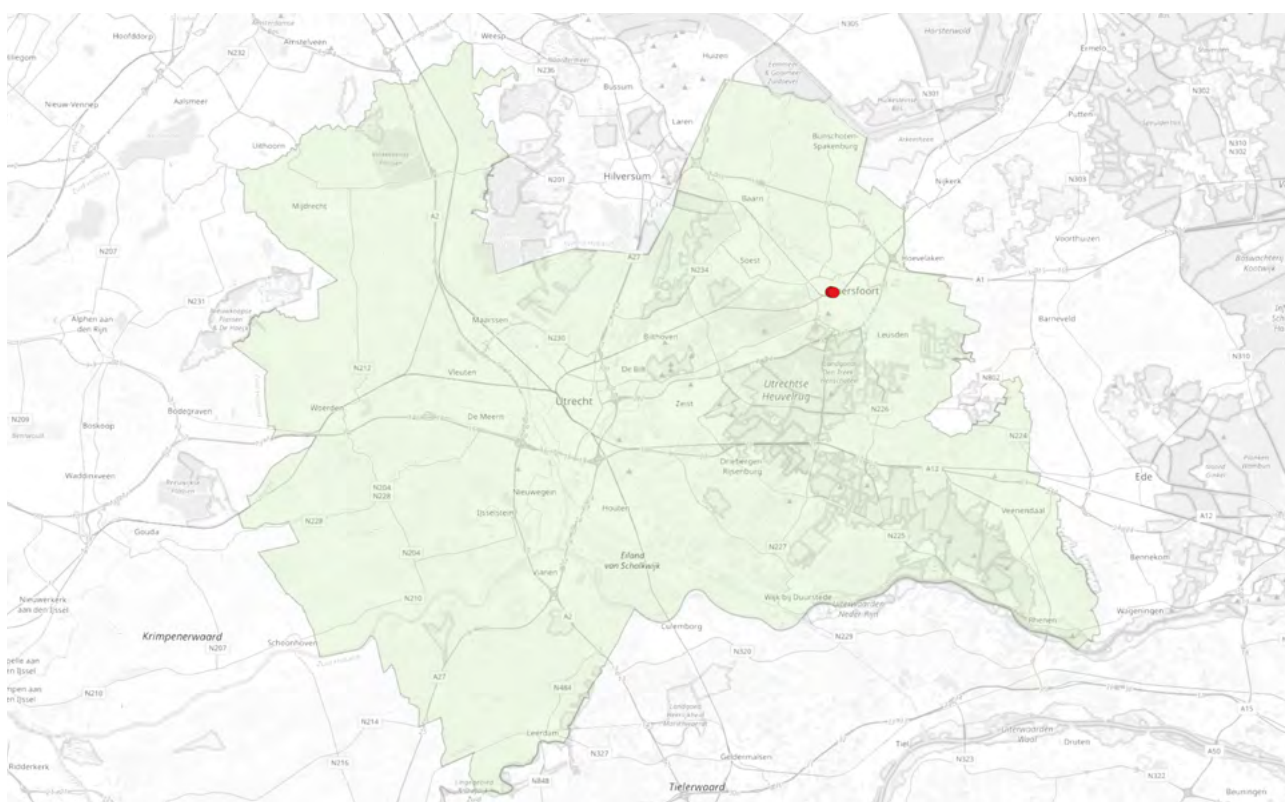
Gouden kegelbij *Coelioxys aurolimbata*

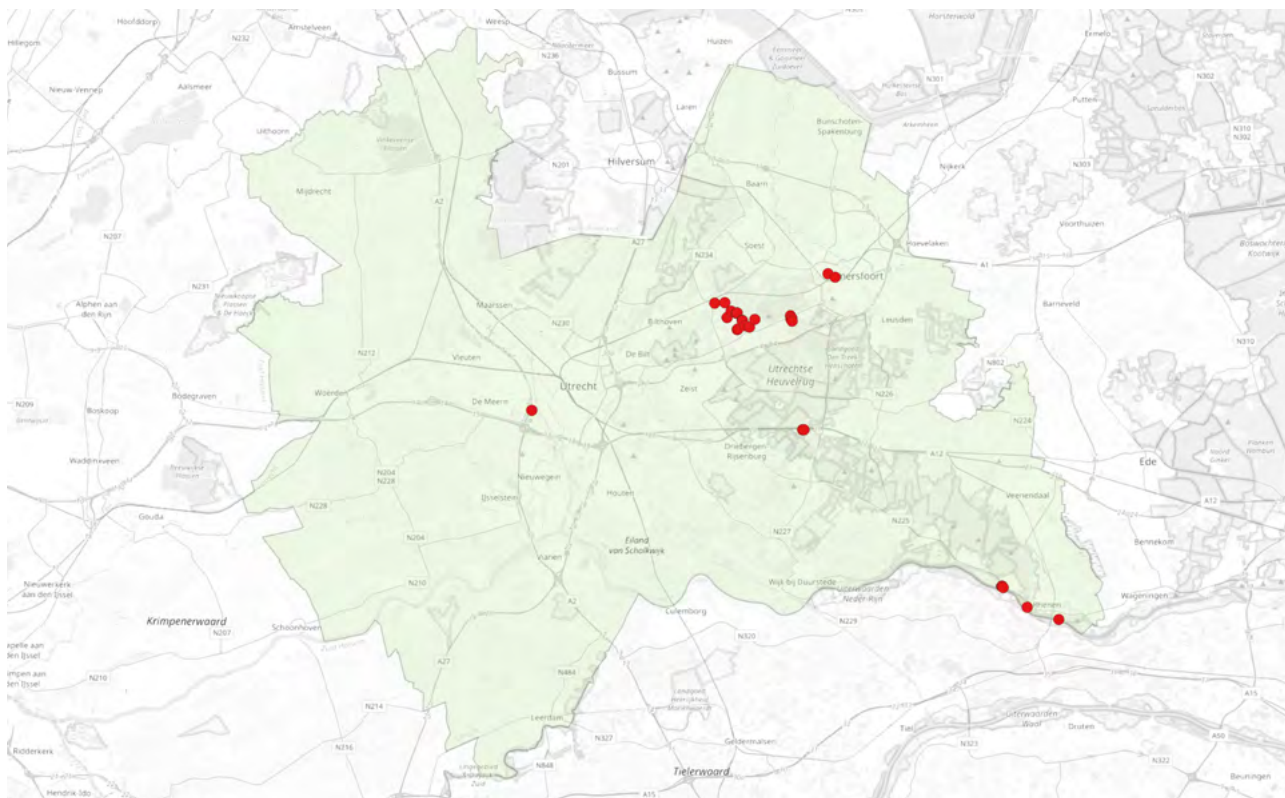
Slanke kegelbij *Coelioxys elongata*

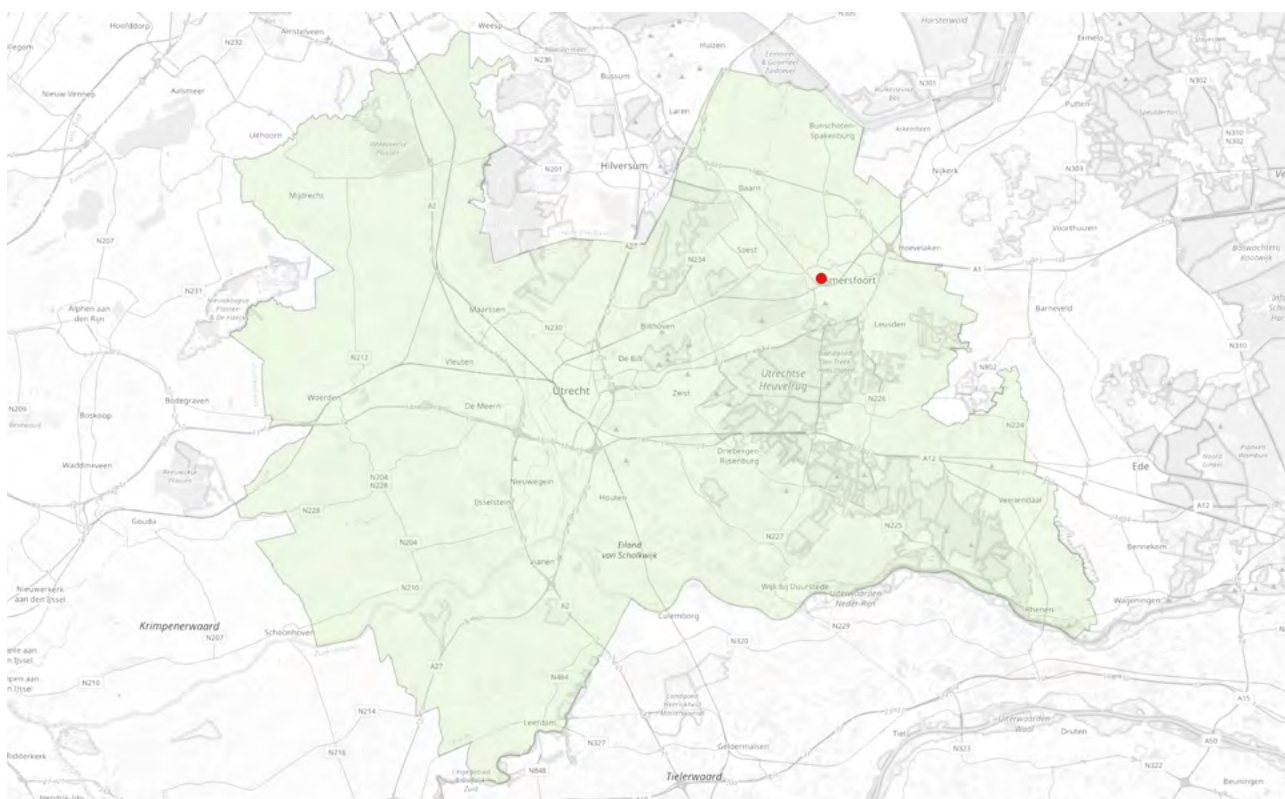
Vierbandgroefbij *Halictus quadricinctus*

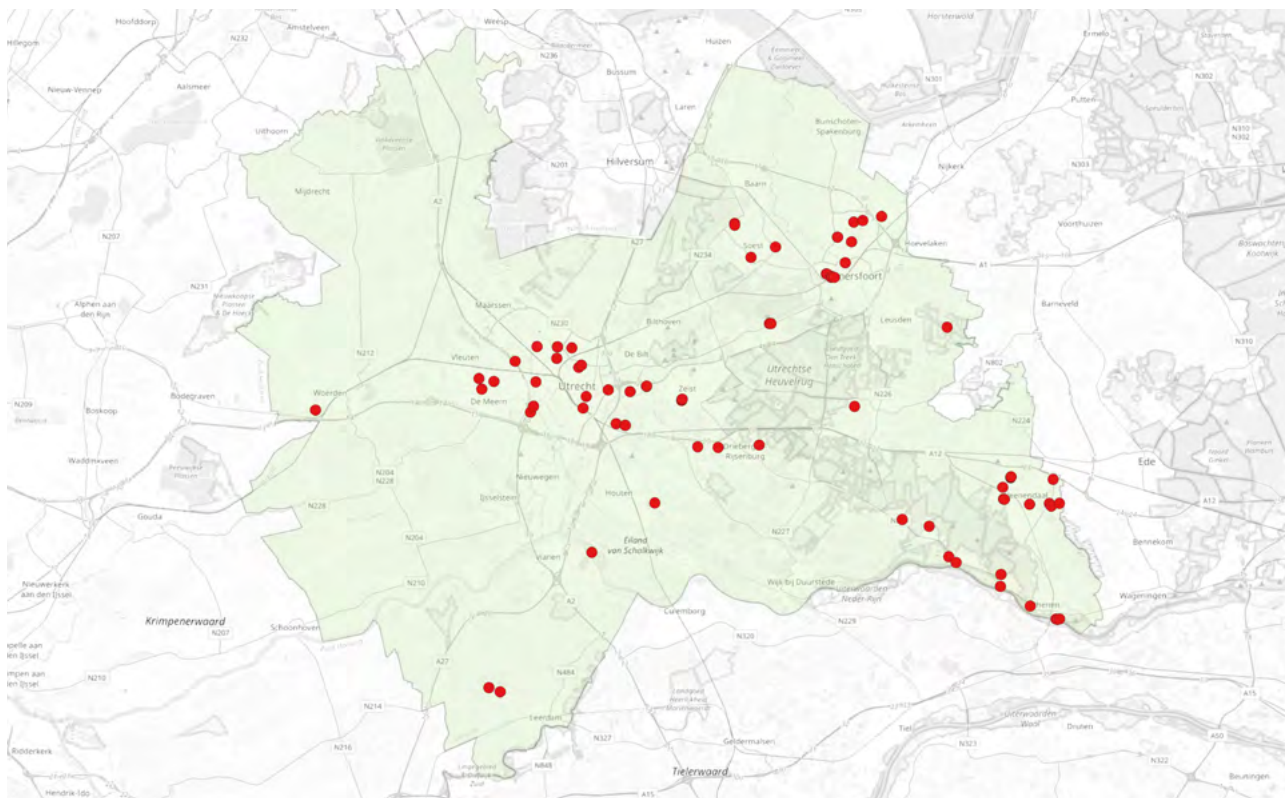
Zwaluwbij *Hoplitis anthocopoides*

Driedoornige metselbij *Hoplitis tridentata*

Kleine lookmaskerbij *Hylaeus leptocephalus*

Kleine tuinmaskerbij *Hylaeus pictipes*

Lookmaskerbij *Hylaeus punctulatus*

Rinks maskerbij *Hylaeus rinki*

Kortsprietgroefbij *Lasioglossum brevicorne*

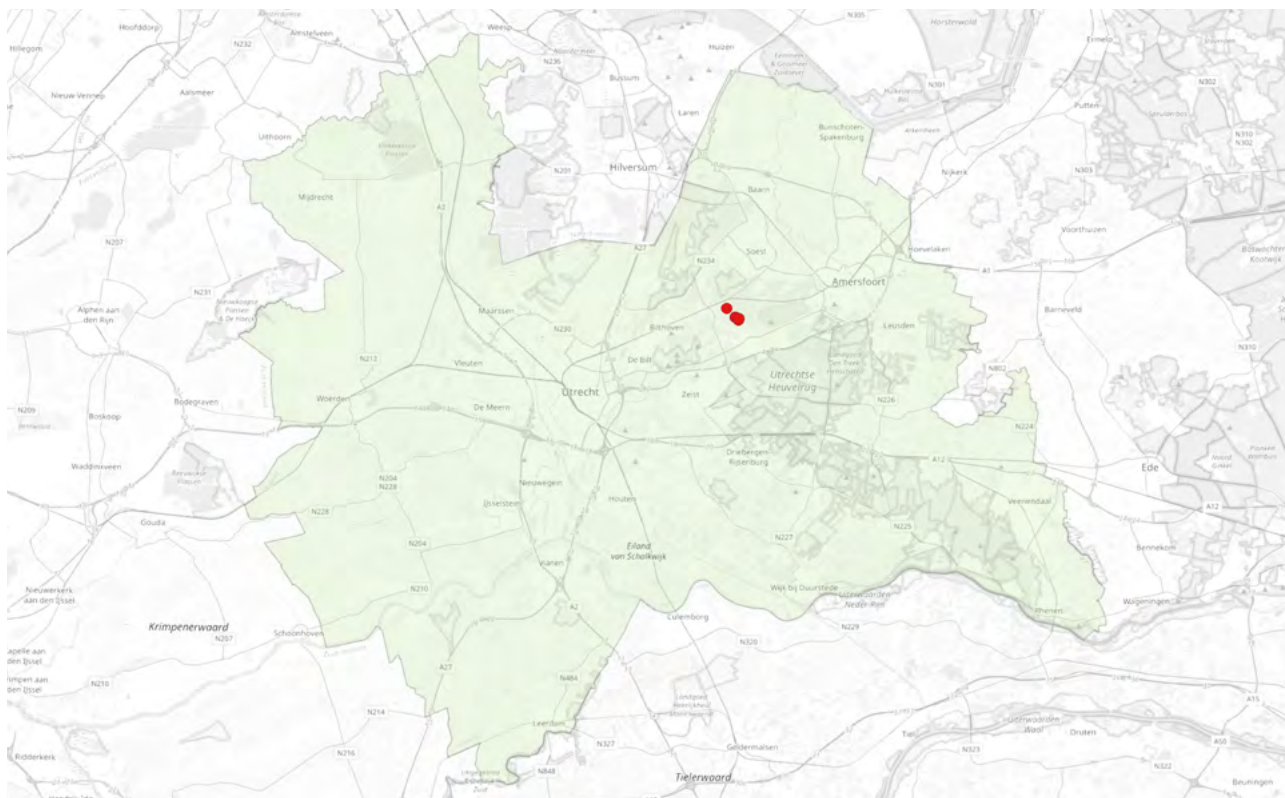
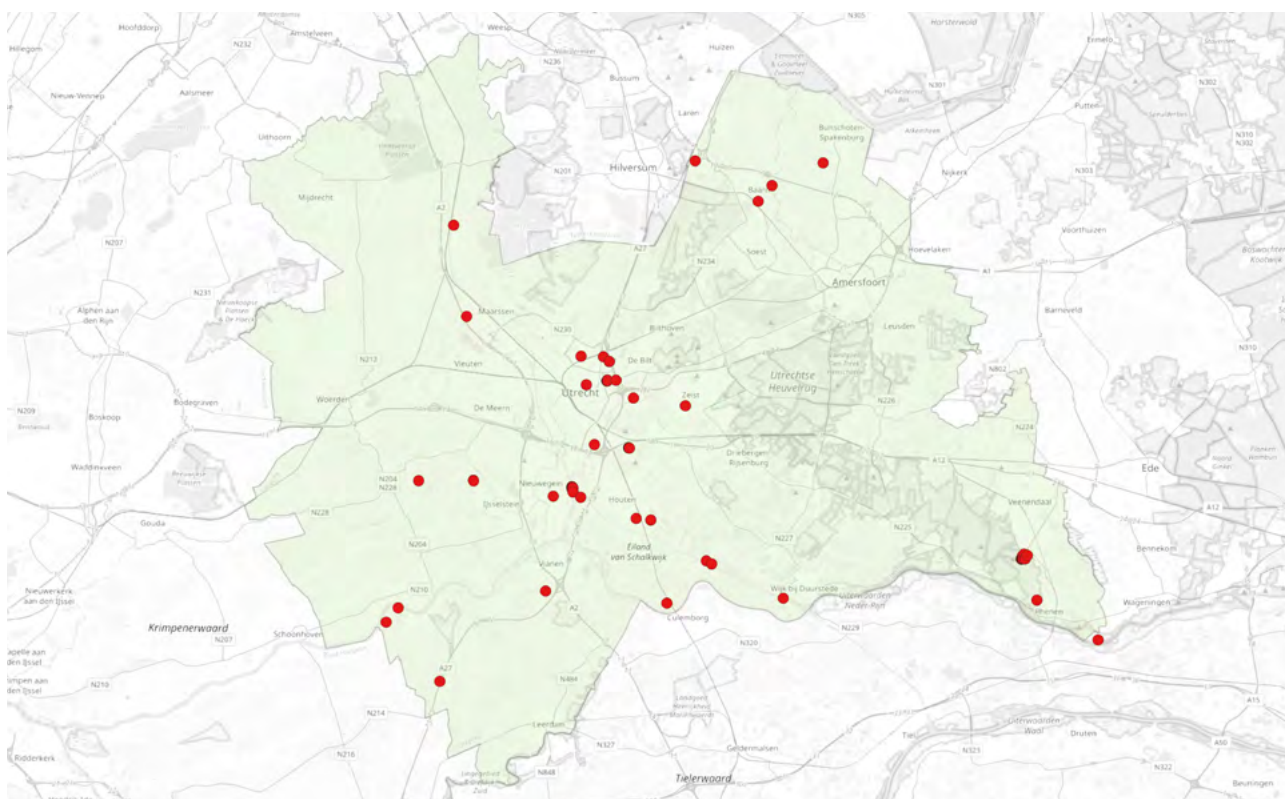
Breedbuikgroefbij *Lasioglossum lativentre*Kleine groefbij *Lasioglossum parvulum*

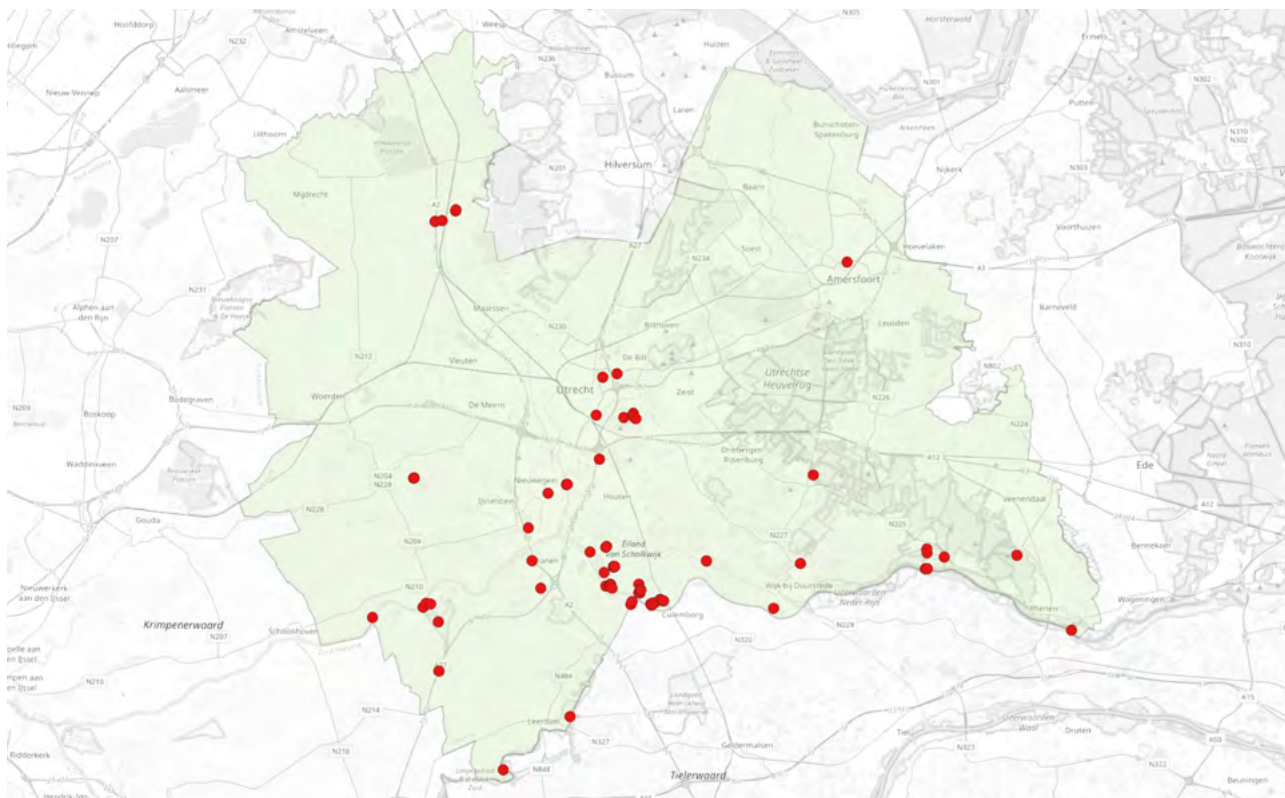

Kleine bandgroefbij *Lasioglossum quadrinotatum*

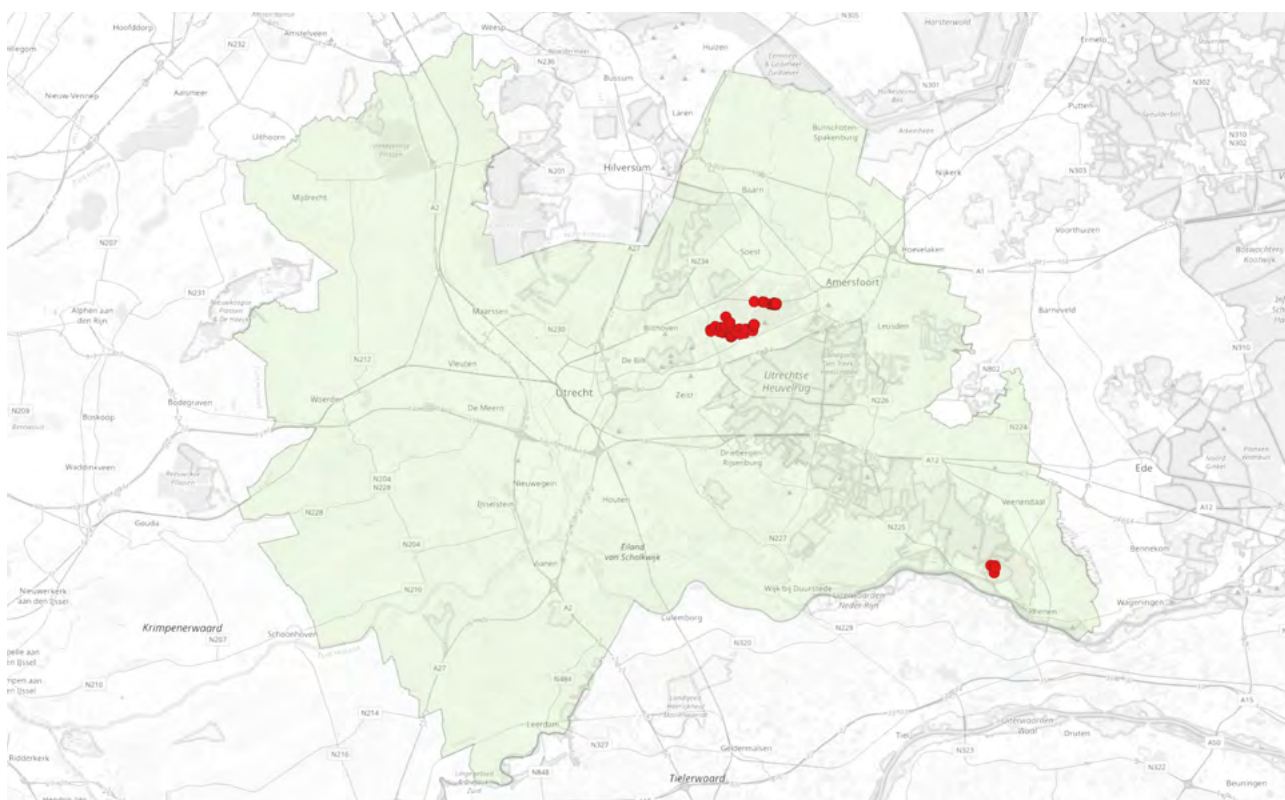

Zadelgroefbij *Lasioglossum rufitarse*

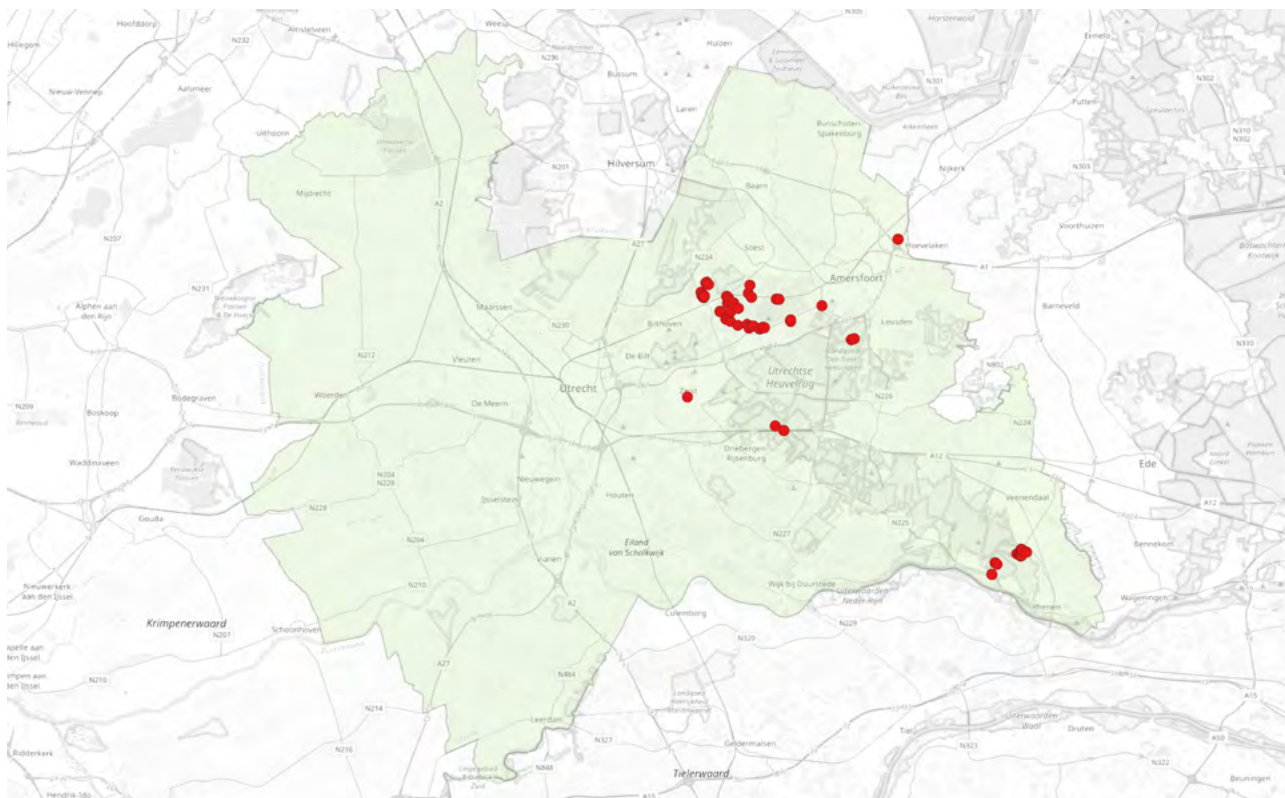
Kustbehangersbij *Megachile maritima*Bruine rouwbij *Melecta albifrons*

Bonte wesp bij *Nomada bifasciata*

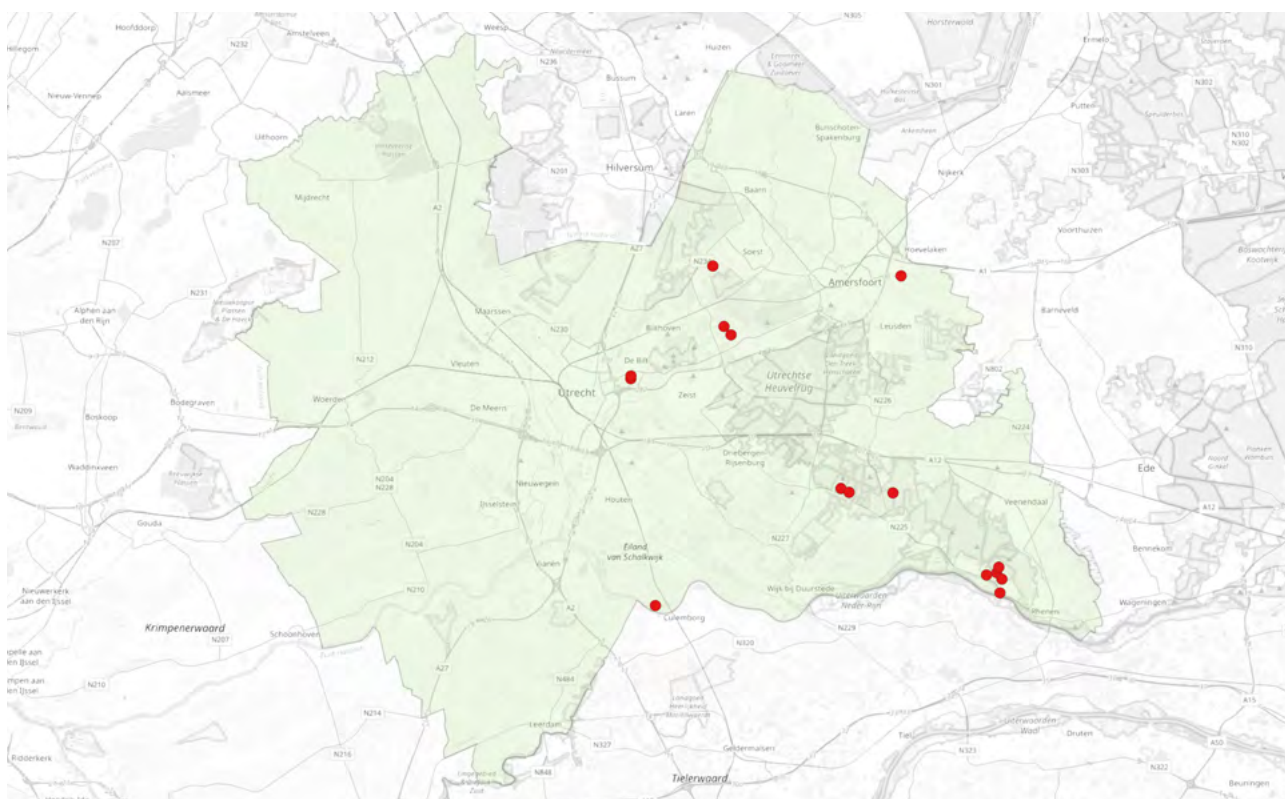

Dubbeldoornwesp bij *Nomada femoralis*

Bruinsprietwesp bij *Nomada fuscicornis*Gedrongen wesp bij *Nomada guttulata*

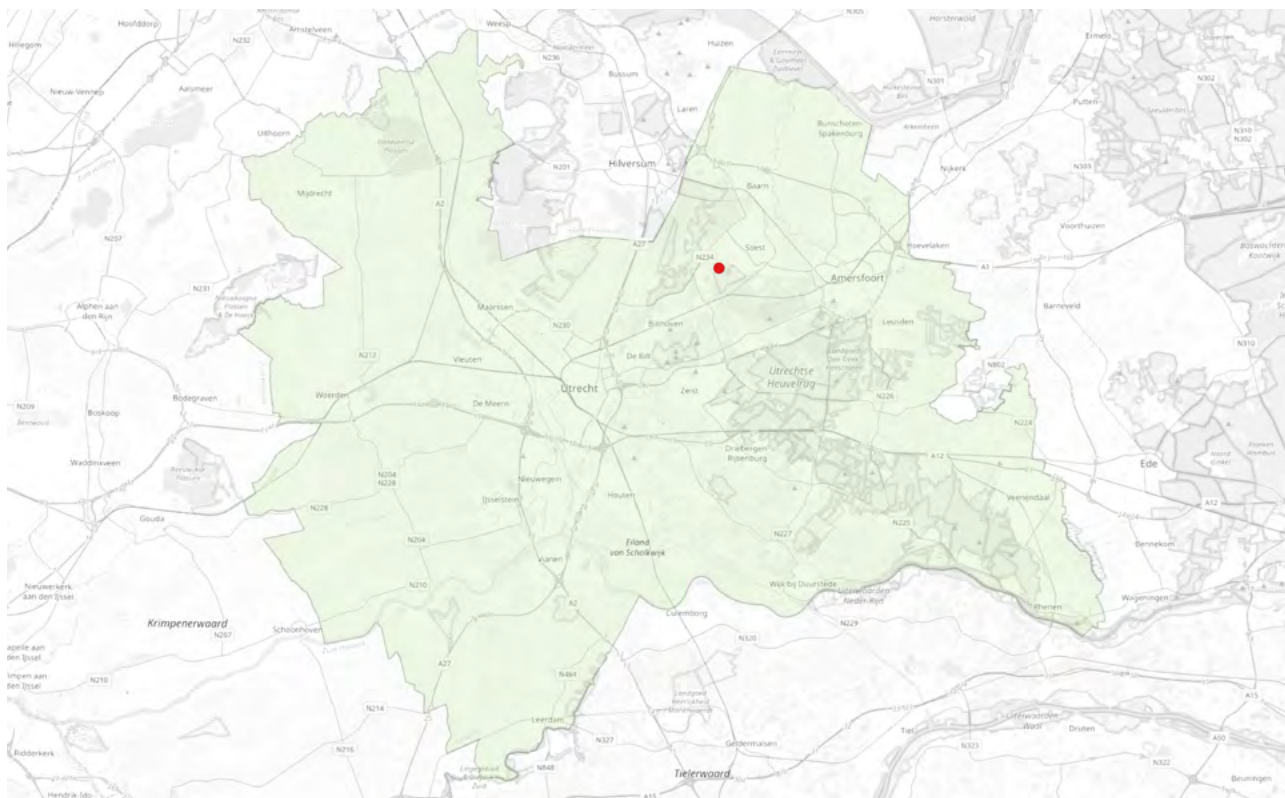

Matglanswesp bij *Nomada similis*

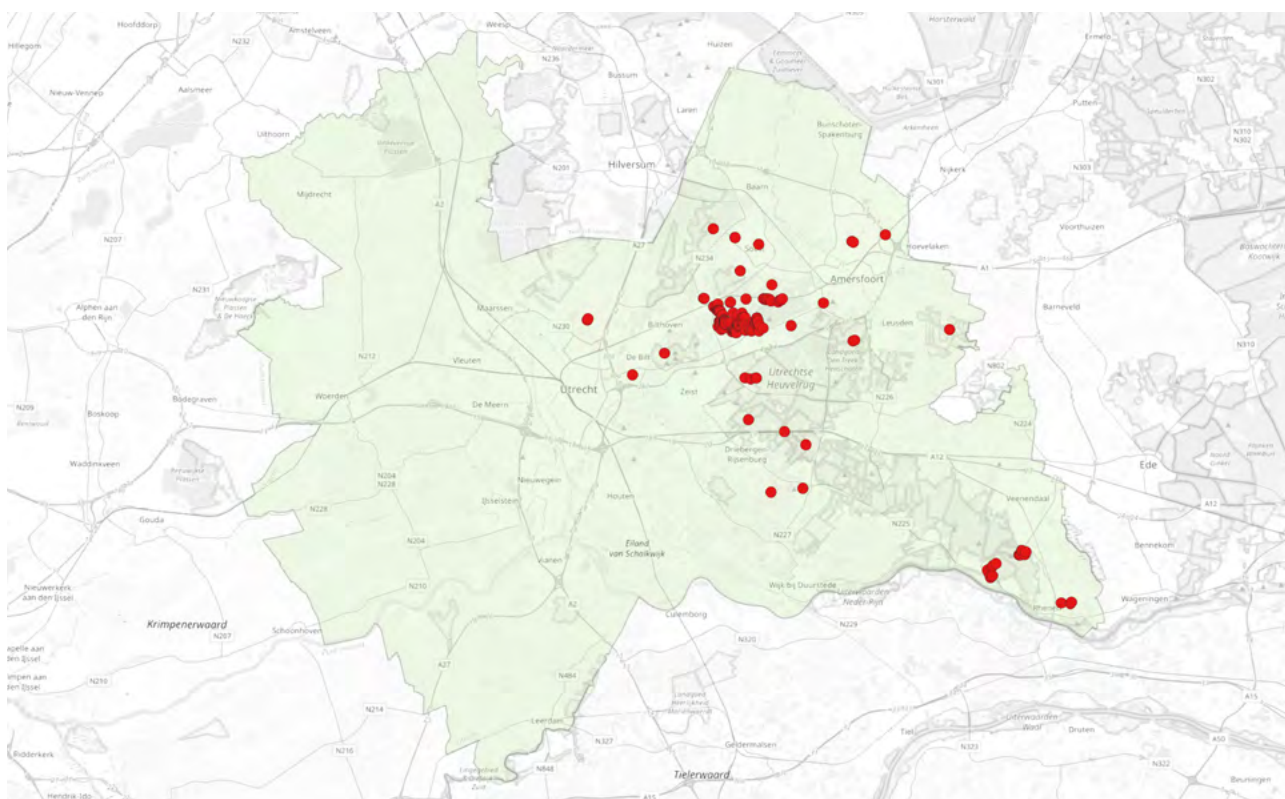

Stomptandwesp bij *Nomada striata*

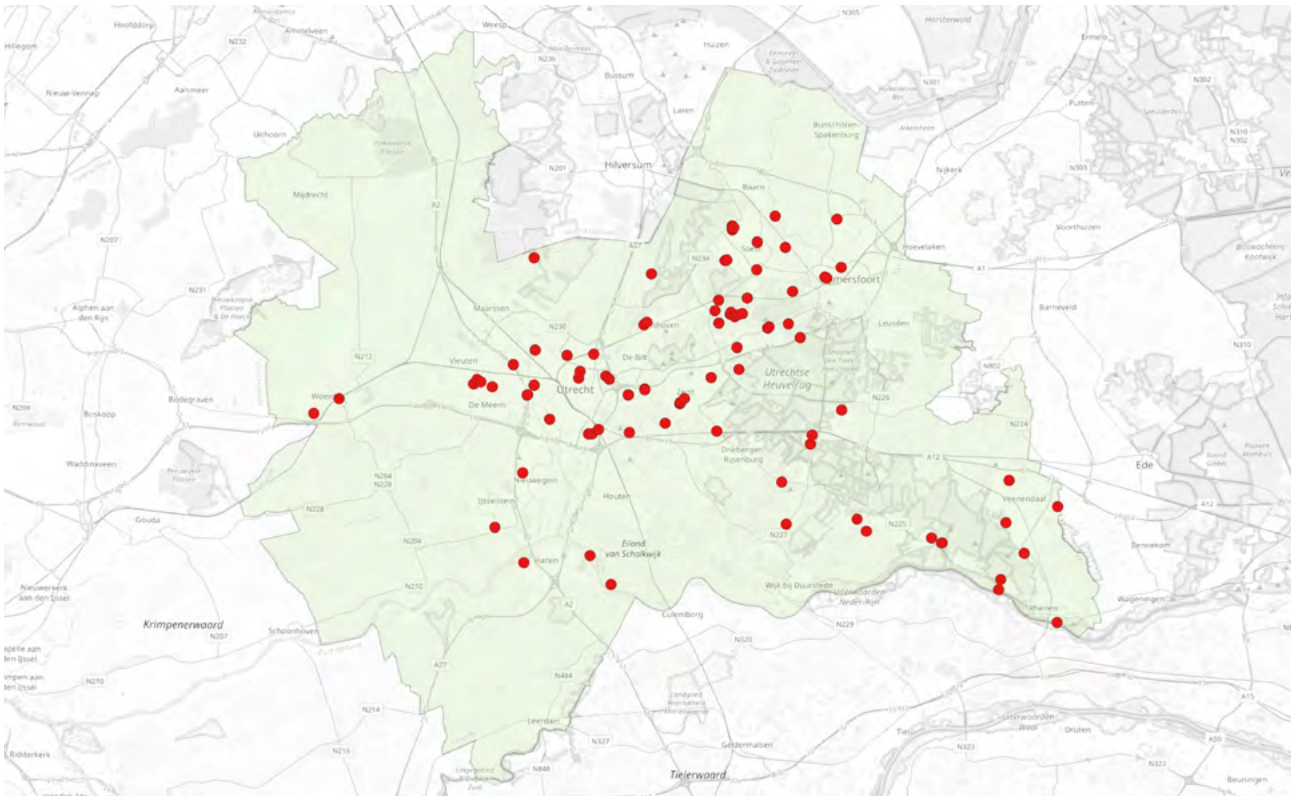
Kauwende metselbij *Osmia leaiana*Zwartbronzen houtmetselbij *Osmia niveata*

Boommetselbij *Osmia parietina*

Grote roetbij *Panurgus banksianus*

Gewone tubebij *Stelis breviuscula*

Witgeklepte tubebij *Stelis onatula*

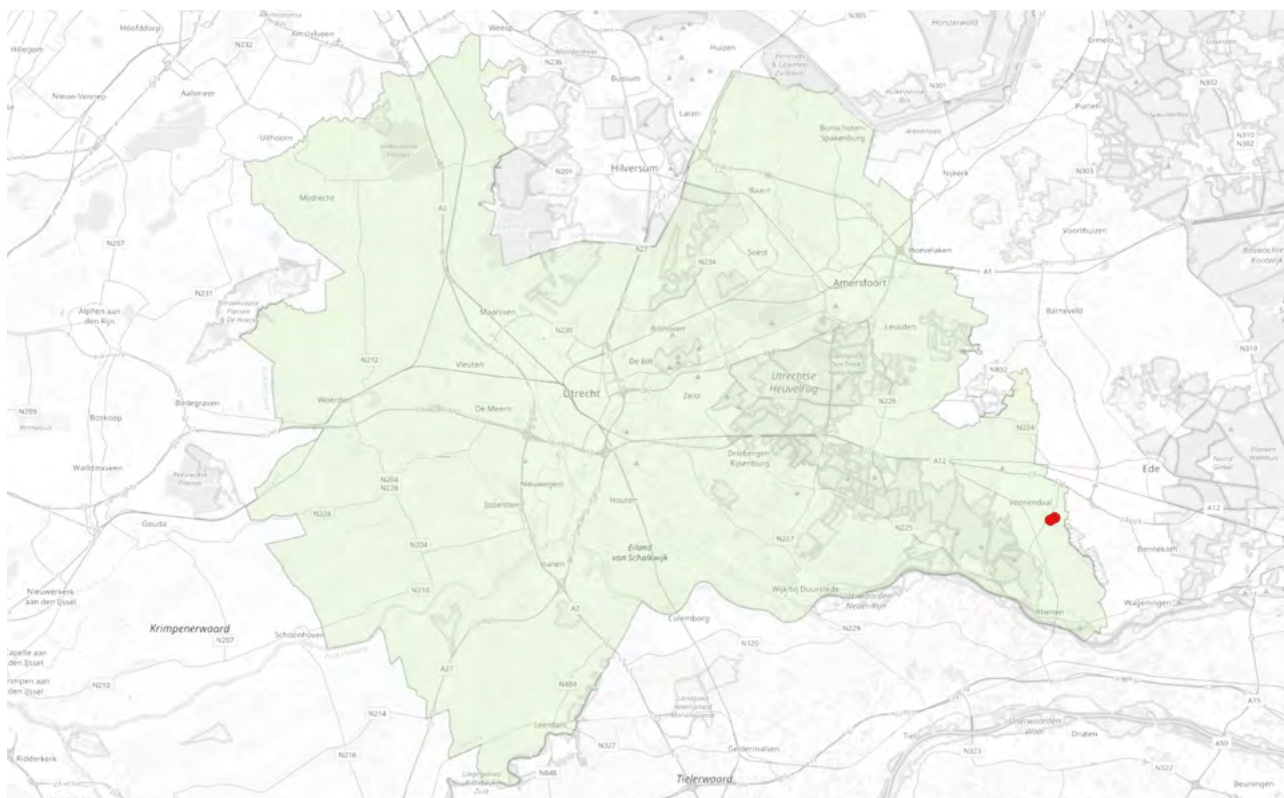

Zwarte tubebij *Stelis phaeoptera*

Blauwzwarte houtbij *Xylocopa violacea*

BIJLAGE 7 Zweefvliegen: verspreidingskaarten van belangrijke soorten in Utrecht in de periode 2010-2024.

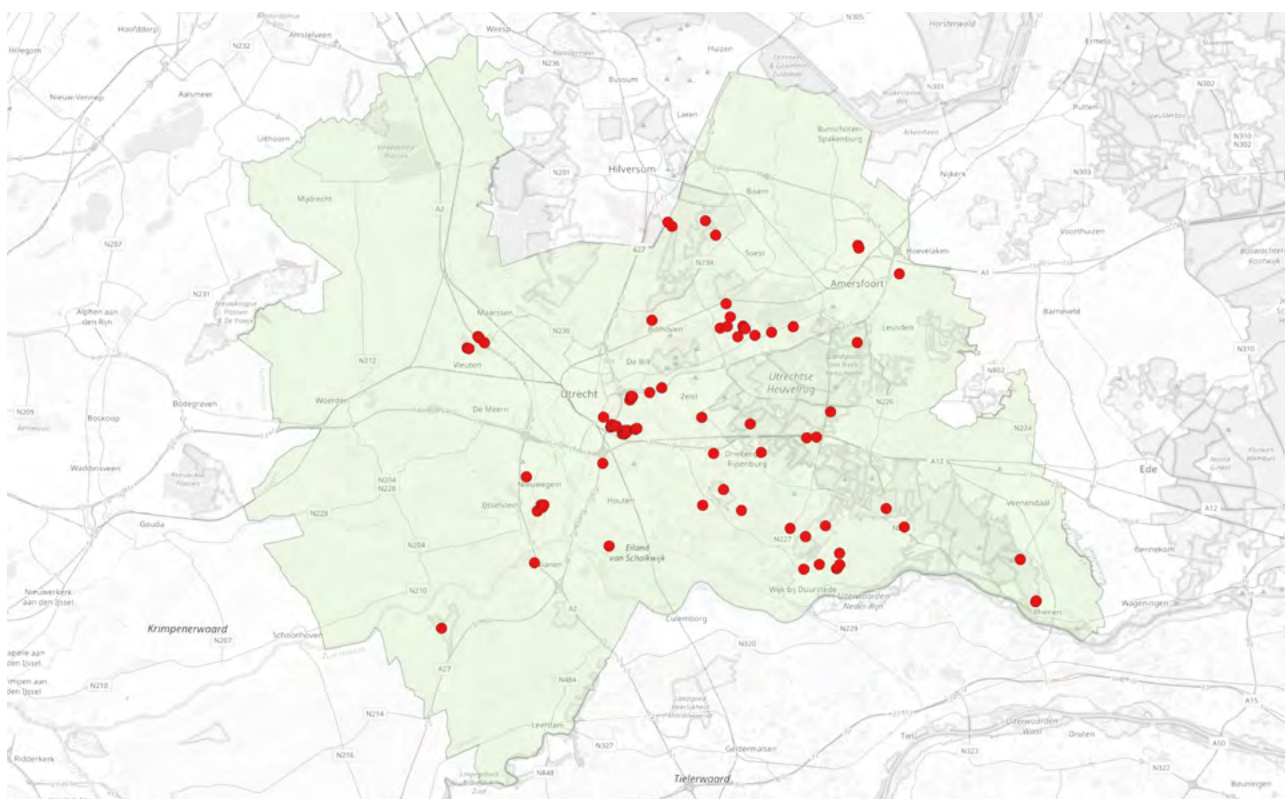
Zoenwaterzweefvlieg *Anasimyia lunulata*

Vosrood gitje *Cheilosia chrysocoma*

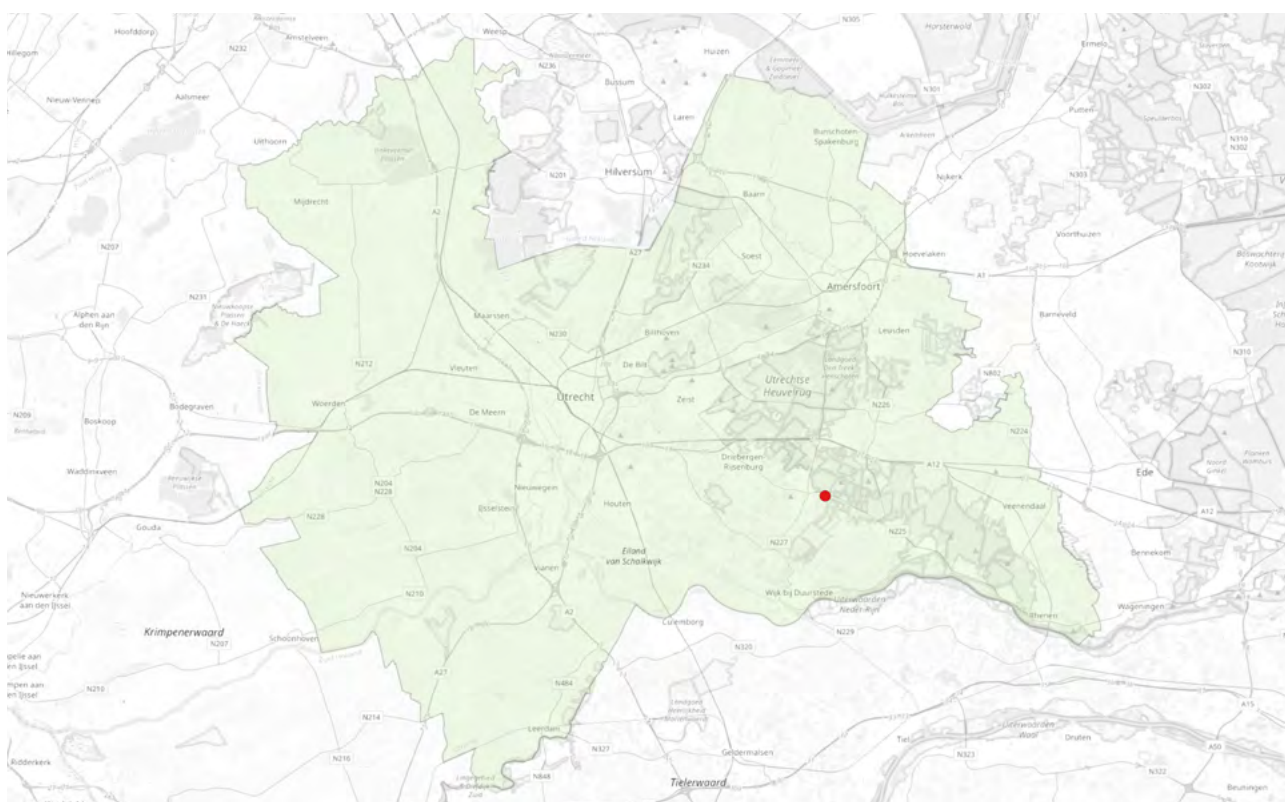

Bruin gitje *Cheilosia latifrons*

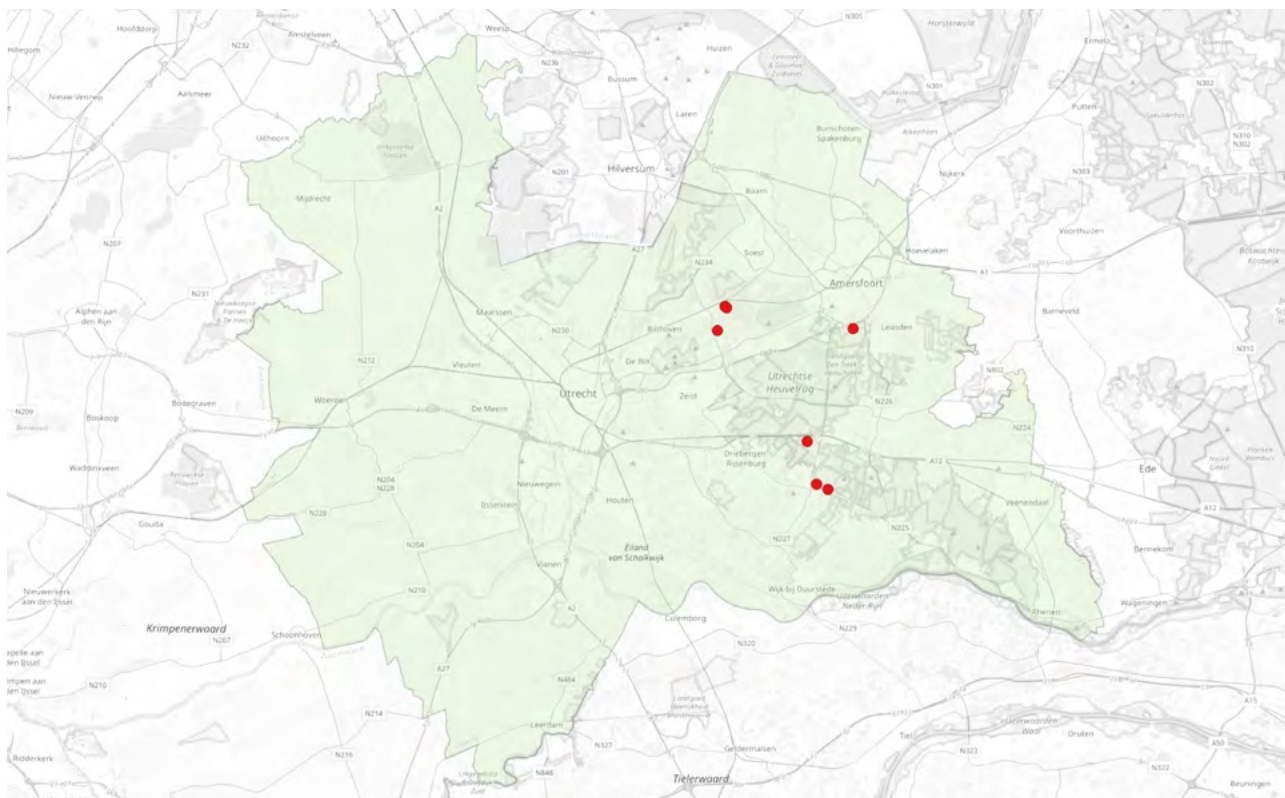
Heidegitje *Cheilosia longula*Paddenstoelgitje *Cheilosia scutellata*

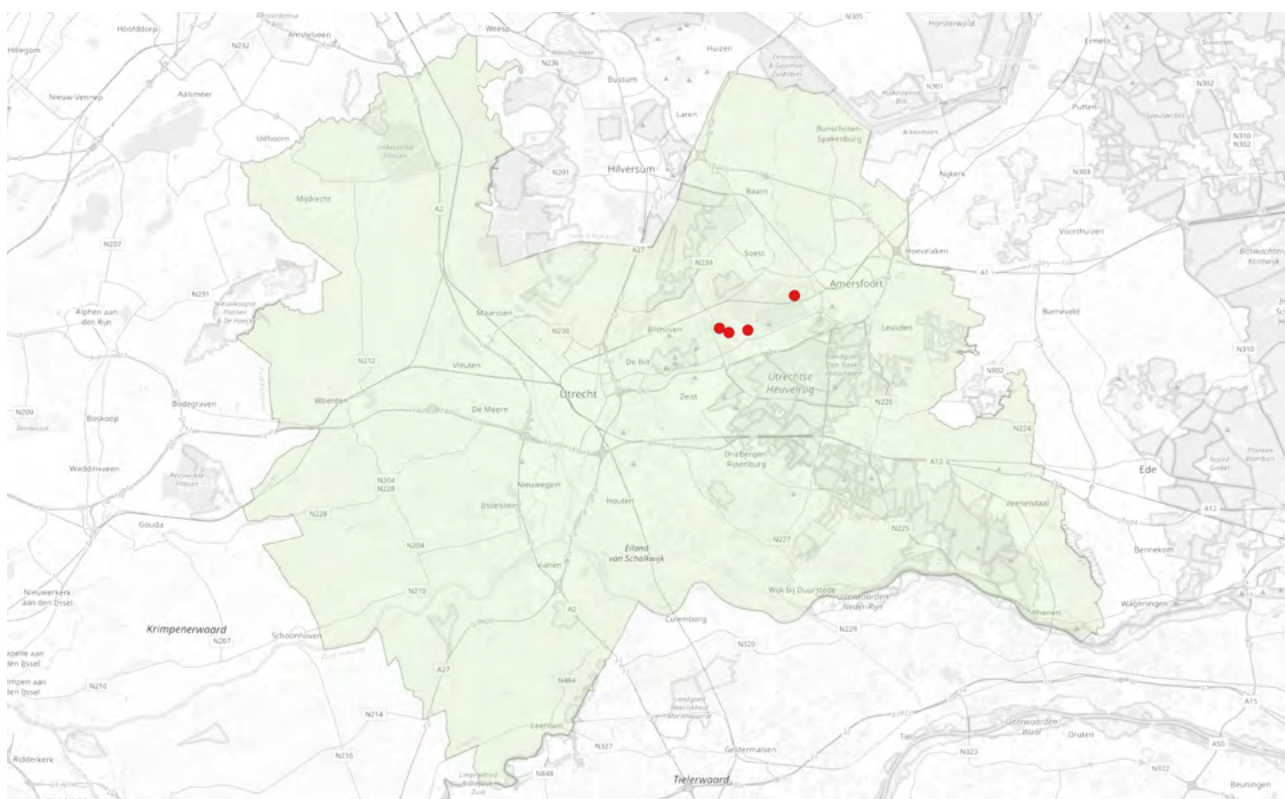
Zilverkopgitje *Cheilosia uviformis*

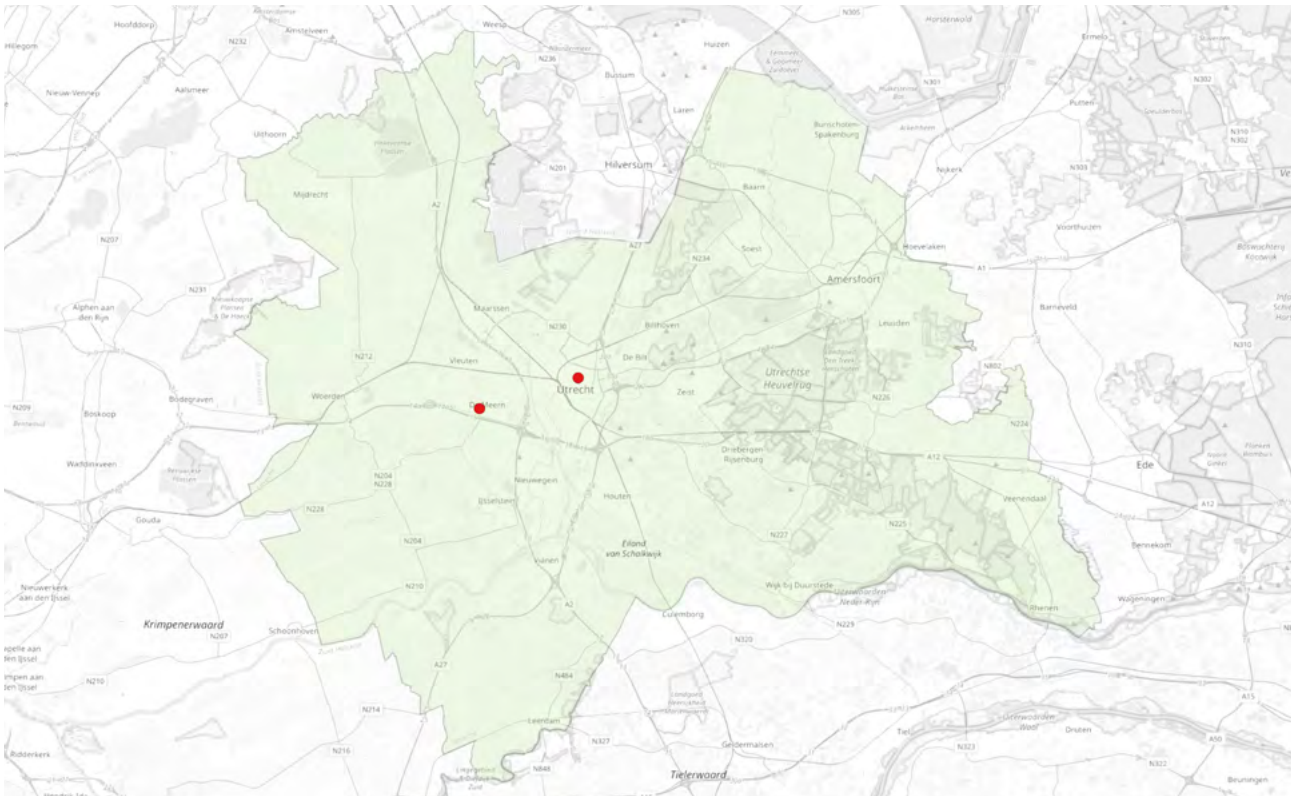
Geelsnoetwimperzweefvlieg *Dasysyrphus hilaris*

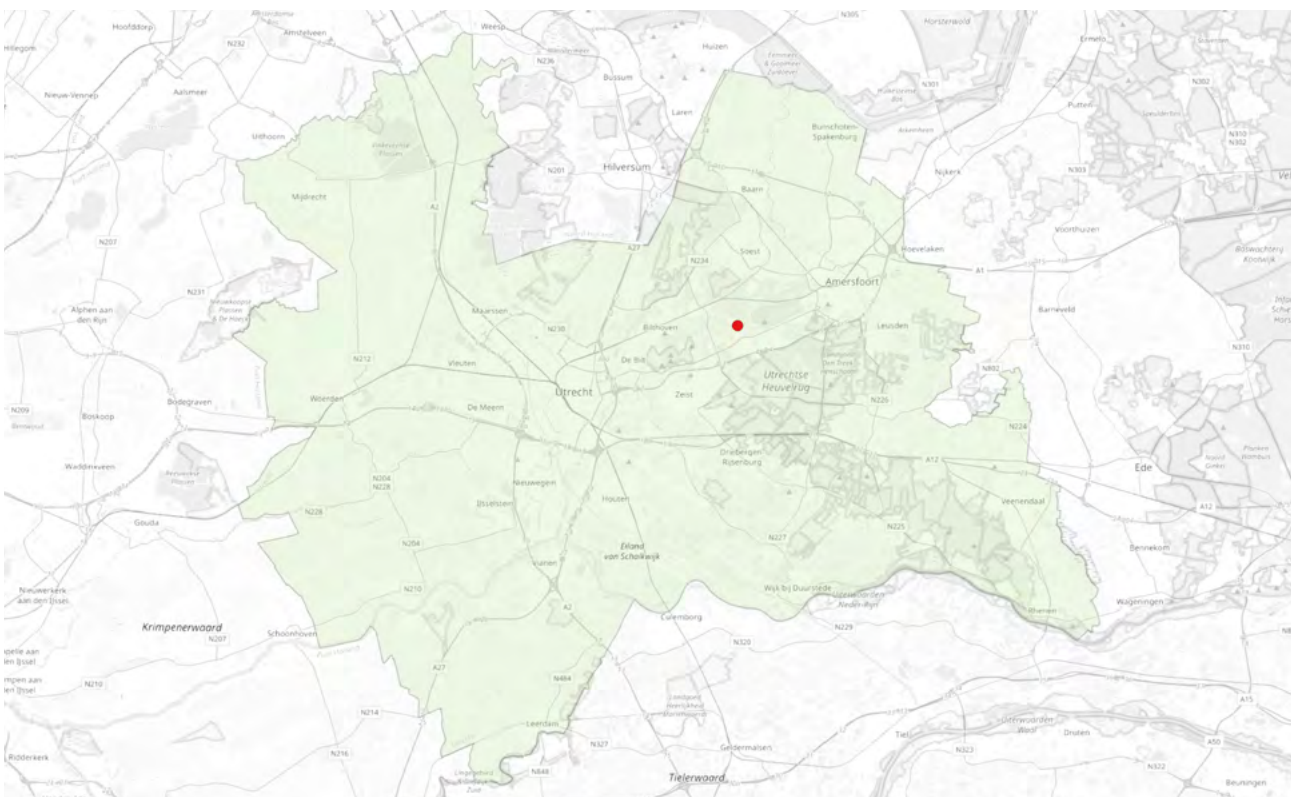
Donkere wimperzweefvlieg *Dasysyrphus paxillus*

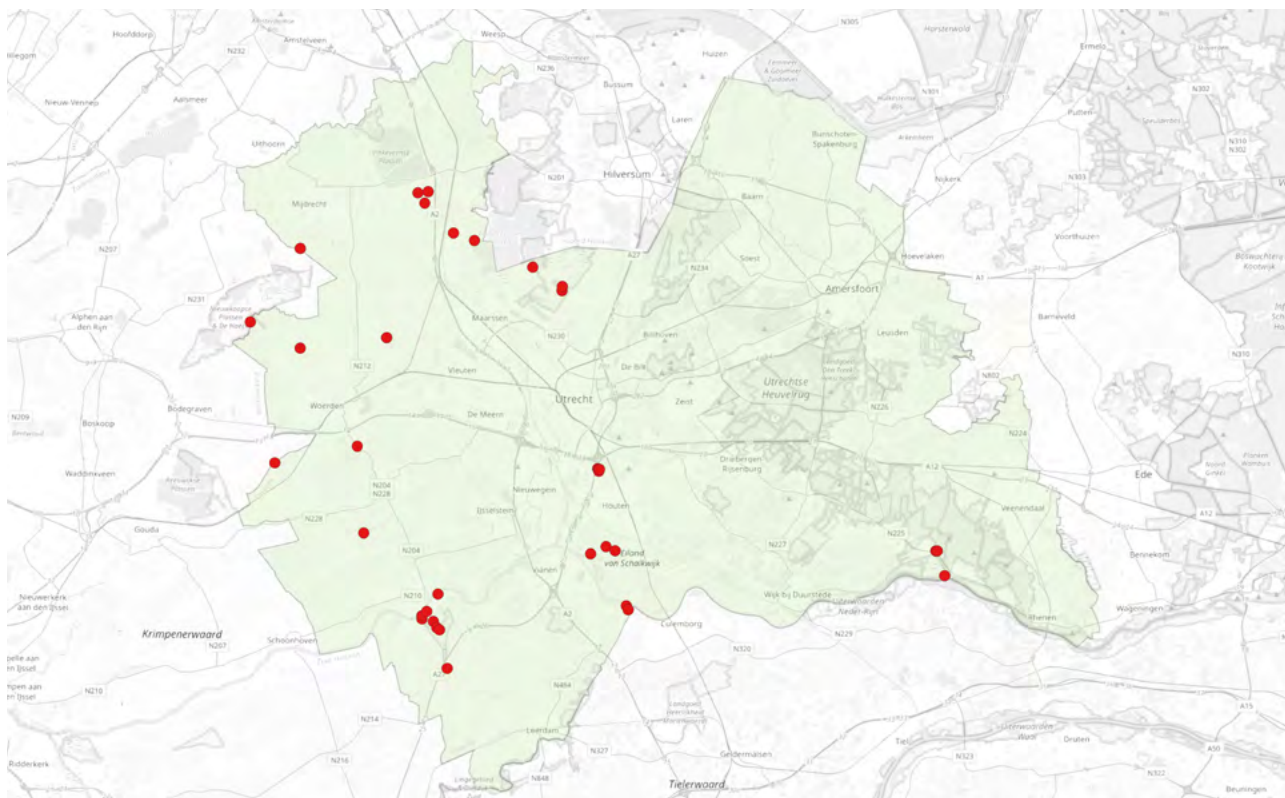
Knotszweefvlieg *Doros profuges*

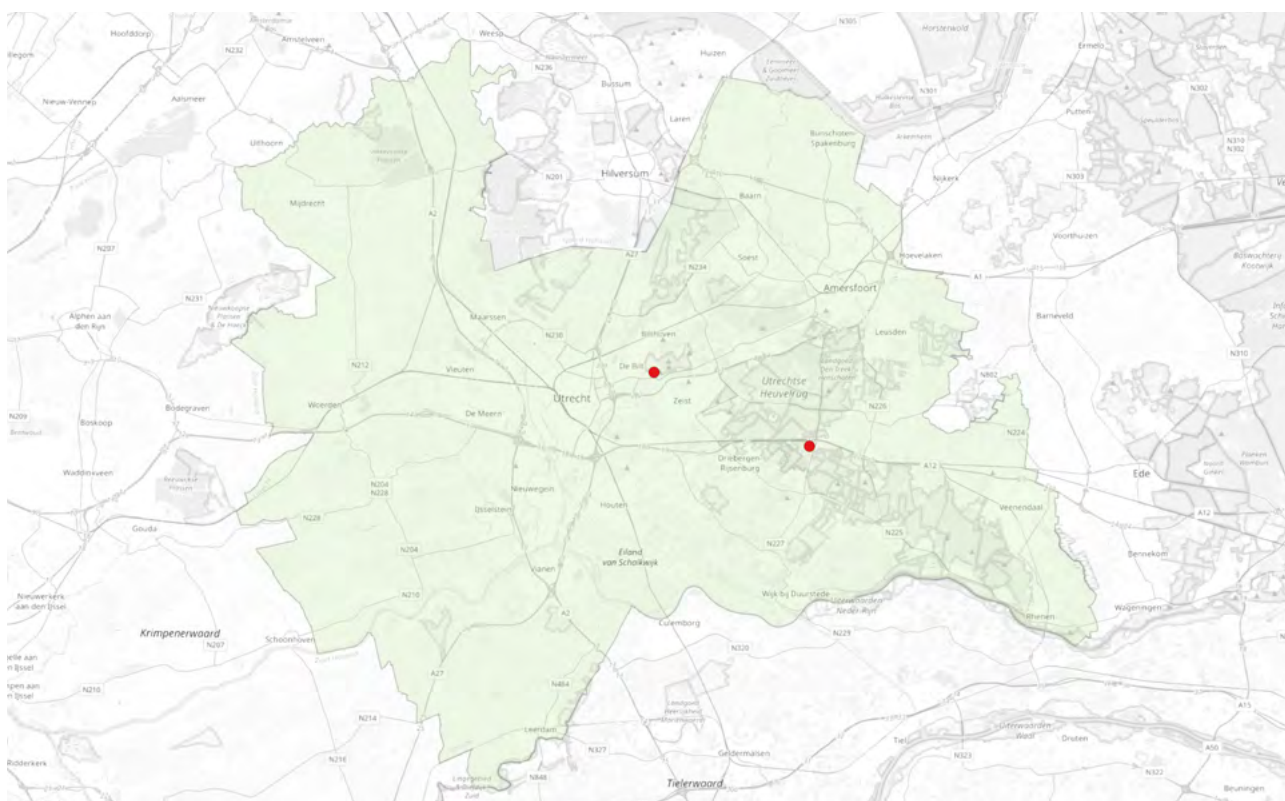
Bontzweefvlieg *Erioza syrphoides*

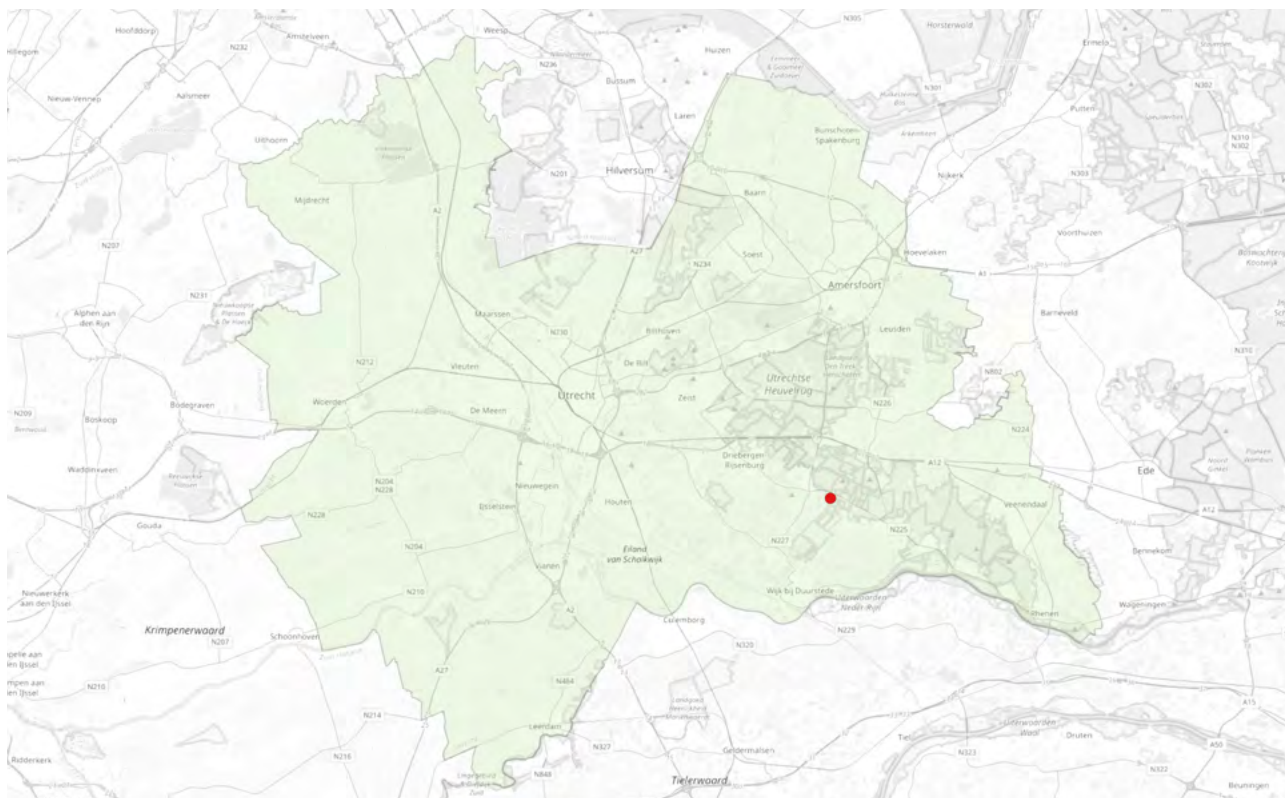
Golvende kommazweefvlieg *Eupodes nitens*

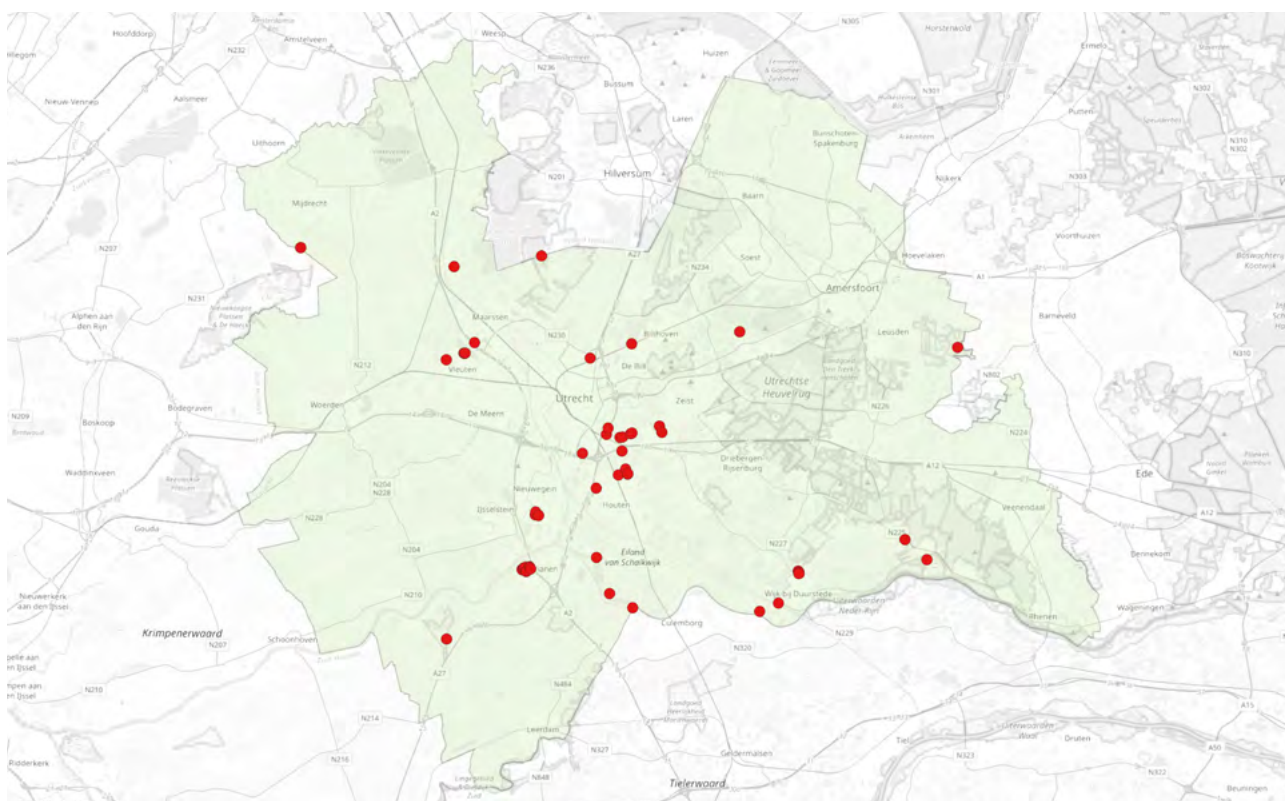
Moerasglimlijffe *Lejogaster tarsata*

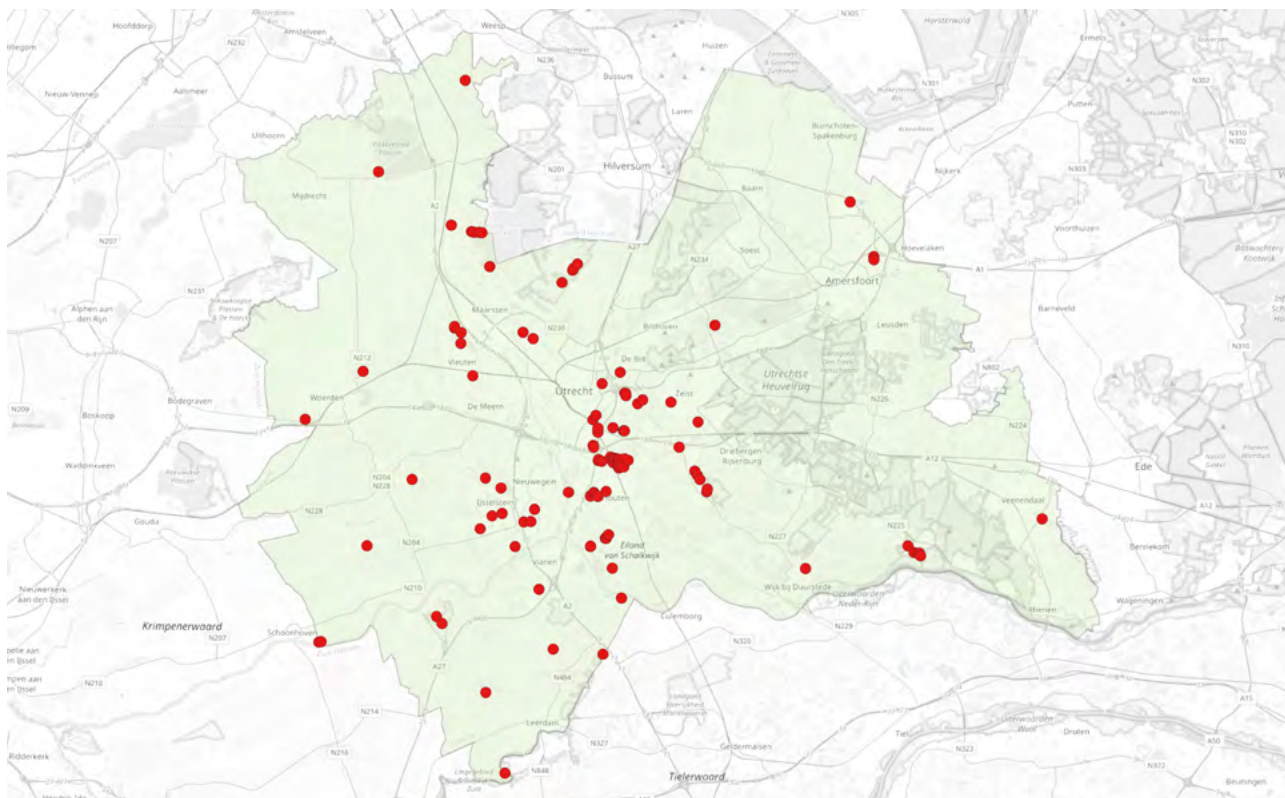
Bijmallota *Mallota cimbiciformis*

Vroeg elfje *Melangyna barbifrons*

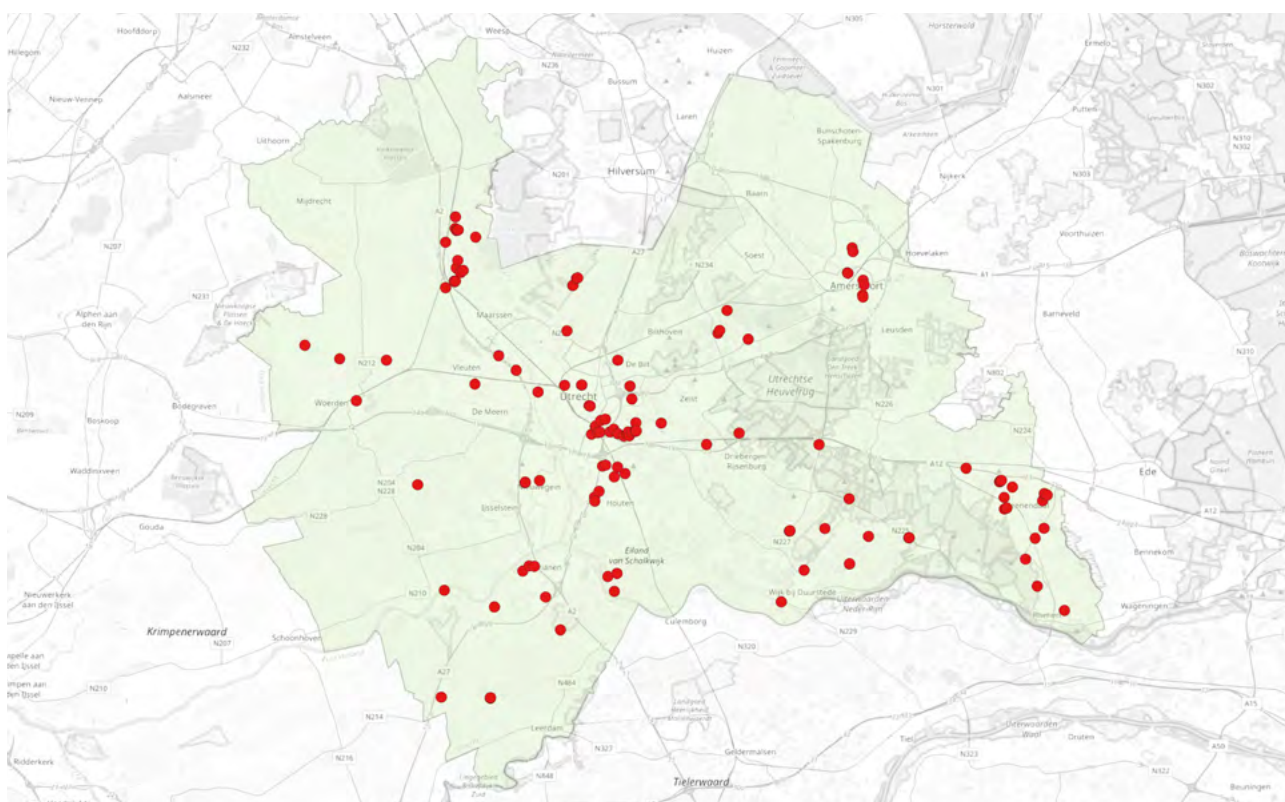

Melkelfje *Melangyna umbellatarum*

Kaal dofljfe *Melanogaster nuda*Spiegelelfje *Meligramma guttata*

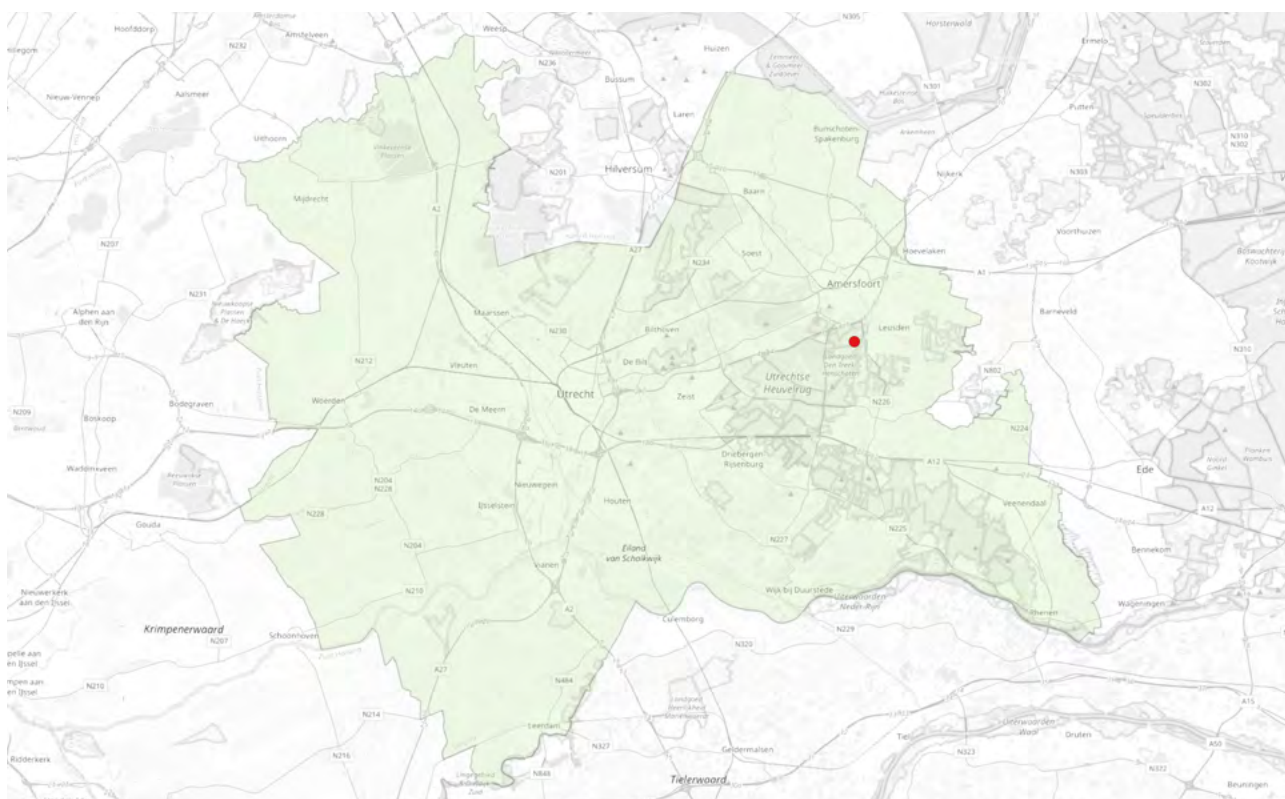
Kortspruitkorsetzweefvlieg *Neoascia geniculata*

Gewone korsetzweefvlieg *Neoascia podagrica*

Donkerhaarplatbek *Neocnemodon pubescens*

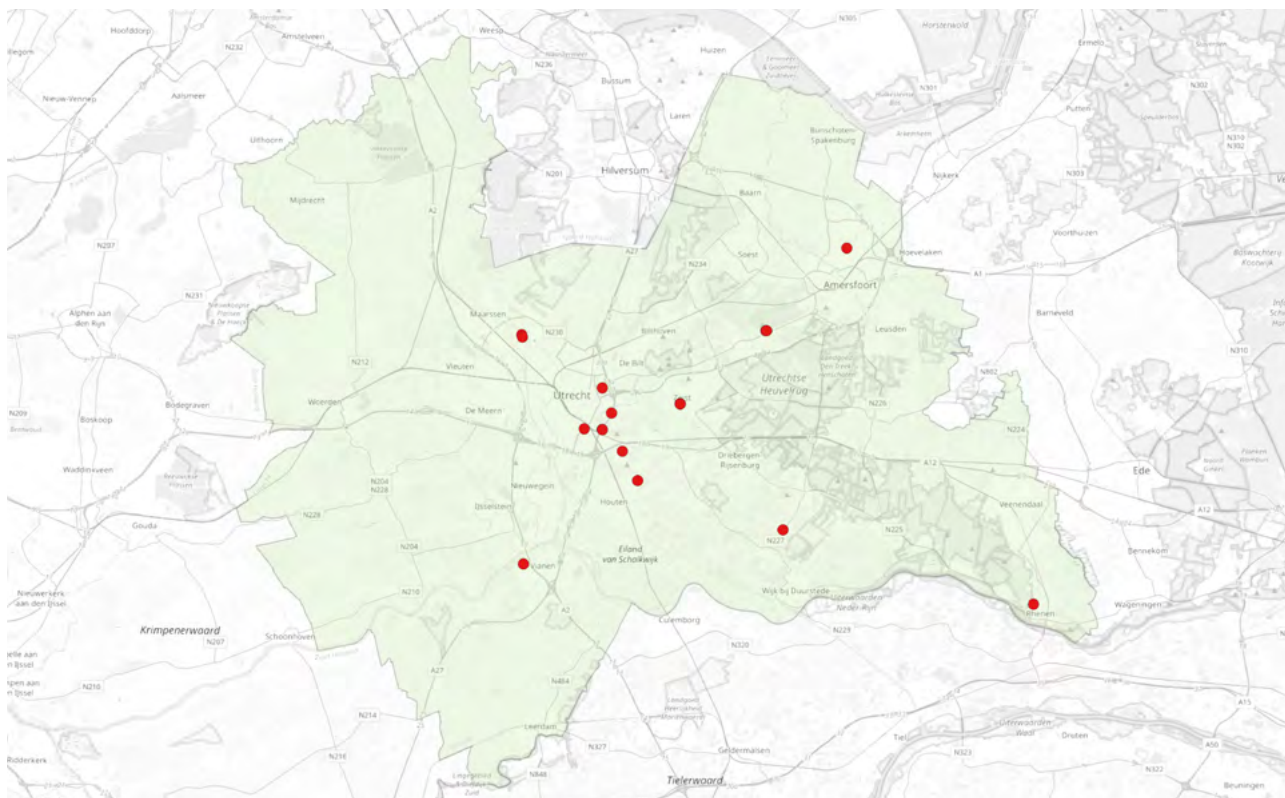
Wilgenplatbek *Neocnemodon verrucula*

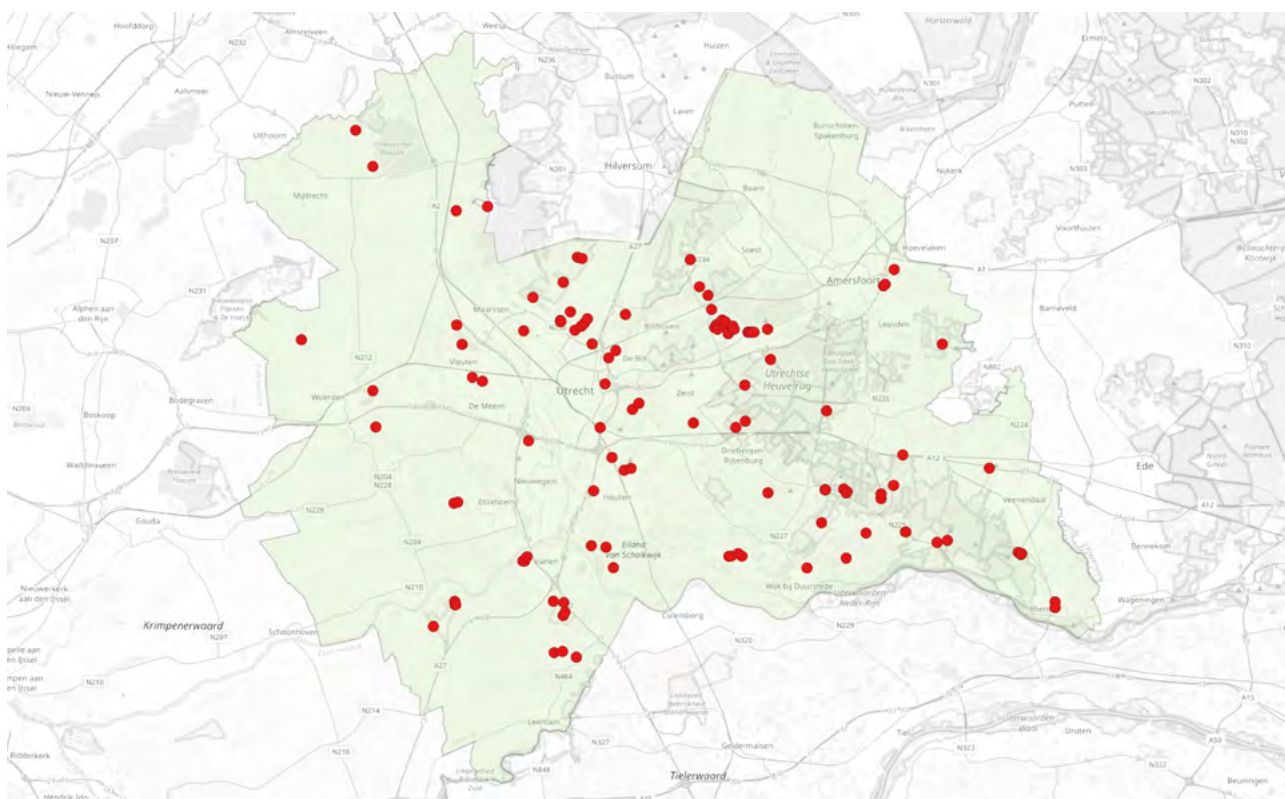
Gespoorde platbek *Neocnemodon vitripennis*

Glimmend roetneusje *Parasyrphus malinellus*

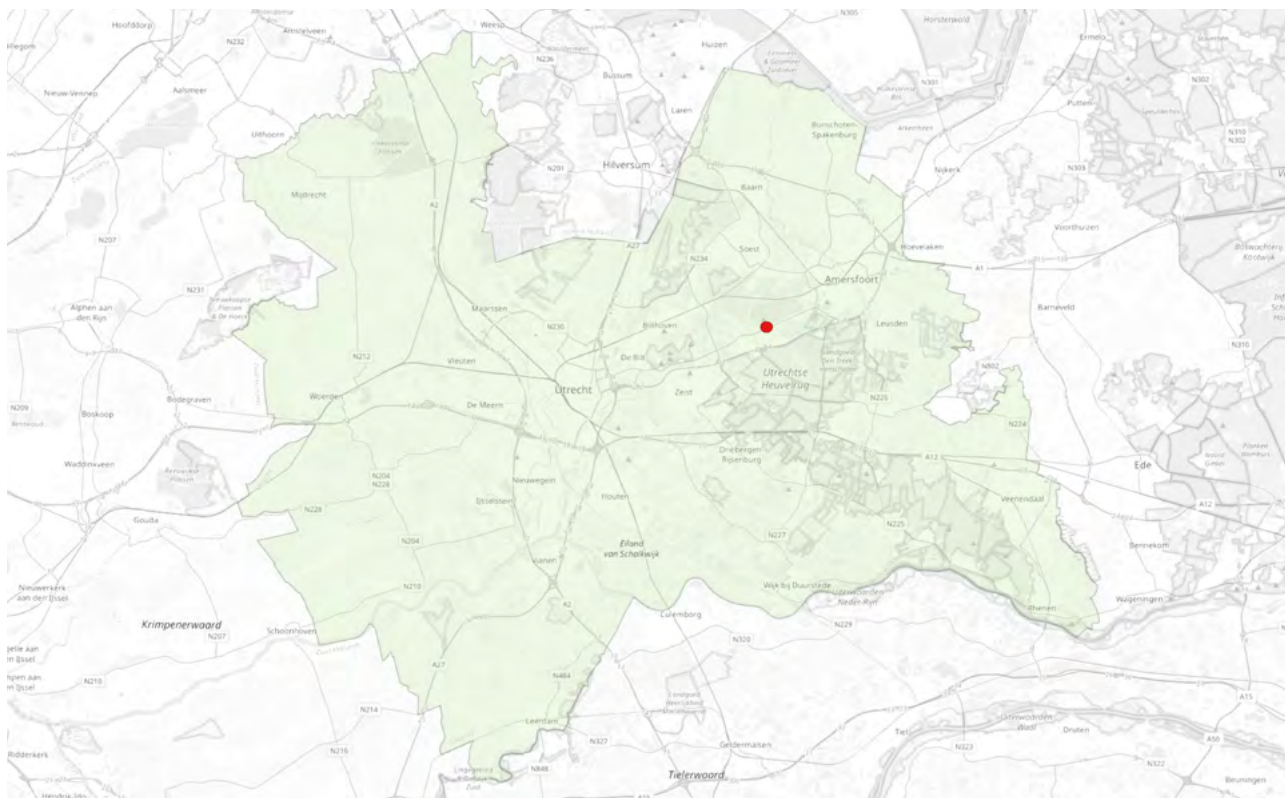
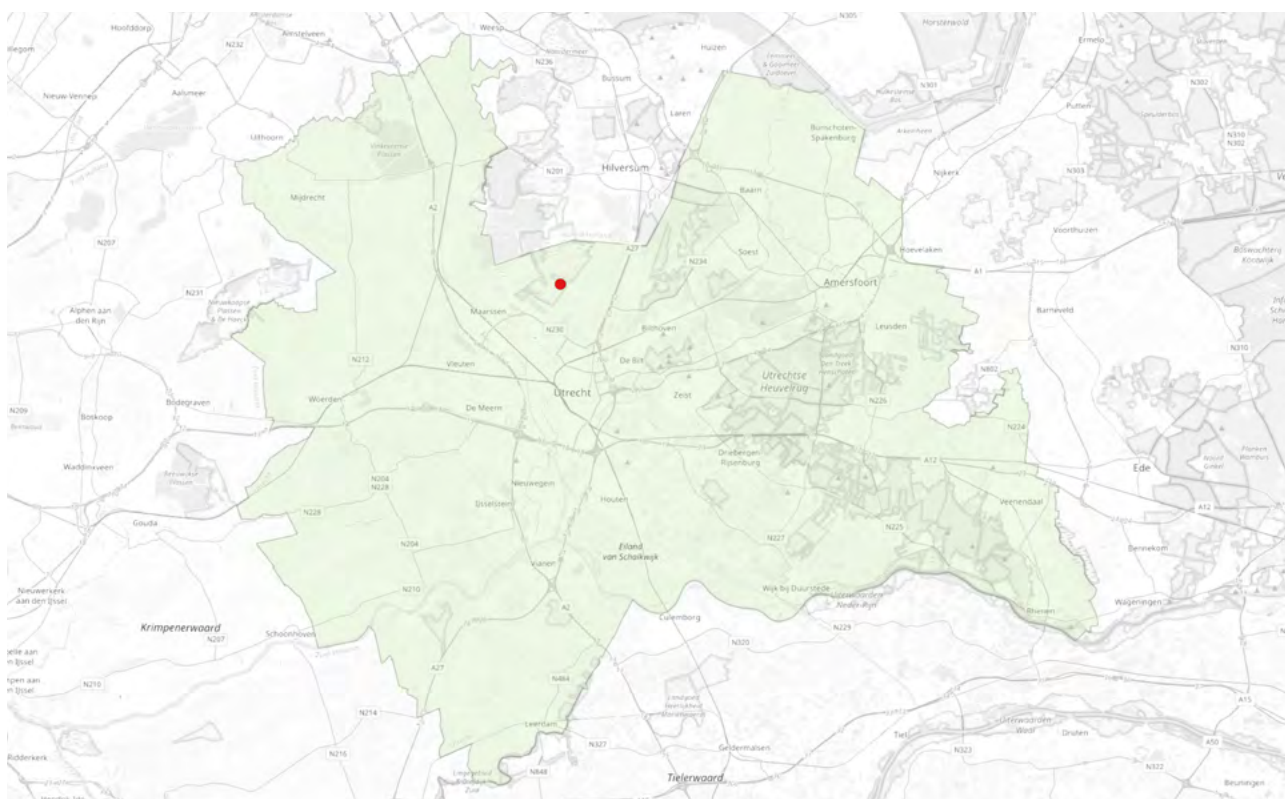

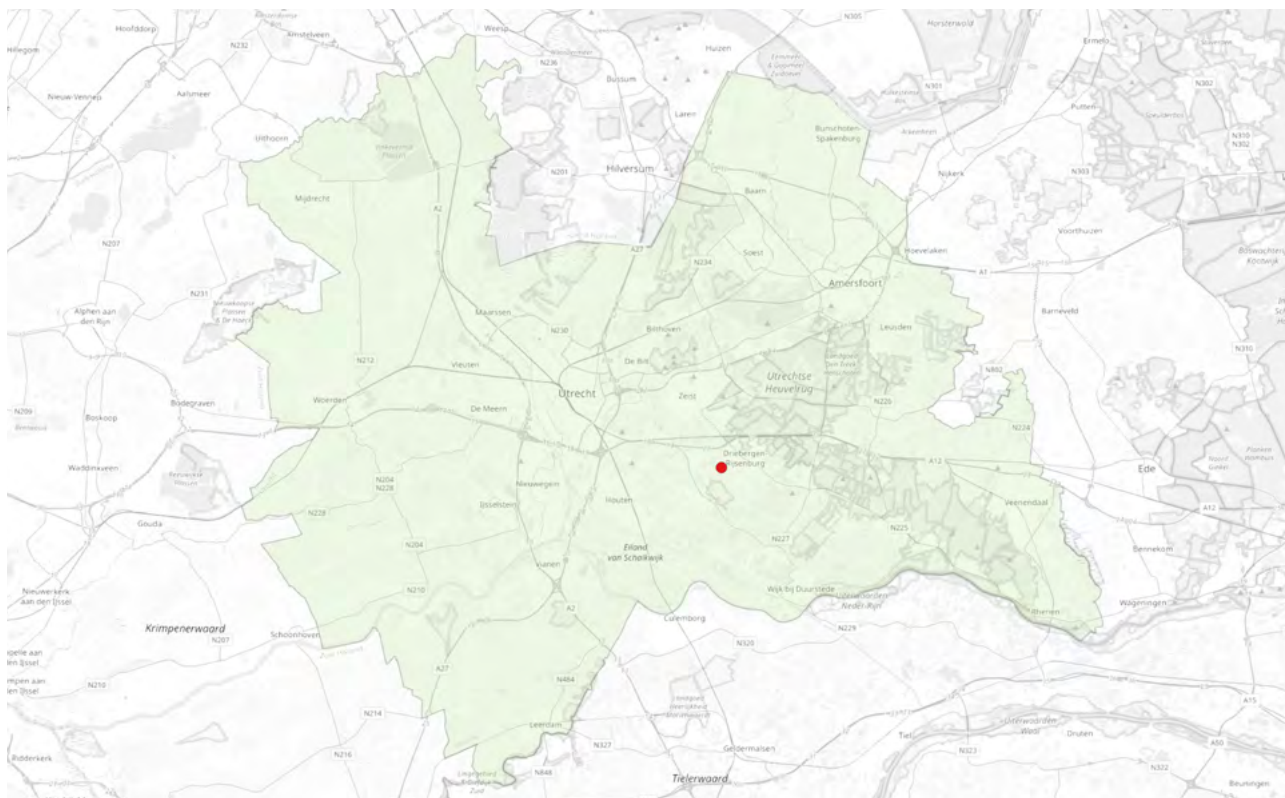
Slanke platbek *Pipiza luteitarsis*

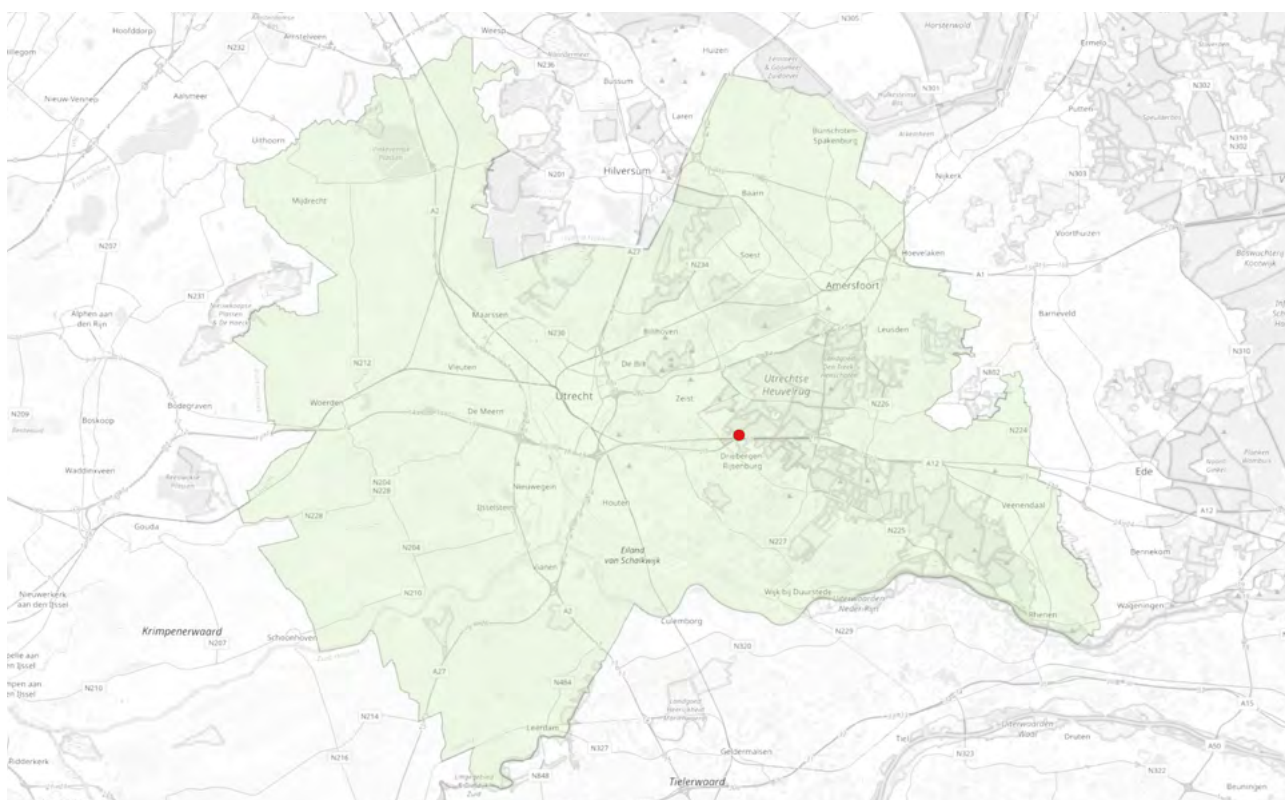
Gewoon platvoetje *Platycheirus clypeatus*

Spichtige spitsbek *Psilota exilistyla*Donkere veenzweefvlieg *Sericomyia lappona*

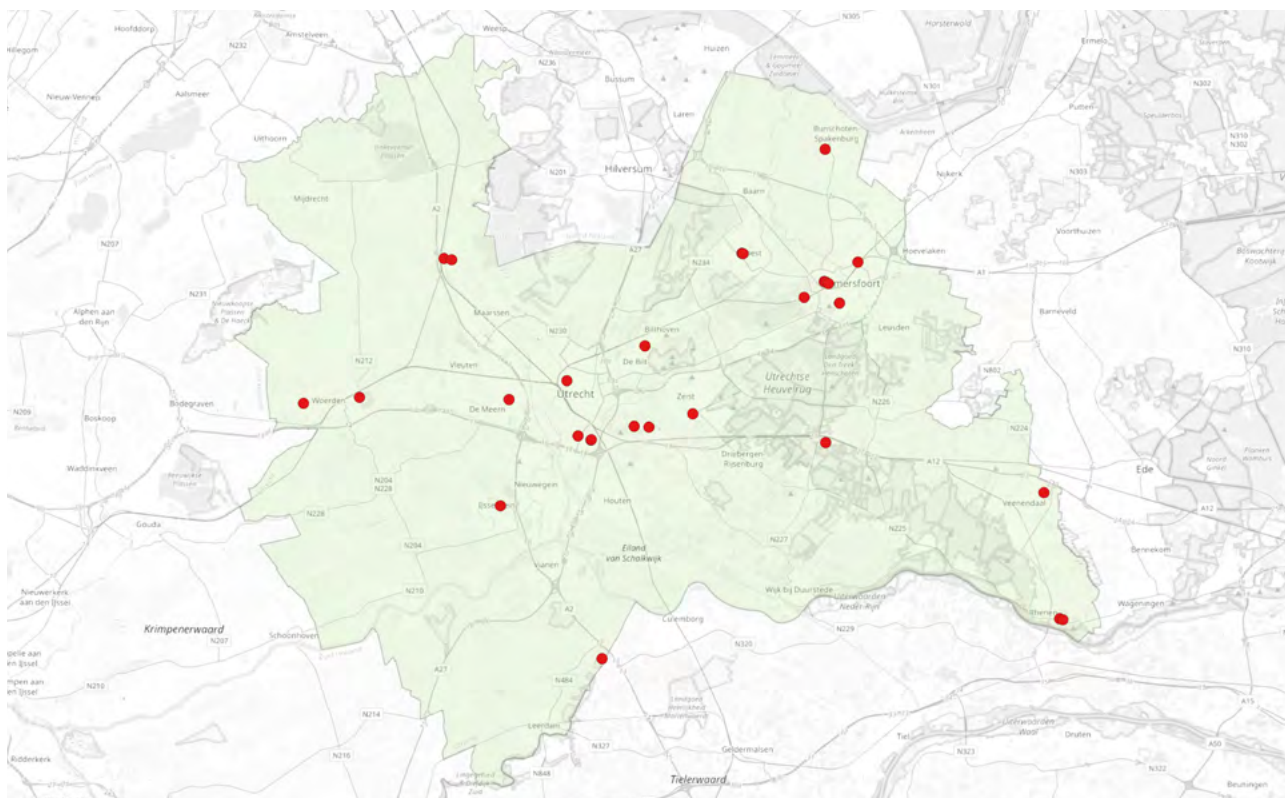
Kleinvlekplatbek *Trichopsomyia flavitarsis*

Verborgen platbek *Trichopsomyia joratensis*

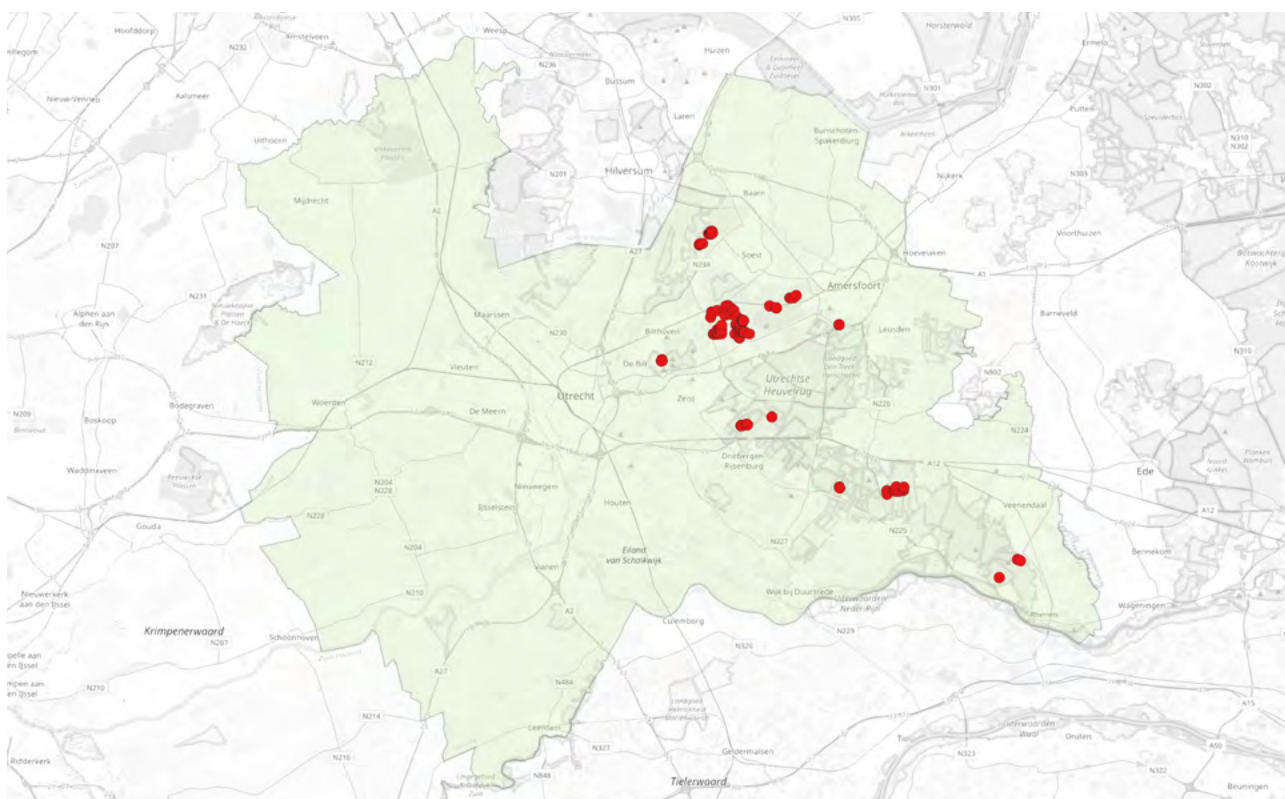
BIJLAGE 8 Sprinkhanen en krekels: verspreidingskaarten van belangrijke soorten in Utrecht in de periode 2020-2025.

Huiskrekel *Acheta domestica*

Kalkdoorntje *Tetrix tenuicornis*

Kassprinkhaan *Tachycines asynamorus*Schavertje *Stenobothrus stigmaticus*

Veldkrekel *Gryllus campestris*

Zompsprinkhaan *Pseudochorthippus montanus*

EIS KENNISCENTRUM INSECTEN EN ANDERE ONGEWERVELDEN

Stichting EIS is het kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden. De stichting doet onderzoek en geeft adviezen over beleid en beheer. Daarnaast houden we ons bezig met voorlichting en educatie. We hebben een brede kennis over de ecologie, verspreiding en bescherming van ongewervelden. Het bureau werkt samen met ruim 1400 vrijwilligers verdeeld over meer dan 50 werkgroepen, elk gericht op een specifieke diergroep. Door dit netwerk van specialisten en vrijwilligers hebben we naast goede kennis over populaire groepen zoals libellen en sprinkhanen ook ruime expertise met betrekking tot andere insecten en ongewervelden. EIS Kenniscentrum Insecten is daardoor in staat om projecten uit te voeren met betrekking tot een grote diversiteit aan diergroepen.